

Ayuntamiento de Madrid

4054

The image shows a full-page view of marbled paper, likely used as an endpaper or cover for a book. The pattern consists of irregular, organic shapes in shades of tan, brown, and cream, separated by thin, dark veins. The overall effect is a dense, textured, and somewhat abstract design.

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

+
E. G.

1172

14

Dr. J. Pedro de C...

PANDECTA

LEGIS EVAN- *4054*

GELI-

CAE.

n.º 5427

SIMONE A COR-

roy, professione Celesti-
no, autore.

VIRTVTE DVCE,

COMITE FORTYNA.

APVD SEB. GRY-

PHIVM LV-

GDVNI,

1549.

cajonquince

Es del Conde de Ca...
de la...

Dr. D. Pedro de C...
PANDECTA
LEGIS EVAN-
GELI-
CAE.

n.º 5427
SIMONE A COR-
roy, professione Celesti-
no, autore.

VIRTUTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRY-
PHIVM LV-
GDVNI,
1549.

cajonquince

P R A E F A T I O.

QUIS primus sacrosancti Euangelij historias in unum ueluti corpus redegevit, inter eos, qui Ecclesiasticam historiã contexerunt, non satis constat: alijs ad Ammonium Alexandrinum, Origenis præceptorẽ, alijs ad Tatianum, Ammonio paulò superiorẽ, pulcherrimum hoc inuentum referentibus. Quisquis tamen is fuit, rem profectò in primis frugiferam excogitauit, eaq; tempore prorsus necessariam. Tam tum enim pleriq; emerferant (in quibus erat & Porphyrius, pertinacissimus Christiani nominis hostis) qui miro quodam humane sapientiæ supercilio clati, petulantia plus quàm rabiosa in nostram religionem, atque adedò in ipsos sacri Euangelij scriptores inueherentur: in quorum scriptis pleraque penè ex diametro secum pugnantia depreheudi calumniabantur, pleraq; etiam tam irreconciliabili διαφωνία à se inuicem dissidentia, ut omnẽ sibi mutuò fidem abrogarent. Quorũ profectò impudentia retundenda commodior ratio excogitari non potuit, quàm ut seruato temporum rerumq; gestarum ordine, quatuor Euangeliorum contextus, in unam, eamq; perpetuam narrationis seriem redigerentur: eoq; modo falsa illa dissonantia ca-

lumina nullo negotio confutaretur. Verum
 cum laudatissimum illud Ammonij opus (ui-
 deo enim iam usum obtinuisse, ut Ammonio
 id potius, quam Tatiano adscribatur) eadem
 temporum iniuria, qua innumera clarissimo-
 rum uirorum monumenta perierunt, multis iam
 seculis esset desideratū, tandemq; semilacerum
 prorsusq; mutilatum in lucem prodisset: tan-
 ta iactura indignitate commotus Ioannes Ger-
 son, acutissimus nostrae professionis theologus,
 idem ab integro argumentum tractandum sus-
 cepit. Qua quidem in re etiamsi summa cum
 dexteritate sit uersatus, nonnihil tamen alijs
 post se scribendi, loci uidetur reliquisse. Sunt
 enim in eius uiri Monotessaro (quod certe dis-
 simulari non potest) quaedam prorsus hiulca,
 quaedam intempestiua & alieno loco inserta,
 quaedam etiam redundancia, & citra ullam
 necessitatem repetita: adeo ut non immerito à
 Theodorico quodam, ordinis Carthusianorum
 monacho, reserctis ijs quae superflua uideban-
 tur, in compendium redactum esse existimetur.
 Quamobrem cum ipse mihi priuatim Euan-
 gelica historia breuiarium concinnare statuis-
 sem (nihil enim minus id temporis, quam de
 eo in publicum emittendo cogitabam) illud
 mihi in primis curae fuit, ut Ammonij fra-
 gmentum, Eusebii Canones, & Augustinum
 de Euangeliorum concordia, cum Gersonis

*Monotessaro quàm diligentissimè conferrem,
 eorumq; omnium sententijs diligentius expen-
 sis, illius potissimum iudicio subscriberem, qui
 temporis ordinisq; (nam de re ipsa inter hosce
 omnes nihil est controuersie) exactissimam
 rationem habuisse uideretur. Vix enim quic-
 quam in toto hoc negotio maiorem nobis mo-
 lestiam exhibuit, quàm ut suo quæque loco di-
 gereremus, & ubique tum loci, tum temporis
 memores, nusquam rei gesta ordinem turbare-
 mus. Cùm etenim triplicem in contextu Euan-
 geliorum ordinem obseruatum uideamus, ut
 modò res, quo gesta est, tempore locoq; com-
 memoretur, modò multò antiè quàm gereretur,
 per quandam ueluti præoccupationem antici-
 petur: interdum etiam aliquantò post, quàm
 gesta sit, ueluti per commemorationem refera-
 tur: infiniti profectò negotij fuit, suum cuique
 locum tempusq; attribuere. Præterea cùm ple-
 raque in sacri Euangelij historijs occurrant,
 quæ tantam inter se affinitatè habeant, ut ea-
 dem prorsus uideantur, diuersis tamen locis
 temporibus'ue aut gesta sunt, aut dicta: bene-
 uolum lectorem etiam atque etiam admoni-
 tum uelim, ne temerè iudicet eadem hîc sæpius
 esse inculcata: sed id potius, quod res est, exi-
 stimet, omnino necesse fuisse, ut res quantum-
 uis similes, attamen diuersæ, diuersis in locis
 commemorarètur. Ad hæc, ut quadam etiam*

ordinis luce legentium memoria consulerem, opus uniuersum in tres precipuas partes ita digessi, ut prima *Aeternam Christi generationem, ac eius in hunc mundum Ingressum: secunda, Progressum, hoc est, conuersationem, signa, & doctrinam: tertia Egressum, id est, passionem, resurrectionem & ascensionem* contineret. Porro quod ad translationis fidem attinet, à uulgata editione, quam uocant, nusquam desciuius: lectionum tantum uarietates, quæ alicuius momenti uidebantur, ex recentiorum uersionibus margini adscripsimus, easq; nota huiusmodi* præfixa, à reliquis distinximus. Quod uerò ad ea testimonia pertinet, quæ passim ex *Veteri Testamento* toto hoc opere citantur, diligenter ea cum suis fontibus, unde hausta sunt, contulimus, & si qua in re ab ijs discreparent, obiter annotauimus. Nam si quid in ijs esset, quod in *Veteris instrumenti* libris non legeretur, id signo huiusmodi † prodidimus: & contra si quid illic esset, quod hîc desideraretur, id quoque, huius figura nota ‡ præfixa, in gratiam lectoris indicauimus. Illud præterea hîc admonendum duxi, quatuor literis maiusculis passim contextui inseris, *Euangelistarum nomina, M, uidelicet Matthæi: R, Marci: L, Luca: I, denique Ioannis denotari: idq; eo potissimum à nobis factum esse consilio, ut his ipsis literis*

a 3 nullo

nullo negotio lector doceatur, quid unicuique
 eorum referri debeat acceptum. *Euangelio-*
rum quoque, quæ diebus dominicis, præci-
puiſq; totius anni feſtis in Eccleſia leguntur,
ſuccinctum Indicem adiecitimus: eaq; in ipſo
contextu duabus notis indicauimus: altera, quæ
huiusmodi eſt. ¶ ad caput, altera huiusmodi ¶
ad calcẽ appoſita. Vocum præterea obſcurio-
rum, quæ toti operi paſſim aſperſæ, lectorem
parum exercitatum nonnihil poterant remo-
rari, interpretationem adiecitimus: idq; obſer-
uato primarum litterarum ordine, ut ſine ullo
temporis diſpendio omnia ſeſe lectori facilius
offerre poſſint. Poſtremò Dionyſij Car-
thuſiani Monopanton eò quòd cum
huius argumenti natura quàm
optimè congruere uidebatur,
huic noſtra lucubratiun-
cule curauimus
ſubiungenda-
dum.

7
P A N D E C T A E
L E G I S E V A N -

G E L I C A E L I -

B E R P R I -

M V S .

*

*Christi in hunc mundum Ingres-
sum, ac eius Aeternam continens
generationem.*

De Aeterna Christi generatione.

Ioannis I.

CAPVT I.

Γ
A

IN principio erat uer-
bum, & uerbū erat apud
Deum, & Deus erat uer-
bum. Hoc erat in prin-
cipio apud Deū. Omnia
per ipsum facta sunt, &
sine ipso factum est *nihil. Quod factum *ne unū
est, in ipso uita erat, & uita erat lux homi- quidem
num : & lux in tenebris lucet, & tenebrae
eam non comprehenderunt.

De Annuntiatione, & Conces-
ptione Ioannis Baptistæ.

Luce I.

CAP. II.

Γ
B

FVit in diebus Herodis regis Iudææ *In iudæa.*
sacerdos quidam nomine Zacharias,

a 4

de

de uice Abia, & uxor illius de filiabus Aaron, & nomen eius Elizabeth. Erant autem ambo iusti ante Deum, incedentes in omnibus mandatis, & iustificationibus domini, * sine querela. Et non erat illis hēribiles filius, eo quòd esset Elizabeth sterilis, * irrepre
In mense & ambo processissent in diebus suis. Fa-
Septēbri. Etum est autem, cūm sacerdotio funge-
Le. 16. d retur Zacharias in ordine uicis suæ ante Deum, secundum consuetudinem sacerdotii, forte exiit, ut incensum poneret, ingressus in templum Domini. Et omnis B multitudo populi erat orās foris hora incensi. Apparuit autem illi angelus Domini, stans à dextris altaris incensi. Et Za- c charias turbatus est uidens, & timor irruit super eum. Ait autem ad illum Angelus: Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita est deprecatio tua: & uxor tua Elizabeth pariet tibi filium, & uocabis nomen eius Ioannem. Et erit gaudium tibi, & exultatio: & multi in natiuitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram domino, & uinum & ficeram non bibet: & Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ. Et multos filiorum Israēl conuertet ad dominum Deum ipsorum. Et ipse præcedet ante illum in spiritu & uirtute Helix, ut conuertat corda patrum in filios. & i. c. d.

incredulos ad prudentiam iustorum : parere Domino plebem perfectam. ¶ Et dixit Zacharias ad angelum : Vnde hoc sciam ? Ego enim sum senex, & uxor mea processit in diebus suis. Et respondens angelus, dixit ei : Ego sum Gabriel, qui adsto ante Deum : & missus sum loqui ad te, & hæc tibi euangelizare. Et ecce eris tacens, & non potens loqui usque in diem, quo hæc fient : † pro eo, quod non credidisti uerbis meis, quæ implebuntur in tempore suo. Et erat plebs expectans Zachariam, & mirabantur, quod tardaret ipse in templo. Egressus autem non poterat loqui ad illos : & cognouerunt, quod uisionem uidisset in templo. Et ipse erat innuens illis, & permansit mutus. Et factum est, ut impleti sunt dies* officii eius, *min-
abiit in domum suam. Post hos autem sterii
dies concepit Elizabeth uxor eius, & occultabat se mensibus quinque, dicens: Quia sic fecit mihi Dominus in diebus, quibus respexit auferre opprobrium meum inter homines.

De Conceptione Saluatoris.

Lucæ I.

CAP. IIII.

A I N mense autem sexto ¶ missus est angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ,

lilæ, cui nomen Nazareth, ad uirginem desponsatam uiro, cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid: & nomen uirginis Maria. Et ingressus angelus ad eam, dixit: Aue gratia plena, Dominus tecum. Benedicta tu in mulieribus. Quæ cum audisset, turbata est in sermone eius: & cogitabat, qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei: Ne timeas Maria, inuenisti

Esa. 7. c enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, & paries filium, & uocabis nomen eius I E S U S. Hic erit magnus, &

Esa. 9. c filius altissimi uocabitur. Et dabit illi Dominus Deus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum,

Dan. 7. d & regni eius non erit finis. Dixit autem Maria ad angelum: Quomodo fiet istud, quoniam uirum non cognosco? Et respondens angelus dixit ei: Spiritus sanctus superueniet in te, & uirtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; & quod nascetur ex te sanctum, uocabitur filius Dei. Et ecce Elizabeth cognata tua & ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mensis sextus est illi, quæ uocatur sterilis: quia non erit impossibile apud Deum omne uerbum. Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum uerbum tuum. ¶ I. Et uerbum caro factum est, &

hab

habitauit in nobis. 2. Et discessit ab illa angelus.

De uisitatione Elizabeth per Mariam. *Luce 2. CAP. IIIII.*

A **E**Xurgens autem Maria, abiit in mon- *Circa fi-*
 tana cum festinatione, in ciuitatem *nem Mar-*
 Iuda: & intrauit in domum Zachariæ, & *19.*
 salutauit Elizabeth. Et factum est, ut au-
 diuit salutationē Mariæ Elizabeth, * ex- *subsi-
 ultauit infans in utero eius. Et repleta est *liit*
 Spiritu sancto Elizabeth, & exclamauit
 uoce magna, & dixit: Benedicta tu inter
 mulieres, & benedictus fructus uētris tui.
 Et unde hoc mihi, ut ueniat mater Domi-
 ni mei ad me? Ecce enim ut facta est uox
 salutationis tuę in auribus meis, exultauit
 in gaudio infans in utero meo. Et beata
 quæ credidisti, quoniā perficientur in te,
 quæ dicta sunt tibi à Domino. Et ait Ma-
 ria: Magnificat anima mea Dominum. Et
B *exultauit spiritus me⁹ in Deo salutari *subsi-
 meo. Quia respexit humilitatem ancillæ *liit*
 suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent
 omnes generationes. Quia fecit mihi ma-
 gna qui potens est, & sanctū nomen eius.
 Et misericordia eius à progenie in proge-
 nies timentibus eum. Fecit potentiam in
 brachio suo, dispersit superbos mēte cor-
 dis

dis sui. Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Suscepit Israël puerum suum, recordatus misericordiae suae. Sicut locutus est ad patres nostros, Abraham & femini eius in secula. ¶ Manfit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus.

De ortu, & circuncissione Ioannis Baptistæ. Luca 1. CAP. V.

In Iudæa
in *mensis* *in*
uij.

Elizabeth autem impletum est tempus partendi, & peperit filium. Et audierunt uicini & cognati eius, quia magnificauit Dominus misericordiam suam cum illa, & congratulabantur ei. Et factum est in die octauo, uenerunt circuncidare puerum: & uocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respondens mater eius, dixit: Nequaquam, sed uocabitur Ioannes. Et dixerunt ad illam: Quia nemo est in cognatione tua, qui uocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius, quem uellet uocari eum. Et postulans pugillarem scripsit, dicens: Ioannes est nomen eius. Et mirati sunt uniuersi. Apertum est autem illico os eius, & lingua eius, & loquebatur, benedicens Deum. Et factus est timor super omnes uicinos eorum, & super omnia montana Iudææ

Iudææ diuulgabantur omnia uerba hæc. Et posuerunt omnes, qui audierant, in corde suo, dicentes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus Domini erat cum illo. Et Zacharias pater eius, impletus est Spiritu sancto, & prophetauit dicens:
 c Benedictus Dominus Deus Israël, quia uisitauit, & fecit redemptionem plebis suæ. Et crexit cornu salutis, nobis, in domo David pueri sui. Sicut locutus est per os sanctorum, qui à seculo sunt, prophetarum eius. Salutem ex inimicis nostris, & de manu omnium, qui oderunt nos. Ad faciendam misericordiam cum patribus nostris, & memorari testamenti sui sancti. Iusiurandum quod iurauit ad Abraham patrem nostrum, daturum se nobis. Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus illi. In sanctitate & iustitia coram ipso, omnibus diebus nostris. Et tu puer, propheta altissimi uocaberis, præibis enim ante faciem Domini parare uias eius, Ad dandam scientiam salutis plebi eius, in remissionem peccatorum eorum Per uiscera misericordiae Dei nostri, in quibus uisitauit nos, oriens ex alto, Illuminare his qui in tenebris, & in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros, in uiam pacis.]

cis.] Maria autem reuersa est in domum suam.

De temporali genealogia
Christi. *Matthæi* I. CAP. VI.

[**L**iber generationis IESV CHRISTI ALI STI, filii Dauid, filii Abrahã. Abraham genuit Isaac: Isaac autem genuit Iacob: Iacob autẽ genuit Iudam, & fratres eius: Iudas autem genuit Phares, & Saram, de Thamar: Phares autem genuit Esrom: Esrom autem genuit Aram: Aram autem genuit Aminadab: Aminadab autem genuit Naason: Naason autem genuit Salmõ: Salmon autem genuit Booz de Raab: Booz autem genuit Obeth ex Ruth: Obeth autem genuit Iesse: Iesse autem genuit Dauid Regem: Dauid autem Rex genuit Salomonem ex ea, quæ fuit Vriæ: Salomon autem genuit Roboam: Roboam autem genuit Abiam: Abia autem genuit Aza: Aza autem genuit Iosaphat: Iosaphat autem genuit Ioram: Ioram autem genuit Oziam: Ozias autem genuit Ioathan: Ioathan autem genuit Achaz: Achaz autem genuit Ezechiam: Ezechias autem genuit Manassẽ: Manasses autem genuit Amon: Amon autem genuit Iosiam: Iosias autem genuit

Ge. 29. g.
38. g.

Ruth. 4. d.

2. par. 36.
a. b.

genuit † Ieconiam , & fratres eius , in † Ioha-
 *transmigratione Babylonis . Et post nã: Ioha-
 transmigrationem Babylonis , Ieconias nan autẽ
 genuit Salathiel : Salathiel autem genuit genuit
 Zorobabel : Zorobabel autem genuit *exilio
 Abiud : Abiud autem genuit Eliachim:
 Eliachim autem genuit Azor : Azor au-
 tem genuit Sadoch : Sadoch autem ge-
 B nuit Achim : Achim autem genuit Eliud:
 Eliud autem genuit Eleazar : Eleazar au-
 tem genuit Mathan : Mathan autem ge-
 C nuit Iacob : Iacob autem genuit Ioseph,
 uirum Mariæ : de qua natus est I E S V S ,
 qui uocatur C H R I S T V S .] Omnes er-
 go generationes ab Abraham usque ad
 Dauid , quatuordecim : & à Dauid usque
 ad transmigrationem Babylonis , genera-
 tiones quatuordecim : & à transmigra-
 tione Babylonis , usq; ad C H R I S T V M ,
 generationes quatuordecim . C H R I S T I
 D autem * generatio sic erat : [Cùm esset *natiui-
 desponsata mater eius Maria Ioseph , an- tas
 tẽ quàm conuenirent , inuenta est habens
 in utero de Spiritu sancto . Ioseph autem
 uir eius cùm esset iustus , & nollet *tradu- * infama
 cere eam , uoluit occultè dimittere eam . re
 Hæc autem cogitante eo , ecce angelus
 Domini in somnis apparuit ei , dicens:
 Ioseph fili Dauid , noli timere accipere
 Mariam

* conce- **Mariam coniugem tuam : quod enim in**
 ptum **ea* natum est , de Spiritu sancto est. Pa-**
 riet autem filium, & uocabis nomen eius
 I E S V M. Ipse enim saluum faciet popu- **E**
 lum suum à peccatis eorum.] Hoc au-
 tem totum factum est , ut adimpleretur,
 quod dictum est à Domino per prophe-
 *erit præ tam dicentem : Ecce uirgo * in utero ha-
 gnans bebit, & pariet filium, & uocabitur nomē
 eius Emanuel , quod est interpretatum,
 * Excita nobiscum Deus.* Exurgēs autem Ioseph **F**
 tus à somno , fecit sicut præcepit ei angelus
 Domini : & accepit coniugem suam , &
 non cognoscebat eam , donec peperit fi-
 lium suum primogenitum. Et uocauit no-
 men eius I E S V M.

De Natiuitate Christi. *Zuca 1.*

C A P V T

V I I.

In Beth-
lehē men
se Decem
bri.

FACTUM est autem in diebus illis: **A**
 [Exiit edictum à Cæsare Augusto,
 ut describeretur uniuersus orbis. Hæc de-
 scriptio prima facta est à Præsidente Syriæ
 Cyrino. Et ibant omnes , ut profiteren-
 tur singuli in suam ciuitatem. Ascendit
 autem & Ioseph à Galilæa de ciuitate
 Nazareth in Iudæam , ciuitatem Dauid,
 quæ uocatur Bethleem, eo quòd esset de
 domo & familia Dauid , ut profiteretur
 cum

cum Maria desponsata sibi uxore præ-
 gnante. Factum est autem cum essent ibi,
 impleti sunt dies ut pareret: & peperit fi-
 lium suum primogenitū. Et pannis eum
 inuoluit, & reclinauit eum in præsepio:
 quia non erat ei locus in diuersorio. Et
 pastores erant in regione eadem uigilan-
 tes, & custodientes uigilias noctis supra
 gregem suum. Et ecce angelus Domini
 stetit iuxta illos, & claritas Dei circumful-
 sit illos, & timuerunt timore magno. Et
 dixit angelus illis: Nolite timere: Ecce
 enim euangelizo uobis gaudium ma-
 gnū, quod erit omni populo: quia natus
 est uobis hodie saluator, qui est CHRIS-
 TVS Dominus, in ciuitate Dauid. Et
 hoc uobis signū: Inuenietis infantem pan-
 nis inuolutum, & positum in præsepio.
 Et subito facta est cum angelo multitu-
 do militiæ cælestis, laudantium Deum,
 & dicentium: Gloria in altissimis Deo,
 & in terra, pax [†] hominibus bonæ uolun- [†] in
 tatis.] Et factum est, ut discesserunt ab
 eis angeli in cælum. [Pastores loqueban-
 tur adinuicem: Transcramus usque Beth-
 c-leem, & uideamus hoc uerbum, quod
 factum est, quod Dominus ostendit no-
 bis. Et uenerunt festinantes, & inuene-
 runt Mariam & Ioseph, & infantem po-
 situm

fitum in præsepio. Videntes autem cognouerunt de uerbo, quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt, mirati sunt de his quæ dicta erant à pastoribus ad ipsos. Maria autem ^D conseruabat omnia uerba hæc, conferens in corde suo. Et reuersi sunt pastores, glorificantes & laudantes Deum ^{*} in omnibus quæ audierant & uiderant, sicut dictum est ad illos.]

*super
omnib.

De circuncisione Christi. *Luc. 2.*

C A P V T

V I I I.

[*Zech. 13. a* **E**T postquam consummati sunt dies ^A octo, ut circuncideretur puer, uocatum est nomen eius **I E S V S**: quod uocatum est ab angelo, priusquam in utero conciperetur.]

De aduentu Magorum. *Mat-*

thæi 2.

C A P. I X.

[**C**Vm ergo natus esset **I E S V S** in ^A Bethleem Iudæ, in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente uenerunt Hierosolymā, dicentes: Vbi est, qui natus est, Rex Iudæorum? Vidimus enim stellam eius in Oriente, & ^{*}uenimus adorare cum. Audiens autem Herodes Rex turbatus est, & omnis Hierosolyma cum il- ^Clo.

*acces-
sus

10. Et cōgregans omnes Principes sacerdotum, & Scribas populi, sciscitabatur ab eis, ubi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Bethleem Iudæ. Sic enim scriptum est per prophetam: Et tu Bethleem *mich. 5.a* terra Iuda, nequaquam es minima in principibus Iuda: ex te enim exiet ¶ dux, ¶mihī
 D qui regat populum meum Israēl. Tunc Herodes clam uocatis magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ, quæ apparuit eis: & mittens illos in Bethleem, dixit: Ite, & interrogate diligenter de puero: & cū inueneritis, renuntiate mihi, ut & ego ueniēs adorem eum. Qui cū audissent Regem, abierunt. Et ecce stella, quam uiderant in Oriente, antecedebat eos, usque dum ueniens staret suprā, ubi erat puer. Videntes autem stellam, gauisi sunt gaudio magno ualde. Et intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentes adorauerunt eum. Et apertis thesauris suis, obtulerunt *psal. 71.b* ei munera, aurum, thus, & myrrham. Et *oracu-
 *responso accepto in somnis, ne redirent *lo moni* ad Herodem, per aliam uiam reuersi sunt *ti* in regionem suam.]

De præsentatione Christi in
 templo. *Luca 2. CAP. X.*
 b 2 Et

E
A
 T postquam impleti sunt dies pur-
Secunda gationis eius, secundū legem Moy-
Februarij si, tulerunt illum in Hierusalem, ut siste-
Exo. 13. a rent eum Domino, sicut scriptum est in
 lege Domini: Quia omne masculinum,
Num. 8. c adaperiens uuluam, sanctum Domino
Le. 12. c uocabitur. Et ut darent hostiam Domi-
 no, secundum quod dictum est in lege
 Domini, Par turturum, aut duos pullos
 columbarum. Et ecce homo erat in Hie-
 rusalem, cui nomē Simeon. Et homo iste
 *pius iustus & timoratus, expectans consola-
 tionem Israēl, & Spiritus sanctus erat in
 eo. Et responsum acceperat à Spiritu san-
 cto, non uisurum se mortem, nisi prius ui-
 deret Christum Domini. Et uenit in spi-
 ritu in templum. Et cū inducerent pue-
 rum I E S U M parentes eius, ut facerent se-
 cundum consuetudinem legis pro eo: &
 ipse accepit eum in ulnas suas, & benedi-
 xit Deum, & dixit: Nunc dimittis ser-
 uum tuum Domine, secundum uerbum
 tuum in pace. Quia uiderunt oculi mei
 salutare tuum, Quod parasti ante faciem
 omnium populorum: Lumen ad reuela-
 tionem gentium, & gloriam plebis tuæ
 Israēl.] [Et erant pater eius & mater mi-
 rantes super iis, quæ dicebantur de illo.
 Et benedixit illis Simeō, & dixit ad Ma-
 riam

riam matrem eius : Ecce positus est hic in *Esa. 8. c*
 ruinam, & in resurrectionem multorum
 in Israël: & in signum, cui contradicetur.
 Et tuam ipsius animam pertransibit gla-
 dius, ut reuelentur ex multiscordibus co-
 gitationes. Et erat Anna prophetissa, filia
 Phanuel, de tribu Azer. Hæc processerat
 in diebus multis, & uixerat cum uiro suo
 annis septē à uirginitate sua. Et hæc uidua
 usq; ad annos octogintaquatuor: quæ nõ
 discedebat de templo, ieiuniis & obseca-
 tionibus seruiens nocte ac die. Et hæc
 ipsa hora * superueniens † confitebatur * assis-
 Domino, & loquebatur de illo omnibus † uicissim
 qui expectabant redemptionem * Israël. * In Hie-
 Et ut perfecerunt omnia secundum le-
 rusalem
 gem Domini, reuersi sunt in Galilæam, in
 ciuitatem suam Nazareth. Puer autē cre-
 scebat, & * confortabatur, plenus sapien-
 tia, & gratia Dei erat in illo.] * corro-
 boraba-
 tur

De fuga in Aegyptum, & nece
 innocentium, regressuq; ex
 Aegypto. *Matthæi. CAP. XI.*

¶ CUM Magi recessissent, ecce ange-
 lus Domini apparuit in somnis Io-
 seph, dicens: Surge, & accipe puerum,
 & matrem eius, & fuge in Aegyptum:
 & esto ibi, usque dum dicam tibi. Fu-
 turum

[**E**T postquam impleti sunt dies pur- **A**
Secunda **E**gationis eius, secundū legem Moy-
Februarij si, tulerunt illum in Hierusalem, ut siste-
Exo. 13. a rent eum Domino, sicut scriptum est in
 lege Domini: Quia omne masculinum,
 adaperiens uulvam, sanctum Domino
Num. 8. c uocabitur. Et ut darent hostiam Domi-
Le. 12. c no, secundum quod dictum est in lege
 Domini, Par turturum, aut duos pullos
 columbarum. Et ecce homo erat in Hie-
 rusalem, cui nomē Simeon. Et homo iste
 pius iustus & timoratus, expectans consola-
 tionem Israël, & Spiritus sanctus erat in
 eo. Et responsum acceperat à Spiritu san-
 cto, non uisurum se mortem, nisi prius ui-
 deret Christum Domini. Et uenit in spi-
 ritu in templum. Et cū inducerent pue-
 rum **I E S V M** parentes eius, ut facerent se-
 cundum consuetudinem legis pro eo: &
 ipse accepit eum in ulnas suas, & benedi-
 xit Deum, & dixit: Nunc dimittis ser- **B**
 uum tuum Domine, secundum uerbum
 tuum in pace. Quia uiderunt oculi mei
 salutare tuum, Quod parasti ante faciem
 omnium populorum: Lumen ad reuela-
 tionem gentium, & gloriam plebis tuæ
 Israël.] [Et erant pater eius & mater mi-
 rantes super iis, quæ dicebantur de illo.
 Et benedixit illis Simeō, & dixit ad Ma-
 riam

riam matrem eius : Ecce positus est hic in *Esai. 8. c*
 ruinam, & in resurrectionem inultorum
 in Israël: & in signum, cui contradicetur.
 Et tuam ipsius animam pertransibit gla-
 dius, ut reuelentur ex multiscordibus co-
 gitationes. Et erat Anna prophetissa, filia
 Phanuel, de tribu Azer. Hæc processerat
 in diebus multis, & uixerat cum uiro suo
 annis septē à uirginitate sua. Et hæc uidua
 usq; ad annos octogintaquatuor: quæ nõ
 discedebat de templo, ieiuniis & obseca-
 tionibus seruiens nocte ac die. Et hæc
 ipsa hora *superueniens † confitebatur * assis-
 Domino, & loquebatur de illo omnibus † uicissim
 qui expectabant redemptionem * Israël. * In Hie-
 Et ut perfecerunt omnia secundum le- rusalem
 gem Domini, reuersi sunt in Galilæam, in
 ciuitatem suam Nazareth. Puer autē cre-
 scebat, & * confortabatur, plenus sapien- * corro-
 tia, & gratia Dei erat in illo.] boraba-
 tur

De fuga in Aegyptum, & nece
 innocentium, regressuq; ex
 Aegypto. *Matthæi 2. CAP. XI.*

¶ CUM Magi recessissent, ecce ange-
 lus Domini apparuit in somnis Io-
 seph, dicens: Surge, & accipe puerum,
 & matrem eius, & fuge in Aegyptum:
 & esto ibi, usque dum dicam tibi. Fu-
 turum

turum est enim, ut Herodes quærat puerum ad perdendum illum. Qui *** excita-** rum ad perdendum illum. Qui *** con-**
tus surgens, accepit puerum & matrem eius nocte, & secessit in Aegyptū. Et erat ibi usq; ad obitum Herodis, ut adimpleretur quod dictum est à Domino per prophetam dicentem: Ex Aegypto uocavi filiū meum. Tunc Herodes uidens, quoniam **c** illusus esset à Magis, iratus est ualde, & mittens occidit [*anno reuoluto à natiuitate Christi*] omnes pueros, qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus eius, à bimatū & infra, secundum tempus quod exquisierat à Magis. Tunc adimpletum est quod dictum est per Hieremiam prophetam dicentem: Vox in rama audita est, **d** **†**ploratus & *** ululatus** multus. Rachel plorans filios suos, & noluit consolari, quia nō sunt. [*Defuncto autē Herode* *[anno sc̄ptimo ab huiusmodi fuga]* ecce apparuit angelus Domini in somnis Ioseph in Aegypto, dicens: Surge, & accipe puerum, & matrem eius, & uade in terram Israēl: defuncti sunt enim, qui quærebant animam pueri. Qui consurgens, accepit puerum & matrem eius & uenit in terram Israēl. Audiens autem, **e** quòd Archelaus regnaret in Iudæa pro Herode patre suo, timuit illò ire. Et admon

admonitus * in somnis, secessit in partes * oracu-
Galilææ, & ueniens habitauit in ciuitate, lo
quæ uocatur Nazareth, ut adimpleretur
quod dictum est per prophetam: Quo-
niam Nazaræus uocabitur.]

De habitatione Ioannis in des

serto. *Luce 1.* CAP. XII.

A **P** Ver autem [*Ioannes*] crescebat, &
* confortabatur spiritu: & erat in * potens
deserto usque in diem ostensionis suæ sicbat
ad Israël.

De inuentione Christi in tem

plo. *Luce 2.* CAP. XIII.

A **E** T ibant * parentes eius per omnes * Ioseph
annos in Ierusalem in die solēni Pa- & mater
schæ [*postquam reuersi sunt ex Aegypto*]
[Et cum factus esset Iesus annorū duo-
decim, ascendentibus illis Ierosolymam
secundum consuetudinem diei festi: con-
summatisq; diebus cum redirent, reman-
sit puer Iesus in Ierusalem, & non co-
gnouerunt parentes eius. Existimantes
autem illum esse in comitatu, uenerunt
iter diei, & requirebāt eum inter cogna-
tos & nosos, & non inuenientes, regressi
sunt in Ierusalem, requirentes eum. Et fa-
ctum est, post triduum inuenerūt eum in
templo, sedentem in medio doctorum,
audien

audientem illos, & interrogantem. Stupabant autem omnes, qui eum audiebant
 *intelligentia - super * prudentia & responsis eius. Et uidentes, * admirati sunt. Et dixit mater eius
 *atto - ad illum: Fili quid fecisti nobis sic? Ecce
 niti pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Et ait ad illos: Quid est, quòd me quærebatis? Nesciebatis, quia in iis quæ patris mei sunt, oportet me esse? Et ipsi non intellexerunt uerbum quod loquutus est ad illos. Et descendit cum eis, & uenit Nazareth, & erat subditus illis. Et mater eius conseruabat omnia uerba hæc in corde suo. Et Iesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum & homines.]

**De Prædicandi, & Baptizandi
 autoritate Ioanni data à Deo.**

Luc. i. Io. i. Mar. i. Mat. 9. CAP. XIII.

1. [**A**Nno autem quintodecimo imperii A Tyberii Cæsaris, procurate Pontio Pilato Iudæam, tetrarcha autem Galileæ Herode: Philippo autè fratre eius tetrarcha Iturææ & Trachonitidis regionis, & Lysania Abilenæ tetrarcha, sub principibus sacerdotū Anna, & Caipha, 1. Fuit B homo missus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic uenit in testimonium, ut testi-
 * luce monium perhiberet de lumine, ut omnes
 creder

crederent per illum. Non erat ille lux, sed
 ut testimonium perhiberet de lumine:
 Erat lux uera, quæ illuminat omnem ho-
 minem uenientem in hunc mundum. In
 mundo erat, & mundus per ipsum factus
 est, & mundus eum nō cognouit. In*pro- *sua
 pria uenit, & sui eum non receperunt.
 Quotquot autem receperunt eum, dedit
 eis potestatem filios Dei fieri. his, qui cre-
 dunt in nomine eius, qui non ex sangui-
 nibus, neq; ex uoluntate carnis, neque ex
 uoluntate uiri, sed ex deo nati sunt. Et
 uidimus gloriam eius, gloriā quasi uni *specta-
 c geniti à patre, plenum gratiæ & uerita- uimus
 tis.] l. Factum est m. in diebus illis * tanquā
 l. uerbum Domini super Ioannem Za-
 chariæ filium in deserto. r. [Ecce mit-
 to angelum meum ante faciem tuam, qui
 præparabit uiam tuam ante te. l. Et uē-
 nit in omnem regionē *Iordanis, prædi- * circa
 cans baptismum pœnitentiæ, in remisio- Iordanē
 nem peccatorum, sicut scriptum est in li-
 bro sermonū Esaiæ prophetæ, †Vox cla- †dicens
 mantis in deserto, Parate uiam domini, E/sa. 40.4
 rectas facite semitas ei⁹. Omnis uallis im-
 plebitur, & omnis mons & collis humi-
 liabitur: Et erūt* praua in directa, & aspe- * obli-
 ra in uias planas: & uidebit omnis caro sa qua
 d lutare Dei]. m. Ipse autem Ioannes ha-
 b s bebat

bebat uestimētum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos: Esca autem eius erat, locustæ, & mel syluestre. Tunc exhibant ad eum R. Hierosolymitæ uniuersi, M. & omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanem, & baptizabantur ab eo in Iordane R. flumine, confitentes peccata sua. M. Videns autem multos Phariseorum & Sadduceorum uenientes ad baptisum suum [dixit eis,

L. & ad turbas, quæ exhibant, ut baptizarentur ab ipso, M. Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Progenies & L. genimina uiperarum, quis ostendit uobis fugere à uetura ira? Facite ergo fructus, dignos pœnitentiæ, & ne cœperitis dicere intra uos: Patrem habemus Abraham. Dico enim uobis, quoniam potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios, † Abrahamæ. Iam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mitretur. Et interrogabant eum turbæ, dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas, * det unā non habenti: & qui habet escas, * similiter faciat]. Venerunt autem & publicani, ut baptizarentur, & dixerunt ad illum;

† ipsi

* cōmunicet

illum: Magister quid faciemus? At ille dixit ad eos: Nihil amplius, quam quod constitutum est uobis, * faciatis. Interrogabant autem eum & milites, dicentes: **exigatis* Quid faciemus & nos? Et ait illis: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, & contenti estote stipendiis uestris. Existimante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Ioanne, ne forte ipse esset Christus, respondit Ioannes, dicens omnibus: Ego quidem aqua baptizo uos in poenitentiam. Qui autem post me uenturus est, fortior me est, cuius non sum dignus *m.* calciamenta portare, *r.* & procumbens *l.* soluere corrigiam calciamentorum eius. Ipse uos baptizabit in Spiritu sancto & igne: cuius uentilabrum in manu eius, & permundabit & purgabit aream suam, & congregabit triticum in horreum suum: paleas autem comburet igne inextinguibili. Multa quidem & alia exhortans euangelizabat populo.

De testimoniis Ioannis de Chri

sto. *Ioan. 1.* CAP. XV.

Ioannes testimoniū perhibet de ipso, & clamat, dicens: Hic erat, quem dixi, ** fuit* Qui post me uenturus est, ante me factus est, [*clarior, atq; honorabilior*] quia prior me

me erat: & de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiā pro gratia, quia lex per Moysen data est: gratia & ueritas per IESVM CHRISTVM facta est. Deum nemo uidit unquam. [*uisione perfecta comprehensionis*] Unigenitus filius, qui est in ^B sinu patris, ipse enarrauit. Et hoc est testimonium Ioannis quando [miserunt Iudæi ab Hierosolymis sacerdotes, & Leuitas ad eum, ut interrogarēt eum, Tu quis es? Et confessus est, & nō negauit: & confessus est, quia non sum ego Christus. Et interrogauerunt eum, Quid ergo? Helias es tu? Et dixit, Non sum. Propheta es tu? Et respondit, Nō. Dixerunt ergo ei, Quis ^C es? ut responsum demus iis, qui miserunt nos. Quid dicis de teipso? Ait: Ego uox clamantis in deserto, Dirigite uiam domini, sicut dixit Esaias propheta. Et qui ^D missi fuerant, erant ~~Pharisæi~~ Pharisæi: & ~~interrogauerunt eum, & dixerunt ei:~~ interrogauerunt eum, & dixerunt ei: Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Helias, neque propheta? Respondit eis Ioannes, dicens: Ego baptizo in aqua: ^E medius autem uestrum stetit, [*in templo cum esset duodecim annorum*] quem uos nescitis: ipse est, qui post me uenturus est, ^B *fuit qui ante me *factus est: cuius non sum dignus, ut soluam eius corrigiam calciamentum

ciamenti. Hæc in Bethania facta sunt trans Iordanem, tibi erat Ioannes baptizans].

LIBER SE- CVNDVS.

De Progressu Christi.

Continens, quæ fecit, ac dixit Iesus ab eius baptismo, inclusivè, usque ad Feriam quintam Cœnæ dominicæ. Partitur in quatuor partes: quarum Prima tricesimi anni, Secunda tricesimi primi, Tertia tricesimi secundi, & Quarta tricesimi tertij continet opera, usque in dictam Feriam quintam facta.

De Christi Baptizatione. *Mat. 3.*

Luc. 3. Mar. 1.

CAP. I.

R
A

IN diebus illis uenit Iesus à Nazareth Galilææ in Iordanem ad Ioannem, ut baptizaretur ab eo. Ioannes autem prohibebat cum, dicens: Ego à te habeo baptizari, &

*In Iu-
dea*

* opus
habeo

ri, & tu uenis ad me? Respondens autem Iesus, dixit ei: Sine modo: sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. *L.* [Factum est autem cum baptizaretur omnis populus, & Iesu baptizato *R.* in Iordane, *L.* & orantes *R.* statim ascendens de aqua, *M.* ecce aperti sunt ei cœli, & uidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam *L.* corporali specie, *M.* & uenientem super ipsum. Et ecce uox de cœlo dicens, Hic *G* est fili⁹ meus dilectus, in quo mihi *†*com placui.

De Genealogia Christi.

Luce 3.

CAP. II.

ET ipse *I E S V S* erat incipiens annorum quasi triginta, ut putabatur filius Ioseph, qui fuit Heli, qui fuit Mathat, qui fuit Leui, qui fuit Melchi, qui fuit Iamne, qui fuit Ioseph, qui fuit Mathathixæ, qui fuit Amos, qui fuit Naum, qui fuit Hesli, qui fuit Nagge, qui fuit Maath, qui fuit Mathathixæ, qui fuit Semci, qui fuit Ioseph, qui fuit Iuda, qui fuit Iohanna, qui fuit Resa, qui fuit Zorobabel, qui fuit Salathiel, qui fuit Neri, qui fuit Melchi, qui fuit Addi, qui fuit Cozan, qui fuit Helmadan, qui fuit Ier, qui fuit Iesu, qui fuit Eliezer, qui fuit Iorim, qui fuit

fuit Mathat, qui fuit Leui, qui fuit Simcon, qui fuit Iuda, qui fuit Ioseph, qui fuit Iona, qui fuit Eliachim, qui fuit Melcha, qui fuit Menna, qui fuit Mathata, qui fuit Nathan, qui fuit Dauid, qui fuit Iesse, qui fuit Obed, qui fuit Booz, qui fuit Salmon, qui fuit Naason, qui fuit Aminadab, qui fuit Aram, qui fuit Esrom, qui fuit Phares, qui fuit Indæ, qui fuit Iacob, qui fuit Isaac, qui fuit Abraham, qui fuit Tharæ, qui fuit Nachor, qui fuit Sarach, qui fuit Ragau, qui fuit Phalech, qui fuit Heber, qui fuit Sale, qui fuit Cainan, qui fuit Arfaxat, qui fuit Sem, qui fuit Noë, qui fuit Lamech, qui fuit Mathuzalem, qui fuit Enoch, qui fuit Iareth, qui fuit Malalehel, qui fuit Cainan, qui fuit Enos, qui fuit Seth, qui fuit Adâ, qui fuit Dei. Iesus autè plenus Spiritu sancto regressus est à Iordane.]

De ieiunio, & tentatione Christi.
Matth. 4. Marc. 1. Luca 4.

CAPVT III.

R ET statim M. [ductus est Iesus in
A desertum à Spiritu, ut tentaretur à
 diabolo. R. Eratq; cum bestiis. M. Et
 cum ieiunasset quadraginta diebus, &
 quadraginta noctibus, L. nihil man-
 ducavit in illis diebus, & consummatis
 illis

illis, M. postea esuriit. Et accedens tentator L. diabolus M. dixit ei: Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.

L. Et respondit ad illum Iesus: Scriptum est, quod M. non in solo pane uiuit homo: sed in omni uerbo, quod procedit de ore Dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem L. Hierusalem, M. & statuit illum super pinnaculum templi, & dixit ei: Si filius Dei es, mitte te L. hinc M. deorsum.

Psal. 90. c. Scriptum est enim, Quia angelis suis mandauit de te, L. ut conseruent, M. & in manibus tollent te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi Iesus: rur-

Deut. 6. c. sum, scriptum est, Non tentabis dominum Deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus, L. & duxit M. in montem excelsum ualde, & ostendit ei omnia regna mundi. L. in momento temporis, M. & gloriam eorum, & dixit ei: Hæc omnia, L. & potestatem hanc uniuersam M. tibi dabo: L. quia mihi tradita sunt, & cui uolo do illa. Tu ergo procidens si adoraueris coram me, erunt tua omnia. M. Tunc dixit ei Iesus: Vade Satana: scriptum est enim, Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias. L. Et consummata omni tentatione,

ne, diabolus recessit ab eo, M. & reliquit eum L. usq; ad tempus. M. Et ecce angeli accesserunt, & ministrabant ei.]

De aliis testimoniis Ioannis de Christo. *Ioan. I. CAP. IIIII.*

A Altera die [*post egressum Iesu de deserto*] [uidi Ioannes I E S V M uenientem ad se, & ait : Ecce agnus Dei: ecce qui tollit peccata mundi. Hic est, de quo dixi: Post me uenit uir, qui ante me ^{*} factus est: quia prior me erat, & ego ^{*} nesciebam eum: [*ita plenè sicut modò*] sed ut manifestetur in Israël propterea ueni ego in aqua baptizans. Et testimonium perhibuit Ioannes, dicens : Quia uidi spiritum descendentem quasi columbam de cælo, & mansit super eum : & ego nesciebam eum. Sed qui misit me baptizare in aqua, ille dixit : Super quem uideris spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est, qui baptizat in Spiritu sancto. Et ego uidi, & testimonium perhibui, quia hic est filius Dei.]

*fuit
*nō noueram

De prima Discipulorum uocatione, qua ad simplicem Christi notitiā uocati sunt.

Ioan. I. Luca 4 CAP. V.

A Altera autem die stabat iterum Ioannes, & ex discipulis eius duo : & respic

spiciens IESVM ambulantem, dixit: Ecce c
 agnus Dei. Et audierunt eum duo disci-
 puli loquentem, & secuti sunt IESVM.
 Conuersus autem IESVS & uidens eos
 sequentes se, dixit eis: Quem quæritis?
 Qui dixerunt ei: Rabbi, (quod dicitur
 interpretatum magister) ubi habitas? Di-
 cit eis: Venite & uidete. Venerunt & ui- d
 derunt, ubi maneret, & apud eum manserunt
 illo die. Hora autem erat quasi deci-
 ma. Erat autem Andreas, frater Simonis
 Petri, unus ex duobus, qui audierant à
 Ioanne, & secuti fuerant eum. [*alter uero
 erat Ioannes euangelista, per quem Iacobus
 frater eius fuit uocatus.*] Inuenit hic pri-
 mùm fratrem suum Simonem, & dixit ei:
 Inuenimus Messiam, quod est interpre-
 tatum Christus. Et adduxit eum ad IES-
 VM. Intuitus autem IESVS eum, dixit:
 Tu es Simon filius Ioanna, tu uocaberis
 Cephias, quod interpretatur Petrus. In B
 crastinum uoluit exire in Galilæam. I.
 Et regressus est IESVS in uirtute spiritus
 in Galilæam, I. & inuenit Philippum,
 & dixit ei IESVS: Sequere me. Erat au-
 tem Philippus à Bethsaida ciuitate An-
 dreæ & Petri. Inuenit Philippus Natha-
 naël, & dixit ei: Quem scripsit Moyses in
 Ge. 49. b lege, & prophetæ, inuenimus IESVM,
 Deu. 18. c
 Esa. 40. c
 G 45. b filium

filium Ioseph à Nazareth. Et dixit Nathanaël : A Nazareth potest aliquid boni esse ? Dixit ei Philippus : Veni, & uide. Vidit I E S V S Nathanaël ueniētem ad se, & dicit de eo: Ecce uerus Israëlita, in quo dolus non est. Dicit ei Nathanaël : Vnde inē nosti ? Respondit I E S V S, & dixit ei: Priusquam te Philippus uocaret, cū es- ses sub ficu, uidi te. Respondit ei Nathanaël, & dixit : Rabbi, tu es filius Dei, tu es rex Israël. Respondit I E S V S, & dixit ei: Quia dixi tibi, Vidi te sub ficu, credis: *maiora
*amen dico uobis, † uidebitis cælum aper- †posthac
F tum, & angelos Dei ascēdentes & desce-
dentes super filium hominis.]

S E C V N D A P A R S

L I B R I S E -
C V N D I,

*Continens quæ fecit, ac dixit Iesus
anno ætatis suæ trigesimo primo.*

De mutatione aquæ in uinum.

Ioan. II.

CAP. VI.

A Tertia die nuptiæ factæ sunt in Cana Galiliæ, & erat mater I E S V IBI. Vocatus est autem I E S V S, & discipuli eius ad

c 2 nupt

nuptias. Et deficiente uino, dixit mater
 I E S V ad eum: Vinum non habent. Et di- B
 xit ei I E S V S: Quid mihi & tibi est mu-
 lier? Nondum uenit hora mea. Dixit ma-
 ter eius ministris: Quodcunque dixerit
 uobis, facite. Erant autem ibi lapideæ hy-
 driæ sex positæ secundum purificationem
 Iudæorum, capientes singulæ metretas
 binas, uel ternas. Dixit eis I E S V S: Im-
 plete hydrias aqua. Et impleuerunt eas
 usque ad summum. Et dicit eis I E S V S:
 Haurite nunc, & ferte architriclino. Et tu- C
 lerunt. Vt autem gustauit architriclinus
 aquam uinum factum, & non sciebat un-
 de esset, ministri autem sciebant, qui hau-
 serant aquam, uocat sponsum architricli-
 * prius nus, & dicit ei: Omnis homo * primùm
 bonum uinū ponit, & cū inebriati fue-
 rint, tunc id quod deterius est: tu autem
 * nunc seruasti uinum bonum usq; * adhuc. Hoc D
 fecit initium signorum I E S V S in Cana
 Galilææ, & manifestauit gloriam suam,
 & crediderunt in eum discipuli eius.]

De primo aduentu eius ad pa-
 scha: de p uendentiu eiectione
 e tēplo. Ioan. II. CAP. VII.

In Iudæa. P Ost hoc descendit in Capharnaum A
 ipse & mater eius, & fratres eius, &
 discip

discipuli eius, & ibi manserunt non multis diebus : & ¶ prope erat pascha Iudæorum. Et ascendit I E S V S Hierosolymam, & inuenit in templo uendentes oues, & boues, & columbas, & numularios sedentes. Et cum fecisset ¶ quasi flagellum de funiculis, omnes cecit de templo. Oues quoque, & boues, & numulariorum effudit*æ, & mensas subuertit. Et iis, qui columbas uendebāt, dixit : Auferte ista hinc, & nolite facere domum patris mei domum*negotiationis. Recordati uerò sunt discipuli eius, quia scriptum est: Zelus domus tuæ comedit me. Responderunt ergo Iudæi, & dixerunt ei : Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis ? Respondit I E S V S & dixit eis : Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo ei Iudæi : Quadraginta & sex annis ædificatū est templum hoc, [per Zorobabel : nam Salomon septem annis perfecit.] & tu tribus diebus excitabis illud? Ille autem dicebat de templo corporis sui. Cùm ergo surrexisset à mortuis, recordati sunt discipuli eius, quia hoc dicebat. Et crediderunt scripturæ, & sermوني, quem dixerat I E S V S. Cùm autem esset Hierosolymis in pascha in die festo, multi crediderunt in nomine eius, uiden-

* pecuniam minutulam
* mercatus
psal. 68. b

tes signa, quæ faciebat. Ipse autem IESVS non credebat semetipsum eis, eo quòd ipse nosset omnes. Et quia opus ei non erat, ut quis testimonium perhiberet de homine: Ipse enim sciebat, quid esset in homine. 7

De Nicodemo. IOAN. 3. CAP. VIII.

ERat autem homo ex Phariseis, Nicodemus nòmine, princeps Iudæorum. Hic uenit ad IESVM nocte, & dixit ei: Rabbi, scimus quia à Deo uenisti magister. Nemo enim potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo. Respondit IESVS, & dixit ei: Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit *desuper *denuo, non potest uidere regnum Dei. Dixit ad eum Nicodemus: Quomodo potest homo nasci, cum sit senex? Nunquid potest in uentrè matris suæ *secūdò *iteratò introire, & renasci? Respondit IESVS: Amen amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Quod natum est ex carne, caro est: & quod natum est ex spiritu, spiritus est. Non mireris, quia dixi tibi: Oportet uos nasci denuò. Spiritus ubi uult spirat, & uocem eius audis: & nescis unde ueniat, *& aut quo uadat. Sic est
omnis.

omnis, qui natus est ex spiritu. Respondit
 Nicodemus, & dixit ei: Quomodo pos-
 sunt hæc fieri? Respondit IESVS, & di-
 xit ei: Tu es magister in Israël, & hæc
 c ignoras? Amen amē dico tibi, quia quod
 scimus, loquimur, & quod uidimus, testa-
 mur, & testimonium nostrum non accipi-
 tis. Si terrena dixi uobis, & non creditis:
 d quomodo, si dixerō uobis cælestia, cre-
 detis? Et nemo ascendit in cælum, nisi
 qui descendit de cælo, filius hominis, qui
 est in cælo. Et sicut Moyses exaltauit *Nu. 21. 8*
 serpentem in deserto, ita exaltari oportet
 filium hominis: ut omnis, qui credit
 in illo, non pereat, sed habeat uitam æter-
 nam.] [Sic enim Deus dilexit mundum,
 ut filium suum unigenitū daret, ut omnis
 qui credit in eum, non pereat, sed habeat
 e uitam æternam. Non enim misit Deus
 filium suum in mundum, ut iudicet mun-
 dum, sed ut saluetur mundus per ipsum.
 Qui credit in eum, non iudicabitur: qui
 autem non credit, iam iudicatus est: quia
 non credit in* nomine unigeniti filii Dei. * nomen
 Hoc est autem iudicium, quia uenit lux
 in mundum. Et dilexerunt homines ma-
 gis tenebras, quàm lucem: Erant enim
 e eorum mala opera. Omnis enim, qui ma-
 le agit, odit lucem, & non uenit ad lu-
 cem,

cem, ut non arguantur opera eius. **Qui** autem facit ueritatem, uenit ad lucem, ut **G** manifestentur opera eius, quia in Deo facta sunt.]

De querela, quòd Iesus baptiz

zat. Ioan. 3.

CAP. IX.

Post hæc [uenit [*recedens ab Hierusa-* **A**
lem ad alia loca Iudææ iuxta Iordanẽ]
I E S V S, & discipuli eius, in Iudæam ter- **B**
ram, & illic morabatur cum eis, & bapti-
zabat. Erat autem & Ioannes baptizans
in Ennon iuxta Salim, quia aquæ multæ
erant illic, & ueniebant multi & baptiza-
bantur. Nondū enim fuerat missus Ioan-
nes in carcerem. Facta est autem quæstio **C**
ex discipulis Ioannis cum Iudæis de pu-
rificatione: & ueniebant ad Ioannem, &
dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecum trans
Iordanem, cui tu testimonium perhibui-
sti, ecce hic baptizat, & omnes ueniunt ad
eum. Respondit Ioannes, & dixit: Non
potest homo accipere quicquam, nisi fue-
rit ei datum de cælo: ipsi uos mihi testi-
moniū perhibebitis, quòd dixerim: Non **D**
sum ego **CHRISTVS**, sed quia missus
sum ante illum. **Qui** habet sponsam, spon-
sus est. Amicus autem sponsi, qui stat &
audit eum, gaudio gaudet propter uo-
cem
cem

tem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. Illum oportet crescere, **me** autem minui. Qui desursum est, super omnes est. Qui est de terra, de terra est, & de terra loquitur. Qui de cælo uenit, super omnes est: & quod uidit & audiuit, hoc testatur: & testimonium eius nemo accipit. Qui autem acceperit eius testimonium, signauit, quia Deus uerax est. Quem enim misit Deus, uerba Dei loquitur. Non enim ad mensuram dat Deus spiritum. Pater diligit filium, & omnia dedit in manu eius. Qui credit in filium, habet uitam æternam. Qui autem incredulus est filio, non uidebit uitam: sed ira Dei manet super eum.]

De Incarceratione Ioannis. *Matthæi XIII. Marc. 6. Luc. 3. CAP. X.*

[**H**erodes autem tetrarcha, cum corripueretur à Ioanne de Herodiade uxore **R.** Philippi fratris sui, quia duxerat eam: **L.** & de omnibus malis, quæ fecit Herodes, **M.** (Dicebat enim illi Ioannes: Non licet tibi habere **R.** uxorem fratris tui.) **L.** adiecit & hoc Herodes super omnia **M.** ac tenuit Ioannem, & alligauit eum, & posuit eum in carcerem propter Herodidem uxorem fratris sui.

c s sui.

fui. R. Herodias autem insidiabatur ei, & uolebat occidere eum, nec poterat. Herodes autē metuebat Ioannem, sciens eum uirum sanctum & iustum. M. Et uolens eum occidere timuit populum, quia sicut prophetam eum habebat. R. Et *custodiebat eum, & audito eo multa faciebat, & libenter eum audiebat.]

*obser-
uabat

De initio publicæ prædicationis Iesu. *Matthæi 4. Mar. 1.*

Ioan. 4.

CAP. XI.

M. **C**VM autem audisset IESVS quòd A Ioannes traditus esset: I. Et ut cognouit, quia audierunt Pharisei, quòd IESVS plures discipulos facit, & baptizat, quàm Ioannes (quanquam IESVS non baptizaret, sed discipuli eius, reliquit Iudæam, R. & uenit in Galilæam. I. Cùm ergo uenisset in Galilæam, exceperunt eum Galilæi, cùm omnia uidissent, quæ fecerat Hierosolymis in die festo: & ipsi enim uenerant ad diem festū [*pascha*] M. Et relicta ciuitate Nazareth descen- dit, & uenit & habitauit in Capharnaum ciuitate Galilææ maritima, in finibus Zabulon & Nephtalim, ut adimpleretur, quod dictum est per Esaiam prophetam: **iuxta uiam* Terra Zabulon, & terra Nephtalim, **uia maris*

maris trans Iordanem Galilææ gentium: *Esa. 9. 8*
 populus, qui*ambulabat in tenebris, uidit *sedebat
 lucem magnam: & sedentibus in regio-
 ne umbræ mortis, lux orta est eis. Exinde
 c cœpit I E S V S prædicare R. Euangelium
 regni, dicens: Quoniam impletū est tem-
 pus, M. pœnitentiam agite R. & credi-
 te Euangelio, M. appropinquabit enim
 regnum cælorum.

De secunda uocatione discipulo-
 rum qua uocati sunt ad Christi
 familiaritatem *LUC. 5. CAP. XII.*

I F Actum est autem, eum turbæ irrue-
 A rent in I E S V M, ut audirent uerbum
 Dei, & ipse stabat secus stagnum Geneza-
 reth, & uidit duas naues, stantes secus sta-
 gnum. Piscatores autem descenderāt, & *† ex illis,*
 B lauabant retia. Ascendens autem in unam
 nauim quæ erat Simonis, rogauit eum à
 terra reducere pusillū: & sedens docebat
 de nauicula turbas. Ut cessauit autem lo-
 qui, dixit Simoni: Duc in altum, & laxate
 retia uestra in capturam. Et respondens
 c Simon, dixit illi: Præceptor, per totā no-
 ctē laborantes nihil cepimus, in uerbo
 autem tuo, laxabo rete. Et cum hoc fecis-
 sent, concluderunt pisciū multitudinē co-
 piosam. Rumpebatur autē rete eorum. Et
 annuet

annuerunt sociis, qui erant in alia naui, ut uenirent & adiuuaret eos. Et uenerunt & impleuerunt ambas nauiculas, ita ut penè mergerentur. Quod cum uideret Simon Petrus, procidit ad genua I E S V, dicens: Exi à me Domine, quia homo peccator ego sum. Stupor enim circūdederat eum, & omnes, qui cum illo erāt in captura piscium, quam ceperant. Similiter autem & Iacobum, & Ioannem filios Zebedæi, qui erant socii Simonis. Et ait ad Simonem I E S V S: Noli timere, *ex hoc iam eris homines capiens. Et subductis ad terram nauibus, relictis omnibus secuti sunt illū.]

*post-
hæc

De tertia uocatione apostolorum, quia uocati sunt ad Christi discipulatum. *Matthæi 4:*

Mar. I. CAP. XIII.

Γ **A**Mbulans autem I E S V S & præter- M
iens iuxta mare Galilææ, uidit duos A
fratres, Simonem (qui uocatur Petrus) & Andream fratrem eius, mittentes rete in mare. Erant enim pisces. Et ait illis I E S V S: Venite post me, faciã uos † fieri pisces hominum. At illi continuo relictis retibus & nauis, secuti sunt eum. Et progressus inde, uidit alios duos fratres, Iacobum Zebedæi & Ioannem fratrem eius in nauis cum Zebedæo patre eorum, refic

reficientes retia eorum: & uocauit eos. Illi
 B autem statim relictis retibus & patre R.
 suo Zebedæo in nauī cum mercenariis
 suis, M. secuti sunt eum.]

**De curatione cuiusdam dæmo-
 niaci in synagoga ciuitatis Ca-
 pharnaum.**

Luce 4.

Marci 1.

C A P. XIII.

R. **E**T ingrediebatur Capharnaū, & sta-
 A **E**t iū sabbatis ingressus in synagogā
 docebat eos: & stupebant super doctrina
 eius. Erat enim docens eos, quasi potesta-
 tem habens, & non sicut scribæ: L. quia
 in potestate erat sermo ipsius. R. Et in
 synagoga eorū erat homo L. dæmoniū
 habens immundum, & exclamauit uoce
 magna, dicens, † Sine, quid nobis & tibi † A
 I E S V Nazarene? Venisti ante tempus
 perdere nos? Scio enim, quod sis sanctus
 Dei. R. Et comminatus est ei I E S V S, L.
 & increpauit eum, dicens: Obmutesce, R.
 & exi ab illo. Et discerpens illum spiritus
 immūdu, & exclamans uoce magna, ex-
 iuit ab eo, L. nihilq; illi nocuit. Et factus
 est pavor in omnibus, R. & mirati sunt
 omnes, ita ut perquirerent inter se, & col-
 loquebantur adinuicem, dicentes: Quid-
 nam hoc est? Quænam doctrina hæc no-
 ua?

ua? L. Quod est hoc uerbū? Quia in potestate & uirtute imperat immundis spiritibus, & exeunt, R. & obediunt ei. L. & diuulgabatur fama de eo in omnem locum R. & regionem Galilææ.

De sanatione omnis languoris.

Matthæi 4.

CAP. XV.

ET circumibat IESVS totam Galilæam, docens in synagogis eorum, & prædicans Euangelium regni, & sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo. Et abiit * opinio eius in totam Syriam. Et obtulerunt ei omnes malè habentes, uariis languoribus & tormentis comprehesos, & qui dæmonia habebant, & lunaticos, & paralyticos, & curauit eos. Et secutæ sunt eum turbæ multæ de Galilæa, & Decapoli, & de Hierosolymis, & de Iudæa, & de trans Jordanem.

*fama
*tormentis
nibus

De socru Simonis. Luc. 4. Mat. 8.

Mar. 1.

CAP. XVI.

L. S Vrgens autem IESVS de synagoga, R. protinus L. intrauit in domum Simonis, R. & Andreæ, cum Iacobo & Ioanne. L. Socrus autem Simonis tenebatur magnis febribus, & rogauerunt illum pro ea: & stans super illam, imperauit febrim, M. & tetigit manum eius, & dimisit

misit eam febris, & surrexit, & ministrabat eis. R. Vespere autem facto cum occidisset sol. M. obtulerunt ei multos demonia habentes. L. At ille singulis manus imponens, M. eiiciebat spiritus uerbo, & omnes malè habentes curauit: ut adimpleretur quod dictū est per Esaiam *Esa. 53. b* prophetam, dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit, & ægrotationes nostras portauit. L. Exhibant autem dæmonia à multis, clamantia & dicentia: Quia tu es CHRISTVS filius Dei. Et increpans, nō sinebat ea loqui: quia sciebant ipsum esse CHRISTVM. R. Et diluculo ualde surgens, egressus abiit in desertum locum ibique orabat. L. Et turbæ requirebant eum. R. Et persecutus est eum Simon, & qui cum illo erant. Et cum inuenissent eum, dixerunt ei: quia omnes quærunt te. Et ait illis: Eamus in proximos uicos, & ciuitates, ut & ibi prædicem, ad hoc enim *D* ueni. L. Et uenerunt turbæ ad Christum, & detinebant eum, ne discederet ab eis. Quibus ille ait: Quia & aliis ciuitatibus oportet me euangelizare regnū Dei: quia ad hoc missus sum. Et erat prædicans in synagogis Galilææ.]

Deuocatione Matthæi. *Luca 5.*

Mat. 9. Ioh. 4. CAP. XVII.

Et

1. [**E**T post hæc exiit. [*de synagoga*] M. A
 & dum transiret inde, R. egressus
 est rursus ad mare [*Galilæe*] omnisq; tur-
 ba ueniebat ad eum : & docebat eos. Et
 cùm præteriret uidit M. I E S V S L. pu-
 blicanum R. Leui Alphæi, M. Mat- B
 thæum nomine, sedentem in telonio, &
 ait illi: Sequere me. L. Et relictis omni-
 bur, surgens, secutus est eum.]

De electione duodecim discipu-
 lorum ad apostolatam, facta in
 monte Thabor: & prima parte
 sermonis Christi ibidem facti,
 continente octo beatitudines,
 & quasdam maledictiones.

Matthæi 5. Marci 3. Lucæ 6.

C A P V T X V I I I.

2. [**F**Actum est autem in illis diebus, A
 [*postquam I E S V S plures uocauit di-*
scipulos] exiit in montem orare: & erat
 pernoctans in oratione Dei. Et cùm dies
 factus fuisset, uocauit discipulos R. quos
 uoluit ipse, & uenerunt ad eum: & fecit ut
 *secum essent duodecim * cū illo, ut mitteret eos
 prædicare: & dedit illis potestatem curan-
 di infirmitates, & eiiciendi dæmonia, L.
 quos & Apostolos nominauit, Simonem,
 quem

quem cognominauit Petrum, & Andrea
 fratrem eius, R. & Iacobum Zebedæi,
 & Ioannem fratrem Iacobi, & imposuit eis
 nomina Boanerges, quod est, filii toni-
 trui: Philippum & Bartholomæum, Mat-
 thæum & Thomam, Iacobum Alphæi &
 Simonem Chananzæum, L. qui uocaba-
 tur Zelotes, Chananzæum, Iudam Iacobi,
 B R. Thadæum, & Iudam Iſcariotem, L.
 qui fuit proditor, qui tradidit eum. M. Et
 cum sedisset, accesserunt ad eum discipu-
 li eius, & aperiens os suum, docebat eos,
 dicens: Beati pauperes spiritu, quoniam
 ipsorum est regnum cælorum. Beati mi-
 tes, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati
 qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.
 Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam,
 quoniam ipsi saturabuntur. Beati miseri-
 cordes, quoniam ipsi misericordiam con-
 sequentur. Beati mundo corde, quoniam
 ipsi Deum uidebunt. Beati pacifici, quo-
 niam filii Dei uocabuntur. Beati qui per-
 secutionem patiuntur propter iustitiam,
 quoniam ipsorum est regnum cælorum.
 Beati estis, cum malè dixerint uobis ho-
 mines & persecuti uos fuerint, & dixe-
 rint omne malum quod aduersum uos mentien-
 † uerbum
 c tes, propter me. Gaudete, & exultate, quo-
 niam merces uestra copiosa est in cælis.]
 d. Sic

Sic enim persecuti sunt & prophetas, qui fuerunt ante uos l. patres eorū. Et descendens cum illis de monte, stetit in loco ca:npēstri, & turba discipulorum eius, & multitudo copiosa plebis ab omni Iudæa, & Hierusalem, & maritima, & Tyri, & Sidonis, qui uenerūt, ut audirent eum, & sanarentur à languoribus suis. Et qui uexabantur à spiritibus immundis curabātur. Et omnis turba quærebat eum tangere, quia uirtus de illo exibat, & sanabat omnes. Et ipse eleuatis oculis in discipulos suos dicebat: Beati pauperes, quia uestrum est regnū Dei. Beati qui nunc esuritis, quia saturabimini. Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Beati eritis, cum uos oderint homines, & separauerint uos, & ^D

*probris
affecerit

*exprobrauerint, & eiecerint nomen uestrum tanquā malum, propter filium hominis. Gaudete in illa die, & exultate: ecce enim merces uestra multa est in celo.] Veruntamen, uæ uobis diuitibus, qui habetis consolationem uestram. Væ uobis qui saturati estis, quia esurietis. Væ uobis qui nunc ridetis, quia lugebitis & flebitis. Væ cum benedixerint uobis omnes homines: secūduū hæc enim faciebant pseudoprophetis patres eorum.

Quod p̄glati debent lucere opere &

re & sermone : & quòd Christus nō uenit ut solueret legem sed ut impleret. *Matthai 5.*

CAPVT XIX.

VOs estis sal terræ. Quòd si sal* eua * insipi-
 A nuerit, in quo salietur? Ad nihilum dus fac-
 ualet ultra, nisi ut mittatur foras, & con- rit
 culcetur ab hominibus. Vos estis lux mun-
 di. Non potest ciuitas abscondi supra
 montem posita, neq; accédunt lucernam
 & ponunt eam sub modio: sed super can-
 delabrum, ut luceat omnibus qui in do-
 mō sunt. Sic luceat lux uestra coram ho-
 minibus, ut uideant opera uestra bona, &
 glorificent patrem uestrum, qui in cælis
 e&. Nolite putare, quoniam ueni soluere
 legem, aut prophetas: non ueni soluere,
 sed adimplere. Amen quippe dico uobis,
 donec trāseat cælum & terra, iota unum,
 aut unus apex, non præteribit à lege, do-
 B nec omnia fiant. Qui ergo soluerit unum
 de mandatis istis minimis, & docuerit sic
 homines: minimus uocabitur in regno
 cælorum. Qui autem fecerit, & docuerit,
 hic magnus uocabitur in regno cælo-
 C rum.] [Dico enim uobis, quia nisi abun-
 dauerit iustitia uestra, plus quàm Scriba-
 rum & Phariseorum, non intrabitis in
 regnum cælorum. Audistis quia dictum
 d 2 est

Exo. 29.c est antiquis: Non occides. Qui autem
Deut. 5.b occiderit, * reus erit iudicio. Ego autem
 *obno- dico uobis, quia omnis, qui irascitur fra-
 xius tri suo †, reus erit iudicio. Qui autem
 † *remere* dixerit fratri suo, Racha, reus erit * con-
 *confes- filio. Qui autem dixerit fratri suo, Fatue,
 fui reus erit gehennæ ignis. Si ergo offers
 munus tuum ad altare, & recordatus ibi
 fueris, quia frater tuus habet aliquid ad-
 uersum te, relinque ibi munus tuum an-
 te altare, & uade prius reconciliari fra-
 tri tuo: & tunc ueniens offeres munus
 *bencuo tuum.] Esto * consentiens aduersario ^D
 lus tuo citò, dum es in uia cum eo; ne fortè
 aduersarius tradat te Iudici, & Iudex
 tradat te ministro, & in carcerem mit-
 taris. Amen dico tibi, non exibis inde,
 donec reddas nouissimum quadrantem.
Exo. 20.c. Audistis quia dictum est antiquis: Non
18.b mœchaberis. Ego autè dico uobis, quo-
 niam omnis qui uiderit mulierem ad
 *adulte- concupiscendum eam, iam * mœchatus
 rium cõ est eam in corde suo. Quòd si oculus
 misit cū tuus dexter * scandalizat te, erue eum, &
 ea. proiice abs te: expedit enim tibi, ut per-
 *obsta- eat unum membrorum tuorum, quàm
 culo tibi totum corpus tuum mittatur in ghen-
 fuerit: nam. Et si dextera manus tua scanda-
 Sic infr. lizat te, abscinde eam, & proiice abs
 te;

te : expedit enim tibi , ut pereat unum membrorum tuorum , quàm totum corpus tuum eat in gehennam. Dicitur est *deu. 24.a* autem : Quicumque dimiserit uxorem *et 19.b* suam , det illi libellum repudii. Ego autem dico uobis , quia omnis qui dimiserit uxorem suam (excepta causa fornicationis) facit eam mœchari : & qui dimissam duxerit , * adulterat. Iterum audistis , * adulterium committit. quia dicitur est antiquis : Non peierabis , reddes autem Domino iuramenta tua. Ego autem dico uobis , Non iurare omnino : neque per cælum , quia thronus Dei est : neque per terram : quia scabellum pedum eius est : neque per Hierosolymam , quia ciuitas est magni Regis : neque per caput tuum iurabis , quia non potes unum capillum album facere , aut nigrum. Sit autem sermo uester , * Est , est : Non , non. * Etiam , quod autem his abundantius est , à malo est. *mittit. Leu. 19.c Exo. 20.b Dent. 5.b etiam.*

De patientia habenda, & largitate erga proximos exhibenda.

Matthai 5.

Luca. 6.

C A P V T

XX.

Audistis quia dictum est : Oculum pro oculo ; & dentem pro dente. Ego autem dico uobis : Nō resistere malo. Sed si quis

Exo. 21.c

Le. 24.d

Deu. 29.d

d 3

quis

*alapa quis te *percusserit in dexterā maxillam
 cecide tuam, præbe illi & alteram. Et qui uult
 rit tecum in iudicio contendere, & tunicam
 tuam tollere, dimitte ei & pallium: & qui
 *adege- te *angariauerit mille passus, uade cū co
 rit & alia duo. Qui petit à te, da ei: & uolēti c
 mutuari à te, ne auertaris. l. Omni au-
 tem petenti te tribue. Et qui aufert quæ
 tua sunt, ne repetas. Et prout uultis ut fa-
 ciant uobis homines, & uos facite illis si-
 militer. m. [Audistis, quia dictū est: Di- d
 liges proximum tuum, & odio habebis
 inimicum tuum. Ego autem dico uobis,
 Diligite inimicos uestros: Benefacite iis,
 qui oderūt uos: Benedicite maledicenti-
 bus uobis, & orate pro persequentibus &
 *offen- *calumniantibus uos, ut sitis filii patris ue-
 dētibus stri, qui in cælis est. qui solem suum facit
 oriri super bonos & malos, & pluit super
 iustos & iniustos. Si enim diligitis eos b
 qui uos diligūt, quam mercedē habebitis?
 Nonne & publicani hoc faciunt? Et si sa-
 lutaueritis fratres uestros tantūm, quid
 amplius facitis? Nōne & Ethnici hoc fa-
 ciunt? l. Et si benefeceritis his qui uo-
 bis benefaciunt, quæ uobis est gratia? Si-
 quidem & peccatores hoc faciunt. Et si
 mutuum dederitis his, à quibus speratis
 accipere, quæ gratia est uobis? Nā & pec-
 catores

catores peccatoribus *ſcenerātur, ut reci- * mutuū
pian̄ æqualia. Veruntamen mutuū da-
te, nihil inde ſperantes, & erit merces ue-
ſtra multa: & eritis filii altiffimi. Quia
ipſe benignus eſt ſup ingratos & malos.
¶ M. Eſtote ergo perfecti; ſicut & pater
ueſter cæleſtis perfectus eſt.]

De laude humana in bonis ope-
ribus non quærenda. *Mat. 6.*

C A P V T X X I:

¶ **A**ttendite ne *iuſtitiam ueſtram fa- * eleemo
ciatis coram hominibus, ut uidea- ſynam
mini ab eis: alioqui mercedem nō habe-
bitis apud patrem ueſtrum, qui in cælis
eſt. Cū ergo facis eleemoſynam, noli
ante te tuba canere, ſicut hypocritæ fa-
ciunt in ſynagogis, & in uicis, ut honori-
ficentur ab hominibus. Amē dico uobis,
receperunt mercedem ſuam. Te autem
faciēte eleemoſynam, neſciat ſiniſtra tua,
quid faciat dextera tua: ut eleemoſyna
tua ſit in abſcōdito: & pater tuus, qui ui-
det in abſcōdito, reddet tibi ¶] Et cū *¶ in pro*
oratis, non eritis ſicut hypocritæ, triftes: *patula*
qui amant in ſynagogis, & angulis pla-
tearum ſtantes orare, ut uideantur ab ho-
minibus: Amen dico uobis, quia recepe-
runt mercedem ſuam. [*non enim intendunt*
exaudiri, ſed uideri] Tu autem cū oraue-
ris,

d 4 ris,

ris, intra in cubiculum tuum: & clauso ostio, ora patrem tuum in abscondito: & pater tuus qui uidet in abscondito, reddet tibi. [*Aliquid facere in abscondito: est, tantum uelle uideri a Deo.*]

De modo orandi, & indulgendi. κ

Mat. 6. Luc. 11. CAP. XXII.

M **O** Rantes autem nolite multum loqui, ^A sicut Ethnici faciunt: putant enim,

quod in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis. Scit enim pater uester quid opus sit uobis, antequam petatis eum. Sic enim orabitis: Pater noster, qui es in caelis, sanctificetur nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Fiat uoluntas tua sicut in caelo & in terra. Panem nostrum supersubstantialé 1. [*☩*]

* remitte quotidianum m. da nobis hodie: & * dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à

† *Quia* malo, † Amen. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & uobis pater uester caelestis peccata uestra. Si autem non dimiseritis hominibus, nec pater uester dimittet uobis peccata uestra.

† *Quia* **De modo ieiunandi, & de non thesaurizando in terra, sed in caelo.**

Math. 6. Luc. 12. CAP. XXIII.

Cum

CVm autem ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ, tristes. *Exterminat *obscu-
A enim facies suas, ut appareant hominibus rant
 ieiunantes. Amē dico uobis, quia receperunt mercedem suam. Tu autē cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua, ne uidearis hominibus ieiunās, sed patri tuo, qui est in absconso: & pater tuus qui uidet in absconso, reddet tibi. † Noli † in pro-
 thesaurizare uobis thesauros in terra, paulo
 ubi erugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autē uobis thesauros in cælo, ubi nec erugo nec tinea demolitur: & ubi fures nō effodiunt, nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuū. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus [*id est, intentio*] fuerit simplex, et totū corpus tuum [*id est, opus*] lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totū corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est, tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt? [Nemo potest duobus dominis [*contraria iniungentibus*] seruire: aut enim unum odio habebit, & alterū diliget: aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Nō potestis Deo seruire & mam- † & quid
 monæ. Ideo dico uobis, ne solliciti sitis bibiturū
 animæ uestræ, quid māducaueris, † aut cor- sitis,
 d s pori

pori uestro, quid induamini. Nónne áni-
ma est plus quàm esca, & corpus plus
quàm uestimétum? [*Sollicitudo, qua impe-
diuntur spiritalia prohibetur: non sollicitudo
providétiá.*] Respicite uolatilia cæli, quia
non ferunt, neque metunt, neque congre-
gant in horrea: & pater uester cælestis pa-
scit illa. L. Cõsiderate coruos, quia non
seminant, neque metunt, quibus non est
cellarium, neque horreum, & Deus pascit
illos: quanto magis uos pluris estis illis?

*sollici-
tudine

Quis autem uestrum *cogitando, potest
adiucere ad staturam suam cubitum unũ?
Si ergo neque quod minimum est pote-
stis, quid de cæteris solliciti estis? M. Con-
siderate lilia agri, quomodo crescunt:
non laborant, neque nent. Dico autem
uobis, quoniam nec Salomon in omni
gloria sua coopertus est, sicut unum ex
istis. Si autem fœnum agri, quod hodie
est, & cras in clibanum mittitur, Deus
sic uestit: quanto magis uos modicæ fi-
dei? Nolite ergo solliciti esse dicentes:

*ne sub-
limia cu-
betis

†cælestis

Quid manducabimus, aut quid bibemus,
aut quo operiemur? L. Et nolite in sub-
limia cõtendere. Hæc autem gêtes mundi quæ-
runt. M. Scit enim pater uester † quia
his omnibus indigetis. Quærite ergo pri-
mum regnum Dei & iustitiã eius, & hæc
omnia

Omnia adiicientur uobis.] Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibiipſi. Sufficit enim dici*malitia ſua.

*affli-

De miſericordiã faciendã, & ãtio
non iudicando, ac fiducia ora-
tionis.

Luca 6. Matth. 7.

CAPUT XXIII.

ESTOTE ergo miſericordes, ſicut & pater ueſter miſericors eſt. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Nolite condemnare & nõ condemnabimini. Dimitte, & dimittemini. Date, & dabitur uobis, meſuram bonam, & conſertã, & *co- *preſã
agitatam, & ſupereffluentem dabunt in & cõcuſ
ſinum ueſtrũ. Eadem quippe meſura, qua ſam.
meſi fueritis, remetietur uobis. Dicebat autem & illis ſimilitudinem: Nunquid poteſt cæcus cæcum ducere? nonne ambo in foueam cadunt? Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. Perfectus autem omnis erit, ſi ſit ſicut magiſter eius. Quid autem uidet feſtucam in oculo fratris tui, trabem autem, quæ in oculo tuo eſt, non conſideras? Aut quomodo poteſt dicere fratri tuo, Frater ſine eiiciam feſtucam de oculo tuo: ipſe in oculo tuo trabem non uidet? Hypocrita, eiice primum trabem de oculo tuo: & tunc perſpicias

spicies ut educas festucam de oculo fratris tui.] **M.** Nolite sanctum dare canibus, neque mittatis margaritas uestras ante porcos: ne fortè cõculcent eas pedibus suis, & conuersi dirumpant uos. Petite, & dabitur uobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur uobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur. Aut quis est ex uobis homo, quem si petierit filius suus panẽ, nunquid lapidem porriget ei? Aut si petierit piscem, nunquid serpentem porriget ei? Aut si petierit ouum, nunquid scorpionem porriget illi? Si ergo uos, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis uestris: quantò magis pater uester, qui in cælis est, dabit bona petentibus se. Omnia ergo quæcũque uultis ut faciant uobis homines, ita & uos facite illis. Hæc est enim lex & prophetæ.

De arcta uia, & conclusionẽ sermonis domini in monte Thabor facti.

Luca 6.

Matthæi 7.

CAP. XXV.

M **I**trate per angustam portam, quia lata porta, & spatiosa uia est, quæ ducit ad perditionem: & multi sunt qui intrant per eam. Quàm angusta porta, &

& arcta uia est, quæ ducit ad uitam : &
B pauci sunt qui inueniunt eam. [Atten-
 dite à falsis prophetis, qui ueniunt ad
 uos in uestimentis ouium, intrinsecus au-
 tem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum
 cognoscetis eos. Nunquid colligunt de
 spinis uinas, aut de tribulis ficus? L.
C Non est enim arbor bona, quæ facit fructus malos. Neque arbor mala faciens fructum bonum. Vnaquæque enim arbor de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus, neque de rubo uindemiant uuam. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum: & malus homo de malo thesauro cordis sui profert malum. Ex abundantia
D enim cordis os loquitur. M. Sic omnis arbor bona fructus bonos facit. Mala autem arbor malos fructus facit. Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. L. Quid autem uocatis me domine domine, & non facitis quæ dico? M. Non omnis qui dicit mihi, domine, domine, intrabit in regnum cælorum: sed qui facit uoluntatem patris
 meci,

mei, qui in cælis est, ipse intrabit in regnū
 cælorum. ¶ Multi dicent mihi in illo die: ^B
 Domine, domine, nonne in nomine tuo
 prophetauimus, & in nomine tuo dæ-
 monia ciecimus, & in nomine tuo uirtu-
 tes multas fecimus? Et tunc confitebor
 illis, quia nunquam noui uos. Discedite
 à me omnes, qui operamini iniquita-
 tem. **L.** Omnis qui uenit ad me, & au- ^F
 dit sermones meos, & facit eos: osten-
 dam uobis cui sit similis. Similis est ho-
 mini ædificanti domum, qui fodit in
 altum, & posuit fundamentum supra pe-
 tram. **M.** Et descendit pluuia, & uene-
 runt flumina, & flauerunt uenti, & ir-
 ruerunt in domum illam, & non ceci-
 dit: fundata enim erat **L.** supra firmam
 petram. **M.** Et omnis qui audit uerba
 mea hæc, & non facit ea, similis est ui-
 ro stulto, qui ædificauit domum suam
 super arenam **L.** sine fundamento: **M.**
 & descendit pluuia, & uenerunt flumi-
 na, & flauerunt uenti, & irruerunt in
 domum illam **L.** in quam illisus est
 fluuius: & continuo cecidit & facta est
 *fractu-
 ra *ruina domus illius magna. **M.** Et factum
 est cum consummasset Iesus uer-
 ba hæc, admirabantur turbæ super doctri-
 na eius. Erat enim docens eos, sicut pote-
 statem

statem habens, & non sicut Scribæ eorum
& Pharisei.

De Leproso sanato. *Math. 8.*

Mar. 1. Luc. 9. CAP. XXVI.

CVM aut descendisset Iesus de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ.
L. Et factū est, cum esset in una ciuitatum, [*id est, iuxta unā ciuitatem, scilicet Capharnaum, distans à mōte Thabor tribus miliaribus*] **M.** & ecce leprosus, **L.** uir plenus lepra, uidēs Iesum, **M.** adorabat eum
R. genu flexo. **L.** & procidens in faciem suam, rogauit eum, dicens: Domine, si uis, potes me mundare. **R.** Iesus autem misertus eius, **L.** tetigit eum, dicens: **M.** Volo: *mundare. Et confestim mundata *mūctus
 est lepra eius. **R.** Et cominatus est ei, esto
B statimq; cecit illum, & dixit ei **M.** Iesus: Vide nemini dixeris, sed uade ostende te sacerdoti: & offer munus tuū, quod præcepit Moyses, ī testimoniū illis. **R.** Et egressus *Ze. 14. 4*
 cœpit prædicare & *diffamare sermonem. **L.** Perambulabat aut magis sermo *diuulgare
 de illo, & cōueniebāt turbæ multæ, ut audirent illū, & curarētur ab infirmitatibus suis, **R.** ita ut iam nō posset manifestè introire in ciuitatē, sed foris ī desertis locis esse. **L.** Ipse autē secedebat in desertū & orabat, **R.** & cōueniebāt ad eū undiq;.]
 De

De seruo Centurionis. *Math. 8.**Luc. 7.*

CAP. XXVII.

L. [C Vm autem impleffet omnia uerba ^A

sua ad aures plebis, intrauit Capharnaum : Centurionis autem cuiusdam seruus malè habens, erat moriturus, qui erat illi pretiosus. Et cùm audisset de Iesu, misit ad eum seniores Iudæorum, rogans eum, ut ueniret, & saluaret seruum eius. At illi cùm uenissent ad Iesum, rogabant eum *solicite, dicentes ei : Quia dignus est, ut hoc illi prestes, diligit enim gētem nostram, & synagogam ipse ædificauit nobis. Iesus autē ibat cum illis. Et ^B cùm iam non longe esset à domo, misit ad eum Centurio amicos. M. Accessit autem ad eum Centurio & rogans eum dixit : Domine, *puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur. Et ait illi Iesus : Ego ueniam, & curabo eum. Et respondens Centurio, ait.

*studio -
se*famulus -
lus.

L. Domine, noli uexari. Non enim sum dignus, ut sub tectum meum intres. Propter quod & meipsum non sum dignum arbitratus, ut uenirem ad te : M. Sed tantum dic uerbo, & sanabitur puer meus. Nam & ego sum homo sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic : Vade, & uadit : & alio, Veni, & uenit :

& uenit : & seruo meo, Fac hoc, & facit. Audiens autem hæc I E S V S, miratus est. 1. Et conuersus sequentibus se turbis dixit : Amen amen dico uobis, m. non inueni tantam fidem in Israël. Dico autem uobis, quòd multi ab Oriente & Occidente uenient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno cælorū. Filii autem regni eiicientur in tenebras exteriores : ibi erit fletus & stridor dentium. Et dixit I E S V S Centurioni : Vade, & sicut credidisti, fiat tibi : & sanatus est puer in illa hora.] 1. Et reuersi, qui missi fuerant, domum, inuenerunt seruum, qui languerat, sanum.

De filio uiduæ suscitato.

Luca 7.

CAP. XXVIII.

A ET factum est deinceps [ibat I E S V S in ciuitatem, quæ uocatur Naim, & ibant cum illo discipuli eius & turba co-^{†multi.} piofa. Cum autē appropinquarent portæ ciuitatis, ecce defunctus efferebatur filius ^{*unicus} matris suæ. Et hæc uidua erat, & ^{*unigenitus} turba ciuitatis multa cum illa. Quam cum uidisset dominus, misericordia motus super eam, dixit illi : Noli flere. Et accessit, & tetigit loculum. Hi autem, qui portabant, steterunt. Et ait ^{*adole-} : Adolescens tibi scētulo dico,

dico, Surge. Et resedit qui erat mortuus, & cœpit loqui, & dedit illum matri suæ. Accepit autem omnes timor & magnificabant Deum, dicentes: Quia propheta magnus surrexit in nobis, & quia Deus uisitauit plebem suam. Et exiit hic sermo in uniuersam Iudæam de eo, & omnem

*circūiacentem

De scriba doloso, & de duobus uolentibus sequi Christum.

Matt. 8. Luc. 9. CAP. XXIX.

M. **V** Idens autem I E S V S turbas multas ^A circum se, iussit discipulos suos ire ^B circum se, iussit discipulos suos ire
 *in ulte- *trans fretum. [Galilæa] L. Factum est
 riorē ri- autem ambulatibus illis in uia, M. acce-
 pam dens unus Scriba, ait illi: Magister sequar
 te, quocunque ieris. Et dixit ei I E S V S:
 Vulpes foueas habent, & uolucres cæli
 nidos: filius autem hominis non habet
 ubi caput suum reclinet. Alius autem de ^B
 discipulis eius ait illi: Domine permitte
 me primum ire, & sepelire patrem meum.
 I E S V S autem ait illi: Sequere me, & di-
 mitte mortuos sepelire mortuos suos. L.
 Tu autem uade & annuntia regnum Dei.
 Et alter ait: Sequar te Domine, sed pri-
 *ut uale *mum permitte mihi *renunciare iis, qui
 dicam domi sunt. Ait autem ad illum I E S V S:
 Nemo

c Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei.

De quietatione maris ad iussum Christi. *Matth. 8. Mar. 4.*

Lucæ 8.

CAP. XXX.

R. **E**T ait illis in illa die, cum sero fa- *in ulte-
 A **E**tum esset, Transeamus *contra. [*ad rioré ri-*
locum oppositum ultra mare.] Et diuitten- pam
 B tes turbam assumūt cum ita, ut erat in na-
 ui: & aliæ naues erant cum illo. M. [Et
 ascendente eo in nauiculā secuti sunt cum
 discipuli eius. L. Et ait ad illos: Trans-
 fretemus trans stagnum: & *ascenderunt. *recesserunt
 Naugantibus autem illis, obdormiuit. M. runt
 Et ecce motus magnus factus est in ma-
 ri, ita ut nauicula operiretur fluctibus. L.
 Et cōpellebantur [*fluctibus*] & periclita-
 bātur. M. Ipse uerò dormiebat R. in pup-
 pi super cervical. M. Et accesserunt ad
 eum discipuli eius, & suscitauerunt eum,
 dicētes: Domine salua nos, perimus. Tunc
 surgens imperauit uentis, & mari, & facta
 est tranquillitas magna. L. Dixit autem
 eis: Vbi est fides uestra? M. Quid timi-
 di estis modicæ fidei? R. *Nec dum ha- *Quo-
 betis fidem? M. Porrò homines mirati modo
 sunt, R. & timuerunt timore magno, & non
 dicebant ad alterutrū: Quis putas est iste?

c 2

M, *

*Quis- M. *Qualis est hic? R. quia uentis &
nam *mari imperat, & obediunt ei.]

*aquæ

De duobus dæmoniacis curatis.

Matt. 8. Mar. 5. Luc. 8. CAP. XXXI.

1. **E**T nauigauerunt, R. & uenerunt **A**
trans fretum maris, M. in regionē
Gerasenorum, L. quæ est contra Gali-
læam: & cùm de nauis egressus esset ad
terram, M. occurrerunt ei duo habentes
dæmonia, de monumentis exeuntes, sæui
nimis, ita ut nemo posset trāsire per uiam
illam. L. Qui autē habebat dæmonium **B**
iam temporibus multis, & uestimēto non
induebatur, neque in domo manebat: sed
R. domicilium habebat in monumentis,
& neq; catenis iam poterat quisquam eum
ligare, quoniam sæpe compedibus & ca-
tenis uinctus, diripuisset catenas, & com-
pedes diminuisset, & nemo poterat eum
domare, & semper die ac nocte in monu-
mentis, & in montibus erat, clamans, &
concidens se lapidibus. L. Agebatur à
dæmonio in deserto. R. Videns autem
I E S V M à longe cucurrit, & adorans **L.**
procidit ante illum. **M.** Et ecce ambo
clamabant **L.** uoce magna, **M.** dicentes:
Quid nobis & tibi **I E S V** fili Dei **L.** al-
tissimi? **M.** Cur uenisti huc ante tempus
torq

torquere nos? R. Adiuuro te per Deum,
 L. & obsecro, ne me torqueas. Præcipie-
 bat enim illi, R. Exi spiritus immunde ab
 homine isto. Et interrogabat eum. Quod
 tibi nomen est? Et dixit ei, Legio mihi no-
 men est, quia multi sumus. L. Intraue-
 rant enim dæmonia multa in eum. Et ro-
 gauerant eum R. multum, L. ne impe-
 raret illis, ut in abyssum irent: R. sed ne
 se expelleret extra regionem. M. Erat au-
 tem non longe ab illis grex porcorum mul-
 torum, R. circa montem pascens in agris.
 M. Omnes autem rogabant eum, dicentes:
 D Si ciicis nos hinc, mitte nos in gregem por-
 corum, R. ut in eos introeamus. Et con-
 cessit eis statim I E S V S, M. & ait illis:
 Ite. At illi exeuntes abierunt, & introierunt
 in porcos. M. Et ecce magno impetu abiit
 totus grex per præceptum R. præcipitatus
 in mare ad duo milia, & suffocati in mari
 M. mortui sunt in aquis. L. Quod ut ui-
 derunt factum pastores, qui pascebant R.
 eos, fugerunt: M. & uenientes nuntiaue-
 runt in ciuitatem, R. & in agros, L. &
 in uillas M. hæc omnia, & de his, qui dæ-
 monia habuerunt. Et ecce tota ciuitas exiit
 obuiam I E S V, L. uidere quod factum est.
 Et uenerunt ad I E S V M, R. & uident il-
 lum qui à dæmonio uexabatur, L. & à

quo dæmonia exierant, sedentem ad pedes eius uertitum, R. & sanæ mentis, & timuerunt. L. Nuntiauerunt autem illis & qui uiderant, quomodo sanus factus fuisset à legione, R. & de porcis. M. Et uiso eo, L. rogauerunt illum omnis multitudo Gerasenorum, M. ut transiret, R. F & discederet de finibus eorum, L. & ab ipsis: quia magno timore tenebantur. R. Cumq; ascenderet nauim [*ut de terra Gerasenorum rediret in Galilaam*] cœpit illum deprecari, qui à dæmonio [*seniu*] uexatus fuerat, ut esset cum illo: & non admisit eum, sed ait illi: Vade L. & redi G in domum tuam R. ad tuos, & nuntia illis, quanta tibi Dominus fecerit, & miseratus sit tui. L. Et abiit per uniuersam ciuitatem R. & cœpit prædicare in Decapoli, quanta sibi fecisset I E S V S: & omnes mirabatur. Et cum transcendisset I E S V S in nauim rursus trans fretum, conuenit turba multa ad eum, L. & erant omnes expectantes eum, R. circa mare.

De Paralytico sanato. *Matt. 9.*

Mar. 2. Luc. 5. CAP. XXXII.

M. **E**T ascendens I E S V S in nauiculam A transfretauit, & uenit in ciuitatem suam R. Capharnaum post dies aliquot.

L.

L. [Factum est autem una dierum, & ipse
 sedebat docens. R. Et auditum est, quòd
 in domo esset, & confestim conuenerunt
 multi, ita ut non $\dagger$ caperent*neque ad ia- ^{† amplius}
 nuam, & loquebatur eis uerbum. L. Et ^{* ne ca}
 erant Pharisei sedentes & legis doctores, quidem
 qui uenerat ex omni castello Galilææ, & quæ
 Iudææ, & Hierusalem. Et uirtus Domini
 B erat ad sanandum eos. M. Et ecce offere-
 bant paralyticum iacentem in lecto, R.
 qui à quatuor portabatur. L. Et quære-
 bant eum inferre, & ponere ante eum: &
 non inuenientes, qua parte eum inferrent
 præ turba, ascenderunt super tectum, R.
 & nudauerunt tectum ubi erat, & patefa-
 cientes L. per tegulas, submiserunt eum
 in lecto in medium ante I E S V M. M. Et
 uidens I E S V S fidem illorum, dixit para-
 lytico: Fili confide, remittuntur tibi pec-
 cata tua. L. Et cœperunt cogitare Scribæ
 C & Pharisei, R. cogitantes in cordibus
 suis, L. & dicentes intra se: L. Quis est
 hic, qui loquitur blasphemias? Quis po-
 test dimittere peccata, nisi solus Deus? Ut
 autē cognouit I E S V S R. in Spiritu san-
 cto L. cogitationes eorum, respondens,
 D dixit ad illos: M. Ut quid cogitatis mala
 in cordibus uestris? Quid est facilius di-
 cere R. paralytico: Remittuntur tibi pec-
 cata

cata tua, an dicere: Surge, tolle grabatum tuum, & ambula? Vt autem sciatis, quoniam filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, ait paralytico, Tibi dico, surge, tolle lectum tuum, & uade in domum tuam. **L.** Et confestim coram illis surgens, tulit lectum suum, in quo iacebat, & abiit in domum suam magnificans Deum. Et stupor apprehendit omnes, **F** & magnificabant Deum, & glorificabant, qui dedit potestatem talem hominibus. **L.** & repleti sunt timore magno, dicentes: Quia uidimus mirabilia hodie, **J R.** quia nunquam sic uidimus.

De conuiuio in domo Matthæi.

Matt. 9. Mar. 2. Luc. 5. C A. XXXIII.

L. J **F**ecit autem ei conuiuium magnum **A**
Leui in domo sua. [*post curationem*
paralytici.] **M.** Et factum est discumbente
I B S V in domo, ecce multi publicani
 & peccatores uenientes, discubebant cum
I B S V, & discipulis eius. **R.** Erant enim **B**
 multi, qui sequebantur eum. **M.** Et uidentes
 Pharisei & Scribæ, **R.** quia manducaret
 cum publicanis & peccatoribus,
L. murmurabant, dicentes ad discipulos
 eius: **M.** Quare cum publicanis & pec-
 catoribus manducat **R.** & bibit magi-
 ster

Iter uester? L. & uos manducatis & bi-
 bitis? Et respondens I E S V S, ait illis: Non
 egent, qui sani sunt, medico: sed qui malè
 habent. M. Euntes autem discite, quid
 est: Misericordiam uolo, & non sacrifici- *osee 6.c*
 um. R. Non enim ueni uocare iustos,
 sed peccatores L. ad pœnitentiam] R.
 Et erant discipuli Ioannis & Phariseo-
 rum ieiunantes. M. Tunc accesserunt ad
 eum, dicentes: Quare nos & Pharisei iei-
 unamus frequenter, L. & obsecratione
 faciunt discipuli Ioannis, similiter & Pha-
 riseorum: tui autem edunt & bibunt M.
 & non ieiunant? Et ait illis I E S V S: Nun-
 quid possunt filii sponsi R. & *nuptia- **thalami nu-*
 rum, quandiu cum illis est sponsus, ieiun- *pialis*
 are M. & lugere? R. Quanto tem-
 pore habent secum sponsum, non possunt
 ieiunare. Venient autem dies, quando au-
 feretur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt
 in diebus illis. L. Dicebat autem & si-
 militudinem ad illos: Quia nemo com-
 missuram à uestimèto nouo mittit in ue-
 stimentum uetus. R. Nemo enim assu-
 mentum panni rudis assuit uestimèto ue-
 teri, alioqui aufert supplementum nouum
 à ueteri. M. Tollit enim plenitudinem
 eius à uestimento, L. quia nouum rum-
 pit, M. & maior scissura fit: L. & ue-
 teri

teri non cōuenit commissura à nouo. M.
 Neq; mittunt uinum nouum in utres ue- E
 teres : alioqui rumpuntur utres, & uinum
 effunditur, & utres pereunt. Sed uinū no-
 uum in utres nouos mittunt, R. & mit-
 ti debet, L. ut utraque conseruentur. L.
 Et nemo bibēs uetus, statim uult nouum,
 dicit enim : Vetus melius est.

De filiæ Archisynagogi susci-
 tatione, & de Emorroissa.

Matthai 9. Marci 5. Luca 8.

CAPVT

XXXIII.

[Hæc illo loquente ad eos: ecce prin- A
 M. Hæc illo loquente ad eos: ecce prin-
 ceptus L. synagogæ, cui nomen Iai-
 rus cecidit ad pedes I E S V S rogans eum, ut
 intraret domum suam: quia unica filia
 erat illi fere annorum duodecim, & hæc
 moriebatur. M. Et adorabat eum, dicens:
 Domine, filia mea modo defuncta est: sed
 ueni, impone manum tuam super eam, &
 uiuet. Et surgens I E S V S [de domo Mat-
 thai] sequebatur eum, & discipuli eius,
 R. & turba multa. L. Et contigit dum
 iret, à turbis comprimebatur. M. Et ecce B
 mulier, quæ fluxum sanguinis patiebatur
 duodecim annis, R. & fuerat multa per-
 *insum- pessa à medicis pluribus, L. & *erogaue-
 pferat rat omnem substantiam suam, nec quic-
 quam

quam profecerat, nec ab ullo potuit curari, R. sed magis deterius habebat. Cùm audisset de I E S V, uenit in turba retrò, L. & tetigit fimbriam uestimenti eius. M. Dicebat autem intra se: Si tetigero tantùm uestimentum eius, salua ero. L. Et confestim stetit fluxus, R. & siccatuſ est fons sanguinis eius: & sensit corpore, quòd sanata esset à plaga. Et I E S V S statim agnoscens in semetipſo uirtutem, quæ exierat de illo, conuersus ad turbam, ait: L. Quis me R. & uestimenta mea tetigit? L. Negantibus autem omnibus, Petrus, & qui cum eo erant, dixerunt: Præceptor, turbæ te comprimunt, & affligunt, & tu dicis: Quis me tetigit? Et dixit I E S V S: Aliquis me tetigit, nam & ego noui uirtutem de me exisse. R. Et circumspectabat uidere eam, quæ hæc fecisset. L. Videns autem mulier, quia non latuit eum, timens & tremēs, sciens quod factum esset in se, uenit & procidit ante eum ad pedes eius, & ob quam causam tetigerat eum, indicauit coram omni populo, & quemadmodum confestim sanata sit. M. At I E S V S conuersus, & uidens eam, dixit: Confide filia, fides tua te saluam fecit. L. Vade in pace, R. & esto sana à plaga tua. M. Et salua facta est mulier

minum messis mittere operarios. *Math. 9. Marci 6. Luca 10.*

CAPVT

XXXVI.

M. **E**T circumibat IESVS omnes ciuitates, & castella in circuitu, docēs in synagogis eorum, & prædicans Euangelium regni, & curans omnem langorem, & omnem infirmitatem †. Videns autem turbas, misertus est eis, quia erant uexati & iacentes, sicut oues non habentes pastorem. Tunc dixit discipulis suis: Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo Dominū messis, ut mittat operarios in messem suam.

† in populo
lo
*disper-
si

De missione duodecim apostolorum ad prædicandum, cum potestate curandi. *Math. 10. 11. Mar. 6. Luc. 9. CAP. XXXVII.*

† **C**onuocatis autem IESVS duodecim apostolis, R. cœpit eos binos mittere. L. Deditq; illis uirtutem, & potestatem, super omnia dæmonia, M. ut eicerent, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem. Duodecim autem apostolorum hæc sunt nomina: Primus Simon, qui dicitur Petrus, & Andreas frater eius, Philippus, & Bartholomæus, Iacobus Zebedæi, & Ioannes frater eius, Thom

Thomas, & Matthæus publicanus, Iacobus Alphæi, & Thadæus, Simon Chananæus, & Iudas Ischariotis, qui tradidit eū. Hos duodecim misit I E S V S L. prædicare regnū Dei, & sanare infirmos, M. præcipiens eis, & dicens: In uiam Gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis: sed potius ite ad ^e oues, quæ perierūt domus Israēl. Euntes autē prædicatē, dicentes: Quia appropinquauit regnum cælorū. Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate: dæmones eiicite, gratis accepistis, gratis date. Nolite possidere aurum, neque argentum. R. Et præcepit eis, ne quid tollerēt in uia, nisi uirgam tantum. [*exilem, quam tunc apud Iudæos (ut nunc apud nos cliens) prædicator portabat.*] L. Et ait ad illos, Nihil tulcritis in uia, neq; uirgam, [*profulam, cui innitamini*] neque peram, neque panem, neque pecuniam, R. neq; in zona æs, neq; duas tunicas habeatis, M. neque calciamenta, R. sed calceatos sandalium. M. Dignus est enim operarius cibo suo. In quancunque autem ciuitatem, aut castellum, L. aut domum intraueritis, M. interrogate, quis in ea dignus sit: & ibi ^d manete, donec exeatis. Intranses autem ^e domum, salutate eam, dicentes: Pax huic domui.

domui. Et siquidem fuerit domus illa digna, ueniet super eam pax uestra. Si autem non fuerit digna, pax uestra ad uos reuertetur. Et quicumque non receperit uos, neque audierit sermones uestros, excentes foras de domo uel ciuitate illa excutite puluerem de pedibus uestris, *i.* in testimonium super illos. *M.* Amen dico uobis, tolerabilius erit terræ Sodomorū, *F* & Gomorrhæorū in die iudicii, quàm illi ciuitati. [Ecce ego mitto uos, sicut oues in medio luporum: Estote ergo prudentes, sicut serpentes: & simplices sicut columbæ. Cauete autem ab hominibus, tradent enim uos in conciliis, & in synagogis suis flagellabunt uos: & ad Præfides, & Reges ducemini propter me, in testimonium illis & gentibus. Cùm autem tradent uos, nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim uobis in illa hora, quid loquamini. Non enim uos estis, qui loquimini: sed spiritus patris uestri, qui loquitur in uobis. Tradet autem *G* frater fratrem in mortem, & pater filium, & insurgent filii in parentes, & eos afficient. Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Qui autem *H* perseverauerit usque in finem, hic saluus erit.] Cùm autem persequerentur uos in ciuitate *H* ista,

* synceri

* ne fitis
soliciti* susti-
nuerit

ista, fugite in aliam. Amen dico uobis,
 non* consummabitis [*neq; successores ue-* *peram-
stri, conuertendo] ciuitates Israël, donec ue- bulaueri
 niat filius hominis. [*ad iudicium uniuersa-* tis
le] Non est discipulus super magistrum,
 nec seruus super Dominum suum. Sufficit
 discipulo, ut sit sicut magister suus, & ser-
 uo, sicut dominus eius. Si patrem familiâs
 Beelzebub uocauerunt [*dicendo in Beelze-*
bub illum operari] quomodo magis domesti-
 cos eius? Ne ergo timueritis eos. [Nihil
 est enim opertum, quod non reueletur: &
 occultum, quod non sciatur. Quod dico
 uobis in tenebris, dicite in lumine: &
 quod in aure auditis, prædicate super te-
 rra. Et nolite timere eos, qui occidunt cor-
 pus, animam autem non possunt occidere:
 sed potius ipsum timete, qui potest &
 corpus & animam perdere in gehennam.
 Nonne duo * passeris asse uæncunt, & * passer-
 unus ex illis non cadit super terram sine culi
 patre uestro? Vestri autem & capilli capi-
 tis omnes numerati sunt. Nolite ergo ti-
 mere, multis passeribus * meliores estis * præsta-
 uos. Omnis ergo, qui confitebitur me co- tis
 ram hominibus, confitebor & ego eum
 coram patre meo, qui est in cælis. Qui au-
 tem negauerit me coram hominibus, ne-
 gabo & ego eum coram patre meo, qui
 f est

est in cælis.] [Nolite arbitrari, quia uen-
 nerim mittere pacem in terram. Non ue-
 ni pacem mittere, sed gladiū. Veni enim
 *diside-
 re facere
 hominē* separare aduersus patrem suum,
 & filiam aduersus matrem suam, & nurū
 aduersus focrū suam & inimici hominis
 domestici eius. Qui amat patrē suum, aut
 matrem plus quàm me, nō est me dignus.
 Et qui amat filium aut filiā super me, non
 est me dignus. Et qui non accipit crucem
 suam, & sequitur me, non est me dignus.
 Qui inuenit animam suam, perdet illam: 14
 & qui perdidit animam suam propter
 me, inueniet illā. L. [Qui uos audit, me N
 audit: & qui uos spernit, me spernit: qui
 autem me spernit, spernit eum, qui misit
 me. Qui recipit uos, me recipit: & qui me
 recipit, recipit eum qui me misit. Qui reci-
 pit prophetam in nomine prophete, mer-
 cedem prophete recipiet. Et qui accipit
 iustum in nomine iusti, mercedē iusti ac-
 cipiet. Et quicumque dederit potum uni
 *ex pu-
 fillis
 ex istis* minimis, calicem aquæ frigidæ
 tantum in nomine discipuli: amen dico
 uobis, non perdet mercedem suam.] M.
 Et factū est, cū consummasset I E S V S O
 uerba hæc, præcipiens duodecim discipu-
 lis suis, L. egressi circuibant per castella
 euangelizantes, & curantes ubique.] R.
 Præd

Predicabant autem, ut pœnitentiam agerent, & dæmonia multa eiiciebant, & ungebant oleo multos ægros, & sanabantur. *M.* Transiit autem *I E S V S* inde, ut doceret & prædicaret in ciuitatibus eorum. [*in quibus apostoli fuerant commorati, prædicantes.*]

De interrogatione Ioannis, *Tu es qui uenturus es?* *Mat. II.*

Luce 7.

CAP. XXXVIII.

L. **E**T nuntiauerunt Ioanni discipuli eius de omnibus iis. *M.* [Ioannes uero cum audisset in uinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis ad *I E S V M*, dixit: Tu es qui uenturus es, an alium expectamus? **L.** Cum autem uenissent ad eum uiri, dixerunt: Ioannes Baptista misit nos ad te, dicens: Tu es qui uenturus es, an alium expectamus? In ipsa autem hora, curauit multos à languoribus suis, & plagis, & spiritibus malis, & cæcis multis donauit uisum. *M.* Et respondens *I E S V S*, ait illis: Euntes nuntiante Ioanni, quæ uidistis, & audistis. ** accipiunt euāgelii nū-*
A Cæci uident, claudi ambulant, leprosi unt euāgelium.
B mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur. Et beatus est, qui non fuerit ** scandalizatus in*
* offensa
f 2 me. Illis autē abeuntibus, cœpit *I E S V S* suscipere dicere

dicere ad turbas de Ioanne: Quid existis in desertum uidere? Arundinem uento agitatum? Sed quid existis uidere? Hominem mollibus uestitum? Ecce qui in mollibus uestiuntur, *l.* & qui in pretiosa ueste sunt, & in deliciis, *m.* in domibus Regum sunt. Sed quid existis uidere?

*excellē Prophetam? etiam dico uobis, & **plu-*
tiorē p- quā prophetam. Hic est enim, de quo *c*
phetam scriptum est: Ecce ego mitto **angelum*
*nuntiū meum ante faciem tuam, qui præparabit
Mat. 3.a uiam tuam ante te.] Amen dico uobis, *d*
 non surrexit inter natos mulierum, maior
 Ioanne Baptista. Qui autem minor est
 in regno cælorum, maior est illo. [*nam*
infimus beatorum perfectior est quolibet iusto
uatore.] A diebus autem Ioannis Bapti-
 stæ usque nunc, regnum cælorum uim
 patitur: & uiolenti rapiunt illud. [*per*
uim pœnitentiæ.] Omnes enim prophætæ
Mat. 3.b & lex usque ad Ioannem, prophætæ
 runt. Et si uultis recipere, ipse est Helias, *e*
 qui uenturus est. Qui habet aures audien-
 di audiat. *l.* Et omnis populus audiens,
 & publicani, iustificauerunt Deum, bap-
 tizati baptismo Ioannis. Pharisæi autem &
 Legisperiti consilium Dei spreuerunt in
 semetipsis, non baptizati ab eo. Ait autem
 Dominus: Cui ergo similes dicam homi-
 nes *f*

nes generationis huius, & cui similes sunt?
 Similes sunt pueris sedentibus in foro, &
 loquentibus adinuicē, & dicentibus: Can-
 tauimus uobis tibiis, & non saltaſtis: la-
 mentauimus, & non ploraſtis. Venit enim
 Ioannes baptiſta, neque manducans pa-
 nem, neque bibens uinum, & dicitis: Dæ-
 moniſi habet. Venit filius hominis, man-
 ducans, & bibens, & dicitis: M. Ecce ho-
 mo uorax, & potator uini, Publicano-
 rum & peccatorum amicus. L. Et iuſti-
 ficata eſt ſapientia ab omnibus filiis ſuis.
 [discipulis.]

De maledictionibus ciuitatum,
 quibus prædicauerat Chriſtus.

Matthæi 11. Marci 13. Luca 10.

CAPVT XXXIX.

TVNC cœpit exprobrare ciuitatibus,
 in quibus factæ ſunt plurimę uirtu-
 tes eius, quia non egiffent pœnitentiam:
 Væ tibi Corozaim, uæ tibi Bethſaida:
 quia ſi in Tyro & Sidone factæ fuiſſent
 uirtutes, quæ in uobis factæ fuerunt, olim
 in* cilicio & cinere ſedentes, L. pœnite- *ſacco
 rent. M. Veruntamen dico uobis, Tyro *quæ es
 & Sidoni remiſſius erit in die iudicii, quã uſque ad
 uobis. Et tu Capharnaum, *nunquid uſq; cælũ ex-
 ad cælum exaltaberis? uſque ad infernum altata
 f 3 deſcen

descendens, quia si in Sodomis factę fuissent uirtutes, quę in te factę sunt, forte mansissent usque in hunc diem. Veruntamen dico uobis, quia terrę Sodomorum remissius erit in die iudicii, quàm tibi. R. Et ueniunt ad domum, & cōuenit iterum turba, ira ut non posset neq; panem manducare. Et cū audissent, exierunt tenere eum: dicebant enim, Quoniam in furorem uersus est. Et scribę, qui ab Hierosolymis descenderant, dicebant, Quoniam Beelzebub habet.

De reditu apostolorum ad Christum. *Mar. 6. Luc. 9. CAP. XL.*

L. ET reuersi apostoli, R. conuenientes ad Iesum renunciauerunt ei omnia, quę egerant & docuerant. Et ait illis: Venite scorsum in desertum locum, & requiescite pusillum. **L.** Et assumptis illis, secessit deorsum in locum desertum qui est Bethsaida. R. Erant enim qui ueniabant & redibant multi, & nec spatiū manducandi habebant.

De missione septuaginta duorū discipulorum. *Luc. 10. CAP. XLI.*

Post hæc autem designauit dominus & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suam, in omnē ciuitatem & locum, quo erat ipse uenturus, &

& dicebat illis : Messis quidē multa, ope-
 rarii autem pauci. Rogate ergo dominū
 messis, ut mittat operarios ī messem suā.
 Ite, ecce mitto uos, sicut agnos inter lu-
 pos. ^B Nolite portare sacculū, neque perā, ^{4. reg. 4. e}
 neque calciamenta, & neminem per uiam
 salutaueritis. In quamcunque † domum † ^{† autem}
 intraueritis, primū dicate, Pax huic do-
 mui. Et si ibi fuerit filius pacis, requiescet
 super illam pax uestra. Sin autem, ad uos
 reuertetur. In eadem autem domo mane-
 te, edentes & bibētes, quæ apud illos sunt.
 Dignus enim est operarius mercede sua.
^C Nolite transire de domo in domum. Et
 in quamcunque ciuitatem intraueritis &
 susceperint uos, manducate quæ apponun-
 tur uobis, & curate infirmos, qui in illa
 sunt, & dicate illis: Appropinquabit ī uos
 regnum Dei. ¶ In quamcunq; autem ciui-
 tatem intraueritis, & non receperint uos,
^D excūtes de plateis eius, dicate: Etiam pul-
 uerem, qui adhæsit pedibus nostris de ci-
 uitate uestra, extergimus in uos. Tamen
 hoc scitote, quia appropinquabit regnum
 Dei. Dico uobis, quia Sodomis in die illa
^E ^{* remissius} crit, quā illi ciuitati. ^{* tolera-}
 bilius

De reuersione septuaginta duorum discipulorum. *Math. 11.*

Luce 10.

CAP. XLII.

f 4 Reuersi

1. [**R**euersi, sunt autem septuaginta duo ^A
 cum gaudio, dicentes: Domine etiã
 dæmonia subiiciuntur nobis in nomine
 tuo. Et ait illis: Videbam Satanam sicut
 fulgur de cælo cadẽtem: & ecce dedi uo-
 bis potestatem calcandi super serpentes,
 & super scorpiones, & super omnem uir-
 tutem inimici: & nihil uobis nocebit. Ve-
 runtamen in hoc nolite gaudere, quia spi-
 ritus uobis subiiciuntur: Gaudete autem, ^B
 quia nomina uestra scripta sunt in cælis.]
 In ipsa aut̃ hora exultauit Iesus in Spiritu
 sancto, ^{M.} & respõdēs, ^{L.} dixit: Cõfiteor
 tibi pater, domine cæli & terrę ^{M.} quia abs-
 condisti hæc à sapiẽtibus & prudentibus, ^C
 & reuelasti ea paruulis. Ita pater ^{L.} quo-
 niam sic placuit ante te. Omnia mihi tra-
 dita sunt à patre meo. Et nemo scit, quis
 fit filius, nisi pater: & quis fit pater, nisi fi-
 lius, & cui uoluerit filius reuelare. Et cõ-
 uersus ad discipulos suos ait: [Beati oculi, ^D
 qui uidēt, quę uos uidetis. Dico enim uo-
 bis, quia multi reges, & prophetæ uolue-
 runt uidere, quę uos uidetis, & non uide-
 runt: & audire, quę auditis, & non au-
 dierunt. ^{M.} Venite ad me omnes, qui ^B
 laboratis & onerati estis: & ego reficiam
 uos. Tollite iugum meum super uos, &
 discite à me, quia mitis sum, & humilis
 corde:]

corde: Et inuenietis requiem animabus uestris. Iugum enim meum suauis est, & onus meum leue.]

De Samaritano curante uulneratum. *Luca 10. CAP. XLIII.*

A ET ecce quidam legisperitus surrexit, tentans illum, & dicens: Magister, quid faciendo uitam æternam possidebo? At ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est? Quomodo legis? At ille respondens, dixit: Diliges dominum Deum tuum *Deu. 6. 4* ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus uiribus tuis, & ex omnimode tua: & proximum tuum sicut teipsum. Dixitque illi: Rectè respondisti. Hoc fac, & uiues. Ille autem uolens iustificare seipsum, dixit ad Iesum: Et quis est meus proximus? Suscipiens autem Iesus, dixit: Homo quidam descendebat ab Hierusalem in Hierico, & incidit in latrones, qui etiam despoliauerunt eum, & plagis impositis abierunt, * semiuiuo relicto. * semi mortuo
Accidit autem, ut sacerdos quidam descenderet eadem uia: & uiso illo, præteriiuit. Similiter & Leuita, cum esset secus locum & uideret eum, pertransiit. Samaritanus autem quidam iter faciens uenit secus eum: & uidens eum, misericordia motus est, & appropians, alligauit

uit uulnera eius, infundens oleum & uinum: & imponens eum in iumentū suum, duxit in **stabilum*, & curam eius egit. Et altera die protulit duos denarios, & **hospiti* dedit **stabulario*, & ait: Curam illius habe, & quodcunque supererogaueris, ego, cum rediero, reddam tibi. Quis *‡* horum trium uidetur tibi proximus fuisse illi, qui incidit in latrones? At ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum. Et ait illi Iesus: Vade, & tu fac similiter.]

De conuersione Magdalena.

Luce 7.

CAP. XLIIII.

‡ Rogabat autem illū quidam de Pharisæis, ut manducaret cum illo. Et ingressus domum Pharisæi, discubuit. Et ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix, ut agnouit, quòd Iesus accubuit in domo Pharisæi, attulit alabastrum unguenti: & stans retro secus pedes eius *‡* lacrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur pedes eius, & unguento ungebat. Videns autem Pharisæus, qui uocauerat eum, ait intra se, dicens: Hic si esset propheta, sciret utique, quæ & qualis esset mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix est. Et respondens Iesus dixit ad illum:
Simon

Simon habeo tibi aliquid dicere. At ille ait : Magister dic. Duo debitores erant cuidam *fœneratori. Vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent, donauit utrisque. * Quis ergo eum plus diligit? Respondens Simon, dixit : Aestimo, quia is, cui plus donauit. At ille dixit ei: Recte iudicasti. Et conuersus ad mulierem, dixit Simoni : Vides hanc mulierem? Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti, hæc autem lacrymis rigauit pedes meos, & capillis * suis * capitis terfit. Osculum mihi non dedisti, hæc autem ex quo intrauit, non cessauit osculari pedes meos. Oleo caput meum unxisti, hæc autem unguento unxit pedes meos. Propter quod dico tibi: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Cui autem * minus dimittitur, * parum minus diligit. Dixit autem ad illam: Remittuntur tibi peccata tua. Et cœperunt, qui simul accumbebant, dicere intra se: Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Dixit autem ad mulierem: Fides tua te saluam fecit, uade in pace.]

De ministerio Marthæ. *Znc. 10.*

C A P V T

X L V.

Factum

FActum est autem dum irent, & ipse ^A
 intrauit in quoddam castellum, &
 mulier quædam, Martha nomine, excep-
 pit illum in domum suam. Et huic erat
 soror nomine Maria: quæ etiam sedens
 secus pedes domini, audiebat uerbum il-
 *distra- lius. Martha autem *fatagebat circa *fre-
 hebatur quens ministerium. Quæ stetit & ait:
 *multã Domine non est tibi curæ, quòd soror
 ministra mea relinquit me solam ministrare? Dic
 tionem ergo illi, ut me adiuuet. Et respondens, ^B
 dixit illi dominus: Martha Martha, so-
 licita es, & turbaris erga plurima. Por-
 *bonam ro unum est necessarium. Maria *opti-
 mam partem elegit, quæ non auferetur
 ab ea.]

De doctrina orationis. *LUC. II.*

C A P V T

X L V I.

ET factum est cùm esset in loco quo- ^C
 dam orans, ut cessauit, dixit unus
 ex discipulis eius ad eum: Domine doce
 nos orare, sicut & Ioannes docuit di-
 scipulos suos. Et ait illis. Cum oratis, ^D
 † *Fiat no* dicite: Pater, sanctificetur nomen tuum.
 † *litas tua* Adueniat regnum tuum, † Panem no-
 † *sicut in* strum quotidianum da nobis hodie. Et
 † *calo* & dimitte nobis peccata nostra, siquidem
 † *in terra* & ipsi dimittimus omni debenti nobis.
 † *sed li-* Et ne nos inducas in tentationem. † Et
 ait

E ait ad illos: ¶ Quis uestrum habebit ami- *bera nos à*
 cum, & ibit ad illum media nocte, & *malo.*
 dicit illi: Amice commoda mihi tres pa-
 nes: quoniam amicus meus uenit de uia
 ad me, & non habeo quod ponam ante
 illum: & ille deintus respondeat, dicens:
 Noli mihi molestus esse, iam enim o-
 stium meum clausum est, & pueri mei
 mecum sunt in cubiculo: non possum sur-
 gere, & dare tibi. Et ille si perseuerauc-
 rit pulsans, dico uobis: & si non dabit illi
 surgens, eo quòd amicus eius sit, propter
 *improbritatem tamen eius surget, & da- *inuer-
 bit illi, quotquot habet necessarios. Et *cundiã.*
 ego dico uobis: Petite, & dabitur uo-
 bis: quærite, & inuenietis: pulsate, &
 aperietur uobis. Omnis enim qui petit,
 accipit: & qui quærit, inuenit: & pul-
 santi aperietur. Quis autem ex uobis
 patrem petit † panem, nunquid lapidem † *filius*
 dabit illi? Aut piscem: nunquid pro pi-
 sce serpentem dabit illi? Aut si petie-
 rit ouum: nunquid porriget illi scorio-
 nem? Si ergo uos, cum sitis mali, nostis:
 bona *data dare filiis uestris: quanto ma- *dona
 gis pater uester cælestis dabit spiritum *sanctū
 *bonum petentibus se? ¶

Tertia

T E R T I A P A R S
S E C V N D I
L I B R I.

*Continens quæ fecit, ac dixit Iesus
anno ætatis suæ tricesimo secundo.*

De Samaritana. *Joan. 4.*

C A P V T X L V I I.

RELIQUIT Iudæam, & abiit iterum in Galilæam. Oportebat autem cum trāsire per Samariam. ¶ Venit ergo Iesus in ciuitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar, iuxta prædium, quod dedit Iacob Ioseph filio suo. Erat autem ibi fons Iacob. Iesus autem fatigatus ex itinere, sedebat sic super fontem. Hora autem erat quasi sexta. Venit autem mulier de Samaria haurire aquam. Dicit ei Iesus: Da mihi bibere. Discipuli autem Iesu abierant in ciuitatem, ut cibos emerent. Dicit ergo mulier illa Samaritana: Quomodo tu Iudæus cum sis, à me bibere potescis, quæ sum mulier Samaritana? Nō enim contuntur Iudæi Samaritanis. Respondit Iesus, & dixit ei: Si bibent Iudæi cum tibi, Da mihi bibere: tu forsitan petiisses ab eo, & dedisset tibi aquam uiuam. Dicit ei mulier:

mulier : Domine neq; in quo haurias habes, & puteus altus est: unde ergo habes aquam uiuam? Nunquid tu maior es patre nostro Iacob, qui dedit nobis puteū istū: & ipse ex eo bibit, & filii eius, & pecora eius? Respondit Iesus, & dixit ei : Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum : Qui autem biberit ex aqua, quā ego ei dabo, non sitiet in æternū. Sed aqua, quam ego dabo, fiet in eo fons aquæ salientis in uitam æternam. Dicit ad eū mulier : Domine da mihi hanc aquam, ut non sitiā, neq; ueniam huc haurire. Dicit ei Iesus: Vade, uoca uirum tuum, & ueni huc. Respondit mulier, & dixit: Non habeo uirum. Dicit ei Iesus : Bene dixisti, quia non habeo uirum: Quinq; enim uiros habuisti, & nunc quē habēs, non est tuus uir. Hoc uerè dixisti. Dicit ei mulier: Domine uideo, quia propheta es tu. Patres nostri adorauerunt in monte hoc : & uos dicitis, quia Hierosolymis est locus, ubi oportet adorare. Dicit ei Iesus: Mulier crede mihi, quia uenit hora, quando nec in monte hoc, neq; in Hierosolymis adorabitis patrem. Vos adoratis, quod nescitis: nos adoramus, quod scimus, quia salus ex Iudæis est. Sed uenit hora, & nunc est, quando ueri adoratores adorabunt patrem in spi

in spiritu & ueritate. Nam & pater tales quærit, qui adorent eum. Spiritus est Deus, & eos, qui adorant eum, in spiritu & ueritate oportet adorare. Dicit ei mulier: Scio, quia Messias uenit, qui dicitur Christus. Cùm ergo uenerit ille, annuntiabit nobis omnia. Dicit ei Iesus: Ego sum, qui loquor tecum. Et continuò uenerunt discipuli eius, & mirabantur, quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit: Quid quæris, aut quid loqueris cum ea? Reliquit ergo hydriam suam mulier, & abiit in ciuitatem, & dicit hominibus illis: Venite & uidete hominem, qui dixit mihi omnia quæcunque feci. Nunquid ipse est Christus? Exhibant ergo de ciuitate, & ueniebant ad eum. Interea rogabant eum discipuli, dicentes: Rabbi manduca. Ille autem dixit eis: Ego cibū habeo manducare, quem uos nescitis. Dicebant ergo discipuli eius adinuicem: Nunquid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis Iesus: Meus cibus est, ut faciam uoluntatem patris mei, qui misit me, ut perficiam opus eius. Nonne uos dicitis, quia adhuc quatuor menses sunt, & metis uenit? Ecce ego dico uobis, leuate oculos uestros, & uidete regiones, quia albæ sunt iam

iam ad messem. Et qui metit, mercedem accipit, & congregat fructum in uitam æternam: ut & qui seminat, simul gaudeat, & qui metit. In hoc enim est uerbum uerum, quia alius est qui seminat, alius est qui metit. Ego misi uos metere, quod uos non laborastis: alii laborauerunt, & uos in labores eorum introistis. Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter uerbum mulieris, testimonium perhibentis, quia dixit mihi omnia, quæcumque feci. Cùm uenissent ergo ad illum Samaritanæ, rogauerunt eum, ut ibi maneret, & mansit ibi duos dies: & multò plures crediderunt propter sermonem eius. Et mulieri dicebant, quia iam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim uidimus, & scimus, quia hic est uere saluator mundi. Post duos autem dies exiit inde, & abiit in Galilæam. Ipse enim IESVS testimonium perhibuit, quia propheta in sua patria honorem non habet.

De filio reguli. *Ioan. 4. CA. XLVIII.*

VENIT ergo iterum in Cana Galilææ, ubi fecerat de aqua uinum. Et erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaum. Hic cùm audisset, quòd

g

IESVS

IESVS adueniret à Iudæa in Galilæam, abiit ad eum, & rogabat eum, ut descenderet, & sanaret filium eius: Incipiebat enim mori. Dixit ergo IESVS ad eum: Nisi signa & prodigia uideritis, non creditis. Dicit ad eum regulus: Domine descende, priusquam moriatur filius meus. Dicit ei IESVS: Vade, filius tuus uiuit. Credidit homo sermoni, quem dixit ei IESVS, & ibat. Iam autem eo descēdente, serui occurrerunt ei, & nuntiauerunt, dicentes, quia filius eius uiueret. Interrogabat autem horam ab eis, in qua melius habuerat. Et dixerunt ei: Quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognouit ergo pater, quod illa hora erat, in qua dixit ei IESVS, filius tuus uiuit. Et credidit ipse & domus eius tota.] Hoc iterum secundum signum fecit IESVS, cum uenisset à Iudæa in Galilæam.

De mulieribus Christo ministrantibus: & de parabola feminæ, eiusque expositione.

Luca 8. Matthæi 13. Marci 4.

CAPVT.

XLIX.

L. **E**T factum est deinceps, & ipse iter factum ^A _{†singulas} ab eum per ciuitates & castella, prædicans & euangelizans regnum Dei, & duod

duodecim cum illo, & mulieres aliquæ,
 quæ erant curatæ à spiritibus malignis,
 & infirmitatibus, Maria quæ uocabatur
 Magdalene, de qua septem dæmonia exi-
 erant, & Ioanna uxor Cusæ procurato-
 ris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ:
 quæ ministrabant ei de facultatibus suis.
 M. In illa die exiens I E S U S de domo se-
 debat secus mare, R. & cœpit iterum do-
 cere ad mare. Et congregata est ad eum
 turba multa, ita ut nauim ascendens fe-
 deret in mari, M. & omnis turba stabat
 in litore R. & circa mare super terram
 erat. L. ¶ Cùm autē plurima turba con-
 uenirent de ciuitatibus, & properarent ad
 eum, M. loquutus est, R. & docebat il-
 los in doctrina sua L. per similitudinē,
 R. Audite: Ecce exiit L. qui seminat, se- *Parabo-*
 minare semē suum. Et dum seminat, aliud *la semi-*
 cecidit secus uiam, & conculcatum est, R. *nantis.*
 & uenerunt uolucres cæli, & comederunt
 illud. L. Et aliud cecidit supra petram,
 R. & petrosa, ubi non habuit terram mul-
 tam: & statim exortum est, quoniam non
 habebat altitudinem terræ. Et quando
 exortus est sol, exæstuaui, L. & natum
 aruit: quia non habebat humorem, R. &
 eo quod non habebat radicem. L. Et
 aliud cecidit inter spinas, & funul exor-

tæ spinæ R. ascenderunt, M. & creuerunt, & suffocauerunt R. illud: & fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam, & dedit fructum ascendentem, & crescentem, M. aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud tricesimum. L. Hæc dicens, clamabat: Qui habet aures audiendi, audiat. R. Et cum esset singularis, M. accedentes discipuli R. interrogauerunt cum ii, qui cum illo erant duodecim, L. quæ esset hæc parabola. M. Et dixerunt ei: Quare in parabolis loqueris eis? L. Quibus ipse dixit: M. Quia uobis datum est nosse mysterium regni cælorum. Cæteris autem R. qui foris sunt, omnia in parabolis fiunt, M. & illis non est datum. Ideo in parabolis loquor eis R. ut uidentes uideant, & non uideant: & audientes audiant, & non intelligant, M. ut adimpleatur in eis prophetia Esaiæ, dicens: (Auditu audietis, & non intelligetis: & uidentes uidebitis, & non * uidebitis: In-

codex
Esai. 6. c
* cogno
scitis

crassatum enim est cor populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oculos suos clauferunt: nequando uideant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & conuertantur, & sanem eos, R. & dimittantur eis peccata. M. Vestri autem beati

ti oculi, qui uident : & aures uestræ, quæ audiunt. Amen quippe dico uobis : Quia multi prophetæ & iusti cupierunt uidere, quæ uidetis, & non uiderunt : & audire, quæ auditis, & non audierunt. R. Et ait illis : Nescitis parabolam hanc ? Et quomodo omnes parabolas cognoscetis ? M. Vos autem audite parabolam seminantis.

Expositio parabola seminantis.
 H. L. Est autē hæc parabola : Semen est uerbum Dei : R. qui seminat, uerbū seminat. L. Qui autem secus uiam, R. ubi seminatur uerbum, L. ii sunt, qui audiunt : R. & cum audierint, confestim uenit Sathanas L. & tollit uerbum de corde eorum, ne credentes salui fiant. M. Omnis enim, qui audit uerbum regni Dei, & non intelligit, uenit malus & rapit, quod seminatum est in corde eius. L. Nam qui supra petram, ii sunt, qui cū audierint R. statim cum gaudio suscipiunt illud. L. Et hi radices non habent in se, quia temporales sunt : quia ad tempus credunt R. deinde orta tribulatione & persecutione propter uerbum, confestim scandalizantur, L. & in tempore tentationis recedunt. Quod autem in spinis cecidit, ii sunt, qui audierunt, & à solitudinibus M. seculi istius & fallacia diuitiarum & uoluptatibus uitæ euntes, R. & circa re-

liqua concupiscentiæ introeuntēs suffocantur, & non referunt fructum. Qui autem in terram bonam, ii sunt, qui in corde bono & optimo audientes uerbum suscipiunt, & retinent, & fructum adferunt in patientia. ¶ M. Et facit illud quidem centesimum, aliud autem sexagesimum, porro aliud tricesimum. R. Et dicebat illis: ¹ Nunquid uenit lucerna, ut sub modio ponatur, aut sub lecto? L. Nemo autem accendit lucernam, & operit eam uase, aut subtus lectum ponit: sed supra candelabrum, ut intrantes uideant lumen. Non est enim occultum, quod non manifestetur: nec absconditum, quod non cognoscatur, & in palam ueniat. R. Si quis habet aures audiendi, audiat. Et dicebat illis: L. Videte ergo, quomodo & quid audiat. R. In qua mensura mensi fueritis, remetietur uobis. M. Qui enim habet, dabitur ei, & abundabit. Qui autem non habet, & quod habet, L. & putat se habere, auferetur ab eo.

De parabolis zizaniorum, & sī
napi. *Matt. 13. Mar. 4. Luc. 13.* CA. L.

M. **A**liam parabolam proposuit eis dicens: ¶ Simile factum est regnum cælorum homini, qui seminauit semē bo-
num

num in agro suo. Cùm autem dormirent homines, uenit inimicus eius, & superseminauit zizania in medio tritici, & abiit. Cùm autem creuisset herba, & fructum fecisset, tunc apparuerunt & zizania. Accedentes autem serui patrisfamiliàs, dixerunt ei: Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo? unde ergo habet zizania? Et ait illis: Inimicus homo fecit hoc. Serui autem dixerunt ei: Vis, imus & colligimus ea? Et ait: Non, ne fortè colligentes zizania, eradicetis simul & triticum cum eis. Sinite utraque crescere usque ad messem. Et in tempore messis dicam messoribus: Colligite primum zizania, & alligate ea in fasciculos ad comburendum: triticum autem congregate in horreum meum.] R. Et dicebat eis: Sic est regnum Dei, quemadmodum si iaciat homo sementem in terram, & dormiat: & exurgat nocte & die, & semen germinet, & incre-scat, dum nescit ille. Vltro enim terra fructificat primum herbam, deinde spicam, deinde plenum fructum in spica: & cùm ex se produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest messis. M. Aliam parabolam proposuit eis, R. & dicebat: Cui assimilabimus regnum Dei? Aut cui parabolæ comparabimus illud? L. Et cui simile

Parabola sinapis. simile esse æstimabo? M. Simile est regnum cælorum grano sinapis, quod accipiens homo, seminavit in agro. R. Quod cum seminatum est in terra, M. minimum quidem est in omnibus seminibus, R. quæ sunt in terra: & cum natum fuerit, M. & creverit, maius est omnibus oleribus. R. Ascendit in arborem magnam, & fit arbor, & facit ramos magnos, M. ita ut uolucres cæli ueniant, & nidificent in ramis eius, R. & possint sub umbra eius habitare. M. Aliam parabolam loquutus est eis, L. & iterum dixit: Cui simile regnū Dei æstimabo? M.

Parabola fermenti. Simile est regnum cælorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farinæ satis tribus, donec fermentatum est totum. Hæc omnia loquutus est Iesus in parabolis ad turbas. R. Et talibus multis parabolis loquebatur eis uerbum, prout poterant audire. Sine parabola autē non loquebatur eis, M. ut impleretur quod

Psa. 77. 4 dictum est per Prophetam dicentē: Aperiam in parabolis os meum, & eructabo abscondita à constitutione mundi. R. Seorsum autem discipulis suis differebat omnia. M. Tunc [dimissis turbis, uenit in domum, & accesserunt discipuli eius ad eum, dicentes: Ediffere nobis parabolam.

lam zizaniorum agri. Qui respondens, ait : Qui seminat bonum semen, est filius hominis: ager autem est mundus : bonum uero semen, sunt filii regni. Zizania autem sunt filii nequam : inimicus autem, qui seminauit ea, est diabolus : messis uero consummatio seculi est : mettores autem angeli. Sicut ergo zizania colliguntur, & igni comburuntur, sic erit in consummatione seculi †. Mittet filius hominis angelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala, id est, eos, qui faciunt iniquitatem, & mittent eos in calceum ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi, audiat.]

Parabola zizaniorum expositio.

† *huius*

Sap. 3. b

De tribus parabolis in domo.

Matthæi 13.

C A P. L I.

[**S**imile est regnum cælorum thesauro abscondito in agro, quem qui inuenit homo, abscondit: & præ gaudio illius uadit, & uendit uniuersa, quæ habet, & emit agrum illum. Iterum simile est regnum cælorum homini negotiatori, querenti bonas margaritas. Inuenta autem una pretiosa margarita, abiit, & uendidit omnia quæ habuit, & emit eam. Iterum

De thesauro.

De margarita.

g s simile

Desa- simile est regnum cælorum sagenæ missæ ^B
gena. in mare, & ex omni genere piscium con-
 greganti. Quam, cum impleta esset, edu-
 centes, & secus litus sedentes, elegerunt
 bonos in uasa sua: malos autem foras mi-
 serunt. Sic erit in consummatione seculi.
 Exhibunt angeli, & separabunt malos de
 medio iustorum: & mittent eos in cami-
 num ignis. Ibi erit fletus & stridor den-
 tium. † Intellexistis hæc omnia? Dicunt
 ei: Etiam. Ait illis: Ideo omnis Scriba ^C
 doctus in regno cælorum, similis est ho-
 mini patrifamiâs, qui profert de thesau-
 ro suo noua & uetera. † Et factum est cum ^D
 consummasset IESVS parabolas istas,
 transit inde, [*de domo ubi erat*] & ueniens
 in patriam suam [*Nazareth*] docebat eos
 in synagogis eorum.

De aduentu domini in Nazareth, ubi legit: quodq; Nazareth præcipitare eum uoluerunt. *Matt. 13. Mar. 6. Luc. 4. C. A. Lii.*

† finitima ^{L.} **E**T fama exiit per uniuersam † regio- ^A
 nem de illo, & ipse docebat in syna-
 gogis eorum, & magnificabatur ab omni-
 bus: & uenit Nazareth ubi erat nutritus,
 & intrauit secundum consuetudinē suam
 die sabbati in synagogam, & surrexit le-
 gere.

gere. Et traditus est illi liber Esaiæ propheta. Et ut ^{re}toluit librum, inuenit locum, ubi scriptum erat: Spiritus Domini ^{Esai. 61.4} ^{*expli-} ^{cuit}
^B super me, propter quod unxit me; euangelizare pauperibus misit me: sanare contritos corde, & prædicare captiuis remissionem, & cæcis uisum, dimittere contrafactos in remissionem, prædicare annum Domini acceptum, & diem retributionis. Et cum ^{pl}icauisset librum, reddidit ministro, & ^{fe}dit: & omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum. Cœpit autem dicere ad illos, quia hodie impleta est scriptura hæc in auribus uestris. Et omnes testimonium illi dabant, & mirabantur in uerbis gratiæ, quæ procedebant de ore illius. Et dicebant: ^{R.} Vnde huic hæc omnia? & quæ est sapientia, quæ data est illi? & uirtutes tales, quæ per manus eius efficiuntur? ^{M.} Non'ne ^{R.} hic est faber, ^{L.} Ioseph ^{M.} fabri filius? Non'ne mater eius dicitur Maria, & fratres eius Iacobus & Ioseph, & Simon, & Iudas? & sorores eius non'ne omnes apud nos sunt? Vnde ergo huic hæc omnia ista? Et scandalizabantur in eo. ^{L.} Et ait illis: ^{*Omni-} ^{mihi} hanc similitudinem: Medice, cura ^{no-} ^{te}ipsum. [[] Quanta audiuius facta in Capharnaum, fac & hîc in patria tua.
M. IESVS

M. IESVS autem dixit eis : Non est propheta sine honore, nisi in patria sua, & in domo sua, R. & in cognatione sua. Et non poterat ibi uirtutem ullam factos suos cere, nisi paucos infirmos impositis manibus curauit : & mirabatur propter incredulitatem eorum.] [*Ideo paucos curauit, ne dicerent, conterraneos dispicit.*] L. In ueritate ꝑ dico uobis, multæ uiduæ erant in diebus Helix in Israël, quando clausum est cælum annis tribus, & mensibus sex, quando facta est fames magna in omni terra : & ad nullam illarum missus est Helias, nisi in Sareptam Sidoniæ ad mulierem uiduam. Et multi leprosi erant in Israël sub Helisæo propheta, & nemo eorum mūdatus est, nisi Naamam Syrus. Et repleti sunt omnes in synagoga ira, hęc audientes : & surrexerunt, & eiecerunt illum extra ciuitatem, & duxerunt illum usque in supercilium montis, super quem ciuitas eorū erat ædificata, ut præcipitent eum. Ipse autem transiens per medium illorum, ibat.]

De nece Ioannis Baptistæ. *Matthæi 14. Marci 6. CAP. LIII.*

R. **C**Vm autem dies opportunus accidisset, Herodes natalis sui cœnam fecit

fecit Principibus, & Tribunis, & primis Galilææ. Cumq; intrasset filia ipsius Herodiadis, & saltasset in medio, & placuisset Herodi, simulq; recumbentibus, Rex ait puellæ: Pete à me quid uis, & dabo tibi. Et iurauit illi, Quia quicquid petieris, dabo tibi, * licet dimidium regni * usq; ad. mei. Quæ cùm exisset, dixit matri suæ, ^B Quid petam? At illa dixit: Caput Ioannis Baptistæ. Cumq; introisset statim cum festinatione ad Regem, petiuit *M.* præmonita à matre sua: *R.* dicens: Volo ut protinus (inquit) des mihi hîc in disco caput Ioannis Baptistæ. Et contristatus est Rex. Propter iusiurandum autem, & propter simul discumbentes, noluit eam contristare: sed misso spiculatore, præcepit afferri caput Ioannis in disco: & decollauit eum in carcere, & attulit caput eius in disco, & dedit illud puellæ, & puella dedit matri suæ. Quo audito, discipuli eius uenerunt, & tulerunt corpus eius, & posuerunt illud, *M.* ac sepelierunt in monumento.] & uenientes nuntiauerunt *I H S V.* Quod cùm audisset *I E S V S*, secessit inde in nauiculam, in locum desertum seorsum.

De refectiōe quinque milium homin

hominum. *Matthæi 14. Ioannis 6. Marci 6. Luca 9.*

CAPUT

LIIII.

R. [**E**T ascendentes in nauim abierunt *1. A*
 rans mare Galilææ, quod est Tyberiadis; *R.* in desertum locum, scorsum.
M. Quod cum audissent turbæ, secutæ sunt eum. *R.* Et uiderunt eos abeuntes, & cognouerunt multi, & pedestres de omnibus ciuitatibus concurrerunt illuc, & præuenerunt eos. Et exiens uidit turbam multam *I E S V S*, & misertus est super eos, quia erant sicut oues non habentes pastorem: *L.* & excepit illos, & loquebatur illis de regno Dei: & cœpit illos docere multa, *M.* & curauit languidos eorum. *I.* Sequebatur autem illum multitudo magna, quia uidebant signa *B*
 † *cuius* † quæ faciebat super iis, qui infirmabantur. Subiit autem in montem *I E S V S*, &
 * *Appro* ibi sedebat cum discipulis suis. * *Erat* autem
 * *pinqua* ibi sedebat cum discipulis suis. * *Erat* autem
 * *bat autē* ibi sedebat cum discipulis suis. * *Erat* autem
 rum. *M.* Vespere autem facto, accesserunt *C*
 ad eum discipuli eius, dicentes: Desertus est locus, & hora iam præterit. Dimitte turbas, ut euntes in castella, *L.* uillasque quæ circa nos sunt, diuertant: ut inueniant escas, *R.* & ut emant cibos quos manducent, *L.* quia in loco deserto sumus.

mus. M. I E S V S autem dixit eis : Non
 habent necesse ire. Date illis uos mandu-
 care. I. Cùm subleuasset ergo oculos
 I E S V S , & uidisset quia multitudo ma-
 xima uenisset ad eum , dixit ad Philip-
 pum : Vnde ememus panes , ut manducent
 hi? Hoc autem dicebat tentans eum. Ipse
 enim sciebat , quid esset facturus. Respon-
 dit ei Philippus : Ducentorum denario-
 rum panes non sufficiunt , ut unusquisque
 modicum quid accipiat. R. Et dixit [†]eorum
 eis : Quot panes habetis ? Ite , & uidete.
 I. Dixit ei unus ex discipulis eius , An-
 dreas frater Simonis Petri. Est puer unus
 hîc , habens quinque panes hordeacos , &
 duos pisces : sed & hæc , quid sunt inter-
 tantos? L. Nisi fortè nos eamus , & ema-
 mus in omnem hanc turbam escas. I. Di-
 xit ergo I E S V S : Facite homines discū-
 bere L. per conuiuia quinquagenos. I.
 Erat autem fœnum multum in loco. Dis-
 cubuerunt ergo R. super uiride fœnum ,
 I. uiri quasi numero quinque milia R.
 in partes per centenos & quinquagenos.
 I. Accepit ergo I E S V S panes , R. & in-
 tuens in cælum , benedixit & fregit. L. Et
 cùm gratias egisset , L. distribuit disci-
 pulis suis , ut ponerét ante turbas. M. Di-
 scipuli autem dederunt turbis. I. Simili-
 ter

ter autē & de piscibus distribuit discumbentibus, quantum uolebant. Vt autem ^F impleti sunt omnes, L. & saturati, I. dixit discipulis suis: Colligite quæ superauerunt fragmenta, ne pereant. Collegerunt ergo, & impleuerunt duodecim copphinos fragmentorum ex quinque panibus hordeaceis, R. & duobus piscibus, I. quæ superfuerant iis, qui manducauerant. M. Manducantium autem fuit numerus quinque milia uirorum, exceptis mulieribus & paruulis. R. Et statim coëgit discipulos suos ascendere in nauim, ut præcederent eum trans fretum à Bethsaida, dum ipse dimitteret populum. I. Illi ergo homines, cùm uidissent quod ^H I E S V S fecerat signum, dicebant: Quia hic est uerè propheta, qui uenturus est in mundum.] I E S V S autem cùm cognouisset, quòd uēturi essent, ut raperēt eum, * secessit & facerent eum Regem: * fugit in montem iterum ipse solus M. orare. Vespere autem factō solus erat ibi.

De ambulatione Christi supra mare. *Mat. 14. Mar. 6. Ioannis 6.*

C A P. L V.

I. [**V**T autem sero factum est, descendunt discipuli eius ad mare. Et cùm ascendissent nauim, ueniunt trans mare in

in Capharnaum, & tenebræ iam factæ
 erāt, & non uenerat ad eos I E S V S. Mare
 autem uēto magno flante exurgebat. M.
 Nauicula autem in medio mari iactaba-
 tur fluctibus. Erat enim uentus contra-
 rius eis. R. Et uidit eos laborantes in re-
 migādo. I. Cū ergo remigrassent sta-
 dia quasi uiginti quinque, aut triginta. R.
 circa quartam uigiliam noctis, uenit ad
 eos, ambulans supra mare: & uolebat præ-
 terire eos. At illi ut uiderunt cum ambu-
 lantem supra mare, putauerunt phantaf-
 ma esse, & clamauerunt M. præ timore.
 R. Omnes enim uiderunt eum, & contur-
 bati sunt. M. Statimq; I E S V S locutus est
 eis, dicens: habete fiduciam. R. confide-
 te, ego sum. Nolite timere. M. Respon-
 dens autem Petrus, dixit: Domine, si tu
 es, iube me uenire ad te super aquas. At
 ipse dixit: Veni. Et descendens Petrus de
 nauicula, ambulabat super aquas, ut ueni-
 ret ad I E S V M. Videns autem uētum ua-
 lidum, timuit. Et cū cœpisset mergi, cla-
 mauit, dicens: Domine, saluum me fac. Et
 continuo I E S V S extendens manum, ap-
 prehendit eum, & ait illi: Modicæ fidei
 quare dubitasti? I. Voluerunt ergo eum
 recipere in nauim. M. Et cū ascendis-
 set in nauiculam, cessauit uentus, R. &

h multò

† *ad-* multò magis intra se stupebant †. Non
miraban- enim intellexerant de panibus. Erat enim
sur cor eorum obcæcatum. M. Qui autem in
 nauicula erant, uenerunt, & adorauerunt
 eum, dicentes: Verè filius Dei es.] I. Et
 *uenit statim nauis * fuit ad terram, [*Bethsaide*]
 ad quã ibant. M. Et cùm transfretassent,
 uenerunt in terram Genezareth R. & ap-
 plicuerunt. Cumq; egressi fuissent de na-
 ui, continuò cognouerunt eum, & per-
 currentes per uniuersam regionem illam,
 cœperunt in grabatis eos, qui malè ha-
 bebant, transferre, ubi eum audiebãt esse:
 & quocunq; introibat, in uicos, uel in
 uias, aut ciuitates, in plateis ponebant in-
 firmos, & deprecabantur eum, ut uel fim-
 briam uestimenti eius tangerét. Et quot-
 quot tangebant eum, salui fiebant.]

**De prædicatione Eucharistiæ,
 propter quod nonnulli abie-
 runt.** *Ioan. 6. CAP. LVI.*

Altera autem die, turba quæ stabat
 trans mare, uidit quia nauicula alia
 non erat ibi, nisi una. Et quia non intro-
 iisset I E S U S cū discipulis suis in nauim
 sed soli discipuli eius abiissent. Aliæ uerò
 superuenerunt naues à Tyberiadē, iuxta
 locum ubi manducauerant panem, gra-
 tias

tias agentes Dico. Cùm ergo uiderent
 turbæ, quia I E S V S non esset ibi, neq; di-
 scipuli eius: ascenderunt † in nauiculas, † ipsi.
 & uenerunt Capharnaum, quærentes I E-
 S V M. Et cùm inuenissent eum trans ma-
 re, dixerunt ei: Rabbi, quando huc ueni-
 sti? Respondit eis I E S V S, & dixit: Amen
 amen dico uobis, quæritis me, non quia
 uidistis signa, sed quia manducastis ex
 panibus, & saturati estis. Operamini non
 cibum qui perit, sed qui permanet in ui-
 tam æternam, quem filius hominis dabit
 uobis. Hunc enim pater * signauit Deus. * sigilla-
 uit
 Dixerunt ergo ad eum: Quid facie-
 mus, ut operemur opera Dei? Respon-
 dens I E S V S, dixit eis: Hoc est opus
 Dei, ut credatis in eum quem misit ille.
 Dixerunt ei: Quod ergo tu facis signum,
 ut uideamus, & credamus tibi? Quid ope-
 raris? Patres nostri manducauerunt man- Exo. 16. c
 na in deserto, sicut scriptum est: Panem Nu. 11. b
 de cælo dedit eis manducare. Dixit eis er- Psal. 77. c
 go I E S V S: Amen amen dico uobis, non Sap. 16. c
 Moyses dedit uobis panem de cælo, sed Ecc. 24. c
 pater meus dat uobis panem de cælo ue-
 rum. Panis enim * ueracis est, qui descendit * Dei
 de cælo, & dat uitam mundo. Dixerunt
 ergo ei: Domine, semper da nobis hunc
 panem. Dixit autem eis I E S V S: Ego sum
 h 2 panis

panis uitæ : qui uenit ad me, non esuriet: ^E
 *in eter- & qui credit in me, non sitiet * unquam.
 num Sed dixi uobis, Quia & uidistis me, &
 non credidistis. ¶ Omne quod dat mihi
 pater, ad me ueniet: & cum qui uenit ad
 me, non eiiciam foras. Quia descendi de ^F
 cælo, non ut faciam uoluntatem meam,
 sed uoluntatem eius, qui misit me. Hæc
 est autem uoluntas eius qui misit me pa-
 tris, ut omne quod dedit mihi, non per-
 dam ex eo, sed resuscitem illud in nouis-
 simo die. Hæc est * enim uoluntas patris
 *autem mei, qui misit me, ut omnis qui uidet fi-
 lium & credit in eum, habeat uitam
 æternam. Et ego resuscitabo eum, in nouis-
 simo die. ¶ Murmurabant ergo Iu-
 dæi de illo, quia dixisset: Ego sum pan-
 nis uiuus, qui de cælo descendi. Et dice-
 bant: Nonne hic est I E S V S filius Io-
 seph, cuius nos nouimus patrem, & ma-
 trem? Quomodo ergo dicit hic: quia
 de cælo descendi? Respondit ergo I E ^G
 *inter s v s, & dixit eis: Nolite murmurare * in-
 eos uicem. ¶ Nemo potest uenire ad me, nisi
 pater meus, qui misit me, traxerit illum.
 Et ego resuscitabo eum in nouissimo die.
Esa. 54.c Est scriptum in Prophetis: Et erunt o-
 *docti mnes * docibiles Dei. Omnis, qui au-
 à Deo diuit à patre & didicit, uenit ad me: non
 quia

quia patrem uidit quisquam, nisi is qui est à Deo, hic uidit patrem. Amen, amen dico uobis, qui credit in me, habet uitam æternam. Ego sum panis uitæ. Patres u-

Exo. 16. e
 stri manducauerunt manna in deserto, & mortui sunt. Hic est panis de cælo descendens, * ut si quis ex ipso manduca- * ut quis uerit, non moriatur. [Ego sum panis ui- ex ipso uus, qui de cælo descendi. Si quis man- edat & ducauerit ex hoc pane, uiuet in æternum. nō mor. Et panis quem ego dabo, caro mea est, † quam † pro mundi uita. * Litigabant ergo Iu- † quam ego dabo † daei adinuicem, dicentes: Quomodo po- * Decer- test hic nobis dare carnem suam ad man- * Decer- tucandum? Dixit ergo eis I E S V S: A- tabant men, amen dico uobis, nisi manducaue- ritis carnem filii hominis, & biberitis san- guinem eius, non habebitis uitam in uobis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet uitam æternam: & ego resuscitabo eum, in no- uissimo die.] [Caro mea uerè est cibus, & sanguis meus uerè est potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo. Sicut misit me uiuens pater, & ego uiuo propter patrem: Et qui manducat me, & ipse uiuet propter me. Hic est panis qui de cælo descendit. Non sicut man-

ducuerunt patres uestri manna in deserto, & mortui sunt. Qui manducat hunc panem, uiuet in æternum. ¶ Hæc ^L dixit in synagoga, docens in Capharnaum. Multi ergo ex discipulis audientes, dixerunt: Durus est hic sermo: & quis potest eum audire? Sciens autem Iesus apud semetipsum, quia murmurarent de hoc discipuli eius, dixit eis: Hoc uos scandalizat? Si ergo uideritis filium hominis ascendentem, ubi erat prius? Spiritus est ^M qui uiuificat, caro nõ prodest quicquam. Verba quæ ego loquutus sum uobis, spiritus & uita sunt. Sed sunt quidam ex uobis, qui non credunt. Sciebat enim ab initio Iesus, qui erant credentes, & quis traditurus esset eum, & dicebat: Propterea dixi uobis, Quia nemo potest uenire ad me, nisi ei datum fuerit à patre meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant. Dixit ergo **I E S U S** ad duodecim: Nunquid & uos uultis abire? Respondit ergo ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? Verba uitæ æternæ habes: & nos ^O credimus, & cognouimus, quia tu es **C H R I S T U S** filius Dei. Respondit eis **I E S U S**: Nonne ego uos duodecim elegi, & unus ex uobis diabolus est? Dicebat autem
de Iu

de Iuda Simonis Iscariote. Hic enim erat traditurus eum, cum esset unus ex duodecim.

De confricatione spicarum sabbatis.

Matthæi 12.

Mar. 12. Luc. 6. CAP. LVII.

FActum est autem in sabbato secundo primo, cum transiret Iesus per *sata*, *m.* discipuli eius esurientes *r.* cœperunt progredi, & euellere spicas, & manducabant confricantes *m.* mani-
b. bus. *Q*uidam autem Phariseorum dicebant illis: *Q*uid facitis, quod non licet *†*in sabbatis? *m.* Et uidentes *r.* dicebant *i b s v*: Ecce discipuli tui faciunt, quod non licet eis facere sabbatis. *r.* Et ait illis: Nunquam legistis, quid fecerit *i. r. c. 21. b* David, quando necessitatem habuit, & esuriit ipse, & qui cum eo erant? quomodo intrauit in domum Domini sub Abiathar principe sacerdotum, & panes propositionis *l.* sumpsit, & manducauit, & dedit eis, qui cum ipso erant, *m.* quos non licebat ei comedere, neque his, qui cum ipso erant, nisi solis sacerdotibus? Aut non legistis, quod in sabbatis sacerdotes in templo sabbatum uiolant, &

h 4

*sine

* nihil * sine crimine sunt? Dico autem uobis, eis impu quia templo maior est hic. Si autem sci-
 tabatur retis, quid est: Misericordiam uolo, & nō
Osee. 6. c sacrificium, nunquam condemnassetis
 * inno- * innocentes. R. Et dicebat eis: Sabbatum
 xios propter hominem factum est, & non ho-
 mo propter sabbatum. Itaq; Dominus est
 filius hominis etiam sabbati.

De sanatione manus aridæ.

Matthæi 12. Marc. 3. Lucæ 6.

CAPVT LVII.

M **E**T cū inde transisset, **L** factum est **A**
 & in alio sabbato, ut intraret in syna-
 gogam, & doceret: & erat ibi homo, &
 manus eius dextera erat arida. Obserua-
 bant autem eum Scribæ & Pharisei, si in
 sabbato curaret, ut inuenirent causam,
 unde accusarēt eum. Ipse uerò sciebat co-
 gitationes eorum. **M**. Et interrogabant
 eum, dicentes: Si licet in sabbatis curare?
 ut accusarent eum. **R**. Et ait homini ha-
 benti manum aridam: **L**. Surge, & sta
 in medium. Et surgens stetit, & ait ad il-
 los Iesus: Interrogo uos, si licet in sabbat-
 is bene agere, an malè: animam saluam
 * occi- facere, an * perdere? **R**. At illi tacebant.
 dere **M**. Ipse autem dixit eis: Quis erit ex
 uobis homo, qui habeat ouem unam, &
 si ceciderit hæc in sabbatis in foueam,
 nonne

nonne tenebit, & leuabit eam? Quanto magis est homo melior oue? Itaque licet sabbatis bene facere. R. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super cecitatem eorum, dixit homini: Extende manum tuam. Et extendit, & restituta est manus illi sana sicut altera. L. ipsi autem repleti sunt *insipientia, & colloquebantur adinuicem, quidnam facerent Iesu. * amētia
 M. Exeuntes autem Pharisei, concilium faciebant R. statim cum Herodianis aduersus eum, quomodo eum perderent.
 D. M. Iesus autem sciens recessit inde, & secuti sunt eum multi, & curauit eos omnes, & præcepit eis, ne manifestum eum facerent: ut adimpleretur, quod dictum est per Esaiam prophetam, dicentem: Ecce puer meus electus, quem elegi, dilectus
 E/sa. 42. 2
 meus, in quo bene cōplacuit animæ meæ. Ponam spiritum meum super eum, & iudicium gentibus nunciabit. Non contendet, neque clamabit, neque aliquis in plateis audiet uocem eius. Arundinem quassatam non confringet, & linum fumigans non extinguet: donec eiiciat ad uictoriam iudicium, & in nomine eius gentes sperabunt. R. Iesus autem, cum discipulis suis recessit ad mare, & turba multa à Galilæa & Iudæa secuta est eum,
 h s & ab

& ab Hierosolymis, & Idumæa, & trans Jordanem, & quæ circa Tyrum & Sydonem, multitudo magna, audientes quæ faciebat, & uenerunt ad eum. Et dixit Iesus discipulis suis, ut in nauicula sibi deseruirent propter turbam, ne comprimerent eum. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum, ut eum tangerent, quotquot habebant plagas. Et spiritus immundi cum illum uidebant, procidebant ei, & clamabant, dicentes: Tu es filius Dei. Et uehementer comminabatur eis, ne manifestarent eum.

De Herode dicente, Ioannem surrexisse, & miracula facere. *Mat. 14. Mar. 6. Luc. 9.*

CAPVT LIX.

L Vdiuit autem Herodes R. rex, L. H tetrarcha, M. famam de Iesu, L. & omnia quæ fiebant ab eo. R. Manifestum enim factum est nomen eius: L. & hæsitabat, eò quòd diceretur à quibusdam, quòd Ioannes surrexit à mortuis. A quibusdam uerò, quòd Helias apparuit. Ab aliis autem, quòd propheta unus de antiquis surrexerit. Et ait Herodes: Ioannem ego decollauit. **Q**uis est autem iste, de quo ego talia audio? & quærebat uidere ***famulis** eum. M. Et ait ***pueris suis**: Hic est Ioannes

nes Baptista, ipse surrexit à mortuis, & ideo uirtutes operantur in eo.

De dæmonio muto. *Mat. 12.*

Mar. 3. Luca 21. CAP. LX.

Tunc oblatus est ei dæmonium habens, cæcus, & mutus, L. & erat ciui-
 ciens dæmonium, & illud erat mutum. Et cum eiecisset dæmonium, loquutus est mutus. M. Curauit autem eum, ita ut loqueretur & uideret. L. Et admiratæ sunt turbæ M. & dicebant: Nunquid hic est filius David? Pharisæi autem R. & Scribæ, qui ab Hierosolymis descendebant, M. audientes, dixerunt: R. Quoniam Beelzebub habet, L. & in Beelzebub principe dæmoniorum eicit dæmonia. Alii tentantes, signum de cælo quærebant ab eo. R. Et conuocatis eis L. ipse ut uidit cogitationes eorum R. in parabolis dicebat illis: Quomodo potest Satanas Satanam eiicere? L. Omne regnum in se diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet M. & omnis ciuitas uel domus diuisa contra se, non stabit. L. Si autem Satanas in seipsum diuisus est, quomodo stabit regnum ipsius? R. Et si Satanas consurrexerit in semetipsum, dispersitus est, & non poterit stare, sed finem habet. L. Dicitis in Beelzebub me

me eiicere dæmonia. Si autē ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filii uestri in quo eiiciunt? Ideo ipsi iudices uestri erunt. Porro si in digito Dei *M.* & spiritu Dei

* præuenit ad uos *L.* eiicio dæmonia, profectò **peruenit in uos regnum Dei.* Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea, quæ possidet. *R.* Nemo potest uasa fortis ingressus in domum diripere, nisi prius fortem alliget. *L.* Si autem fortior eo superueniens uicerit eum, uniuersa uasa eius auferet, in quibus confidebat, & spolia eius distribuet, *R.* & tunc domum eius diripiet. *L.* Qui non est mecum, aduersum me est, & qui non colligit mecum, dispergit. *R.* Amen dico uobis, quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata & blasphemia, quibus blasphemauerunt: qui autem blasphemauerit in Spiritum sanctum, non habebit remissionem in æternum, sed reus erit æterni **delicti*, quoniam dicebant: Spiritum immun-
*iudicii. dum habet. *M.* Et quicumq; dixerit uerbum contra filium hominis, remittetur ei. Qui autem dixerit contra Spiritum sanctum uerbum, non remittetur ei, neque in
* præsenti **hoc seculo*, neque in futuro. Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum. Aut facite arborem malam, & fructum eius

eius malum. Siquidē ex fructu arbor cognoscitur. Progenies uiperarū, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali?
 G Ex abundantia enim cordis os loquitur. Bonus homo de thesauro bono profert bona: & malus homo de thesauro malo profert mala. Dico autem uobis, quoniam de omni uerbo ocioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii. Ex uerbis enim tuis iustificaberis, & ex uerbis tuis condemnaberis.

De Iudæis petentibus signum
 de cælo. *Matthæi 11. Luc. 11.*

C A P V T L X I.

Tunc responderunt ei quidā de Scribis & Pharisæis, dicentes: Magister, uolumus à te signum uidere. L. Concurrentibus autem turbis, cœpit dicere: Generatio hæc generatio nequam est. M. Generatio mala & adultera signum querit, & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophete. L. Nam sicut Ionas fuit signum Niniuitis, ita erit filius hominis generationi isti. M. Sicut enim Ionas fuit in uentre ceti tribus diebus & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus. Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione

Ioan. 2. a.
Ioan. 3. b

tione ista, & condemnabunt eam: quia
 3. *rc. 10. a* pœnitentiam egerunt in prædicatione
 2. *Pa. 9 a* Ionæ. Et ecce plus quàm Ionas hic. Re-
 gina Austri surget in die iudicii cum ge-
 neratione ista, & condemnabit eam: quia
 venit à finibus terræ audire sapientiam
 Salomonis. & ecce plus quàm Salomon
 hic. [*Christus declarat se non debere propter
 Iudæorum incredulitatem à prædicatione ces-
 sare, dicens hanc similitudinem:*] L. [Nemo
 lucernam accendit, & in abscondito po-
 nit, neq; sub modio: sed super candelabrū,
 ut qui ingrediuntur, lumen uideant. Lu-
 cerna corporis tui est oculus tuus. Si ocu-
 lus tuus fuerit simplex, totum corpus tuū
 lucidum erit: si autem nequam fuerit, etiā
 corpus tuum tenebrosū erit. Vide er-
 go, ne lumen, quod in te est, tenebræ
 sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum
 fuerit, non habens aliquam partem
 *tene-
 brosam
 *tene-
 brarum, erit lucidum totum: & sicut lu-
 cerna fulgoris illuminabit te]. M. Cū
 autem spiritus immundus exierit ab ho-
 mine, ambulat per loca arida, quærens re-
 quietem, & non inuenit. Tunc dicit: Reuer-
 tar in domum meā, unde exiui; & ueniens
 inuenit eam uacantem, scopis inūdatam,
 & ornatam. Tūc uadit, & assumit septem
 alios spiritus secum nequiores se, & in-
 trantes

trantes habitant ibi: & fiunt nouissima
 hominis illius peiora prioribus. Sic erit
 & generationi huic pessimæ.

**De muliere uocem extollens
 te, & matre, & fratribus do-
 mini, eum quærentibus.**

Matthæi 12. Mar. 3. Luca 8.

C A P V T L X I I.

FActum est autem cum hoc diceret,
 [extollens uocem quædam mulier
 de turba, dixit illi: Beatus uenter qui te
 portauit, & ubera quæ suxisti. At ille di-
 xit: **Quinimo, Beati qui audiunt uerbum**
 Dei, & custodiunt illud.] *M.* [Adhuc co-
 loquente ad turbas, ecce mater eius & fra-
 tres eius foris stabant, querentes loqui ei:
L. & non poterant adire cum præ turba.
R. Et miserunt ad eum uocantes eum,
 & sedebat circa eum turba. *M.* Dixit au-
 tem ei quidam: Ecce mater tua & fratres
 tui foris stant, quærentes te alloqui, *L.*
 & uidere. *M.* At ipse respondens di-
 centi sibi, ait: **Quæ est mater mea, &**
qui sunt fratres mei? *R.* Et circumspectus
 eos, qui in circuitu eius sedebant, *M.* &
 extendens manus suas in discipulos suos,
 dixit: **Ecce mater mea, & fratres mei.**
**Quicumque enim fecerit uoluntatem pa-
 tris mei, qui in cælis est, ipse meus fra-**
 ter,

ter, soror & mater est.] L. Mater mea,
& fratres mei sunt ii, qui uerbum Dei au-
diunt, & faciunt.

De increpatione Phariseorum.

Luc. 11.

CAP. LXIII.

ET cum loqueretur [*supradicta*] roga-^A
uit illum quidam Phariseus, ut pran-
deret apud se. Iesus autem ingressus, re-
cubuit. Phariseus *cepit intra se reputans
* cum uicubuit. Phariseus *cepit intra se reputans
disset ad dicere, quare non baptizatus esset ante
miratus pradium. Et ait dominus ad illum: Nunc
est, qd non uos Pharisei quod de foris est calicis &
prius lo- catini mundaui: quod autem intus est
tus esset. uestram plenum est rapina & * iniqui-
* mali- tate. Stulti, non ne qui fecit quod foris est,^B
gnitate. etiam id quod deintus est fecit? Verun-
Impru- tamen quod superest [*supra necessitatem*]
dentes date elemosynam, & ecce omnia munda
da sunt uobis. Sed uae uobis Phariseis, qui
decimatis mentam, & rutam, & omue-
olus: & praeteritis iudicium & charita-^C
tem Dei: haec autem oportuit facere, &
illa non omittere.

De fratre haereditatem a Chri- sto diuidi petente. Luca 12.

CAP. LXIII.

AIt autem ei quidam de turba: Ma-
gister dic fratri meo, ut diuidat^D
mecum haereditatem. At ille dixit ei:
Homo,

Homo, quis me constituit iudicem, aut diuisorem, super uos? Dixitq; ad illos: Videte, & caute ab omni auaritia: quia non in abundantia cuiusquam uita eius est ex his quæ possidet.

De diuite uolente horrea ampliare. *Luce 12. CAP. LXV.*

A DIXIT autem similitudinem ad illos, *Eccl. 11. c*
 dicens: Hominis cuiusdam diuitis
 uberes fructus ager attulit: & cogitabat
 intra se, dicens: Quid faciam, quia non
 habeo, quò congregem fructus meos? Et
 dixit: Hoc faciam. Destruam horrea mea,
 & maiora faciam: & illuc congregabo
 omnia, quæ nata sunt mihi, & bona mea.
 Et dicam animæ meæ: Anima inea, habes
 multa bona posita in annos plurimos.
 Requiesce, comede, bibe, & epulare. Dixit **Iætare*
*Impru-
B autem illi Deus: *Stulte, hac nocte repe-*
 tent animam tuam à te: quæ autem para-
 dens
 sti, cuius erunt? Sic est, qui sibi thesauri-
 zat, & non est in Deum diues. Dixitq; ad
 discipulos suos: Ideo dico uobis, nolite
 solliciti esse animæ uestræ, quid mandu-
 cetis: neque corpori uestro, quid indua-
 mini. Anima enim plus est, quàm esca: &
C corpus plus, quàm uestimentum. Consi-
 derate coruos, quia non seminant, neque
 i met

metunt, quibus non est cellarium, neque horreum, & Deus pascit illos: Quanto magis uos estis plures illis? Quis autem ^D
^{*}solici- uestrum ^{*}cogitando potest ad staturam
tudine suam adiciere cubitum unum? Si ergo,
neq; quod minimum est, potestis: quid de
cæteris solliciti estis? Considerate lilia
agri, quomodo crescunt: Non laborant
neque nent. Dico autem uobis, quia nec
Salomon in omni gloria sua uestiebatur,
^{*}herba sicut unum ex istis. Si autem ^{*}foenum,
quæ quod hodie in agro est, & cras in clibanum
mittitur, Deus sic uestit: quanto
magis uos pusillæ fidei? Et uos nolite ^B
quærere quid manducetis, aut quid biba-
tis, & ^{*}nolite in sublime tolli. Hæc enim
^{*}ne sub- omnia gentes mundi quærunt. Pater au-
limia cu tem uester scit, quoniam his indigetis.
retis. Veruntamen, primùm quærite regnum
Dei, & hæc omnia adicientur uobis.]
[Nolite timere pusillus grex: quia com-
placuit patri uestro, uobis dare regnum. ^F
Vendite, quæ possidetis, & date cleemo-
synam. Facite uobis sacculos, qui non ue-
terascunt, thesaurum non deficientem in
cælis: quò fur non appropriat, neq; tinca
corrumpit. Vbi enim thesaurus uester est,
ibi & cor uestrum erit.] Dicebat autem
ad turbas: Cùm uideritis nubem orien- ^a
tem

tem ab occasu, statim dicitis : Nimbus uenit : & ita fit. Et cum austrum flantem, dicitis , quia æstus erit : & ita fit. Hypocritæ faciem cæli & terræ nostis probare, hoc autem tempus quomodo non probatis ? Quid autem & à uobismetipsis non iudicatis, quod iustum est ? Cum autem uadis cum aduersario ad principé in uia, da operam liberari ab illo : ne forte trahat te ad iudicem : & iudex tradat te exactori, & exactor mittat te in carcerem. Dico tibi, quia non exies inde, donec etiam nouissimum minutum reddas.

De probatica piscina. *Ioan. 5.*

C A P V T

L X V I.

A Post hoc [erat dies festus Iudæorum [dictus Pentecoste] ascendit IESVS [de Galilea] Hierosolymam. Est autem Hierosolymis, in Probatice, piscina, quæ cognominatur Hebraicè Bethesda, quinque porticus habens. In iis iacebat multitudo magna languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum. Angelus autem Domini secundum tempus descendebat in piscinam, & * mouebatur aqua : & qui prior descendisset in piscinam post aquæ motionem sanus fiebat, à quacunque detinebatur aqua

i 2 tur

tur infirmitate. Erat autem ibi quidam ^B
 morte homo triginta octo annos habens in in-
 detētus firmitate sua. Hunc cū uidisset I E S V S
 iacentem, & cognouisset quōd multum
 iam tempus haberet, dixit ei: Vis sanus
 fieri? Respondit ei languidus: Domine
 hominem non habeo, ut cū turbata fue-
 rit aqua, mittat me in piscinam. Dum ue-
 nio enim ego, alius ante me descēdit. Di-
 cit ei I E S V S: Surge, tolle grabatū tuum,
 & ambula. Et statim sanus factus est ho-
 mo, & sustulit grabatum suum, & ambu-
 labat. Erat autem sabbatum in illa die.
 Dicebant ergo Iudæi illi, qui sanatus fue- ^C
 rat: Sabbatum est, non licet tibi tollere
 grabatum tuum. Respondit eis: Qui me
 sanum fecit, ille mihi dixit: Tolle gra-
 batum tuum, & ambula. Interrogauerunt
 autem eum: Quis est ille homo, qui di-
 xit, Tolle grabatum tuum & ambula? Is
 autem, qui sanus fuerat factus, nesciebat
 quis esset. I E S V S enim declinavit à tur-
 ba constituta in loco. Postea inuenit eum
 I E S V S in templo; & dixit ei: Ecce sanus
 factus es, iam noli peccare, ne deterius ti-
 bi aliquid contingat. Abiit ille homo, &
 nuntiavit Iudæis, quia I E S V S esset, qui
 fecit eum sanum. ¶ Propterea perseque- ^D
 bātur Iudæi I E S V M, ¶ quia hoc faciebat
 in

¶ *quæ
 rebant cū
 interfice-
 re.*

in sabbato. **I E S V S** autem respondit eis: Pater meus usque modo operatur, & ego operor. Propterea ergo Iudæi magis quærebant eum interficere, quia non solum soluebat sabbatum, sed & patrē suum dicebat Deum, æqualem se faciens Deo.

Respondit itaque **I E S V S**, & dixit eis: Amen amen dico uobis, non potest filius à se quicquam facere, nisi quod uiderit patrem facientem. Quæcunq; enim ille facit, hæc & filius similiter facit. Pater enim diligit filium, & omnia demonstrat ei, quæ ipse facit: & maiora his demonstrabit ei opera, ut uos miremini. Sicut enim pater suscitatur mortuos, & uiuificat, sic & filius quos uult, uiuificat. Neque enim pater iudicat quenquam, sed iudicium omne dedit filio, ut omnes honorificent filium, sicut honorificant patrem. **Q**ui non honorificat filium, non honorificat patrem, qui misit illum. Amen amen dico uobis, quia qui uerbum meum audit, & credit ei, qui misit me, habet uitam æternam: Et in iudicium non uenit, sed transit à morte in uitam. **A**men amen dico uobis, quia uenit hora & nunc est, quando mortui audient uocem filii Dei. Et qui audierint, uiuent. Sicut enim pater habet uitam in semetipso, sic dedit

& filio uitam habere in semetipſo. Et po-
 teſtatem dedit ei, iudicium facere, quia
 filius hominis eſt. Nolite mirari hoc, quia
 ueniet hora, in qua omnes qui in monu-
 mentis ſunt, audient uocem eius. Et pro-
 cedent, qui bona fecerunt, in reſurrexio-
 nem uitæ: qui uerò mala egerunt, in re-
 ſurrexionem iudicii. ¶ Non poſſum ego^H
 à meipſo facere quicquam. Sicut audio,
 iudico: & iudicium meum iuſtum eſt,
 quia non quæro uoluntatem meam, ſed
 uoluntatem eius, qui miſit me. Si ego te-
 ſtimonium perhibeo de me, teſtimonium
 meum non eſt uerum. Alius eſt, qui teſti-
 monium perhibet de me, & ſcio quia ue-
 rum eſt teſtimonium eius, quod perhibet
 de me. Vos miſiſtis ad Ioannem, & teſti-
 monium perhibuit ueritati. Ego autem^I
 non ab homine teſtimonium accipio, ſed
 hoc dico, ut uos ſalui ſitis. Ille erat lucer-
 na ardens & lucens. Vos autem uoluſtis
 ad horam exultare in luce eius. Ego au-
 tem habeo teſtimonium maius Ioanne.
 Opera enim que dedit mihi pater, ut per-
 ficiam ea, ipſa opera quæ ego facio, teſti-
 monium perhibent de me, quia parter me
 miſit: & qui miſit me pater, ipſe teſtimo-
 nium perhibet de me. Neque uocem eius
 unquam audiſtis, neque ſpeciem eius ui-
 diſtis

distis, & uerbum eius non habetis in uobis manens: quia quem misit ille, huic uos non creditis. Scrutamini scripturas, quia uos putatis in ipsis uitam æternam habere. Et illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me, & non uultis uenire ad me, ut uitam habeatis. Claritatem ab hominibus non accipio, sed cognoui uos, quia dilectionem Dei non habetis in uobis. Ego ueni in nomine patris mei, & non accepistis me. Si alius uenerit in nomine suo, illum accipietis. Quomodo potestis uos credere, qui gloriam abinuerim accipitis, & gloriam, quæ à solo Deo est, non queritis? Nolite putare, quia ego accusaturus sum uos apud patrem. Est qui accusat uos Moyses, in quo speratis. Si enim crederetis Moyse, forsitan crederetis & mihi. De me enim ille scripsit. Si autem illius literis non creditis, quo modo uerbis meis credetis?

De Galilæis occisis, & de ficulnea. *Zuca* 13. CAP. LXVII.

A Derant autem quidam in illo tempore, [*cum de Hierusalem redisset in Galilaam*] nuntiantes illi de Galilæis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. Et respondens dixit illis:

i 4 lis:

lis: Putatis, quòd hi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia
 *resipue passi sunt? Non, dico uobis, sed nisi *pœ-
 ritis nentiam habueritis, similiter omnes per-
 ibitis: sicut & illi decem & octo, super ^B
 quos cecidit turris in Siloë, & occidit eos.
 *præ o- Putatis quia & ipsi debitores fuerūt *præ-
 minibus ter omnes homines habitantes in Hieru-
 salem? Non dico uobis, sed si non pœni-
 tentiam habueritis, omnes simul peribi-
 tis. ¶ Dicebat autem hanc similitudinem:
 Arborem fici habebat quidam plantatam ^C
 in uinea sua, & uenit quærens fructum in
 illa, & non inuenit. Dixit autem ad cultor-
 rem uineæ. Ecce anni tres sunt, ex quo
 *fici ueni, quærens fructum in *ficulnea hac,
 & non inuenio. Succide ergo illam, ut
 *onerat quid etiam terram *occupat? At ille re-
 spondens, dixit illi: Domine, dimitte il-
 lam & hoc anno, usque dum fodiam cir-
 ca illam, & mittam stercoræ. Et si quidem
 *sin mi- fecerit fructum, *sin autem, in futurum
 nus succides eam.

De muliere incuruata. *Luca 13.*

CAPVT

LXVIII.

¶ ERat autem in synagoga eorum do- ^{A.}
 cens sabbatis. Et ecce mulier, quæ ha-
 bebat spiritum infirmitatis annis decem
 &

& octo, & erat *inclinata, nec omnino *contra-
 poterat *sursum respicere. Quam cum ui-
 deret I E S V S, uocauit ad se, & ait illi: *erigere
 Mulier dimissa es ab infirmitate tua. Et caput
 imposuit illi manus, & confestim erecta
 est, & glorificabat Deum. Respondens
 autem archisynagogus indignans, quia
 sabbato curasset I E S V S, dicebat turbæ:
 Sex dies sunt, in quibus oportet operari.
 In his ergo uenite, & curamini, & non in
 die sabbati. Respondens autem Dominus
 ad illum, & dixit: Hypocritæ, unusquisq;
 uestrum sabbato non soluit bouem suum,
 aut asinum à præsepio, & ducit ad aqua-
 re? Hanc autem filiam Abraham, quam al-
 ligauit Satanas ecce decem & octo an-
 nis, non oportuit solui à uinculo isto in
 die sabbati? Et cum hæc diceret, erube-
 scbant omnes aduersarii eius. Et omnis
 populus gaudebat in uniuersis, quæ glo-
 riose fiebant ab eo.]

De interrogatione facta Chris-
 to, Si pauci fiât salui: & quòd
 Herodes quærebat eum occi-
 dere. *LUC. 13.* CAP. LXIX.

ET ibat per ciuitates & castella do-
 cens, & iter faciens in Hierusalem.
 Ait autem illi quidam: Domine, si pauci
 i s sunt

sunt, qui saluantur? Ipse autem dixit ad illos: Contendite intrare per angustam portam: quia multi, dico uobis, quærent intrare, & non poterunt. Cùm autem intrauerit paterfamiliàs, & clauerit ostium, incipietis foris stare, & pulsare ostium, dicentes: Domine, aperi nobis. Et respondens dicet uobis: Nescio uos unde fitis. Tunc incipietis dicere: Manducauimus coram te, & bibimus: & in plateis nostris docuisti. Et dicet uobis: Nescio uos unde fitis. Discedite à me omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus & stridor dentium: cùm uideritis Abraham, & Isaac, & Iacob, & omnes prophetas in regno Dei, uos autem expelli foras. Et uenient ab Oriente, & Occidente, & Aquilone, & Austro, & accumbent in regno Dei. Et ecce sunt nouissimi, qui erant primi, & sunt primi, qui erant nouissimi. In ipsa autem die accesserunt quidam Phariseorum, dicentes illi: Exi, & uade hinc, quia Herodes uult te occidere. Et ait illis: Ite, & dicitate uulpi illi. Ecce eiicio dæmonia, & sanitates perficio hodie & cras, & tertia die *finio *fieri nõ * consummor. Veruntamen oportet me potest, hodie, & cras, & sequenti die ambulare, ut pphc quia * non capit prophetam perire extra ta pereat Hierusalem.

De

De hydropico sanato, & exhortatione Christi ad humilitatem. *LUC. 14.* CAP. LXX.

A ET factum est, cum intraret in domum cuiusdam Principis Phariseorum sabbato manducare panem, & ipsi obseruabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Et respondens **I E S V S**, dixit ad Legisperitos, & Phariseos, dicens: Si licet sabbato curare? At illi tacuerunt. Ipse uero apprehensum sanauit eum, ac dimisit. Et respondens ad illos, dixit: Cuius uestrum asinus aut bos in puteum caderet, & non continuo extraheret illum die sabbati? Et non poterant ad hæc respondere illi. [Dicebat autem & ad inuitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos: Cum inuitatus fueris, ad nuptias, non discumbas in primo* loco, ne forte *† ab aliquo* honoratior te sit inuitatus ab illo, & ueniens qui te & illum uocauit, dicat tibi: **accubitu* Da huic locum. Et tunc incipias cum* rubore, nouissimum locum tenere. Sed cum **pudore* uocatus fueris, uade, & recumbe in nouissimo loco, ut cum uenerit, qui te inuitauit, dicat tibi: Amice, ascende superius. *Pro. 25. a* **accumbentibus* **c** Tunc erit tibi gloria coram ** simul* discumbentibus. Quia omnis qui se exultat, tecum *humil*

humiliabitur : & qui se humiliat , exaltabitur.]

De uocandis pauperibus ad conuiuium : & parabola , de cœna magna. *Luce 14. CAP. LXXI.*

Tho. 4. b ¶ **D**Icebat autem & ei [*Principi Pharisæorum*] qui se inuitauerat : Cùm facis prandium , aut cœnam , noli uocare amicos tuos , neque fratres tuos , neq; cognatos , neque uicinos diuites : ne fortè & ipsi te reuident , & fiat tibi retributio : Sed cùm facis conuiuium , uoca pauperes , debiles , claudos , cæcos : & beatus eris , quia **posũt* non* habent retribuere tibi . Retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum . Hæc cùm audisset quidam de simul discumbentibus , dixit illi : Beatus , qui manducabit panem in regno Dei .] At ipse dixit : [Homo quidam fecit cœnam magnam , & uocauit multos . Et misit seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis , ut uenirent : quia iam parata sunt omnia . Et cœperunt simul omnes se excusare . Primus dixit illi : Villã emi , & necesse habeo exire , & uidere illam . Rogo , habe me excusatum . Et alter dixit : Iuga bouum emi quinq; , & eo probare illa . Rogo te , habe me excusatũ . Et alius dixit : Vxorem duxi , & ideo non possum

possum uenire. Et reuersus seruus † nun- † ille
 tiauit hæc domino suo. Tunc iratus pa-
 ter familiâs, dixit seruo suo: Exi citò in
 plateas & uicos ciuitatis, & pauperes ac
 debiles, cæcos & claudos introduc huc. Et
 ait seruus: Domine, factum est ut impera-
 sti, & adhuc locus est. Et ait dominus ser-
 uo: Exi in uias & sepes, & cõpelle intra-
 re, ut impleatur domus mea. Dico autem
 uobis, quòd nemo uirorum illorum, qui
 uocati sunt, gustabit cœnam meam. †] † Multi

De odiendis parentibus propter enim no-
Christum. Luc. 14. CAP. LXXII. cati, pai-

A Bant autem turbæ multæ cum eo, & ci uerò
 cõuersus dixit ad illos: [Si quis uenit
 ad me, & non odit patrem suum, & ma-
 trem, & uxorem, & filios, & fratres, & so-
 rores, adhuc autem animam suam, non
 potest meus esse discipulus. Et qui nõ ba-
 iulat crucem suam & uenit post me, non
 potest meus esse discipulus. Quis enim ex
 uobis, uolens turrin ædificare, non prius
 sedens computat sumptus, qui necessarij
 sunt, si habeat ad perficiendum? ne postea
 quàm posuerit fundamentum, & non po-
 tuerit perficere, omnes qui uident, inci-
 piant illudere ei, dicentes: Quia hic ho-
 mo cœpit ædificare, & non potuit con-
 summare. [per hæc admonentur religionem
 profic

profiteri uolentes.] Aut quis Rex iturus ^c committere bellum aduersus alium Regem, non sedens prius cogitat, si possit cum decé milibus occurrere ei, qui cum ^c *contra uiginti milibus uenit* ad se? Alioqui ad-
 existen huc illo longè agente, legationem mit-
 te tens, rogat ea quæ pacis sunt. Sic ergo omnis ex uobis, qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.] [*Hac parabola innuit, Christū à religioso exigere duplam obseruantiam scilicet mandatorum & consiliorum.*] Bonum ^d
 insulsū est sal. Si autem sal euauerit, in quo con-
 fuerit dicitur? Neq; in terram, neq; in sterquilium
 aptum nium utile est, sed foras mittetur. Qui ha-
 bet aures audiendi, audiat. [*Per hanc similitudinem innuitur, omne opus insipidum, si careat discretionē.*]

De Scenopegia, & prædicatione passionis Christi. *Matthæi 17.*

Mar. 9. Luc. 9. Io. 7. CAP. LXXIII.

R. **E**T inde profecti 1. [**ambulabat post* ^a
 *uerfa- hęc I E S V S in Galileam, non enim
 batur Ie uolebat ambulare in Iudæam, quia quæ-
 sus in Ga rebant Iudæi eum interficere. Erat autem
 lilæa in proximo, dies festus Iudæorum Sceno-
 pegia. Dixerūt autem ad eum fratres eius:
 Transi hinc, & uade in Iudæam, ut & di-
 scipu

Discipuli tui uideant opera quæ tu facis. Ne-
 mo quippe in occulto aliquid facit, &
 querit ipse in palam esse. Si hæc facis, manifesta teipsum mundo. Nec enim fratres eius credebant in eum. Dixit ergo eis: **Et lo-**
s v s: Tempus meum nondum aduenit: qui
 tempus autem uestrum semper est para-
 tum. Non potest mundus odisse uos: me
 autem odit, quia testimonium perhibeo
 de illo, quia opera eius mala sunt. Vos
 ascendite ad diem festum hunc: ego enim
 non ascendam ad diem festum istum, quia
 tempus meum nondum impletum est. Hæc cum dixisset ipse, mansit in Galilæa.
 M. Conuersantibus autem illis in Galilæa, R. docebat discipulos suos, &
 dixit illis: **Q**uoniañ filius hominis tradendus est in manus hominum, & occidetur: & occisus, tertia die resurget. At illi ignorabant uerbum istud, & erat uelatum ante eos, ut non sentirent illud: & timebant eum interrogare de hoc uerbo.
 M. Et contristati sunt uehementer. I. Ut autem ascenderunt fratres eius, tunc & ipse ascendit ad diem festum, non manifestè, sed quasi in occulto. Iudæi ergo querebant eum in die festo, & dicebant: Vbi est ille? Et murmur multum erat de illo in turba. **Q**uidam enim dicebant: Quia bonus

* liberta

te, auda-

-ter lo-

qui

* nondū

ascendo

* illis

* ab eis

nus

nus est. Alii autem dicebant: Non, sed se-
 *liberè ducit turbas. Nemo tamen*palàm loque-
 batur de eo, propter metum Iudæorum.]
 *circa fe [Iam autem*die festo mediante ascendit
 sti me- I E S V S in templum, & docebat. Et mira-
 dium bantur Iudæi, dicentes: Quomodo hic
 literas scit, cum non didicerit? Respon-
 dit eis I E S V S, & dixit: Mea doctrina,
 non est mea: sed eius qui misit me. Si quis
 uoluerit uoluntatem eius facere, cogno-
 scet de doctrina, utrū ex Deo sit, an ego
 à meipso loquar. Qui à semetipso loqui-
 tur, gloriam propriam querit. Qui autem
 querit gloriam eius qui misit illum, hic
 uerax est, & iniustitia in illo non est.
 Nonne Moyses dedit uobis legem, &
 nemo ex uobis facit legem? Quid me
 queritis interficere? Respondit ei turba,
 & dixit: Dæmonium habes, quis te que-
 rit interficere? Respondit I E S V S, & di-
 xit ei: Vnum opus feci: & omnes mira-
 mini. Propterea Moyses dedit uobis cir-
 cuncisionem, non quia ex Moyse est, sed
 ex patribus. Et in sabbato circunciditis^H
 hominem. Si circuncisionem accipit ho-
 mo in sabbato, ut nō soluarur lex Moysi,
 mihi cur indignamini, quia totum ho-
 minem sanum feci in sabbato? Nolite iu-
 dicare secundum* faciem, sed iustum iu-
 dicium

Luce. 18. a

Dent. 1. c

*aspicū

dicium iudicate. Dicebant ergo quidam
 ex Hierosolymis: **N**onne hic est, quem
 quærent interficere? **E**t palàm loqui- *liberè
 tur, & nihil ei dicunt. **N**am quid uerè co-
 gnouerūt Principes, quia hic est **C**H**R**I-
ST**V**S? Sed hunc scimus unde sit: **C**hri-
 stus autè cùm uenerit, nemo scit unde sit.
 Clamabat ergo docens in templo **I**E-
SV**S**, & dicens: Et me scitis, & unde sim,
 scitis: & à meipso non ueni, sed est uerus
 qui misit me, quem uos nescitis. Ego au-
 tem scio eum. Et si dixero quia nescio
 eum, ero similis uobis, mendax. Sed scio
 eum, quia ab ipso sum, & ipse me misit.
 Quærebant ergo eum apprehendere, &
 nemo misit in illum manus, quia nou-
 dum uenerat hora eius. De turba autem
 multi crediderunt in eum.] Et dicebant:
 Christus cùm uenerit, nunquid plura† si- †his
 gna faciet, quàm quæ hic facit? Audie-
 runt Pharisæi turbam murmurantem de
 illo hæc: & [miserunt Pharisæi & Prin-
 cipes† ministros ut apprehenderent eum. †sacerdo
 Dixit ergo eis **I**E**S**V**S**: Adhuc modicum
 tempus uobiscum sum, uado ad eum,
 qui misit me. Quæretis me, & non inue-
 nietis. Et ubi ego sum, uos non potestis
 uenire. Dixerunt ergo Iudæi ad seipso:
 Quò hic iturus est, quia non inueniemus
 k cum?

eum? Nunquid in dispersionem Gentium iturus est, & docturus Gentes? Quis est hic sermo, quem dixit? Quæretis me, & non inuenietis: & ubi ego sum, uos non potestis uenire? [In nouissimo autem die magno festiuitatis stabat: **E S V S**, & clamabat, dicens: Si quis sitit, ueniat ad me, & bibat. Qui credit in me (sicut dicit scriptura) flumina de uentre eius fluent aquæ uiuæ. Hoc autem dixit de spiritu, quem accepturi erant credentes in eum.]^N

Nondum enim erat spiritus datus, quia **I E S V S** nondum fuerat glorificatus. Ex illa ergo turba cum audissent hos sermones eius, dicebant: Hic est uere propheta.

Alii dicebant: hic est **C H R I S T V S**.

Quidam autem dicebant: Nunquid à Galilæa Christus uenit? Nonne scriptura dicit, quia ex semine David, & de

Mat. 3. a Bethleem castello, ubi erat David, uenit Christus? Dissensio itaque facta est in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis uolebant apprehendere eum: sed nemo misit super illum manus. Venerunt ergo ministri ad Pontifices, & Phariseos, & dixerunt eis illi: Quare non adduxistis illum? Responderunt ministri: Nunquam sic locutus est homo, sicut hic homo loquitur. Responderunt ergo eis Pha-
risæi:

risæi : Nunquid & uos seducti estis? Nunquid aliquis ex Principibus & Pharisæis credit in eum? Sed turba hæc quæ non nouit legem, maledicti sunt. Dixit Nicodemus ad eos, ille qui uenit ad eum nocte, qui unus erat ex ipsis : Nunquid lex nostra iudicat hominem, nisi audierit ab ipso prius, & cognouerit quid faciat? Responderunt & dixerunt ei : Nunquid & tu Galilæus es? Scrutare scripturas, & uide, quia propheta à Galilæa non firgit. Et reuersi sunt unusquisque in domum suam.

De muliere deprehensa in adulterio. Ioan. 8. CAP. LXXIIII.

IESVS autem perrexit in mōrem Oliueti, & diluculo iterum uenit in templum. Et omnis populus uenit ad eum, & sedens docebat eos. Adducunt autem Scribæ & Pharisæi *† ad ipsū* mulierem in adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio, & dixerunt ei: Magister, hæc mulier modò deprehensa est in adulterio. *Zcu. 20. a*
 In lege autem *† nostra* mandauit nobis Moyses, *† de illa* huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis *†*? Hæc autem dicebāt, tentantes eum, *†* ut possent accūsare eum. IESVS autem
 k 2 inclin

den. 17. b inclinans se deorsum, digito scribebat in terra. Cùm autem perseverarent interrogantes eum, crexit se, & dixit eis: **Qui sine peccato est uesterum, primus in illam lapidem mittat.** Et iterum se inclinans scribebat in terra. Audientes autem hæc, unus post unum exhibant, incipientes à senioribus. Et remansit solus **I E S V S**, & mulier in medio stans. Erigens autem se **I E S V S**, dixit ei: **Mulier, ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condemnauit? Quæ dixit: Nemo Domine. Dixit autem **I E S V S**: Nec ego te condemnabo. Vade, & amplius noli peccare.]**

*¶ cum à
cōscientia
red. argue
rentur,
¶ usq; ad
postremos
¶ cum ne
minimū ui
disset pra
ter mulie
rem,*

De uerbis Christi in gazophylacio. *Ioan. 8. CAP. LXXV.*

Iterum ergo locutus est eis **I E S V S**,^A dicens: [Ego sum lux mundi. **Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen uitæ.** Dixerunt ergo ei Pharisei: **Tu de teipso testimonium perhibes: testimonium tuum non est uerum.** Respondit **I E S V S**, & dixit eis: **Et si ego testimonium perhibeo de meipso, uerum est testimonium meum, quia scio unde ueni, & quò uado. Vos autem nescitis, unde ueni, aut quò uado. Vos secundum carnem iudicatis, ego autem non iudico quemq**

quenquam. Et si iudico ego, iudicium meum uerum est: quia solus non sum, sed ego, & qui misit me pater. Et in lege uestra scriptum est, quia duorum hominum, testimonium uerum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso, & testimonium perhibet de me, qui misit me pater. Dicebant ergo ei: Vbi est pater tuus? Respondit **I E S U S**: Neque me scitis, neque patrem meum. Si me sciretis, forsitan & patrem meum sciretis. Hæc uerba loquutus est in gazophylacio, docens in templo. Et nemo apprehendit eum, quia nondum uenerat hora eius.]

Deu. 19. b

*utique

De alio sermone Christi, propter quem uoluerunt eum interficere.

Ioannis 8.

CAPVT

LXXXVI.

A Dixit ergo iterum eis: [Ego uado, & quæretis me, & in peccato uestro moriemini. Quò ego uado, uos non potestis uenire. Dicebant ergo Iudæi: Nunquid interficiet semetipsum? quia dicit: Quò ego uado, uos non potestis uenire. Et dicebat eis: Vos* deorsum estis, ego* ex inde supernis sum. Vos de mundo hoc estis, ego non sum de mundo hoc. Dixi ergo uobis, quia moriemini in peccatis uestris.

k 3 Si

Si enim non credideritis, quia ego sum, moriemini in peccato uestro. Dixerunt ergo ei: Tu quis es? Dixit eis **I E S V S**: **quia Principium, *qui & loquor uobis. Mul-*
*possum ta *habeo de uobis loqui & iudicare, sed
qui me misit, uerax est. Et ego, quæ audi-
* de pa- cognouerunt, quia *patrem eius dicebat
*tre eius Deum. Dixit ergo eis **I E S V S**: Cum exal-*
locutus taueritis filium hominis, tunc cognosce-
esset. tis, quia ego sum, & à meipso facio nihil:
sed sicut docuit me pater, hæc loquor: &
qui misit me, mecum est: & non reliquit
me solum, quia quæ placita sunt ei, facio
semper.] Hæc illo loquente multi cre-
*diderunt in eum. [Dicebat ergo **I E S V S***
ad eos, qui crediderunt ei, Iudæos: Si uos
manseritis in sermone meo, uere disci-
* liberos & ueritas *liberabit uos. Responderunt
uos fa- ci: Semen Abrahæ sumus, & nemini ser-
ciet. uiuimus unquam. Quomodo tu dicis, li-
*beri eritis? Respondit eis **I E S V S**: Amen*
amen dico uobis, quia omnis qui facit
peccatum, seruus est peccati. Seruus autè
non manet in domo in æternum: filius
autem manet in æternum. Si ergo filius
uos liberauerit, uere liberi eritis. Scio quæ
filii Abrahæ estis; sed quæritis me inter-
ficere,

ficere, quia sermo meus non *capit in uo- *habet
bis. Ego, quod uidi apud patrem, loquor: locum
& uos quæ uidistis apud patrem ue-
strum, facitis. Responderunt, & dixe-
runt ei: Pater noster Abraham est. Dicit
eis Iesus: Si filii Abraham estis, opera Abra-
hæ facite. Nunc autem quæritis me inter-
ficere hominem, qui ueritatem uobis lo-
quutus sum, quam audiui à Deo: hoc A-
braham nõ fecit. Vos facitis opera patris
uestri. Dixerunt ergo ei: Nos ex fornica-
tione non sumus nati, unum patrem ha-
bemus Deum. Dixit ergo eis I E S U S: Si
Deus pater uester esset, diligeretis utique
me. Ego enim ex Deo processi, & ueni.
Neq; enim à meipso ueni, sed ille me mi-
sit.] Quare loquelam meam non cogno-
scitis? quia nõ potestis audire sermonem
meum. Vos ex patre diabolo estis, & desi-
deria patris uestri uultis facere. Ille homi-
cida erat ab initio, & in ueritate non ste-
tit, quia non est ueritas in eo. Cum loqui-
tur mendacium, ex propriis loquitur:
quia mendax est, et pater eius. Ego autem
quia ueritatem dico, non creditis mihi.
¶ Quis ex uobis arguet me de peccato? Si
ueritatẽ dico, quare nõ creditis mihi? Qui
ex Deo est, uerba Dei audit. Propterea
uos nõ auditis, quia ex Deo nõ estis. Re-
sponde

sponderunt ergo Iudæi, & dixerunt ei:
 Non'ne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Respondit IESVS: Ego dæmonium non habeo, sed honorifico patrem meum: & uos inhonorastis me. Ego autem non quæro gloriam meam, est qui quærat,^H & iudicet. Amen amen dico uobis: Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non uidebit in æternum. Dixerunt ergo Iudæi: Nunc cognouimus, quia dæmonium habes. Abraham mortuus est & prophetæ, & tu dicis: Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non gustabit in æternum? Nunquid tu maior es patre nostro Abraham, qui mortuus est? & prophetæ mortui sunt? Quem teipsum facis? Respondit IESVS: Si ego glorifico meipsum: gloria mea nihil est. Est pater meus, qui glorificat me, quem uos dicitis, quia Deus noster est, & non cognouistis eum: Ego autem noui eum. Est si dixero, quia non scio eum, ero similis uobis mendax: sed scio eum, & sermonem eius seruo. Abraham pater uester exultauit, ut uideret diem meum: uidit, & gauisus est. Dixerunt ergo Iudæi ad eum: Quinquaginta annos nonduin habes, & Abraham uidisti?

Dixit

Dixit ergo eis: Amen amen dico uobis,
 1 antequam Abraham fieret, ego sum. Tu-
 lerunt ergo lapides, ut iacerēt in eum. Ie-
 sus autem abscondit se, & exiuit de tem-
 plo.] † Et nemo apprehendit eum, quia † *transiēs*
 nondum uenerat hora eius. *per me-*
diū illo-

De cæco nato.

Ioan. 9.

rum &
præterijt.

CAPVT LXXVII.

† **E**T præteriens, Iesus uidit hominem † *dicentes*
 A cæcum à natiuitate. Et interroga-
 uerunt eum discipuli sui †: Rabbi, quis
 peccauit, hic aut parentes eius, ut cæ-
 cus nasceretur? Respondit Iesus: Neque
 hic peccauit, neque parentes eius: sed ut
 manifestentur opera Dei in illo. Me o-
 portet operari opera eius, qui misit me,
 donec dies est. Venit nox, quando nemo
 poterit operari. Quādiu sum in mundo,
 lux sum mundi. Hoc cū dixisset, ex-
 puit in terram, & fecit lutum ex spūto, &
 liniuit lutum super oculos * eius, & dixit * cæci
 ei: Vade & laua in * natatoria Siloë, quod * pisci-
 interpretatur missus. Abiit ergo & lauit, na. sic
 & uenit uidens. Itaque uicini, & qui ui-
 derant eum prius (quia mendicus erat) *infra*
 dicebant: Nonne hic est, qui sedebat &
 mendicabat? Alii dicebant, quia hic est.
 Alii autem: Nequaquam, sed similis eius
 est. Ille uerò dicebat, quia ego sum. Dice-
 bant

k s

bant ergo ei: **Quomodo** aperti sunt tibi oculi? Respondit: Ille homo, qui dicitur Iesus, lutum fecit, & unxit oculos meos, & dixit mihi: Vade ad natatoriã Siloë, & laua. ***Et** abii, & laui, & uideo. Dixerunt abii, & ei: Vbi est ille? Ait: Nescio. Adducunt ad laui, uisum ac - tem sabbatum, quando lutum fecit Iesus, cepi. & aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum Pharisei, quomodo ***ui-** recepisset. Ille autem dixit eis: Lutum mihi posuit super oculos, & laui, & uideo. Dicebant ergo ex Phariseis quidam: Non est hic homo à Deo, qui sabbatum non custodit. Alii autem dicebant: Quomodo potest homo peccator hæc signa facere? Et schisma erat inter eos. Dicunt ergo cæco iterum: Tu quid dicis de eo, qui aperuit tibi oculos tuos? Ille autem dixit, Quia propheta est. Non crediderunt ergo Iudæi de illo, quia cæcus fuisset & uidisset, donec uocauerunt parentes eius, qui uiderat. Et interrogauerunt eos, dicentes: Hic filius uester est, quem uos dicitis, quia cæcus natus est? quomodo ergo nunc uidet? Responderunt ergo eis parentes eius, & dixerunt: Scimus, quia hic est filius noster, & quia cæcus natus est: quomodo autem

autem nunc uideat, aut quis aperuerit
 c oculos eius, nos nescimus. Ipsum inter-
 rogate: ætatem habet, ipse de se loqua-
 tur. Hæc dixerunt parentes eius, quia ti-
 mebant Iudæos. Iam enim conspiraue-
 rant Iudæi, ut si quis confiteretur eum es-
 se Christum, extra synagogā fieret. Pro-
 pterea parentes eius dixerunt: Aetatem
 habet, ipsum interrogate. Vocauerunt er-
 go rursus hominem, qui cæcus fuerat, &
 dixerunt ei: Da gloriam deo. Nos sci-
 mus, quia hic homo peccator est. Dixit er-
 go ille: Si peccator est, nescio: unum scio,
 quia cum cæcus essem, modo uideo. Di-
 xerunt ergo illi: Quid fecit tibi? quomodo
 aperuit tibi oculos? Respondit eis: Dixi
 uobis iam, & audistis. Quid iterum uultis
 audire? Nunquid & uos uultis discipuli
 eius fieri? Maledixerunt ei, & dixerunt:
 Tu discipulus illius sis, nos autem Moyse
 discipuli sumus. Nos scimus, quia Moyse
 loquutus est Deus, hunc autem nescimus,
 unde sit. Respondit ille homo, & dixit
 eis: In hoc mirabile est, quia uos nescitis
 unde sit, & aperuit oculos meos. Sci-
 mus autē, quia peccatores Deus non au-
 dit: sed si quis Dei cultor est, & uolun-
 tatem eius facit, hunc Deus exaudit. A
 seculo non est auditum, quia quis aperuit
 oculos

oculos cæci nati: nisi esset hic à Deo, non poterat facere quicquam. Responderunt, & dixerunt ei: In peccatis natus es totus, & tu doces nos? Et eiecerunt eum foras. Audiuit Iesus, quia eiecerunt eum foras, & cum inuenisset eum, dixit ei: Tu credis in filium Dei? Respondit ei & dixit: Quis est de mine, ut credam in eum? Dixit ei Iesus: Et uidisti eum, & qui loquitur tecum, ipse est. At ille ait: Credo domine, & proci dens adorauit eum.] Et dixit ei Iesus: In iudicium ego ueni in hunc mundum, ut qui non uident, uideant: & qui uident, cæci fiant. Et audierunt ex Pharisæis, qui cum ipso erant, & dixerunt ei: Nunquid & nos cæci sumus? Dixit eis Iesus: Si cæci essetis, non haberetis peccatum. Nunc uerò quia dicitis, quia uidemus, peccatum uestrum manet.

De sermone Christi: Ego sum pastor bonus. *Ioan. 10.*

C A P V T L X X V I I I .

¶ **A** Men amen dico uobis, qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro. Qui autem intrat per ostium, hic pastor est ouium. Huic ostiarius aperit, & oues uocem eius audiunt, & proprias oues uocat nomin

nominatim, et educit eas: & cum proprias
 oues emiserit, uadit ante eas, & oues il-
 lum sequuntur, quia sciunt uocem eius.
 Alienum autem non sequuntur, sed fu-
 giunt ab eo, quia non nouerunt uocem
 alienorum. Hoc prouerbiū dixit eis I E-
 s u s. Illi autem non cognouerunt quid
 loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Ie-
 sus: Amen amē dico uobis, quia ego sum
 ostium ouīū. Omnes, quotquot uenerūt,
 †fures sunt & latrones: sed non audierunt †ante me
 eos oues. Ego sum ostium. Per me si quis
 introierit, saluabitur: & ingredietur, & e-
 gredietur, & pascua inueniet. Fur autem
 nō uenit, nisi ut furetur, & mactet, & per-
 dat. Ego ueni, ut uitam habeant, & abun-
 dantius habeant. ¶ [Ego sum pastor bo- *Esa. 40. c*
 nus. Bonus pastor dat animam suam pro *Ex. 34. f*
 ouibus suis. Mercenarius autem, & qui *g. 37. f*
 non est pastor, cuius non sunt oues pro-
 priæ, uidet lupum uenientem, & dimittit
 oues & fugit: & lupus rapit, & dispergit
 oues. Mercenarius autem fugit, quia mer-
 cenarius est, & *non pertinet ad eum de *non est
 ouibus. Ego sum pastor bonus, & cogno- *illi cura*
 sco oues meas, & cognoscūt me meæ. Si-
 cut nouit me pater, & ego agnosco pa-
 trem: & animam meam pono pro ouibus *Bz. 37. f*
 meis. Et alias oues habeo, quæ nō sunt ex
 hoc

hoc ouili: & illas oportet me adducere, &
 * unus uocem meam audient, & fiet* unum oui-
 grex le, & unus pastor. ¶ Propterea me pater di-
 ligit, quia ego pono animam meam, ut
 iterum sumam eam. Nemo tollit eam à
 me, sed ego pono eam à meipso. Potesta-
 tem habeo ponendi animam meam, & po-
 testatem habeo iterum sumendi eam. Hoc
 † igitur iterum facta est inter Iudæos propter
 sermones hos. Dicebant autem multi ex
 his: Dæmonium habet, & insanit, quid
 cum auditis? Alii dicebant: Hæc uerba
 non sunt dæmonium habentis. Num-
 quid dæmonium potest cæcorum oculos
 aperire?

De Encæniis.

Ioan. 10.

CAPVT LXXIX.

1. Mach. 4. f. g. **F**Acta sunt autem Encænia in Hiero-^A
 solymis [quintadecima decembris,] &
 hycins erat. Et ambulabat Iesus in tēplo,
 in porticu Salomonis. Circumderūt er-^B
 go cum Iudæi, & dixerunt ei: Quousque
 animam nostram tollis? Si tu es Christus,
 * liberè dic nobis * palam. Respondit eis Iesus:
 * dixi * Loquor uobis, & non creditis. Opera^C
 quæ ego facio in nomine patris mei, hæc
 testimonium perhibent de me: sed uos nō
 creditis, quia non estis ex ouibus meis.
 † Oues

† Oves meæ uocem meam audiūt, & ego † *quæ ad-*
 agnosco eas, & sequuntur me. Et ego ui- *modū di-*
 tam æternam do eis, & non peribunt in *xi nobis.*
 æternum : & non rapiet eas quisquam de
 manu mea. Pater meus* quod dedit mihi, *qui de-
 maius omnib⁹ est. Et nemo potest eas ra- *dit mihi*
 pere de manu patris mei. Ego & pater *maior*
 unum sumus.] Sustulerunt ergo † lapides † *iterum*
 Iudæi, ut lapidarent eū. Respondit eis Ie-
 sus : Multa bona opera ostendi uobis ex
 patre meo, propter quod horum opus me
 lapidatis? Respōderunt ei Iudæi: Propter
 bonū opus non lapidamus te, sed de blas-
 phemia. Et quia tu homo cum sis, facis te
 ipsum Deum. Respondit eis Iesus: Nōne *Psal. 82. B*
 scriptum est in lege uestra, Ego dixi, dii
 estis? Si illos dixit Deos, ad quos sermo
 Dei factus est, & nō potest solui scriptu-
 ra, quem pater sanctificauit, & misit in
 mundum, uos dicitis, quia blasphemas,
 quia dixi, filius Dei sum? Si non facio o-
 pera patris mei, nolite credere mihi: si au-
 tem facio, & si mihi nō uultis credere, o-
 peribus credere, ut cognoscatis & creda-
 tis, quia pater in me est, & ego in patre.]
 Quærebant ergo eum apprehendere, &
 exiuit de manibus eorum. Et abiit iterum
 trans Iordanē, in eū locū, ubi erat Ioānes
 baptizans primum, & māsit illic. Et mul-
 ti uene

ti uenerunt ad eum, & dicebant: Quia Ioannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quaecunque dixit Ioannes de hoc, uera erant: & multi crediderunt in eum.

De reprehensione traditionis
Iudæorum. *Math. 15. Marc. 7.*

C A P V T L X X X .

M. [**T**unc accesserunt ad eum ab Hierosolymis Scribæ & Pharisei. R. Et cum uidissent quosdam de discipulis eius communibus manibus, id est non lotis manibus, iducare panem, uituperauerunt. Pharisei enim & omnes Iudæi, nisi crebro lauent manus, non manducant, tenentes traditiones seniorum: & à foro redeuntes, nisi baptizentur, non comedunt. Et alia multa, quæ tradita sunt illis seruare, baptismata calicum & urceorum, & ærametorum, & lectorum. Et interrogabant eum Pharisei & Scribæ, M. dicentes: Quare discipuli tui transgrediuntur, R. & non ambulat iuxta traditiones seniorum? M. Non enim lauant manus suas, quum panem manducant, R. sed communibus manibus manducant panem. M. Ipse autem respondens ait illis: Quare & uos mandatum Dei transgredimini propter traditionem uestram? R. Relinquentes

tes enim mandatum Dei, tenetis traditiones hominum, & baptismata urceorum, & calicū, & alia similia iis facitis multa. Et dicebat eis: Bene irritum fecistis mandatum Dei, ut seruetis traditionem uestram.

M. Nam Deus* dixit R. & Moyses: *Honoratorem patrem tuum & matrem. Et qui maledixerit patri uel matri, morte moriatur. Exo. 10. c*

D Vos autem dicitis: Si dixerit homo patri & matri, Corban, hoc est, donum, quodcumque ex me, tibi profuerit, M. & non honorificabit patrem suum aut matrem suam, *Le. 20. b*

R. & ultra non dimittitis eum quicquam facere patri suo, aut matri,* rescindentes uerbum Dei per traditionem uestram, quam tradidistis: & multa similia huiusmodi facitis. M. Hypocritæ, bene prophetauit de uobis Esaias, dicens: * Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est à me R. In uanum autem M. & sine causa colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum. Et conuocatis iterum ad se turbis, dixit: R. Audite me omnes, & intelligite: M. Non quod intrat in os, & inquinat hominem. R. Nihil est extra hominem introiens in eum, quod possit eum inquinare: sed quæ de homine procedunt, illa sunt, quæ coinquant hominem. Si quis habet aures audiendi, audiat.

1 Et

Et cū introisset in domum à turba, M. accedentes discipuli eius, R. interrogabant eum parabolā, M. & dixerūt ei: Scis, quia Pharisei audito hoc uerbo, scandalizati sunt? At ille respondens, ait: Omnis plantatio, quam non plantauit pater meus cælestis, eradicabitur. Sinite illos, cæci sunt, & duces cæcorum. Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt. Respondens autem Petrus, dixit ei: Ediffere nobis parabolam hanc. At ille dixit: Adhuc & uos sine intellectu, R. sic & imprudentes estis? Non intelligitis, quia M. omne quod in os intrat, R. non potest eum coinquinare? quia non intrat in cor eius, sed in uentrem uadit, & in secessum exit, purgans omnes escas. Dicebat autem: Quoniam M. quæ procedunt de ore, de corde exeunt, & ea coinquinant hominem. R. Abintus enim de corde hominum malæ cogitationes procedūt, M. homicidia, adulteria, fornicationes, *conuicia, furta, falsa testimonia, *blasphemix, R. auaritiæ, nequitix, dolus, impudicitia, oculus malus, superbia, stultitia. Omnia hæc mala abintus procedunt, M. & hæc sunt quæ coinquinant hominem. Non lotis autem manibus manducare, non coinquinat hominem.]

De

De Chananæa muliere. *Matt. 15.**Marci 7. CAP. LXXXI.*

ET egressus inde, IESVS, secessit, in
 partes Tyri & Sidonis. *R.* Et in-
 gressus domum neminem uoluit scire, &
 non potuit latere. *M.* Et ecce mulier Cha-
 nanæa, *R.* gentilis, & Syrophœnissa ge-
 nere, ut audiuit de eo, cuius filia habebat
 spiritum immundum, *M.* egressa à fini-
 bus illis, *R.* intrauit *M.* & clamauit di-
 cens ei: Misere mei Domine fili David:
 filia mea male à dæmonio nexatur. **Qui**
 non respondit ei uerbum. Et accedentes
 discipuli eius, rogabant eum, dicentes: Di-
 mitte eam, quia clamat post nos. Ipse au-
 tem respondens, ait: Non sum missus nisi
 ad oues, quæ perierunt, domus Israël. At
 illa uenit, & adorauit eum, *R.* & proci-
 dit ad pedes eius. Erat enim mulier gen-
 tilis Syrophœnissa genere: & rogauit
 eum, ut dæmonium eiiceret de filia eius,
M. dicens: Domine adiuua me. **Qui** re-
 spondens, ait: *R.* Sine prius saturari fi-
 lios. *M.* Non est enim bonum sumere pa-
 nem filiorum & mittere canibus. At illa
 respōdens, dixit illi: Etiam Domine, nam
 & catelli edunt de micis, quæ cadunt de
 mensa dominorum suorum, *R.* & come-
 dunt de micis sub mensa puerorum, *M.*

1 2

Tunc

Tunc respondens IESVS, ait illi : O mulier, magna est fides tua : Fiat tibi, sicut uis. R. Propter hunc sermonem uade, exiit dæmoniū de filia tua. M. Et sanata est filia eius ex illa hora.] Et cū abiisset domum suam, inuenit puellam iacentem super lectum, & dæmonium exisse.

De surdo, & muto sanatis, & multis aliis.

Math. 15.

Mar. 7.

CAP. LXXXII.

R.] **E**T iterum exiens de finibus Tyri, uenit per Sidonem ad mare Galilææ, quod est inter medios fines Decapolicos: & adducunt ei surdum & mutum, & deprecabantur eum, ut imponat illi manum. Et apprehendens eum de turba seorsum, misit digitos suos in auriculas eius, & expuens tetigit linguam eius. Et suspiciens in cælum ingemuit, & ait : Epheta, quod est aperire. Et statim apertæ sunt aures eius & solutū est uinculum linguæ eius, & loquebatur rectè. Et præcepit eis, ne cui dicerent. Quanto autem eis præcipiebat, tanto magis * plus prædicabant, & de
 * abundantius eo amplius * admirabantur, dicentes : Be-
 * stupebant ne omnia fecit, & surdos fecit audire, &
 mutos loqui.] [Et ascendens in montem, sedebat ibi. Et accesserunt ad eum c
Esa. 35. b turbæ

turbæ multæ, habentes secum mutos & claudos, * debiles, cæcos, & alios multos, * muti-
 & proiecerunt eos ad pedes eius, & cura- los
 uit eos, ita ut turbæ admirarentur, uiden-
 tes mutos loquentes † claudos ambulantes, † *mutilos*
 cæcos uidentes, * & magnificabant *incolumes*
 Deum Israël. † ** glorificabant*

Q V A R T A P A R S.

*Continens ea, quæ fecit, ac dixit Iesus
 anno ætatis suæ tricesimotertio.*

De secunda refectiōne turbæ ex
 septem panibus. *Matthæi 15.*
Marci 8. CAP. LXXXIII.

IN diebus illis, iterū cū tur-
 ba multa esset cum IESU, nec
 haberent quod manducarent,
 conuocatis discipulis suis, ait
 illis: *Misereor super turbam, quia ecce
 iam triduo sustinent me, M. & perseue-
 rant mecum, nec habent quod manducēt,
 & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant
 in uia: R. quidam enim ex eis de longe
 uenerunt. Responderūt ei discipuli: Vnde
 istos quis poterit hic saturare panibus in
 solitudine? M. Vnde nobis panes in do-
 sero tanti, ut saturemus turbam tantam?*
 1 3 R. Et

R. Et interrogabat eos: Quot panes habetis? Qui dixerunt: Septem, M. & parcos pisciculos. R. Et præcepit turbæ, ut discumberent super terram. Et accipiens septem panes, gratias agens fregit, & dabat discipulis suis, ut apponeret. Et apposuerunt turbæ, M. & dederunt populo. Et manducauerunt omnes, & saturati sunt. R. Et sustulerunt, quod superauerat de fragmentis, septem sportas plenas. Erant autem qui manducauerant, quasi quatuor milia hominum, M. extra paruulos & mulieres, R. & dimisit eos. M. Et dimissa turba, ascendit in nauiculam cum discipulis suis, & uenit in fines Magedon R. partes Dalmanutha.

De Iudæis iterum petentibus signum de cælo, & fermento Phariseorum cauendo. *Matthæi 16. Marci 8.* CAP. LXXXIII.

M. **E**T accesserunt ad eum Pharisei & Sadducei tentantes, & rogauerunt eum, ut signum de cælo ostenderet. At ille respondens, ait illis: Facto uespere dicitis: Serenum erit, rubicundum enim est cælum. Et mane, Hodie tēpesta, rutilat enim triste cælum. ¶ faciem * ergo cæli diiudicare * quidē nostis: signa autem temporum non potestis.

stis? R. Et ingemiscens spiritu, ait: Quid
 B generatio ista signum quærit? M. Gene-
 ratio mala & adultera signum quærit. R.
 Amen dico uobis: M. Non dabitur R. ge-
 nerationi huic signum, M. nisi signū Io. 3. 4
 næ prophetæ. Et relictis illis R. ascendit
 in nauim, & abiit trans fretū. M. Et cū
 uenissent discipuli eius trans fretū, obli-
 ti sunt panes recipere. Et nisi unum panem
 habebant secum in nauī. R. Et præcipie-
 C bat eis, dicens: M. *Intuemini, & caute * Videte
 à fermento Phariseorum & Sadducæo-
 rum, R. & à fermento Herodis. M. At illi
 cogitabant intra se, dicentes: Quia panes
 non accepimus. R. Quo cognito, ait illis
 IESVS: M. Quid cogitatis inter uos,
 D modicæ fidei, quia panes non *habetis? R. *accepi-
 Nondū cognoscitis, nec intelligitis? Ad- stis
 huc cæcatū habetis cor uestrū? oculos ha-
 bentes, & nō uidetis, & aures habētes, non
 auditis? Nec recordamini, quādo quinq;
 panes fregi in quinq; milia hominum? Et
 quot cophinos fragmentorū plenos sustu-
 listis? Dicūt ei: Duodecim. Quādo 3; septē
 panes in quatuor milia hominū, & quot
 sportas fragmentorum tulistis? Dicunt ei:
 Septem. Et dicebat eis: Quomodo nondū
 intelligitis, M. quia nō de pane dixi uo-
 bis, Caute à fermēto Phariseorū & Sad-
 I 4 due

ducæorū? Tunc intellexerūt, quia non dixerit cauendum à fermento panum : sed à doctrina Phariseorū & Sadducæorum.

De cæco Bethsaïde sanato.

Mar. 8.

CAP. LXXXV.

ET ueniunt Bethsaïda, & adducunt ei ^A cæcum. Et rogabāt cum, ut illū tangeret. Et apprehēsa manu cæci, educit eum extra uicum, expūēs in oculos eius: & impositis manibus suis interrogauit eum, si quid uideret? Et aspiciens, ait: Video homines uelut arbores ambulantes. Deinde ^B iterū imposuit manus super oculos eius, & ^C cœpit uidere. Et restitutus est ita, ut clarè uideret omnia. Et misit illū in domū suam, dicens: Vade in domū tuam. Et si in uicū introieris, nemini dixeris. Et egressus ^C est I E S V S & discipuli eius in castella.

*fecit eū respicere

De confessione ueræ fidei, quam fecit Petrus.

Luc. 9.

Matt. 16. Mar. 8.

¶ ^{M.} **V**Enit autem in partes Cæsareæ Philippi. ^{L.} Et factū est cum solus esset orās, & discipuli eius cum eo, ^{R.} in uia ^{M.} interrogabat discipulos suos, dicens: **Quē** dicunt homines esse filiū hominis? ^{L.} quē me dicunt esse turbæ? ^{R.} Et responderūt illi, dicentes: ^{M.} Aliū Ioannē Baptistam: ^{aliū}

alii Heliam, alii uerò Hieremiam, R. alii
 uerò quasi unū de prophetis. L. Alii uerò,
 quia unus propheta de prioribus surrexit.
 R. Tunc dixit illis I E S V S: M. Vos autem
 quē me esse dicitis? Respondēs Simō Pe-
 trus, dixit: Tu es Christus filius Dei uiui.
 Respondēs autē I E S V S, dixit ei: Beatus
 es Simon Bariona; quia caro & sanguis
 non reuclauit tibi, sed pater meus qui est
 in cælis. Et ego dico tibi, Quia tu es Pe-
 trus, & super hanc Petrā ædificabo Eccle-
 siam meam, & portæ inferi non præuale-
 bunt aduersus eam. Et tibi dabo claues re-
 gni cælorū, & quodcunq; ligaueris super
 terram, erit ligatum & in cælis: & quod-
 cunq; solueris super terram, erit solutū &
 in cælis.] L. At ille increpans eos R. com-
 minatus est eis, M. & præcepit discipulis,
 ut nemini dicerent de illo, quòd ipse esset
 I E S V S Christus. Exinde cœpit I E S V S
 docere eos & ostendere discipulis suis,
 quia oporteret eum ire Hierosolymā, &
 multa pati, R. & reprobari à senioribus,
 & à summis sacerdotibus & Scribis M. &
 principibus sacerdotum, & occidi, & ter-
 tia die resurgere. R. Et palam uerbum lo-
 quebatur. M. Et assumēs eum Petrus cœ-
 pit illum increpare, dicens: Absit à te Do-
 mine, non erit tibi hoc. R. Qui conuersus
 uidens

uidens discipulos, comminatus est Petro,
 aduer- dicens: m. Vade retro post me Satana.
 sarie Scandalū es mihi : quia non sapis ea, quæ
 Dei sunt, sed ea quæ hominum.

De cruce baiulanda post Chri-
 stum. *Matt. 16. Mar. 8. 27. 9.*

Luc. 9.

CAP. LXXXVII.

R. **E**T conuocata turba cū discipulis suis, ^A
 dicebat ad omnes: m. [Si quis uult
 post me uenire, abneget semetipsum, &
 tollat crucem suam & sequatur me. Qui
 enim uoluerit animam suam saluam face-
 re, perdet eam. Qui autem perdiderit ani-
 mam suam propter me, R. & Euangeliū, ^B
 saluam faciet cum, m. & inueniet eam.
 Quid enim prodest homini, si uniuersum
 mundum lucretur, animæ uerò suæ detri-
 mentum patiatur? L. & semetipsum per-
 dat, & detrimentū sui faciat? m. Aut quam
 dabit homo commutationem pro anima
 sua? Filius enim hominis uenturus est in
 gloria sui patris cum angelis suis, & tunc
 reddet unicuiq; secundum opera eius. R.
 *confu- Qui enim me * confessus fuerit, & uerba ^C
 sus mea, in generatione ista adultera & pec-
 *cōfun- catrice : & filius hominis * confitebitur
 detur eum, cū uenerit in gloria patris sui cum
 angelis suis. L. Nam qui erubuerit me,
 & sermones meos, hunc filius hominis
 erub

erubescet, cum uenerit in *maiestate sua, *gloria
& patris, & sanctorum angelorum. R. Et
dicebat illis: Amen dico uobis. M. Sunt
quidam de hinc stantibus, qui non gusta-
bunt mortem, donec uideant filium ho-
minis uenientem in regno suo.]

De transfiguratione Domini.

Matt. 17. Marci 9. Luc. 9.

CAPVT

LXXXVIII.

1. **F**Actum est autem M. post dies sex,
A L. post hæc uerba ferè dies octo: M.
Assumpsit I E S V S Petrũ, & Iacobum, &
Ioannẽ fratrem eius: & duxit illos in mon-
tem excelsum scorsum R. solos, L. ut ora-
ret. M. Et *transfiguratus est ante illos. *trãstor
L. Et facta est, dum oraret, species uultus matus
eius altera, M. & resplenduit facies eius
sicut Sol, uestimenta autem eius facta sunt
alba uelut *nix, R. & qualia sikklo nõ po- *lux
a test candida facere super terrã. L. Et ecce
duo uiri M. *apparuerunt eis Moyses & *uifi
Helias, cum eo loquentes, L. uifi in ma- sunt
iestate. Et dicebant *excessum eius, quem *exitum
completurus erat in Hierusalem. Petrus
uerò, & qui cum illo erant, grauati erant
somno. Et euigilantes uiderunt maiesta-
tem eius, & duos uiros qui stabant cum
illo. Et factum est dum discederent ab il-
lo, ait Petrus ad I E S V M: M. Domine, bo-
num

num est nos hîc esse. Si uis, faciamus hîc tria tabernacula, tibi unum, Moyfi unum, & Helix unū. R. Non enim sciebat quid diceret. Erant enim timore exterriti. M. Adhuc autem illo loquēte ecce nubes lucida obūbrauit eos, L. & timuerunt illis in nubem intrantibus. M. Et ecce uenit uox de nube, dicens: Hic est filius meus dilectus, R. charissimus, M. in quo mihi bene placui, ipsum audite. Et audiētes discipuli eius, ceciderunt in faciem suam, & timuerūt ualde. Et accessit I E S V S & tetigit eos, dixitq; eis: Surgite, nolite timere. L. Et dum fieret uox, M. leuantes oculos suos, R. & circunspiciētes, neminem uiderunt amplius, nisi I E S V M tantum secum: L. & inuentus est I E S V S solus. M. Et descēdentibus illis de monte, præcepit illis I E S V S, dicens: Nemini dixeritis uisionem, donec filius hominis à morte resurgat.] Et uerbum continuerūt apud se, conquirentes, quid esset, cum à mortuis resurrexerit. L. Et tacuerūt ipsi, & nemini * dixerunt in illis diebus quicquam ex his, quæ uiderant. M. Et interrogauerunt eum discipuli eius, & dicebāt: Quid ergo dicunt Scribæ, R. & Pharisæi, quia Heliam oportet uenire primū? Qui respondens, ait illis: M. Helias quidem

* renun-
tiauerūt

Mat. 4. b

dem uenturus est, R. & dum uenerit, primò restituet omnia: & quomodo scriptum est* in filium hominis, ut multa patiatur, *de filio. & contemnatur. M. Dico autem uobis, quia Helias iam uenit, & non cognouerunt eum: sed fecerunt in eo, quæcunq; uoluerunt, R. sicut scriptum est de eo. M. Sic & filius hominis passurus est ab eis. Tunc intellexerunt discipuli, quia de Iohanne Baptista dixisset eis.

De spiritu muto & lunatico, què non potuerunt curare discipuli Christi. *Mat. 17. Mar. 9. Lucæ 9.* CAP. LXXXIX.

FACTUM est autem in sequenti die, descendētib; illis de monte, R. & ueniens ad discipulos suos, uidit turbā magnā circa eos, & Scribas conquirētes cum illis. Et confestim omnis populus uidens **I**ESUM, stupefactus est, & expauerūt. M. Et cū uenisset ad turbā, R. accurrentes salutabāt eum: & interrogauit eos: Quid inter uos cōquiritis? L. Et ecce R. respōdens L. uir R. unus de turba M. accessit ad eum* genibus prouolutus ante eum L. *genua flectens & exclamauit, dicens: Magister, R. attuli filium meum ad te, habentē spiritum mutum, qui ubicunq; apprehēderit eum, allidit eum, & spumat, & stridet dentibus, & arcesc

arefcit. *M.* Domine, miferere filio meo,
 quia lunaticus eft, & malè patitur. Nam
 sæpe cadit in ignè, & crebrò in aquã. *L.*
 Vnicus mihi eft. Et ecce fpiritus apprehē-
 dit illū, & subito clamat, & elidit, & difsi-
 pat eum cum fpuma, & uix difcedit, dila-
 nians eum. Et obtuli eum difcipulis tuis,
M. rogavi, *L.* ut eicerēt eum, *M.* & nō
 potuerunt curare eum. *R.* Refpōdens *I E S V S,*
 ait: O generatio incredula, *L.* infidelis,
 *distor- *M.* & *peruerfa: quousque ero uobifcum?
 ta utique quo patiar uos? Adferte huc illū ad
 *illum me, *R.* & attulerūt eum. *L.* Et cū ac-
 ad eum cederet, *R.* & uidiffet illū, ftatim fpiritus
 turbauit illū, *L.* & elifit eum dæmoniū,
 *cadens & difsipauit: *R.* & *elifus in terrã uolu-
 tabatur, fpumans. Et interrogauit patrem:
 Quantū temporis eft, ex quo ei hoc acci-
 dit? Et ille dixit: Ab infantia, & frequēter
 eum in ignè, & in aquã mifit, ut eum per-
 deret. Sed fi quid potes, adiuua nos, mi-
 fertus noſtri. *I E S V S* autē ait illi: Si potes
 credere, omnia poſſibilia ſunt credēti. Et
 continuò exclamans pater pueri cum la-
 crymis, aiebat: Credo Domine, adiuua in-
 credulitatem meam. Et cū uidiffet *I E S V S*
 concurrentem turbam, comminatus
 eft ſpiritu immundo, *M.* & increpauit
 eum *I E S V S,* *R.* dicēs: Surde, & mute ſpi-
 ritus,

ritus, ego præcipio tibi, exi ab eo, & amplius ne introcas in eum. Et exclamās & multum discerpens eum, M. exiit ab eo demoniū, L. & factus est sicut mortuus, ita ut multi dicerēt, quia mortuus est. IESVS autem tenens manum eius, elcuaui eum, & surrexit, M. & curatus est puer in illa hora, L. & reddidit illum patri suo. Stupebāt autem omnes in * magnitudine * magnitudinis Dei, omnibusq; mirantibus in omnibus quæ faciebat, † dixit ad discipulos suos: † IESVS Pone uos in * cordibus uestris sermones * aures istos. filius enim hominis, futurum est, ut uestras tradatur in manus hominum. R. Et cū introissent domum discipuli eius, M. accesserunt ad eum * secretò, & dixerunt ei: * scorsim Quare nos non potuimus curare eum? Dixit illis IESVS: Propter incredulitatem uestram. Amen quippe dico uobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: Transi hinc: & transibit Et nihil impossibile erit uobis. R. Hoc autem genus in nullo potest exire, nisi in oratione & ieiunio.]

De discipulis petentibus sibi fidem augeri. *ZUC. 17. CAP. XC.*

AET dixerunt apostoli Domino: * Ad * Adice auge nobis fidem. Dixit autem Dominus: Si habueritis fidem sicut granum sinap

arcscit. *M.* Domine, miserere filio meo,
 quia lunaticus est, & malè patitur. Nam
 sæpe cadit in igné, & crebrò in aquâ. *L.*
 Vnicus mihi est. Et ecce spiritus apprehē-
 dit illū, & subitò clamat, & elidit, & dissi-
 pat eum cum spuma, & uix discedit, dila-
 nians eum. Et obtuli eum discipulis tuis,
M. rogavi, *L.* ut eiicerét eum, *M.* & nò
 potuerunt curare eum. Respondens *I E S V S,*
 ait: O generatio incredula, *L.* infidelis,
 * distor- *M.* & *peruersa: quousque ero uobiscum?
 ta utque quo patiar uos? Adferite huc illū ad
 * illum me, *R.* & attulerūt * eum. *L.* Et cū ac-
 ad eum cederet, *R.* & uidisset illū, statim spiritus
 turbauit illū, *L.* & elisit eum dæmoniū,
 * cadens & dissipauit: *R.* & * elisus in terrā uoluit-
 tabatur, spumans. Et interrogauit patrem:
 Quantū temporis est, ex quo ei hoc acci-
 dit? Et ille dixit: Ab infantia, & frequēter
 eum in igné, & in aquā misit, ut eum per-
 deret. Sed si quid potes, adiuua nos, mi-
 fertus nostri. *I E S V S* autē ait illi: Si potes
 credere, omnia possibilia sunt credēti. Et
 continuò exclamans pater pueri cum la-
 crymis, aiebat: Credo Domine, adiuua in-
 credulitatem meam. Et cū uidisset *I E S V S*
 concurrentem turbam, comminatus
 est spiritui immundo, *M.* & increpauit
 eum *I E S V S,* *R.* dicēs: Surde, & mute spi-
 ritus,

ritus, ego præcipio tibi, exi ab eo, & amplius ne introcas in eum. Et exclamās & multum discerpens eum, M. exiit ab eo demoniū, L. & factus est sicut mortuus, ita ut multi dicerēt, quia mortuus est. Iesus v s autem tenens manum eius, eleuauit eum, & surrexit, M. & curatus est puer in illa hora, L. & reddidit illum patri suo. Stupebāt autem omnes in * magnitudine * magnificentiā Dei, omnibusq; mirantibus in omnibus quæ faciebat, † dixit ad discipulos suos: † IESVS Ponite uos in * cordibus uestris sermones * aures uestras istos. filius enim hominis, futurum est, ut tradatur in manus hominum. R. Et cū introissent domum discipuli eius, M. accesserunt ad eum * secreto, & dixerunt ei: * scorsum Quare nos non potuimus curare eum? Dixit illis IESVS: Propter incredulitatem uestram. Amen quippe dico uobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic: Transi hinc: & transibit Et nihil impossibile erit uobis. R. Hoc autem genus in nullo potest exire, nisi in oratione & ieiunio.]

De discipulis petentibus sibi fidem augeri. *Znc. 17. CAP. XC.*

ET dixerunt apostoli Domino: * Ad * Adice
auge nobis fidem. Dixit autem Dominus: Si habueritis fidem sicut granum sinap

* *fyco-* *finapis* dicetis huic arbori**moro:* Eradicare, & explantare in mare: & obediet uobis. Quis autem uestrum habens seruum arantem, aut pascentē boues, qui regresso de agro dicat illi: Statim transi, & recumbe: & non dicat, Para quod cœnē: & præcinge te, & ministra mihi, donec manducem, & bibam: & posthæc tu manducabis & bibes? Nunquid gratiam habet seruo illi, quia fecit, quæ sibi imperauerat? Non cuto. Sic & uos, cùm feceritis omnia, quæ præcepta sunt uobis, dicite: Serui inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus.]

De solutione didrachmatis.

Matthæi 17.

CAP. XCI.

ET cùm uenissent Capharnaū, accesserunt, qui didrachma accipiebāt, ad Petrū, & dixerunt ei: Magister uester non soluit didrachma? Et ait: Etiā. Et cùm intrasset in domum, præuenit eum *IBVS*, dicens: Quid tibi uidetur Simon? Reges terræ à quibus accipiūt tributum, uel census: à filiis suis, an ab alienis? Et ille dixit: Ab alienis. Et dixit ei *IBVS*: Ergo liberi sunt filii. Vt autem non scandalizemus eos, uade ad mare, & mitte hamū, & cum piscem, qui primus ascenderit, tolle: Et aperto ore eius, inuenies staterem, illum sumens, da eis pro me, & te.

De

De contentione discipulorū quis eorum uideretur esse maior. .

Mat. 18. Mar. 9. Luc. 9. CAP. XCII.

M In illa hora, *L.* intrauit cogitatio in eos, quis corū esset maior. At **I E S V S** uidēs cogitationes cordis illorū, *R.* qui cum domi esset, interrogabat eos: **Q**uid in uia* tractabatis? At illi tacebant. Siqui- * inter uos ipsos dem in uia inter se disputauerant, quis tractaba- esset illorū maior. **M.** Accesserunt disci- puli ad **I E S V M**, dicētes: [**Q**uis putas ma- tis? **I**or est in regno cælorum? *R.* Et residens uocauit duodecim, & ait illis: Si quis uult primus esse, erit omniū * nouissimus, & *ultimus omniū minister. **M.** Et aduocans **I E S V S** * iuxta paruulum, statuit eum * secus se in medio eorum. *R.* **Q**uem cum cōplexus esset, ait illis: **M.** Amen dico uobis: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnū cælorum. **Q**uicūq; ergo humiliauerit se, sicut paruulus iste, hic maior est in regno cælorum. Et qui susceperit unum paruulū talē in nomine meo, **M.** **Q**uicunque me susceperit, non solūm me suscipit, sed eum, qui misit me. *L.* Nam qui minor est inter uos omnes, hic* maior est. **M.** **Q**ui autē scandalizauerit unum de pusillis istis minimis qui in me credunt, expedit ei, ut suspen- **m** **datur**

datur mola asinaria in collo eius, & de-
 mergatur in profundū maris. Væ mūdo &
 scandalis. Neceſſe eſt enim, ut ueniāt ſcan-
 dala: ueruntamen, uæ homini illi, per quē
 ſcandalum uenit. Si autem R. manus tua
 ſcādalizat te, abſcinde eam, M. & proiice
 * manū abs te. R. Bonū eſt tibi* debilē, uel clau-
 dum, introire in uitā, quā duas manus
 habentem, ire in gehennam, M. in ignem
 æternum, R. & inextinguibilem: ubi uer-
 mis eorum non moritur, & ignis non ex-
 tinguitur. Et ſi pes tuus ſcādalizat te, am-
 puta illum. Bonū eſt tibi claudum intrare
 in uitam æternā, quā duos pedes haben-
 tem mitti in gehennā ignis inextinguibi-
 lis: ubi uermis eorū non moritur, & ignis
 nō extinguitur. Et ſi oculus tuus ſcādali-
 zat te, erue eum, M. & proiice ab te. R. Bo-
 num eſt tibi luſco cū uno oculo uitā in-
 trare, quā duos oculos habentē mitti in
 gehennam ignis: ubi uermis eorum non
 moritur, & ignis nō extinguitur. Omnis
 enim igne ſalietur, & omnis uictima tale
 ſalietur. Bonū eſt ſal. Quod ſi ſal in ſulſum
 fuerit, in quo illud cōdieris? Habete in uo-
 bis ſal, & pacē habete inter uos. M. Vide-
 te ne cōtemnatis unū ex his puſillis. Dico
 enim uobis, quia angeli eorū in cælis ſem-
 per uidēt faciē patris mei, qui in cælis eſt.]
 Venit

Venit enim filius hominis saluare quod perierat. Quid uobis uidetur? Si fuerint alicui centum oues, & errauit una ex eis: nonne relinquit nonagintanoue in* de- *mon-
ferto, & uadit quærere eã, quæ errauerat? tibus

M Et si cõrigerit, ut inueniat eam: amẽ dico uobis, quia gaudet super eã magis, quã super nonagintanoue, quæ non errauerũt. Sic non est uolũtas ante patrẽ uestrũ, qui in cælis est, ut pereat unus de pusillis istis.

De illo qui eiiciebat dæmonia,
& non sequebatur Christum.

Mar. 9. Luc. 9. CAP. XCIII.

R Espondit illi Ioannes, dicens: Magister, **L.** uidimus quendã in nomine tuo eiicientẽ dæmonia: & phibimus eũ, quia nõ sequitur te nobiscũ. Et ait ad illos **I E S V S: R.** Nolite phibere eũ. Nemo est enim q̄ faciat uirtutẽ in nomine meo, & possit citò malè loqui de me. **L.** Qui enim nõ est aduersum uos, p̄ uobis est. **R.**

Quisquis uobis potã dederit calicẽ aquæ frigidæ in nomine meo, q̄a Christi estis: amẽ dico uobis, non perdet mercedẽ suã.

De tribus parabolis ouis uidelicet, & drachmæ perditæ, & filii prodigi. *Luc. 15. CAP. XCIII.*

E Rant autẽ appropinquantẽs ei publicani & peccatores, ut audirẽt illum.

Et murmurabant Scribæ & Pharifæi , dicētes: Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam

De oue. istam, dicēs: Quis ex uobis homo, qui habet centum oues, & si perdiderit unam ex illis, non ne dimittit nonagintanouem in deserto, & uadit ad illā quæ perierat, donec inueniat illam? Et cū inuenerit illā, imponit in humeros suos gaudens. Et ueniens domū , cōuocat amicos & uicinos,

* Cōgratula
dete
dicens illis : * Congratulamini mihi, quia inueni ouē meā, quæ perierat. Dico uobis, quòd ita erit gaudium in cælo, super uno peccatore pœnitentiā agente, quàm super nonagintanouem iustis , qui non indigēt pœnitentia. Aut quæ mulier, habens drachmas decē, & si perdiderit drachmā unā, non ne accendit lucernam, & * euertit domum, & quærit diligēter, donec inueniat eam? Et cū inuenerit, cōuocat amicas et uicinas, dicens: Cōgratulamini mihi, quia inueni drachmā quam perdiderā. Ita dico uobis: Gaudiū erit angelis Dei super uno peccatore pœnitentiā agēte.] Ait autem:

*De filio
prodigo.* [Homo quidā habuit duos filios, & dixit c
adolefcentior ex illis patri: Pater da mihi portionem substantiæ, quæ me cōtingit. Et diuisit illis substantiā. Et nō post multos dies congregatis omnibus, adolescen-
tior

tior filius peregrè profectus est in regionem longinquã. Et ibi dissipauit substantiam suam, uiuèdo luxuriosè. Et postquã omnia cõsumpsisset, facta est fames ualida in regione illa. Et ipse cœpit egere, & abiit, & adhæsit uni ciuiũ regionis illius, & misit illum in uillam suam, ut pasceret porcos. Et cupiebat uêtrem suum implere de filiquis, quas porci māducabant, & nemo illi dabat. In se autem reuersus, dixit: Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus? & ego hîc fame pereco. Surgam, & ibo ad patrè meum, & dicam illi: Pater peccaui in cælum & coram te, iam non sum dignus uocari filius tuus: fac me, sicut unum de mercenariis tuis. Et surgens, uenit ad patrem suum. Cùm autem adhuc longè*esset, uidit il- *abesset
lum pater suus, & misericordia motus est. Et occurrès, cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Dixitq; ei filius: Pater, peccaui in cælum & coram te, iam non sum dignus uocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos: Citò, proferte stolam primam, & induite illum, & date † illum
annulum in manu eius, & calciamenta in *macta-
pedes eius: & adducite uitulum † saginata te
tum, & * occidite, & māducemus, & *epu- *læte-
lemur, quia hic filius meus mortuus erat, mur

& reuixit: perierat, & inuentus est. Et cœperunt epulari. Erat autem filius eius senior in agro: & cùm ueniret, & appropinquaret domui, audiuit symphoniam & chorum, & uocauit unum de seruis, & interrogauit, quæ hæc essent. Isq; dixit illi: Frater tuus uenit, & occidit pater tuus uitulum saginatum, quia saluum illum recepit.* Iratus Indignatus est autem, & nolebat introire. Pater ergo illius egressus, cœpit rogare illum. At ille respõdens patri suo, dixit: Ecce tot annis seruius tibi, & nunquam mandatum tuum præteriui, & nunquam dedisti mihi hœdum, ut cum amicis meis epularer, sed postquam hic filius tuus, qui deuorauit substantiã suam cum meretricibus, uenit, occidisti ei uitulum saginatum. At ipse dixit illi: Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt, epulari autem & gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, & reuixit: perierat, & inuentus est. 7

De correptione fraterna. *Mat. 18.*

Luca 17.

CAP. XCIV.

L. **A**Ttendite uobis. M. ¶ Si autem peccauerit in te frater tuus, uade et corripere L. & increpa illum M. inter te & ipsum solum. Si audierit te, L. & *penitentiam egerit, dimitte illi, M. & lucratus

*resipuerit

Beratus es fratrem tuum. **L.** Et si septies in die peccauerit in te, & septies in die ad te conuersus fuerit, dicens: Pœnitet me. *Le. 19. d*
Dcu. 19. b
 Dimitte illi. **M.** Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum uel duos, ut in ore duorum testium, uel trium stet omne uerbum. Quòd si non audierit eos, dic Ecclesiæ. Si autem & Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Amé dico uobis, quæcunq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælis. *Ecc. 19. b*
C Et quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælis. Iterum dico uobis, quia si duo ex uobis consenserint super terram, de omni re, quamcunq; petierint, fiet illis à patre meo, qui in cælis est. Vbi enim sunt duo uel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Tūc accedens Petrus ad eum, dixit: Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam illi, usque septies? Dixit illi Iesus: Non dico tibi: Usque septies: sed usq; septuagesies septies.]

De seruo nequam, cui omne debitum dimissum fuerat. *Mat. 18.*

CAPVT XCVI.

A Deo assimilatum est regnum cælorum homini regi, qui uoluit ratione ponere cum seruis suis. Et cum cœpisset ratione

m 4 pone

ponere, oblatuſ eſt ei unus, qui debebat decem milia taléta. Cùm autem non haberet unde redderet, iuſſit eum dominuſ uenundari, & uxorem eius, & filios, & omnia quæ habebat, & *reddi. Procidentē fieri autē ſeruus ille rogabat eum, dicens: † *Domine* Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Miſertuſ autem dominuſ ſerui illiuſ, *mutuū dimiſit eum, & *debitū dimiſit ei. Egreſſuſ autem ſeruus ille, inuenit unū de conſeruiſ ſuiſ, qui debebat ei centum denarioſ, & tenēſ ſuffocabat eum, dicens: Redde quod debes. Et procidentē conſeruiſ ei uſ rogabat eum, dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Ille autē noluit, ſed abiit, & miſit eū in carcerem, donec redderet debitum. Videntēſ autem conſerui ei uſ, quæ fiebant, cōtriſtati ſunt ualde: & uenerunt & narrauerūt domino ſuo omnia, quæ facta fuerant. Tunc uocauit illum dominuſ ſuſ, & ait illi: Serue nequam, omne debitum dimiſi tibi, quoniam rogasti me: nōne ergo oportuit & te miſereri cōſerui tui, ſicut & ego tui miſertuſ ſum? Et iratuſ dominuſ ei uſ, tradidit eū tortorib⁹, quoaduſq; redderet uniuerſum debitū. Sic & pater meſ cæleſtiſ faciet uobis, ſi non remiſeritiſ unuſquiſq; fratri ſuo de cordibuſ ueſtriſ.]

De

De Christi aduentu in fines Iudææ: & ut discipuli nō timeant eos qui corpus occidūt. *Mat. 19.*

Mar. 10. Luc. 12. CAP. XCVI.

M **A** **B** **C** **E** **T** factum est, cū consuminasset Iesus sermones istos migravit à Galilæa, & [uenit in fines Iudææ trans Iordanem, & secutæ sunt eum turbæ multæ, & curauit eos ibi: **R.** & sicut consueuerat, iterū docebat eos. **L.** Multis autem turbis *circunstātibus, ita ut seinuicem conculcarēt, cœpit dicere ad discipulos suos: [Attendite † à fermento Phariseorum, † uobis-*ipfis* quod est hypocrisis. Nihil enim opertum est, quod non reueletur: neque absconditum, quod non sciatur Quoniam quæ in tenebris dixistis, in lumine *dicentur. Et *audientur. quod in aure locuti estis in *cubiculis, prædicabitur in tectis. Dico autē uobis amicis *penetralibus meis: Ne terreamini ab iis, qui occidunt corpus, & post hoc non habent amplius quid faciant. Ostendam autem uobis, quæ timeatis. Timete eum, qui postquā occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. Ita uobis dico, hunc timeate. Nonne *asculis duo-*bus* quinq; passeris uæneūt *dipōdio, & unus ex illis non est in obliuione coram Deo, nec cadit in terrā sine patris uestri uoluntate? Sed & capilli capitis uestri oēs nu-
m s mera

*præsta-
tis
merati sunt. Nolite ergo timere : multis
passerib⁹ meliores, & *pluris estis uos. Di
co autem uobis : Quicumq; me confessus
fuerit coram hominibus, & filius hominis
cōfitebitur cum coram angelis Dei. ¶ Qui
autem negauerit me coram hominibus,
denegabitur coram angelis Dei. Et o-
mnis, qui dixerit uerbum in filium ho-
minis, remittetur illi. Si autē in Spiritum
sanctum blasphemauerit, non remittetur
ei. Cū autem inducent uos in synago-
gas, & ad magistratus, & potestates: noli-
te solliciti esse, qualiter aut quid respon-
deatis, aut quid dicatis. Spiritus enim san-
ctus docebit uos in ipsa hora, quid oport-
eat uos dicere.

De causa dimittēdi uxore. *Mat. 19.*

Mat. 10. Luc. 16. CAP. XCVIII.

m. f. **E**T accesserunt Pharisei tentantes eū, ^A
atq; dicentes: Si licet homini dimit-
tere uxorem quacūq; ex causa? R. At il-
le respondens, ait: Quid uobis præcepit
Gen. 1. d Moyses? Qui dixerunt: Moyses permisit
libellum repudii scribere, & dimittere. M.
Qui respondens, ait illis: Non legistis,
Gen. 2. d quia qui fecit hominem ab initio creatu-
ra, masculum & foeminā fecit eos? Et di-
xit: Propter hoc relinquet homo patrem
& matrem, & adhærebit uxori suæ: &
erunt

erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet. Dicunt illi:

• Quid ergo Moyſes mandauit dare libellum repudiij, & dimittere? Ait illis: Quo- Deuteronom.

niam Moyſes ad duritiam cordis ueſtri 24.4
permisit uobis dimittere uxores ueſtras,
R. & scripsit uobis præceptum istud. M.

Ab initio autem non fuit sic. R. Et in do-
mo iterum discipuli eiusde eodem inter-
e rogauerunt eum. Et ait illis: M. Dico autem
uobis, quia quicumque dimiserit uxorem
suam, nisi ob fornicationem, & aliam du-
xerit, mœchatur. R. & adulterium com-
mittit super eam. L. Et qui dimissam à
uiro duxerit, mœchatur. R. Et si uxor di-
miserit uirum suum, & alii nupsit, mœ-
chatur. M. Dicunt ei discipuli eius: Si ita
est causa hominis cum uxore, non expe-
dit nubere. Qui dixit: Nō omnes capiunt
d uerbum istud, sed quibus datum est.] Sunt
enim eunuchi, qui de matris utero sic na-
ti sunt. Et sunt eunuchi, qui facti sunt ab
hominibus. Et sunt eunuchi, qui semet-
ipsos castrauerunt, propter regnum celo-
rum. Qui potest capere, capiat.

De paruulis oblati Domino.

Matth. 19. Marc. 10. Luca 18.

C A P V T X C I X.

Tunc

M **T**unc oblatis sunt ei paruuli infantes, ^A
 ut tangeret eos, & manus imponeret
 & oraret. **L.** Quod cum uideret discipuli,
 increpabant illos, **R.** & comminabantur
 offerentibus. Quos cum uidisset indignè
 tulit. **L.** Iesus autem conuocans illos, di-
 xit eis: **M.** Sinite paruulos uenire ad me, &
 nolite prohibere eos, talium est enim re-
 gnum cælorum. **L.** Et dixit: Amen dico
 uobis, quicumq; non acceperit regnū Dei
 ut puer, non intrabit in illud. **R.** Et com- ^B
 plexus illos, & imponens manum super
 eos, benedicebat illos. **M.** Et cum impo-
 suit eis manus, abiit inde.

**De adolescente quærente, quid
 faciendo uitam æternam pos-
 sideret.**

Matthæi 19.

Marc. 10. Luc. 18. CAP. C.

M. **¶** **A**biit inde Iesus. **R.** Et cum egressus es- ^A
 set in uia, ecce unus princeps scur-
 rens, & accedens genu flexo ante eum in-
 terrogabat, & rogabat illū, dicēs: **M.** Ma-
 gister bone, quid boni faciam ut habeam
 uitam æternam? Dixit ei Iesus: **Quid me**
interrogas de bono? Unus est bonus De⁹.
Si autem uis ad uitam ingredi, serua man-
data. **R.** Præcepta nosti? **M.** Dicit illi:
 Quæ? Iesus autem dixit illi: **Nō homici-**
dium facies, Nō adulterabis, Non facies
furtum,

B **furtum, Non falsum testimonium dices,**
 R. Ne fraudem feceris. M. Honora patrem
 tuum, & matrem tuam. Diliges proximum
 tuum, sicut teipsum. Dixit illi adolescens:
 Hæc omnia custodiui à iuuentute mea.
Quid adhuc mihi deest? R. Iesus autem
 intuitus eum, dilexit eum. L. Quo audi-
 to Iesus ait: Adhuc unum tibi deest. M. Si
 uis perfectus esse, uade & uende omnia
 quæ habes, & da pauperibus, & habebis
 thesaurum in cælo, & ueni & sequere me.]
C **Cum autem audisset adolescens uerbum,**
 abiit tristis & incærens. Erat enim habens
 multas possessiones, & diues ualde. L. Vi-
 dens autem Iesus triste factum, ait disci-
 pulis suis: **Quàm difficile qui pecuniam**
habent in regnum Dei intrabunt!

Quàm difficile sit diuiti, intrare
in regnum cælorum. Mat. 19.

Luc. 18. Mat. 10. CAP. CI.

M
D **A** Men dico uobis, quia diues diffi-
 le intrabit in regnum cælorum. R.
 Discipuli autem obstupescabant in uerbis
 eius. At Iesus rursus respondens, ait illis:
E **Filioli quàm difficile est, confidentes in**
pecuniis in regnum Dei introire! M. Et
iterum dico uobis: Facilius est camelum
per foramen acus transire, quàm diuitem
intrare in regnum cælorum. Auditis au-
 tem

tem his discipuli mirabantur ualde. R.
 Quidam qui hoc audiebant, magis admirabantur, dicentes ad seipfos: L. Et quis potest saluus fieri? R. Et imuens illos Iesus, ait illis: M. Apud homines hoc impossibile est, sed apud Deum omnia possible sunt. L. *Quæ impossibilia sunt apud homines, possible sunt apud Deum.*

**De Præmio relinquētis omnia,
 & Christū sequentis.** *Matt. 19.*

Mar. 10. Luc. 18.

CAP. CII.

M **T**unc respōdens Petrus, cœpit ei dicere: *A* [Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo erit nobis? Respondens Iesus, ait eis: Amen dico uobis, quòd uos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & uos super sedes duodecim, iudicātes duodecim tribus Israël. Et omnis qui reliquerit domū, uel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros, R. cum persecutionibus propter me, & propter euangelium, M. & propter nomen meum, L. & regnū Dei, M. centuplum R. nunc in tēpore hoc: L. & multo plura etiam in seculo futuro, uitam æternam M. possidebit.] Multi autem erunt primi *C* nouissimi, & nouissimi primi.

De

De denario diurno operariorū in uineā milliorū. *Mat. 20. CAP. CIII.*

Simile est regnū cælorū homini patri-
 familiās, qui exiit *primo mane cōdu- *ipso sta
 cere operarios in uineā suā. Cōuentione tim ditu
 aut facta cum operariis ex denario *diur- culo
 no, misit eos ī uineā suā. Et egressus circa *in diē
 horā tertiā, uidit alios stātes ī foro ocio-
 sos, & dixit illis: Ite & uos in uineā meā,
 & quod iustū fuerit, dabo uobis. Illi autē
 abierunt. Iterum autē exiit circa horā se-
 xtā & nonā, & fecit similiter. Circa unde-
 cimā uerò *†*exiit, & inuenit alios stantes, *†horam*
†& dixit illis: Quid hic statis tota die o- *†otiosos*
 tiosos? Dicūt ei Quia nemo nos conduxit.
 Dicit illis: Ite & uos in uineā meā. *†*Cum *†et quod*
 autem sero factū esset, dicit dominus ui- *cunq; fue*
 neæ procuratori suo: Voca operarios, & *ri iustum*
 redde illis mercedē, incipiens à nouissi- *accipit*
 mis usq; ad primos. Cum uenissent ergo,
 qui circa undecimam horam uenerāt, ac-
 ceperūt *singulos denarios. Veniētes au- *singulū
 tē & primi, arbitrati sunt, quod plus es- denariū
 sent accepturi. Acceperunt autē & ipsi sin-
 gulos denarios. Et accipientes murmura-
 bant aduersus patrem familiās, dicētes: Hi
 nouissimi una hora fecerunt, & pares no-
 bis illos fecisti, qui portauimus pondus
 diei & æstus. At ille respōdens uni eorū,
 dixit:

dixit: Amice, non facio tibi iniuriã: Nonne ex denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum est, & uade. Volo autem &

* An huic nouissimo dare, sicut & tibi. * Aut
 † in his, non licet mihi quod uolo † facere? Au
 que mea oculus tuus nequam est, quia ego bonus
 sunt sum? Sic erunt nouissimi primi, & primi
 nouissimi. Multi enim sunt uocati, pauci
 uero electi.]

De Villico iniquitatis. *Luce 16.*

CAPVT CIIII.

[D icebat autem & ad discipulos suos: ^A
 Homo quidã erat diues, qui habe-
 dispen- bat uillicum. Et hic *diffamatus est apud
 fatorem illum, * quasi dissipasset bona ipsius. Et
 *delatus uocauit illum, & ait illi: Quid hoc audio
 *ueluti de te? Redde rationem uillicationis tuã.
 dissipãs Iam enim non poteris uillicare. Ait autẽ
 faculta- uillicus intra se: Quid faciam, quia domi-
 tes nus meus aufert à me uillicationẽ? Fode-
 re non ualeo, mendicare erubescio. Scio
 quid faciam, ut cum amotus fuero à uilli-
 catione, recipiant me in domos suas. Cõ-
 uocatis itaq; singulis debitorib⁹ domini
 sui dicebat primo: Quãtum debes domi-
 *batos no meo? At ille dixit: Centũ *cados olei.
 *literam Dixitq; illi: Accipe *cautionem tuam, &
 sede, citò scribe quinquaginta. Deinde a-
 lio dixit: Tu uerò quantum debes? Qui
 ait:

ait: Centum coros tritici. Ait illi: Accipe literas tuas, & scribe octoginta. Et laudavit dominus uillicū iniquitatis, quia prudenter fecisset, quia filii huius seculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Et ego uobis dico: Facite uobis amicos de mammona^{*} iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiāt uos in aeterna tabernacul^a ^{*iniusti-} ^{-tia}.
 ¶ Qui fidelis est in minimo, & in^{*} ma^{*} multo iori fidelis est. Et qui in^{*} modico iniquus ^{*mini-} ^{-est,} & in maiori iniquus est. Si ergo in inimo quo mammona fideles non fuistis, quod uerum est, quis credet uobis? Et si in alieno fideles non fuistis, quod uestrū est, quis dabit uobis? Nemo seruus potest duobus dominis seruire. Aut enim unum odit, & alterū diligit, aut^{*} uni adhærebit, & alte^{*} unum ^{-rum} contemnet. Non potestis Deo seruire ample^{*} & mammonæ. Audiebant autem omnia ^{& etur} ^{-bant} hæc Pharisei, qui erant auari, & ^{*derido-} ^{-substan-} ^{-bant} illum. Et ait illis: Vos estis, qui iusti-
 ficatis uos coram hominibus. Deus autem nouit corda uestra: quia quod hominibus altum est, abominatio est apud Deum.
 ¶ Lex & propheta usq; ad Ioannem: ex eo [†] tempore ^{-regnum} Dei euangelizatur, & omnis in illud uim facit. Facilius est enim cælū & terram præterire quàm de lege unum apicem cadere. Omnis qui dimittis uxorem
 suam,

¶ *omnis* suam, & ducit alteram, incoehatur. Et ¶ qui dimissam à uiro ducit, incoehatur.

De diuite epulone. *Zuc. 16. C. A. CV.*

¶ **H**omo quidam erat diues, qui induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus, qui * iacebat ad ianuam eius ulceribus plenus, cupiens saturari de micis, quæ cadebant de mensa diuitis, & nemo illi dabat. Sed & canes ueniebant, & lingebant ulcera eius. Factum est autem, ut moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in sinu Abrahæ. Mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno: Elenans autem oculos suos, cum esset in tormentis, uidit Abraham à longe, & Lazarum in sinu eius. Et ipse clamans, dixit: Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum, ut iningat extremum digiti sui in aquam, ut refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham: Fili recordare, quia recepisti bona in uita tua, & Lazarus similiter mala. Nunc autem hic consolatur, tu uerò cruciaris. * Et in his omnibus, inter nos & uos * chaos magnū firmatum est, ut hi qui uolūt hinc transire ad uos, nō possint: neq; inde huc transire. Et ait: Rogo te ergo pater, ut mittas eum in domū patris

patris mei. Habeo enim quinque fratres, ut testetur illis, ne & ipsi ueniāt in hūc locū tormetorum. Et ait illi Abraham: Habent Moysen & prophetas, audiāt illos. At ille dixit: Non parer Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiā agēt. Ait autē illi: Si Moysen & pphetas nō audiūt, neq; si qs ex mortuis resurrexerit, credēt. ¶

[*Post hæc iuit Iesus cum discipulis suis trans Jordanem, ubi primo Ioannes baptizabat.*] >

De suscitatiōe Lazari. Ioā. II. C. CVI.

FERAT autē quidam languēs Lazarus à ^{*} qui in Bethania, de castro Mariæ, & Martir ^{firmabatur} thæ sororū eius. Maria autē erat, quæ un-
 tur
 xit Dominū unguento, & extersit pedes
 eius capillis suis, cuius frater Lazarus in-
 firmabatur. Miserunt ergo sorores eius ad
 eum dicentes: Domine ecce, quem amas,
 infirmatur. Audiens autem I E S V S, dixit
 eis: Infirmitas hæc non est ad mortē, sed
 pro gloria Dei, ut glorificetur filius Dei
 per eam. Diligebat autē I E S V S Mariā,
 & sororē eius Mariā, & Lazarū. Ut ergo
 audiuit, quia infirmabatur, tūc quidē mā-
 sit in eodē loco duobus diebus. [*ubi Ioan-
 nes baptizauerat.*] Deinde post hæc dicit
 discipulis suis: Eamus in Iudæam iterum.
 Dicunt ei discipuli: Rabbi nūc quærebant
 te Iudæi lapidare, & iterum uadis illuc?

n 2 Resp

Respondit I E S V S : Nonne duodecim
 horę sunt dici? Si quis ambulauerit in die,
 non offendit, quia lucē huius mundi ui-
 det. Si autem ambulauerit in nocte, offendit,
 quia lux non est in eo. Hęc ait, et post
 hoc dicit eis : Lazarus amicus noster dor-
 mit : sed uado, ut à somno exuscitē illum.
 Dixerunt ergo discipuli eius : Domine si
 dormit, saluus erit. Dixerat autem I E S V S
 de morte eius. Illi autem putabāt, quia de
 dormitione somni diceret. Tunc ergo di-
 xit I E S V S manifestē : Lazarus mortuus
 est : sed gaudeo propter uos, ut credatis,
 quia nō eram ibi, sed uenimus ad eum. Dixit
 ergo Thomas (qui dicitur Didymus) ad
 cōdiscipulos : Eamus & nos, & moriamur
 cum eo. Venit igitur I E S V S, & inuenit
 eum quatuor dies in monumēto iam ha-
 bentē. Erat autē Bethania iuxta Hieroso-^B
 lymā quasi stadiis quindecim. Multi autē
 ex Iudæis uenerant ad Martham & Ma-
 riam, ut consolarentur eas de fratre suo.
 Martha autem ut audiuit, quia I E S V S
 uenit, occurrit ei. Maria autem domi se-
 debat. [Dixit autem Martha ad I E S V M :
 Domine si fuisses hic, frater meus nō fuisset
 mortuus. Sed & nunc scio, quia quę-^C
 cunq; poposceris à Deo, dabit tibi Deus.
 Dicit illi I E S V S : Resurget frater tuus.
 Dicit

Dicit ei Martha : Scio, quia resurget in resurrectione in nouissimo die. Dicit ei **I E S V S** : Ego sum resurrectio & uita: Qui credit in me, etiã si mortuus fuerit, uiuet. Et omnis, qui uiuit, & credit in me, non morietur in eternũ. Credis hoc? Ait illi. Vtiq; **D** Domine. Ego credidi, quia tu es Christus filius Dei uiui, qui in hũc mundũ uenisti. **E** Et cũ hæc dixisset, abiit, & uocauit Mariã sororẽ suã* silentio, dicẽs: Magister adest, *clanculum & uocat te. Illa autem ut audiuit, surrexit cito, & uenit ad eũ. Nondũ enim uenerat **I E S V S** in castellũ, sed adhuc erat in illo loco, ubi occurrerat ei Martha. Iudæi igitur, qui erãt cum ea in domo, & cõsolabatur eam, cũ uidissent Mariam, quia cito surrexit & exiit, secuti sunt eam, dicentes: Quia uadit ad monumentũ, ut ploret ibi. Maria ergo cũ uenisset ubi erat **I E S V S**, uidens eum, cecidit ad pedes eius, & dixit ei: Domine si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus. **I E S V S** autẽ ut uidit eam plorantẽ, & Iudæos, qui uenerant cum ea plorantes, fremuit spiritu, & turbauit semetipsum, & dixit: Vbi posuistis eum? Dicunt ei: Domine ueni, & uide. Et lacrymatus est **I E S V S**. Dixerunt ergo Iudæi: Ecce quomodo amabat eum. Quidã autem ex ipsis dixerunt: Nõ poterat hic (qui

oculos cæci aperuit) facere, ut & hic non moreretur? IESVS ergo fremens in semetipso, uenit ad monumentum. Erat autem spelunca, & lapis superimpositus erat ei. Ait IESVS: Tollite lapidem. Dicit ei ^G Martha, soror eius, qui fuerat mortuus: Domine iam foetet, quatruiduanus enim est. Dicit ei IESVS: Non'ne dixi tibi: Si credideris, uidebis gloriam Dei? Tulerunt

† ubi erat is, q mortuus fuerat, posuit.

ergo lapidem † IESVS autē eleuatis sursum oculis, dixit: Pater, gratias ago tibi, quoniam audisti me. Ego autem sciebam, quia semper me audis: sed propter populum, qui circumstat, dixi, ut credāt, quia tu me misisti. Hęc cum dixisset, uoce magna clamabat: Lazare ueni foras. Et statim prodit, qui fuerat mortuus, ligatus manus & pedes * institis. Et facies illius sudario erat ligata. Dicit eis IESVS: Soluite eum, & finite abire. Multi ergo ex Iudæis, qui uenerant ad Mariam, & uiderant quæ fecit, crediderunt in eum.] Quidam autem ^H ex ipsis abierunt ad Phariseos, & dixerunt eis, quæ fecit IESVS.

* fasciis sepulcra libus.

De conspiratione facta cōtra Iesum, & eius egressu in Ephrem.

* principes sacerdotū

Ioan. 11.

CAP. CVII.

Collegerūt ergo * pontifices & Pharisæi concilium, & dicebant: Quid fac

facimus, quia hic homo multa signa facit: Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum: & uenient Romani, & tollent nostrum locum, & gentem. Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, cum esset pontifex anni illius, dixit eis: Vos nescitis quicquam, nec cogitatis: quia expedit uobis, ut unus moriatur homo pro populo, & non rota gens pereat. Hoc autem a semetipso non dixit: sed cum esset pontifex anni illius, prophetauit. Quia I E S V S moriturus erat pro gente: & non tantum pro gente, sed ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum. Ab illo ergo die * cogitauerunt, ut interficerent eum. * consul- I E S V S autem iam non in palam ambulauit Iudæos: sed abiit † in regionem iuxta desertum, in ciuitatem, quæ dicitur Ephrem, & ibi morabatur cum discipulis suis. † illinc

Proximum autem erat Pascha Iudæorum: & ascenderunt multi Hierosolymam de regione ante Pascha, ut sanctificarent seipsum. Quærebant ergo I E S V M, & colloquebantur ad inuicem in templo stantes: Quid * puratis, * uidetur uobis quia non uenit ad diem festum istum?

Dederant autem pontifices & Pharisei mandatum, ut si quis cognouerit, ubi sit, indicet: ut apprehendant eum.

De regressu eius ab Ephrē in Hierusalē. *Mat. 20. Mar. 10. Luc. 18. C. CVIII.*

R. **E**Rant autem in uia ascendentes Hierosolymam, & præcedebat illos **I E S V S**: & stupebant, & sequentes timēbāt. **M.** [Et ascendens **I E S V S** Hierosolymam, assumpsit iterum duodecim discipulos suos, & secreto cœpit eis dicere, quæ essent ei uētura. Et ait illis: **L.** Ecce ascendimus Hierosolymam, & consummabuntur omnia, quæ scripta sunt per prophetas de filio hominis. **R.** Tradetur enim principibus sacerdotum, & Scribis, & senioribus, **M.** & condemnabunt eum morte. Et tradēt illum gentibus ad illudendum, **G** & flagellandum, & crucifigendum, **L.** & conspuetur. Et postquam flagellauerint, occident eum, & tertia die resurget.] Et ipsi nihil horum intellexerūt. Et erat uerbum istud absconditum ab eis, & non intelligebant, quæ dicebantur.

De decem leprosis sanatis in

uia. Luc. 17.

CAP. CXIX.

† **E**T factum est [dum iret in Hierusalē] **†** transibat per mediam Samariam & Galilæā. Et cūm ingrederetur quoddam castellum, occurrerūt ei decē uiri leprosi. Qui steterunt à longe, & leuauerunt uocem, dicentes: **I E S V** præceptor misere nostri.

nostri. Quos ut uidit, dixit : Ite, ostendite uos sacerdotibus. Et factū est, dum*irent, *abirent
 mundati sunt. Vnus autē ex illis, ut uidit,
 quia mundatus est : regressus est cum magna uoce, *magnificans Deum. Et cecidit in facie ante pedes eius, gratias agens. *glorificans
 Et hic erat Samaritanus. Respondens autem I E S V S, dixit : Nonne decem mundati sunt? & nouem ubi sunt? Non est inuentus, qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge, uade, quia fides tua te saluum fecit.]

De non receptione Christi per Samaritanos. *Zuc. 9. CAP. CX.*

A **F**Actum est autem, dum complerentur dies assumptionis eius, & ipse faciem suam firmavit ut iret in Hierusalē, & misit nuntios ante conspectū suum. Et euntes intrauerunt in ciuitatem Samaritanorum, ut pararent illi : & non receperunt
 eum, quia facies eius erat euntis † in Hierusalem. † *recta*
 Cū autem uidissent discipuli eius, Iacobus & Ioannes, dixerunt : Domine uis dicamus ut ignis descendat de caelo, & consumat eos? sicut & Helias fecit. † *4. Re. 1. 6*
 Et conuersus increpauit eos, dicens: Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non uenit animas perdere, sed saluare.
 Et abierunt in aliud castellum.

De petitione filiorum Zebedæi:

Matt. 20. Mar. 10. CAP. CXI.

Tunc [accessit ad eum mater filiorum
 Zebedæi cum filiis suis, adorans, &
 petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid
 vis? Ait illi: Dic ut sedent hi duo filii
 mei unus ad dexteram tuam, & unus ad
 sinistram in regno tuo. R. Et accedunt ad
 eum filii Zebedæi, Iacobus & Ioannes, di-
 centes: Magister uolumus, ut quodcumque
 petierimus, facias nobis. At ille dixit eis:
 Quid uultis ut faciam uobis? Et dixerunt:
 Da nobis, ut unus ad dexteram tuam, &
 alius ad sinistram tuam, sedeamus in glo-
 ria tua. M. Respondens autem IESVS,
 dixit eis: Nescitis quid petatis. Potestis bi-
 bere*calicem, quem ego*bibiturus sum?
 *poculū R. Aut baptismo, quo ego baptizor, bap-
 *bibo R. Aut baptismo, quo ego baptizor, bap-
 tizari? At illi dixerunt ei: Possumus. M. Ait
 illis IESVS: Calicem quidem meum bi-
 betis, R. & baptismo, quo baptizor, bap-
 tizabimini: M. sedere autem ad dexteram
 uel sinistram meam, non est meum dare
 uobis: sed quibus paratum est à patre meo.
 Et audientes decem, indignati sunt de duo-
 bus fratribus, Iacobo & Ioanne. IESVS
 autem uocauit eos ad se, & ait illis: Scitis,
 quia principes gentium, R. & hi, qui uidentur
 principari gentibus, dominantur eis: M. et qui
 *ma

*maiores sunt, potestatem exercēt in eos. *magnū
 Non ita erit inter uos. Sed quicumq; inter
 uos uoluerit maior fieri, sit uester mini-
 ster. Et quicumque uoluerit inter uos pri-
 mus esse, erit uestrum omnium seruus. Si-
 cut filius hominis non uenit ministrari,
 sed ministrare: & animam suam dare in
 redemptionem pro multis.]

De illuminatione cæci, ante in-
 gressum in Hierico: & de Za-
 chæo, & de decem milib. *Zuc. 18.*

19. Mar. 10. CAP. CXII.

FACTUM est autē, cūm appropinqua-
 ret **I E S V S** Hierico, cæcus quidam
 sedebat secus uiam, medicans. Et cūm au-
 daret turbam prætereuntem, interrogabat
 quid hoc esset. *Dixerunt autem ei, quod *Renun-
I E S V S Nazareus transisset. Et clama-
 uit: **I E S V** fili David, miserere mei. Et qui
 præibāt, increpabant eum, ut taceret. Ipse
 uerò multò magis clamabat: Fili David,
 miserere mei. Stans autem **I E S V S**, iussit
 illū adduci ad se. Et cūm appropinqua-
 set, interrogauit illum, dicens: Quid uis,
 ut faciā tibi? At ille dixit: Domine, ut ui-
 deam. Et **I E S V S** dixit illi: Respice, fides
 tua te saluum fecit. Et confestim uidit, &
 sequebatur illum, magnificans Deum. Et
 omnis plebs ut uidit, dedit laudē Deo.]
 r. Et

Luc. 19. R. Et ueniūt Hiericho. L. [Et ingressus
De Za- perambulabat Hiericho. Et ecce uir no-
cheo. mine Zachæus: & hic erat Princeps Publi-
 canorū, & ipse diues. Et quærebat uidere ^B
 I E S V M, quis esset: & nō poterat præ tur-
 ba, quia statura pusillus erat. Et præcur-
 ficum rens, ascēdit in arborem sycomorum, ut
 Aegy- uideret illum, quia* inde erat transiturus.
 ptiam Et cū uenisset ad locū, suspiciens I E-
 *illac s v s, uidit illum, & dixit ad eum: Za-
 chæe, festinans descende, quia hodie in
 domo tua oportet me manere. Et festinās
 descendit, & excepit illum gaudens. Et
 cū uiderent, omnes murmurabant, di-
 centes: quòd ad hominem peccatorem di-
 uertisset. Stans autem Zachæus, dixit ad
 Dominum: Ecce, dimidium bonorum
 meorum, Domine, do pauperibus: & si
 quid aliquem defraudauī, reddo quadru-
 plū. Ait I E S V S ad eum: Quia hodie do-
 * ipsa fi- mui huic salus facta est, eo quòd & * ipse
 lia filius sit Abrahæ. Venit enim filius homi-
 nis, quætere & saluum facere, quod perie-
 rat.] Hæc illis audiētibus adiiciens para-
 bolam, dixit, eo quòd prope Hierusalem
 esset, & quia existimarēt, quòd confestim
Parabola regnum Dei manifestaretur. Dixit ergo:
decē mna [Homo quidam nobilis abiit in regionē
rum. longinquam accipere sibi regnum, & re-
 uertē.

D uerri. Vocatis autē decem seruis suis, de-
 dit illis decem mnas, & ait illis: *Negotia-*
mini, dum uenio. Ciues autem eius ode- **donec*
rant illum, & miserunt legationē post il- *ueniam*
lum, dicentes: Nolumus hunc regnare su-
per nos. Et factū est cūm rediret, accepto
regno: iussit uocari ¶ seruos, quibus dede- *¶ ad se*
rat pecuniam, ut sciret, * quantum quisque ** quic-*
negotiatuſ esset. Venit autem primus, di- *quid*
cens: Domine, mna tua decem mnas ae-
quisiuit. Et ait illi: Euge serue bone, quia
in * modico fidelis fuisti, eris potestatem ** mini-*
habens supra decem ciuitates. Et alter ue- *ino*
nit dicens: Domine, mna tua fecit quin-
que mnas. Et huic ait: Et tu esto su-
per quinque ciuitates. Et alter uenit, dicēs:
Domine, ecce mna tua, quā habui repositam
in sudario: timui enim te, quia homo
austerus es, tollis quod nō posuisti: & me-
tis, quod non seminasti. Dicit ei: De ore
tuo te iudico, serue nequā. Sciebas quōd
ego homo austerus sum, tollēs quod non
posui, & metens, quod non seminavi. Et
quare non dedisti pecuniā meam ad men-
sam, & ego ueniens cum usuris utiq; exe-
gissē illam? Et adstantibus dixit: Aufer-
te ab illo mnam, & date ei, qui decē mnas
habet. Et dixerūt illi: Domine, decē mnas
habet. Dico autem uobis, quia omni ha-
benti,

benti, dabitur: & abundabit. Ab eo autem, qui nō habet, & quod habet, auferetur ab eo.] Veruntamen inimicos meos, illos qui noluerunt me regnare super se, adducite huc & interficite ante me. Et iis dictis præcedebat, ascendens Hierosolymam.

De duobus cæcis in egressu Hierico illuminatis. *Mat. 10. c. cxiii.*

ET egredientibus illis ab Hierico, secuta est eū turba multa. Et ecce duo cæci sedentes secus uiam, audierunt quod **I E S V S** transiret. Et clamauerunt, dicentes: Domine, miserere nostri fili David. Turba autē increpabat eos, ut tacerent. At illi magis clamabant, dicentes: Domine, miserere nostri, fili David. Et stans **I E S V S**, uocauit eos, & ait: Quid uultis ut faciam uobis? Dicunt illi: Domine, ut aperiantur oculi nostri. Misertus autem eorum **I E S V S**, tetigit oculos eorum. Et confestim *uisum *uiderunt, & secuti sunt eum.

*uisum
recep-
erunt ocu-
li eorum

De Bartimæo cæco inter Hierico & Bethaniā illuminato. *Mat. 10.*

C A P V T

C X I I I I .

ET proficiscente eo die Hierico, & discipulis eius, & plurima multitudine, filius Timæi Bartimæus cæcus sedebat iuxta uiam mendicans. Qui cum audisset, quia **I E S V S** Nazarenus est, coepit clamare,

mare, & diceret: IESU fili David, miserere mei. Et comminabantur ei multi, ut taceret. At ille multò magis clamabat, Fili David, miserere mei. Et stans IESVS, præcepit illum uocari. Et uocant cæcum, dicentes ei: *Animæquior esto, surge, uocat te. Qui proiccto uestimento suo, exiliens uenit ad eum. Et respõdens IESVS, dixit illi: Quid tibi uis faciam? Cæcus autem dixit ei: Rabboni, ut *uideã. IESVS * uisum ait illi: Vade, fides tua te saluum fecit. Et recipiã. statim uidit, & sequebatur eum in uia.

Quãdo post reditum ab Ephrem uenit Dominus Bethaniã. 10. 12.

CAPVT CXV.

IESVS ergo ante sex dies paschæ uenit Bethaniã, ubi Lazarus fuerat mortuus, quẽ suscitauit à mortuis IESVS. [Cognouit ergo turba multa ex Iudæis, quia illic esset: & uenerunt, non propter IESVM tantum, sed ut Lazarum uiderent, quem suscitauit à mortuis.] [*Cogitauerunt autẽ *Consulauerunt Principes sacerdotum, ut & Lazarum interficerent, quia multi propter illum abibant ex Iudæis, & credebant in IESVM.]

De sessione afelli. Mat. 10. Luc. 19. Domini-
Mar. 11. Ioan. 12. CAP. CXVI. ca in ra-
1. **I**N crastinũ M. [cũ appropinquassent mis pal-
A Hierosolymis, & uenissent Bethphage marum.
ad

ad montem Oliueti: tunc IESVS misit
 duos discipulos [*Petrū & Philippū*] dicēs
 * pagum illis: Ite in*castellum, quod cōtra uos est.
 L. In quod introēntes, M. statim inue-
 nietis asinā alligatam, L. & pullū asinæ
 alligatum M. cum ea, L. cui nemo unquā^B
 hominū sedit. Soluite illum, & adducite.
 Et si quis uos interrogauerit, Quare sol-
 uitis? sic dicetis ei: Quia M. Dominus his
 opus habet. Et cōfēstim dimittet eos. Hoc
 † totum autem † factum est, ut adimpleretur quod
 dictum est per prophetā, dicentem: Dicite
 zach. 9. b filiæ Sion, I. Noli timere filia Sion: Ecce^C
 Esa. 69. d Rex tuus uenit M. tibi mansuetus, sedens
 [*successinè*] super asinam, & pullū filium
 I. asinæ M. subiugalis. I. Hæc nō cognō-^D
 uerunt discipuli eius primū: sed quādo
 glorificatus est IESVS, tūc recordati sunt,
 quia hæc scripta erant de eo, & hæc fece-
 runt ei. M. Euntes autē discipuli, fecerunt
 sicut præcepit eis IESVS, R. & inuenerūt
 pullum alligatū ante ianuam foris in bi-
 uio, & soluerūt eum. L. Soluentibus autē
 illis pullū, dixerunt domini eius ad illos:
 Quid soluitis pullū? At illi dixerūt, R. si-
 cut præcepit eis IESVS: L. quia Dominus^E
 * eo op⁹ * eum necessarium habet. R. Et dimise-
 habet runt eos. M. Et adduxerūt asinam & pul-
 lum, & imposuerunt super eos uestimēta
 sua,

sua, & eum* de super sedere fecerunt. *super

**De gloriosa Christi susceptione illa
in die palmarum. Mat. 21. Io. 12.**

Luc. 19. Marci 11. CAP. CXVII.

EVntē autē illo, M. plurima turba I.
quæ uenerat ad diē festū, cūm audis-
set quia I E S V S uenit Hierosolymā, pro-
cesserunt obuiā ei. M. Et strauerūt uesti-
menta sua in uia: alii ramos I. palmarum,
R. & frondes M. de arboribus cædebāt, &
sternebāt in uia. Turbæ autē quæ præ-
cedebant, & quæ sequebantur clamabant,
dicētes: *Osanna filio Dauid: Benedictus fac obse-
qui uenit in nomine Domini. J R. Et be-
neditū, quod uenit regnum patris nostri Dauid
Dauid: Osanna in excelsis. L. Et cūm ap-
propinquaret iam ad descensum montis
Oliueti, cœperunt omnes turbæ descen-
dentium gaudentes laudare Deum uoce
magna super omnibus, quas uiderāt, uir-
tutibus, dicētes: Benedictus qui uenit rex
in nomine Domini: pax in cælo, & gloria
in excelsis, I. & benedictus qui uenit in
nomine Domini Rex Israël. Testimoniū
ergo perhibebat turba, quæ erat cum eo,
quando Lazarum uocauit de monumen-
to, & suscitauit eum à mortuis: propterea
& obuiam uenit ei turba, quia audierunt
cum fecisse hoc signum. Pharisei ergo
o dixer

dixerunt ad semetipfos: Videtis quia nihil proficimus? Ecce mūdus totus post eū abiit. L. Et quidam Phariseorū de turba dixerunt ad illum: Magister, increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis, ^D quia si hi tacuerint, lapides clamabunt.

De fletu Iesu super Hierusalē, & ciectione uendentium. Mat. 21.

Mat. 21. Luc. 19. CAP. CXVIII.

L. **E**t ut appropinquauit, uidens ciuitatem, ^A fletit super illam, dicens: Quia si cognouisses & tu. Et quidē in hac die tua, quæ ad pacē tibi. Nunc autē abscondita sunt ab oculis tuis. Quia ueniēt dies in te, & circumdabunt te inimici tui uallo. Et circumdabunt te, & coangustabunt te undiq;, & ^{*} ad terram prosternent te, & ^{*} filios tuos qui in te sunt, & non relinquet ^B in te lapidem super lapidem, eo quod nō cognoueris tēpus uisitationis tuæ. R. Et introiuit Hierosolymā. M. **E**t cum intrasset, commota est uniuersa ciuitas, dicens: ^{*} Quis est hic? ^{*} Populi autē dicebant: Hic est I E S U S propheta à Nazareth Galilææ. Et intrauit I E S U S in templū Dei, ^C & eiiciebat omnes uendentes & ementes in illo de templo, & mēsas numulariorum, & cathedras uendentium columbas, euerit; & dixit eis: Scriptū est, M. L. **Q**uia domus

*solo æ-
quabunt

* Turbæ

Esa. 55. c

domus mea, domus orationis uocabitur:

Vos autem fecistis eam speluncam latro- *Hier. 7. b*
 num. m. Et accesserunt ad eum cæci, &
 claudi in templo, & sanauit eos. Videntes
 autem Principes sacerdotū mirabilia quæ
 fecit, & pueros clamantes in templo, & di-
 centes: Osanna filio Dauid: indignati
 sunt, & dixerūt ei: Audis quid isti dicunt?
 I E S V S autem dixit eis: Vtiq; Nunquam
 legistis: Ex ore infantium, & lactentium *Psal. 8. b*
 perfecisti laudem? L. Et erat quotidie do-
 cens in templo.] Principes autem sacer-
 dotū, & Scribæ, & Principes plebis, quæ-
 rebāt illum perdere, & non inueniebant,
 quid facerent ei. Omnis enim populus
 *suspensus erat, audiens illum. *pende-
 bat

De gentibus quærentibus uidere
 Iesum. *Mat. 21. Mar. 11. Io. 11. C. CXIX.*

ERant autem *Gentiles quidā ex iis, *Græci
 qui ascenderant, ut adorarent in die
 festo. Hi ergo accesserūt ad Philippū, qui
 erat à Bethsaida Galilææ, & rogabant
 eum, dicētes: Domine, uolumus I E S V M
 uidere. Venit Philippus, & dixit An-
 dredæ. Andreas rursum & Philippus dixe-
 runt I E S V. I E S V S autem respōdit eis,
 dicens: Venit hora, ut *clarificetur filius *glorifi-
 cetur
 hominis. [Amen, amen dico uobis, nisi cetur
 granum frumenti cadens in terram, mor-
 tuum

tuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. Qui amat animam suam, perdet eam: & qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Si quis mihi ministrat, me sequatur: & ubi ego sum, illic & minister meus erit. Si quis mihi ministraverit, honorificabit eum pater meus.]^C

Nunc anima mea turbata est. Et quid dicam? Pater, saluifica me ex hac hora. Sed propterea ueni in hanc horam. Pater, clarifica nomē tuum. Venit ergo uox de celo, dicens: Et clarificaui, & iterum clarificabo. Turba ergo quæ stabat & audierat, dicebat tonitruum factum esse. Alii dicebant: Angelus ei locutus est. Respondit I E S V S, & dixit: Non propter me uox hæc uenit, sed propter uos. [Nunc iudicium est mundi. Nunc Princeps huius mundi eiicietur foras. Et ego si exaltatus

*omnes fuero à terra, * omnia traham ad me ipsum. Hoc autem dicebat, significans qua morte erat moriturus. Respondit ei turba: Nos

psa. 109. b audiuimus ex lege, quia Christus manet in æternum. Et quomodo tu dicis: Oportet exaltari filium hominis? Quis est iste filius hominis? Dixit ergo eis I E S V S: Ad-

psa. 116. a huc modicum lumen in uobis est. Ambulate dum lucem habetis, ut non tenebræ uos compr

comprehendant. Et qui ambulat in tenebris, nescit quo uadit. Dum lucē habetis, credite in lucē, ut filii lucis sitis. Hæc locutus est IESVS, & abiit, & abscondit se ab eis. M. Relictis illis, R. & circūspectis omnibus, cū iam uespera esset hora, M. abiit extra ciuitatem in Bethaniā R. cum duodecim, M. ibiq; mansit.] L. Erat autē diebus docens in templo : noctibus uerò exiens, morabatur in monte, qui uocabatur Oliueti. [*In Bethania, in radice huius sita.*] Et omnis populus manē ibat ad eum, in templo audire eum.

De ficus maledictione : & de terra eiectione uendentiū. *Mat. 21.*

Mat. 21. Et de Pharisæo, & Publicano. *Luc. 18.* CAP. CXX.

ET alia die [*feria scūda*] cū exiret de Bethania M. manē reuertēs in ciuitatē, esuriit. Cumq; uidisset à lōge ficū secus uia, habentē folia, uenit ad eā, si qd fortē in ea inueniret. Et cū uenisset ad eā, nihil inuenit præter folia. Non enim erat tempus ficorū. Et respondens dixit M. illi: *Nūquā ex te fructus nascatur inæternū. *Non ul
 Et arefacta est cōtinuò ficulnea. R. Et ueniunt Hierosolymā. Et cū introisset in templū cœpit eiicere uendētes & ementes in tēplo, & mensas nūmulariorū, & cathedras

dras uenditium columbas euerit. Et nō sinebat, ut quisquam transferret uas per templum: & docebat, dicens eis: Nōne scriptū est, quia domus mea domus orationis uocabitur cunctis gentibus? Vos autem fecistis eam speluncam latronum. Quo audito, principes sacerdotum, & scribæ quærebant, quomodo eum perderent: timebant enim eum: quoniam uniuersa turba admirabatur super doctrina eius. L. ¶ Dixit autem & ad quosdam, qui

* quod in se cōfidebant * tanquam iusti, & asperessent nabantur cæteros, parabolam istam, dicens: Duo homines ascenderunt in templum ut orarent, unus Pharisæus, & alter

Parabo - Publicanus. Pharisæus stans, hæc apud se la de Ph orabat: Deus gratias ago tibi, quia non risæo, & sum sicut cæteri hominū, raptores, iniu- Publica- sti, adulteri, uelut etiā hic publicanus. Te- no. iuno bis in sabbato, decimas do omnium quæ possideo. Et publicanus à longè stans, nolebat nec oculos ad cælum leuare, sed percutiebat pectus suū, dicēs: Deus propitiusesto mihi peccatori. Dico uobis, descēdit hic iustificatus in domum suam

* magis * ab illo. Quia omnis qui se exultat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. ¶ R. D. certe q̄ liabitur, & q̄ se humiliat, exaltabitur. ¶ R. D. ille. Et cū uespera facta esset, egrediebatur de ciuitate. [*Hierusalem in Bethaniam.*] De

De admiratione discipulorum
super ficus arefactione. *Mat. 21.*

Marc. 11.

CAP. CXXI.

ET cū mane [*scilicet feria tertia*]
trāsirent, uiderūt discipuli ficū aridā
factam à radicib⁹, & m. mirati sunt, dicē-
tes: Quomodo cōtinuò aruit? R. Et recor-
datus Petrus, dixit ei: Rabbi, ecce ficus cui
maledixisti, aruit. Et respōdēs Iesus, ait il-
lis: Habete fidē Dei. m. Amē dico uobis, si
habueritis fidē, & nō hæsitaaueritis, nō so-
lū *de ficulnea facietis, sed et si mōti huic *id quod
dixeritis: Tollere, & iactare in mare: ita
fiet. Propterea dico uobis: Omnia quęcunq;
orantes petitis, credite, quia accipietis, &
c. ueniēt uobis. Et cūm stabitis ad orandū,
dimittite si quid habetis aduersus ali-
quem, ut & pater uester qui in cælis est,
dimittat uobis peccata uestra.]

De quæstione baptisimi Ioannis.

Mat. 21. Marc. 11. Luc. 10.

CAP. CXXII.

ET ueniūt rursus Hierosolymā. L. fa-
ctū est una dierū, [*scilicet feria ter-
tia*] docēte illo populū in tēplo & euan-
gelizāte, cōuenerunt, m. & accesserunt ad
eum docētem principes sacerdotum L. &
Scribæ, cū senioribus m. populi, dicentes:
In qua potestate hæc facis: & quis dedit
tibi hanc potestatē, R. ut ista facias? L. Dic
nobis.

nobis. *M.* Respondens Iesus, dixit: Interro-^B
gabo uos & ego unum sermonem: quem
si dixeritis mihi, & ego uobis dicā, in qua
potestate hæc facio: Baptismus Ioannis
unde erat, de cælo, an ex hominibus? *R.*
Respondete mihi. *M.* At illi cogitabant
L. intra se, dicentes: *R.* Si dixerimus, de
cælo, dicet uobis: Quare ergo non credi-^C
distis illi? Si autē dixerimus, ex homini-
bus, timemus *M.* turbā. Omnes enim ha-
bent Ioannē sicut prophetam. Et respon-
dentes Iesu, dixerunt: Nescimus. Ait illis
& ipse. Neque ego dico uobis, in qua po-
testate hæc facio.

**De duobus filiis, quorum unus
facit uoluntatē patris. *Mat. 21.***

C A P V T

C X X I I I.

Quid autem uobis uidetur? Homo^A
quidam habebat duos filios, & ac-
cedens ad primum, dixit: Fili, uade hodie
operari in uinea mea. Ille autem respon-
dens, ait: Nolo. Postea autem pœnitentia
motus, abiit. Accedens autem ad alterum,
dixit similiter. At ille respondens ait: Eo
domine: Et nō iuit. Quis ex duobus istis
fecit uoluntatem patris? Dicunt ei: Pri-
mus. Dicit eis Iesus: Amē dico uobis, quia^B
publicani & meretrices præcedent uos in
regnum Dei. Venit autē ad uos Ioannes
in uia

in uia iustitiæ, & non credidistis ei: publicani autem & meretrices crediderunt ei.

Vos autem uidentes, nec *pœnitentiã ha- *pœnitentiã mo-
buistis postea, ut crederetis ei. tertia mo-

De parabolâ locatæ uineæ agricolis. *Mat. 11. Marc. 12. Luca 20.*

CAPVT CXXVIII.

A Liã parabolã audite: *L.* Homo qui- *Esa. 5. a*
dam *M.* erat paterfamiliãs, qui plãta *Hic. 5. d*
uit uincã, & sepẽ circumdedit ei, & fodit
in ea torcular, & lacum, & ædificauit tur-
rim, & locauit eam agricolis, & peregrẽ
profectus est *L.* multis tẽporibus. *M.* Cũ
autẽ tẽpus fructuũ appropinquasset, *L.* in
tẽpore uindemiæ, *M.* misit seruos suos ad
agricolas, *L.* ut de fructu uineę darẽt illis.
B. M. Et agricolæ apphẽsis seruis ei⁹, aliũ ce-
ciderũt, & *diuiserũt uacuũ *L.* & inanẽ, *M.* *remise-
aliũ occiderũt, aliũ uerò lapidauerũt. Iterũ *runz*
misit alios seruos plures priorib⁹, & fece-
runt eis similiter, *R.* & in capite *L.* cãdẽtes
R. uulnerauerũt, & cõrumeliis affecerũt. *L.*
Et addidit alterũ mittere. Qui & illũ uul-
nerãtes, eiecerũt. *M.* Nouissime autẽ *R.* ad-
huc habẽs unũ filiũ charissimũ, *L.* dixit do-
minus uineæ: Quid faciã? Mittã filiũ meũ
dilectum. *R.* Et illum misit ad eos nouis-
simẽ, dicens: Quia fortẽ uerebuntur fi-
lium meum, *L.* cũ hunc uiderint. Quem
o s cũ

cum uidissent coloni, cogitauerunt intra se, & r. dixerunt adinuicem: m. Hic est hæres, uenite, occidamus eum, & habebimus hæreditatē. Et apprehensum cum eiecerunt extra uineā, & occiderunt. Cum ergo uenerit dominus uineæ, quid faciet agricolis illis? l. Venite: [dixit Iesus] & perdet colonos istos, & dabit uineā aliis. [hic inferiores] m. Aiunt illi: Malos male perdet, et uineā suā locabit aliis agricolis, qui reddent ei fructū tēporibus suis. l. Quo audito, [superiores] dixerunt illi: Absit. Ille autē respiciens eos, dixit: Quid ergo est hoc, quod scriptū est? r. Nec scripturam hanc legistis? Lapidem quem reprobaue-

Esa. 117.d runt ædificātes, hic factus est in caput anguli? A domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris? m. Ideo dico uobis, Quia auferetur à uobis regnū Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. l.

Esa. 18.d Omnis qui ceciderit super lapidē istum, cōquassabitur: super quem autem ceciderit, cōminuet m. & cōteret eū. Et cum audissent p̄ncipes sacerdotū & Pharisei parabolas eius, cognouerunt quod de ipsis diceret. Et quæretes cum tenere, & mittere in illum manus in illa hora, timuerunt populum, m. quia sicut prophetam illum habebant. r. Et relicto eo abierunt.

De

De ueste nuptiali. *Matth. 22. Luc. 14.*

CAPVT CXV.

ET respōdēs Iesus dixit iterū in para- *Feria ter-*
Abolis eis, dicēs: Simile factū est regnū *tia i Hie-*
 calorū homini regi, qui fecit nuptias fi- *rusalem.*
 lio suo. Et misit seruos suos uocare inuita-
 tos ad nuptias, & nolebāt uenire. Iterum
 misit alios seruos, dicēs: Dicite inuitatis:
 Ecce prandium meum parauī, tauri mei
 & altilia *occisi sunt, & omnia parata, ue- ** immo-*
 nite ad nuptias. Illi autem neglexerunt, & *lata*
 abierūt, alius in uillam, alius ad negotia-
 tionē suam. Reliqui uerò tenuerunt ser-
 uos ei⁹, & cōtumeliis affectos occiderūt.
Rex autem † cum audisset, iratus est, & † *ille*
 missis exercitibus suis, perdidit homici-
 das illos, & ciuitatem illorum succendit.
 Tūc ait seruis suis: Nuptiæ quidem para-
 tæ sunt, sed qui inuitati erant, nō fuerunt
 digni. Itē ergo ad exitus uiarū, & *quos ** quot-*
 cunq; inueneritis, uocate ad nuptias. Et *quot*
 egressi serui eius in uias, congregauerunt
 omnes quos inuenerūt, malos & bonos, ** discum-*
 & impletæ sunt nuptiæ *discumbētū. In- *benibus*
 trauit autem rex, ut uideret discūbentes,
 & uidit ibi hominem non uestitum ueste
 nuptiali, & ait illi: Amice quomodo huc
 intrasti, nō habens uestem nuptialem? At
 ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris:
 Ligatis

Ligatis manibus & pedibus, mittite eum ^c
 in tenebras exteriores: ibi erit fletus, &
 stridor dentium. Multi enim sunt uocati,
 pauci uero electi.]

De tributo reddendo Cæsari.

Math. 22. Marc. 12. Luca 20.

C A P V T C X X V I.

M. [**T**unc abeuntes Pharisæi consiliū in- ^A
Feria ter tierūt, ut* caperēt eum in sermone. L.
sia in Hic Et obseruātes miserūt insidiatores R. quos-
vusal: m. dam ex Pharisæis M. discipulos suos cum
 * illa- Herodianis, L. qui se iustos simularēt, R.
 quearēt ut eum caperent in uerbo, L. & traderent
 illū principatui & potestati præsidis. R. ^B
 Qui ueniētes L. interrogauerūt eum, di-
 centes: M. Magister scimus, quia uerax es
 L. & recte dicis & doces, M. & nō est tibi
 cura de aliquo. Nō enim respicis personā
 hominum: R. neq; uides in faciē, sed in ue-
 ritate uiam Dei doces. L. Licet nobis da- ^C
 re tributum Cæsari, an non? Considerans
 autem dolū illorum, & cognita Iesus ne-
 quitia eorū, M. ait: Quid me tentatis hy-
 pocritæ? Ostendite mihi numisma cæsus,
 R. ut uideam. M. At illi obtulerunt ei de-
 narium. Et ait illis Iesus: Cuius est imago
 hæc, & superscriptio ei? L. Et respōdētes,
 dixerūt ei: M. Cæsaris. Tūc ait illis: Red- ^D
 dite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari: &
 quæ

quæ sunt Dei, Deo.] L. Et nõ potuerunt reprehendere uerbum eius corã plebe. M. Et audientes L. mirati sunt in responso eius, & tacuerunt. M. Et relicto eo abierunt.

De muliere, quæ habuit uiros septem. *Matth. 22. Mar. 12.*

Lucæ 10.

CAP. CXXVII.

M Nillo die accesserunt ad eum Sadducei,
A qui dicunt non esse resurrectionem. Et interrogauerunt eum, dicentes: Magister Moyses dixit R. & scripsit nobis, ut si cuius frater mortuus fuerit, & dimiserit uxorem, & filios non reliquerit, M. ut frater eius ducat uxorem illius, & suscitet semen fratri suo. Erant autem apud nos septem fratres, & primus uxore ducta, defunctus est L. sine filiis. M. Similiter secundus, & tertius, usque ad septimum, R. habuerunt eam uxorem, L. & non reliquerunt semen, & mortui sunt. Nouissime omnium mortua est & mulier. In resurrectione ergo cuius eorum erit uxor? siquidem septem habuerunt eam uxorem. R. Et respondens Iesus ait illis. Nonne ideo erratis, nescientes scripturas, neque uirtutem Dei? L. Filii huius seculi nubunt, & traduntur ad nuptias. Illi uero qui digni habentur seculo illo & resurrectione ex mortuis, non nubent, neque nubentur: neque enim ultra mori poterunt: æquales enim angelis sunt, & filii sunt

Deu. 25. b

* ducunt

uxores

* ducent

uxores,

neque nu-

ptum da-

buntur

sunt

sunt Dei, cū sint filii resurrectiōis. Quod
 uerò resurgēt mortui, & Moyses ostendit
 * cūm *Exo. 3. b* sec^o rubi: sicut dixit Dominū Deū Abra
 hā, Deū Isaac, & Deū Iacob. Deus autē nō
 est mortuorū, sed uiuentiū. Omnes enim
 uiuunt ei. R. Vos ergo multū erratis. M. Et
 * stupe- audientes turbæ mirabantur in doctrina
 bant eius. L. Respōdētes autē quidā Scribarū, di
 xerūt ei: Magister bene dixisti. Et ampli^o
 nō audebant eum quicquā interrogare.

De primo mandato: uidelicet, de
 dilectione Dei. *Mat. 22. Mat. 12.*
Luca 10. & 13. CAP. CXXXVII.

M. [*Feria ter* P *nia i Hieru-*
rusalem. **os oc-*
*in uicē *disputā-*
tes **et dīcēs,* *clufisset*
 Pharisæi autē audientes, quod silen-
 tium imposuisset Sadducæis, cōuene-
 runt in unum. R. Et accessit unus de Scri-
 bis, M. legis doctor, R. q. audierat illos cō-
 quirētes. Et uidēs quod bene illis respon-
 derit interrogauit, M. tentans eū ¶ Magi-
 ster quod est mādatum magnū R. & pri-
 mum in lege omnium? Respōdit ei Iesus,
 quod primū omniū mandatū est: Audi Is-
 rael, Dominus Deus tuus Deus unus est.
 Et diliges dominū Deū tuū ex toto corde
 tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mēte
 tua, & ex tota uirtute tua. Hoc est primū
 M. & maximū mādatum. Secundum simi-
 le est huic: Diliges proximum tuum sicut
 teipsum. R. Maius horum aliud mādatum
 non

non est. M. In iis duobus mādatis tota lex pēdet & propheta. R. Et ait illi Scriba: Magister bene in ueritate dixisti, quia unus est De^{us}; & nō est alius prāter ipsam: & ut diligatur ex toto corde, M. & ex tota mēte, R. & ex toto intellectu, & ex tota anima, & ex tota fortitudine. L. & ex totis uiribus. R. Et diligere proximum tāquā seipsum, maius est omnibus hōlocaustomatibus & sacrificiis. Iesus autē uideris quōd sapiēter respōdisset, ait illi: Non lōge es à regno Dei. L. Interrogatus autē [*p. st hoc*] Luc. 17. à Pharisæis, quando ueniet regnum Dei? R. Respōdens eis, dixit: Non ueniet regnum Dei cum obseruatione, neq; dicent: Ecce hic, aut ecce illic. Ecce enim regnum Dei intra uos est. R. Et nemo iam audebat eum interrogare.]

De interrogatione, Cuius Christus est filius? *Matth. 22. Marci 12.*

Luca 20.

CAP. CXXIX.

Congregatis autem Pharisæis interrogauit eos Iesus, dicēs: Quid uobis uideatur de Christo, cuius filius est? Dicūt ei, Dauid. R. Et respondens Iesus, dicebat, docēs in tēplo. Quomodo dicunt Scribæ Psa. 109. Christum filiū Dauid: ipse enim Dauid dicebat in spiritu sancto: Dixit domin^{us} domino meo, sede à dextris meis, Donec ponam

rant domos uiduarum sub*obtentu proli- *pretex-
 xæ orationis, L. simulantes longā oratio- tu
 nem, hi accipient damnationē maiorē, R.
 &*prolixius iudiciū. M. Amant ab ho- * abun-
 minibus uocari rabbi. Vos autē nolite uo- dantius
 cari rabbi. Vnus est enim magister uester.
 Omnes autē uos fratres estis. Et patrē no-
 lite uobis uocare super terram. Vnus est
 enim pater uester, q̄ in cælis est. Nec uoc-
 mini magistri, quia magister uester unus
 est Christus. Qui maior est uestrū, crit mi-
 nister uester. Qui autē se exaltauerit, hu-
 miliabitur: & q̄ se humiliat, exaltabitur.]

De uæ multiplīci. *Matthæi 23.*

Lucæ 11. & 13. CAP. CXXXI.

M **A** **V** **A** **e** uobis Scribæ & Pharisei hypo- *Feria ter-*
 critæ, qui clauditis regnū cælorum *tia in Hie-*
 ante homines. Vos enim non intratis, nec *rusalem.*
 introëntes finitis intrare. Væ uobis Scri-
 bæ & Pharisei hypocritæ, qui comeditis
 domos uiduarum longa oratione orātes, * abun-
 propter hæc * amplius accipietis iudiciū. dantius
 Væ uobis Scribæ & Pharisei hypocritæ,
 qui circumitis mare & aridam, ut faciatis
 unum profelytum. Et cū fuerit factus, † *magis*
 facitis cum filiū gehēnæ duplo† quā uos.
B Væ uobis duces cæci, qui dicitis: Quicūq;
 iurauerit per templū, nihil est: qui autē iu-
 rauerit in auro tēpli, debitor est. Stulti &
 cæci

P

cæci

cæci, quid enim maius est, aurum, an templum, quod sanctificat aurum? Et quicumque iurauerit in altari, nihil est: qui autem iurauerit in dono, quod est super illud, debet. Cæci, quid enim maius est, donum an altare, quod sanctificat donum? Qui ergo iurat in altari, iurat in eo, & in omnibus quæ super illud sunt. Et qui iurat in templo, iurat in illo, & in eo qui habitat in ipso. Et qui iurat in cælo, iurat in throno Dei, & in eo qui sedet super eum. Væ uobis Scribæ & Pharisei hypocritæ, qui decimatis mentham & anethum, L. rutam M. & cyminum, L. & omne olus, M. & relinquitis quæ grauiora sunt legis, iudiciū, & misericordiā, & fidē L. & charitatē Dei. Hęc autē oportuit facere, & illa non omittere. M. Duces cæci, excolantes culicē, camelum autē glutientes. L. Væ uobis

* præfidentiam

bis Pharisei, qui diligitis * primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro. Væ uobis, qui estis ut monumēta quæ nō apparēt, & homines ambulātes supra, nesciunt [*quid infra sit.*] Respōdēs autē quidam ex legisperitis, ait illi: Magister hæc dicens, etiā nobis contumeliā facis. At ille ait: Et uobis legisperitis uæ, qui oneratis homines oneribus, quæ portare non possunt, & ipsi uno digito nō tãgitis sarcinas.

M. Væ

M. Væ uobis Scribæ & Pharifæi hypocri-
 tæ, qui mundatis quod deforis est calicis,
 & paropfidis: intus auté pleni estis rapina,
 & *immūdia. Pharifæ cæce, mūda prius *iniusti-
 quod intus est calicis & paropfidis, ut fiat tia
 & id, quod deforis est mundū. Væ uobis
 Scribæ & Pharifæi hypocritæ, qui similes
 estis fepulcris * dealbatis, quæ foris appa- * calce
 rent hominibus speciofa, intus autem sunt illitis
 plena ofibus mortuorum, & omni spur-
 citia. Sic & uos quidem à foris apparetis
 hominibus iufti, intus autem pleni estis
 hypocritæ & iniquitate. [Væ uobis Scribæ
 & Pharifæi hypocritæ, qui ædificatis fe-
 pulcra prophetarum. L. patres autem ue-
 ftri occiderunt illos M. & ornatis monu-
 menta iuftorū. Et dicitis: Si fuiffemus in
 diebus patrum noftrorum, non * effemus * fuiffe-
 focii corū in fanguine prophetarum. Itaq; mus
 testimonio eftis uobifmetipfis, L. & pro-
 fectò testificamini, quòd consentitis ope-
 ribus patrū ueftrorū: M. quia filii eorum
 eftis, qui prophetas occiderūt, L. quoniā
 quidē ipfi eos occiderunt, uos auté ædifi-
 catis eorum fepulcra. M. Et uos adimple-
 te mefuram patrum ueftrorum. Serpen- * germi-
 tes & * genimina uiperarū, quomodo fu- na
 gietis à iudicio gehennæ? L. Propterea &
 fapientia Dei dixit: M. [Ecce ego mitto
 p 2 ad

- ad uos prophetas L. & apostolos, M. & sapiētes & Scribas, & ex illis occidetis, & crucifigetis, & ex eis flagellabitis in synagogis uestris, & persequemini de ciuitate
- *requi-* in ciuitatē, ut ueniat super uos, L. & **in-*
ratur quiratur M. Omnis sanguis iustus, L. & sanguis omniū prophetarū, M. qui effusus
- Gen. 4. b* est super terrā L. à cōstitutione mundi, à generatione ista, M. à sanguine Abel iusti
- 11 usq; ad sanguinē Zachariæ filii Barachię,
- 1. Paral.* quē occidistis, L. & periit, M. inter tēplū
- 24. f* & altare. Amen dico uobis, uenient hæc
- 11 omnia super generationem istam. L. Vx *
- *tentare* uobis legisperitis, qui tulistis clauē scientiæ, & ipsi nō introistis, & eos, qui introibant, prohibuistis. Cūm hæc ad illos diceret, cœperūt Pharisæi, & legisperiti gra-
- *uenari* uiter insistere, & os eius **opprimere de* multis, insidiantes ei, & quærētes aliquid
- *capere ex ore eius*, ut accusarent eum.]
- M. Hierusalem, Hierusalem, quæ occidis L
- 4. Es. 1. e* prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt : Quoties uolui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas suas, & noluisti! Ecce relinquetur uobis domus uestra deserta. Dico enim uobis: Non me uidebitis amo-
- 13 do, donec L. ueniat, cūm dicetis : Bene-
- dictus, qui uenit in nomine Domini.]
- De

De obstinatione Iudæorum : &
uidua offerente duo minuta.

Ioã. 12. Mar. 12. Luc. 21. CA. CXXXII.

I. **A** **C**um autem* tanta signa fecisset corã *Feria ter-*
illis, non credebant in eum, ut sermo *ria in Hie*
Esaiaę ꝑ cõpleretur, quẽ dixit: Domine quis *rusalem.*
credidit auditui nostro, & brachiũ domi- **tot*
ni cui reuelatũ est? Propterea nõ poterant *Esa. 53. a*
credere, quia iterũ dixit Esaias: Et excæ- *ꝑ proph-*
cavit oculos eorũ, & indurauit cor eorũ, *12*
ut nõ uideãt oculis, & intelligãt corde, & *Esa. 6. c*
cõuertãtur, & sanẽ eos. Hoc dixit Esaias,
quãdo uidit gloriam eius, & loquutus est
de eo. Veruntamen ex principibus multi
B crediderũt in eum, sed propter Phariseos
nõ cõfitebantur, ut de synagoga nõ eiice-
rentur. Dilexerunt enim gloriam hominũ
magis, quãm gloriã Dei. **I** E S U S autem
C clamauit, & dixit: Qui credit in me, non
credit in me, sed in eũ, qui misit me. Ego
lux in mundum ueni, ut omnis, qui credit
in me, in tenebris non maneat. Et si quis
audierit uerba mea, & nõ custodierit, ego
non iudico eum. Non enim ueni, ut iudi-
cem mundum, sed ut * saluum faciã mun- **saluifi-*
dum. Qui spernit me, & non accipit uer- *cem*
ba mea, habet qui iudicet eũ. Sermo, quẽ
loquutus sum, ille iudicabit eum in nouis-
simo die: quia ego ex meipso non sum lo-

quutus: sed qui misit me pater, ipse mihi
mandatum dedit, quid dicam, & quid lo-
quar. Et scio, quia mādātū eius vita æter-
na est. Quæ ergo ego loquor, sicut dixit
mihi pater, sic loquor. ¶ R. Et sedens i e-

* ex ad- s v s * contra gazophylacium, aspiciebat
uerso ga l. cos, qui mittebāt munera sua in gazo-
zophy- phylacium, R. quomodo turba iactabat
laciū æs, & multi diuites iactabant multa. Cū
uenisset autem una uidua pauper, misit
duo minuta, quod est quadrans. L. Vidit
autē I E S V S pauperculam illam uiduam
mittentem æra duo minuta. R. Et cōuo-
catis discipulis suis, ait illis: Amē dico uo-
bis, quoniā uidua hæc pauper plus omni-
bus misit, qui miserūt in gazophylacium.
Omnes enim ex eo, quod abūdat illis, mi-
serunt L. in munera Dei. Hæc autē ex eo,
quod illi deest, R. & de pecunia sua, o-
mnia, quæ habuit, misit, totū nidum suū.

De ædificio templi, & cōminā-
tione euersionis Hierusalem.

Mat. 24. Mar. 13. Luc. 21. C. A. CXXXIII.

M. **E**T egressus I E S V S de tēplo, ibat. Et
Feria ter accesserunt discipuli eius, ut osten-
tia. derent ei ædificationes templi. L. Et qui-
busdam dicentibus de templo, quòd bo-
nis lapidibus & donis ornatum esset, M.
ipse autem respondens, ait illis: Videtis
hæc

hæc omnia, R. & has magnas ædificatio-
 nes? M. Amen dico uobis, L. uenient
 dies, in quibus non relinquetur hic lapis
 super lapidē, qui non destruat. M. ¶ Se-
 dente autem eo super montē Oliueti*con *è regio
 tra templum, accesserunt ad eum discipu- ne tēpli
 li eius secretò, R. & interrogabant eum
 separatim Petrus, & Iacobus, & Andreas,
 & Ioannes M. dicentes: Dic nobis præ-
 ceptor, quando hæc erunt? & quod signū
 aduentus tui, & consummationis seculi?
 Et respondens I E S V S, dixit eis: Videte,
 ne quis uos seducat. Multi uenient in no-
 mine meo, dicentes: Ego sum Christus, &
 multos seducent. L. Et tempus appropin-
 quabit. Nolite ergo ire post illos. M. Au-
 ditori enim estis prælia & * opiniones *runo-
 præliorū. L. ¶ Cū autem audieritis præ- res
 lia, & seditiones, nolite terri. Oportet
 enim primū hæc fieri, sed nondum statim
 c finis. Tunc dicebat illis: Surget gens con-
 tra gentem, & regnum aduersus regnum.
 Et terræ motus magni erunt per loca, &
 pestilentiæ & fames, terroresq; de cælo,
 & signa magna erunt. M. Hæc autem o-
 mnia initia sunt dolorum. R. Videte au-
 tem uos inctipfos. L. Sed ante hæc omnia
 iniicient uobis manus suas, & persecuten-
 tur. M. Tunc tradent uos in tribulationē,

& occident uos. R. Tradent enim uos in
 cōciliis, & in synagogis suis uapulabitis,
 & ante reges & præsides stabitis propter
 me M. & nomē meū. L. Cōtinget autem
 uobis in testimoniū illis. M. Et eritis odio
 omnibus gentibus propter nomē meum.
 Et tunc scādalizabūtur multi, & inuicem
 tradent, & odio habebūt inuicē. Et multi
 pseudoprophetæ surgent, & seducēt mul-
 tos. Et quoniam abundabit iniquitas, re-
 frigescet charitas multorū. Qui autē per-
 seuerauerit usq; in finē, hic saluus erit. ¶ Et
 prædicabitur hoc Euangelium regni in
 uniuerso orbe, in testimoniū omnibus gē-
 tibus, & tunc ueniet * cōsummatio. R. Et
 cū duxerint uos tradentes, L. ponite in
 *defen- cordibus uestris nō præmeditari, *quē ad-
 sionem modū respondeatis: nō enim uos estis lo-
 quētes: sed Spiritus sanctus. L. Ego enim
 R. in illa hora L. dabo uobis os & sapien-
 tiam, cui non poterunt resistere, & con-
 tradicere omnes aduersarii uestri. R. Tra-
 det autem frater fratrem in mortē, & pa-
 ter filium: & consurgent filii in parentes,
 & morte eos afficiēt. L. Trademini enim
 † habiti à parentibus, & fratribus, & amicis, & co-
 ab gnatis: & eritis odio † omnibus homini-
 *toleran bus propter nomen meum. Et capillus de
 tia capite uestro non peribit. In *patientia
 uestra

uestra possidebitis animas uestras.]

De aduentu & persecutione

Antichristi. *Matt. 24. Mar. 13.*

Luca 21.

CAP. CXXXIIII.

CVM ergo uideritis abominationem *Dan. 9. 2*
 ¶ desolationis, quæ dicta est à Danie-
 A le propheta, stantē in loco sancto, R. ubi
 non debet, M. qui legit, intelligat. L. quia
 appropinquabit desolatio eius. M. Tunc
 qui in Iudæa sunt, fugiant ad montes, &
 qui in tecto, nō descendāt aliquid tollere
 *de domo sua, & qui in agro, non reuer- *res suas
 tantur tollere tunicam suam, L. & qui in domesti
 medio eius sunt, discedāt, & qui in regio- cas
 nibus, non intrent in eam, quia dies ultio-
 num hi sunt, ut impleantur omnia, quæ
 scripta sunt. Væ autem prægnantibus &
 B *nutrientibus in illis diebus. M. Orate, ne *lactan-
 fiat fuga uestra hyeme uel sabbato. L. Erit
 enim pressura magna super terram, & ira
 populo huic. Et cadent in ore gladii, &
 captiui ducētur in omnes gentes. Et Hie-
 rusalem calcabitur à gentibus, donec im-
 pleantur tempora nationum.

De signis cōsummationis seculi.

Matt. 24. Mar. 13. Luca. 17. CAP. CXXXV.

ET ait ad discipulos suos: Veniet tem-
 pus, quando desiderabit̄ uideri unū
 A diem filii hominis, & nō uidebitis. M. Erit
 p' 5 enim

enim tunc tribulatio magna. R. Eruntq; dies illi tribulationis tales, quales nō fuerunt ab initio creaturæ, quam condidit Deus usq; nunc, neq; fient. Et nisi abbreviasset Dominus dies illos, nō fuisset salva omnis caro, sed propter electos, quos elegit Dominus, abbreviabit dies. M. Tūc si quis uobis dixerit: Ecce hic est Christus, aut illic: nolite credere, L. nolite ire, neq; sectemini. M. Surgent enim pseudo-christi & pseudoprophetæ, & dabūt signa magna, & prodigia. R. & portenta ad seducendos (si fieri potest) etiā electos. Vos ergo uidete: ecce prædixi uobis omnia. M. Si ergo dixerint uobis: Ecce in deserto est: nolite exire. Ecce in penetralibus: nolite credere. L. Nam sicut fulgur exit ab oriente, coruscans de ÷ sub cælo in * ea, quæ sub cælo * sunt, fulget, M. & paret * altero usque in occidentem: ita erit & aduentus * est filii hominis, in die sua. Vbicunque fuerit * cada- * corpus, illuc congregabuntur & aquilæ. uer Primum oportet illum multa pati, & reprobari à generatione hac.

De signis posteriorib⁹ cōsummationis seculi. Mat. 24. Luc. 22. C. CXXXVI.

M. **S**Tatim autem post tribulationem dierum illorum, sol obscurabitur, & luna non dabit lumē suū, & stellæ cadēt de cælo.

Esa. 13. b

Eze. 32. b

lo. l. [Et erunt signa in Sole & Luna & *Ioel. 3. e*
 stellis, & in terris *pressura gentium, *præ *anxie-
 confusione sonitus maris, & fluctuū, are-
 tentibus hominibus præ timore & expe- *per de-
 ctatione, & quæ superueniēt uniuerso orbi. speratio-
 nem re-
 m. Et uirtutes cælorum commouebuntur. *sonantis*
De aduentu Christi iudicis signi *Mat. 24. ꝑ eorum*
fificato multipliciter.

Luc. 21. ꝑ 17. Mar. 13. C. A. CXXV I I.

ET tunc parebit signum filii hominis
 in cælo: & tunc plangent omnes tri-
 bus terræ. Et uidebunt filium hominis ue-
 nientē in nubibus cæli cum * uirtute ma- * potesta
 gna, & maiestate. Et mittet angelos suos te multa
 cum tuba & uoce magna: & congregaba- et gloria
 bunt electos à quatuor uētis, à summis cæ-
 lorum usq; ad * terminos eorum, R. & à * extre-
 summo terræ usq; ad summū cæli. M. Ab ma
 arbore autē fici, discite * parabolam. Cūm * simili-
 iam ramus eius tener fuerit, & folia nata, tudinē
 R. cognoscitis, quia in proximo sit æstas.
 L. His autem fieri incipientibus, suspicite, 21
 & leuate capita uestra, quoniā appropin-
 quat redemptio uestra. Et dixit illis simi-
 litudinē: Videte ficulneam, & omnes ar-
 bores, cūm producant iam ex se fructum,
 scitis quia prope est æstas. R. Ita & uos
 cū uideritis hæc fieri, M. scitote quia pro-
 pe est, & in ianuis L. regnum Dei. Amen 21
 dico

dico uobis , quoniam non præteribit generatio hæc , donec omnia fiant. Cælum & terra transibunt, uerba autem mea non transibunt.] Attendite autem uobis , ne fortè grauentur corda uestra crapula , & ebrietate, & curis huius uitæ, & * superueniat super uos repētina dies illa. Tanquã enim laqueus superueniet in omnes , qui ^c *Gen.7.b* sedent super faciem omnis terræ. M. [De die autem & hora illa, nemo scit, neq; angeli cælorum, R. neq; filius, M. nisi solus pater. Sicut autem fuit in diebus Noë, ita erit in diebus aduētus filii hominis. Sicut enim erant ante diluuium comedentes & ^d bibentes, nubentes & nuptui tradētes, usq; ad eum diem , in quo intrauit in arcam Noë , & non cognouerunt , donec uenit diluuiū, & tulit, L. & perdidit omnes: M. ¹⁷ ita erit aduentus filii hominis. L. Similiter sicut factum est in diebus Loth : edebant & bibebant , emebant & uendebant, *Gen.19.c* plantabant & ædificabãt. Qua die autem exiuit Loth à Sodomis , pluit Deus ignē & sulphur de cælo, & omnes perdidit, secundum hæc erit, qua die filius hominis reuelabitur. In hora illa, qui fuerit in tecto & uasa eius in domo, ne descēdat tollere illa. Et qui in agro, similiter non ^b deat retro. Memores estote uxoris Loth. *Quic*

F Quicumq; quæſierit animam ſuam ſaluã
 facere,perdet eam. Et quicũq; perdiderit
 eam,uiuificabit illam. Dico uobis, in illa
 nocte erũt duo in lecto, unus aſſumetur,
 & alter relinquetur. Duæ erunt molentes *Zuca 17.*
 in unum m. in mola, l. una aſſumetur,
 & altera relinquetur. Duo in agro, unus
 aſſumetur, & alter relinquetur. Reſpon-
 dentes dicunt illi: Vbi, Domine? qui Dixit
 illis: Vbicunq; fuerit corpus, illuc con-
 gregabuntur & aquilæ. Vigilate itaque *Zuca 21.*
 omni tempore orantes, ut digni * habea- *reda-
 mini fugere omnia iſta, quæ futura ſunt, mini
 & ſtare ante filium hominis.

De uigilia, & Oratione. *Zuc. 21. 27*

18. Mat. 24. Mar. 13. CAP. CXXXVIII.

L. **A** Dicebat autem & parabolã ad illos: *18*
 [ſcilicet diſcipulos] quoniã oportet * defati-
 ſemper orare, & non * deficere, dicens: Iu- *gari
 dex quidam erat in ciuitate quadam, qui
 Deum non timebat, & hominem non re-
 uerebatur. Vidua autem quædam erat in
 ciuitate illa, & ueniebat ad eum, dicens:
 Vindica me de aduerſario meo. Et nole-
 bat * per multum tempus. Poſt hæc autem * aliquã-
 dixit intra ſe: Etsi Deum non timeo, nec diu
 hominem reuereor, tamen quia moleſta * tandẽ
 eſt mihi hæc uidua, uindicabo eam, ne * in * uitupe-
 nouiſſimo ueniens * ſugillet me, *Ait. au- ret*
 tem

tem Dominus: Audite, quid Iudex iniquitatis dixit. Deus autem non faciet uindictam electorū suorum clamantium ad se die ac nocte,* & patientiam habebit in longani illis? Dico uobis, quia citò faciet uindictam illorum. Veruntamē filius hominis stens suueniens, putas inueniet fidem super terrā? per illis R. [Videte, uigilate & orate: nescitis enim quando tempus sit. Sicut enim homo, qui peregrè profectus, reliquit domum suam, & dedit seruis suis potestatem* cuiuscunque operis, & ianitori præcepit, ut uigilaret. Vigilate ergo, nescitis enim quando Dominus domus uenit, serò, an media nocte, an gallicatu, an manè: ne cū uenerit 12 repentē, inueniat uos dormientes. Quod autē uobis dico, omnibus dico: Vigilate.] L. [Sint lumbi uestri præcincti, & lucerpe ardētes in manibus uestris. Et uos similes hominibus expectātibus Dominū suum, quando reuertatur à nuptiis: ut cū uenerit, & pulsauerit, confestim aperiant ci. Beati sunt serui illi, quos cū uenerit Dominus, inuenit uigilantes. Amen dico uobis, quòd præcinget se, & faciet illos discūbere, & transiens ministrabit illis. Et si uenerit in secunda uigilia, & si in tertia *custo- *uigilia uenerit, et ita inuenit: beati sunt serui illi. M. [Vigilate ergo, quia nescitis qua

qua hora Dominus uester uenturus sit. **L.**
 Hoc autem scitote, quoniã si sciret pater-
 familiãs, qua hora sur ueniret, uigilaret
 utiq; & non sineret perfodi domũ suam.
 Et uos estote parati, quia qua hora non
 putatis, filius hominis ueniet. **] Ait autẽ ei**
Petrus: Domine, ad nos dicis hanc para-
 bolã, an ad omnes? **Dixit autẽ Dominus:**
Quis putas est fidelis dispensator & pru-
 dens, quem constituit Dominus super fa-
 miliam suam, ut det illis in tempore triti-
 ci* mensurã? **Beatus ille seruus, quem cum *dimen-**
uenerit Dominus, inuenerit sic faciẽtem. sum
M. Amẽ dico uobis, super omnia bona, **L.**
 quæ possidet, **M.** cõstituet eum. **] Si autẽ **12****
dixerit malus ille seruus in corde suo: Mo-
ram facit dominus meus uenire, & cœpe-
rit percutere cõseruos suos. **L. & ancillas,**
& edere & bibere, & inebriari. **M. mãdu-**
cet autẽ & bibat cum ebriosis: **L. ueniet**
dominus serui illius in die, qua non spe-
rat, & hora qua nescit, & *diuidet eum, *disseca
partemq; eius cũ infidelibus **M. & hypo-**
critis ponet. Ibi erit fletus & stridor den-
tium. **L. Ille autem seruus, qui cognouit**
uoluntatem Domini sui, & non se præpa-
rauit, & non fecit secundum uoluntatem
eius, plagis uapulabit multis. Qui autem
nõ cognouit, & fecit digna plagis, uapu-
labit

labit paucis. Omni autē cui multum datum est, multum quæretur ab eo: & cui commēdauerunt multum, plus petent ab eo. Ignem ueni mittere in terram, & quid *si iam uolo, * nisi ut accendatur? Baptismo autem habeo baptizari, & quomodo coarctor, usq; dum perficiatur? Putatis quia pacem ueni mittere in terram? non dico uobis, sed separationem. Erunt enim ex hoc quinq; in una domo diuisi, tres in duos, & duo in tres. Diuidetur pater in filium, & filius in patrem suum. Et mater in filiam, & filia in matrem. Socrus in nurum suam, & nurus in socrum suam.

De decem uirginibus, & decem talentis. *Mat. 13. Luc. 14. C. CXXXIX.*

M. [**T**unc simile erit regnum cælorum ^A decem uirginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obuiam sponso & sponsæ. Quinq; autem ex eis erant fatuæ, & quinq; prudētes. Sed quinq; fatuæ accipitis lampadibus, non sumpserunt oleum secū. Prudentes uerò acceperunt oleū in uasis suis cum lampadibus. Moram autē faciente sponso, dormitauerunt omnes, ac dormierunt. Media autem nocte clamor factus est: Ecce sponsus uenit, exite obuiā ei. Tunc surrexerunt omnes uirgines illæ, & ornauerunt lampades suas. Fatuæ autem ^B tem

tem sapientibus dixerunt : Date nobis de oleo uestro, quia lampades nostræ extinguuntur. Responderunt prudentes, dicentes: Ne fortè non sufficiat nobis & uobis, ite potius ad uendentes, & emite uobis. Dum autem irent emere, uenit sponsus: & quæ paratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias, & clausa est ianua.* Nouissimè uerò ueniūt & reliquæ uirgines, dicentes: Domine, domine, aperi nobis. At ille respondens, ait: Amen dico uobis, nescio uos. Vigilate itaq; , quia nescitis diē neq; horā.]†[Sicut enim homo peregrè proficiscens, uocauit seruos suos, & tradidit illis bona sua. Et uni dedit quinq; talēta, alii autem duo, alii uerò unum: unicuique secundum propriam* uirtutem, & profectus est statim. Abiit autem qui quinq; talēta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinq;. Similiter & qui duo acceperat, lucratus est alia duo. Qui autē unum acceperat, abiit & fodit in terram, & abscondit pecuniam domini sui. Post multum uerò tēporis uenit Dominus seruorum illorum, & posuit rationem cum eis. Et accedens, qui quinq; talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta, dicēs: Domine, quinq; talēta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus sum. Ait illi

* Postremum

† in qua filius hominis ueniet.

De decē talentis.

* potentiam

q domin

dominus eius : Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te cōstituam. Intra in gaudiū Domini tui. Accessit autem & qui duo talenta acceperat, & ait: Domine, duo talenta tradidisti mihi, ecce alia duo superlucratum sum. Ait illi Dominus eius : Euge, serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam. Intra in gaudiū Domini tui.] Accedens autem & qui unum talentū acceperat, ait: Domine, ^c
 *noui te *scio quia homo durus es: metis ubi non seminasti, & congregas ubi non sparsisti: Et timens, abii: & abscondi talentum tuum in terrā. Ecce, habes quod tuum est. Respondens autem Dominus eius, dixit ei: Serue male & piger, sciebas quia meto ubi non seminaui, & cōgrego ubi non sparsi, oportuit ergo te pecuniam meam committere numulariis, & ueniens ego accepissem utiq;, quod meum est, cum usura. Tollite igitur ab eo talentum, & date ei, ^d qui habet decem talenta. Omni enim habenti, dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod uidetur habere, auferetur ab eo. Et inutilem seruum eiciate in tenebras exteriores. Illic erit fletus, & stridor dentium. [*Parabolam de decem Annis uide supra, capite CXII.*]

De

De uentilatione aræ in extremo iudicio. *Mat. 25.* CAP. CXL.

A **C**um autē uenerit filius hominis in
 *maiestate sua, & omnes *angeli *gloria
 eius cum eo: tunc sedebit super sedē ma- *sancti
 iestatis suæ, & congregabuntur ante eum
 omnes gētes, & separabit eos abinuicem,
 sicut pastor segregat oues ab hœdis. Et
 statuet oues quidē à dextris, hœdos au-
 tem à sinistris. Tunc dicet Rex, his qui à
 dextris eius erunt: Venite benedicti patris
 mei, possidete paratum uobis regnum à
 cōstitutione mundi. Esuriui enim, & de- *Esd. 98. b*
 didistis mihi manducare: sitiui, & dedistis *Ezq. 18. b*
 mihi bibere: hospes erā, & collegistis me: *Eccl. 7. d*
 nudus, & operuistis me: infirmus, & uisi-
 tastis me: in carcere erā, & uenistis ad me.
 Tunc respondebūt ei iusti, dicentes: Do-
 mine, quando te uidimus esurientem, &
 pauimus? sitientem, & dedimus tibi po-
 tum? Quando autem te uidimus hospi-
 tem, & collegimus? aut nudum, & coope-
 ruimus te? Aut quando te uidimus infir-
 mum, aut in carcere, & uenimus ad te? Et
 respondens Rex, dicet illis: Amen dico
 uobis, quā diu fecistis uni de his fratribus
 meis minimis, mihi fecistis. Tunc dicet et
 his qui à sinistris eius erunt: Discedite à *Psal. 6. e*
 me maledicti in ignem æternum, qui pa-
 q 2 rarus

Fecerunt autē ei cœnam ibi, **R.** in do-
Cmo Simonis leprosi. **I.** Et Martha mi-
 nistrabat: Lazarus uerò erat unus ex dis-
Dcumbētibus. **R.** Et cùm recūberet, **I.** Ma-
 ria accepit libram unguēti nardi pisticæ
 pretiosi, & unxit pedes **I E S V**, & extersit
 capillis suis pedes eius, **R.** & fracto alaba-
 stro effudit super caput **M.** ipsius recum-
 bēntis, **I.** & domus repleta est ex odore
 unguenti. **R.** Erant autē quidam indignè
 ferentes intra semetipsos discipuli, & di-
 centes: * **Vt** quid perditio hæc unguenti * **Ad**
 facta est? **I.** Dixit ergo unus ex discipulis
Eeius, Iudas Iscariotis, qui cum erat tradi-
 turus: **Quare** hoc unguentum non uæ-
 niit trecentis denariis, & datum est egenis?
 Dixit autem hoc, non quia de egenis
 *pertinebat ad eum, sed quia fur erat, & ***cura ef-**
 *loculos habens, & ea quæ mittebantur, set illi
 portabat. **R.** Et fremebāt in eā. **M.** Sciens * **marfu-**
 autē **I E S V S**, ait illis: **R.** Sinite illā. **I.** in diē **pium**
 sepulturæ meæ seruat illud. **M.** **Quid** mo-
 lesti estis huic mulieri? **Opus** enim bonū
 operata est in me. **R.** Semper enim paupe-
 res habetis uobiscū: & cū uolueritis, po-
 teritis eis benefacere: me autē nō semper
 habebitis. **Quod** habuit, hoc fecit. **Præue-**
 nit ungere cōrpus meum in sepulturā. **M.**
Mittens enim unguentum hoc in corpus
 meum,

meum, ad sepeliendum me fecit. Amé di-
 co uobis, ubicunque prædicatum fuerit
 Euangelium hoc in toto mūdo, & quod
 *mulie- hæc fecerit R. narrabitur in memoriā*ei?
 ris, sup- De Christi uenditione facta per
 ple Iudam. *Mat. 26. Luc. 22. Mar. 14.*

CAPVT CXLIII.

M. **T**Vnc cōgregati sunt principes sacer-
 dotum, & seniores populi, in atrium
 principis sacerdotum, qui dicebatur Cai-
 phas, & consilium fecerunt. R. Et quære-
 bāt summi sacerdotes & Scribæ, quomo-
 do eum dolo tenerent, & occiderent. L.
 Timebant uerò plebem. M. Dicebant au-
 tem: Non in die fēsto: Ne fortè tumultus
 fieret in populo. L. Intrauit autem Sata-
 nas in Iudam, qui cognominabatur Isca-
 riores, unum de duodecim: & abiit M. ad
 principes sacerdotū R. & summos sacer-
 dotes, ut proderet eū illis. L. Et loquutus
 est cum principibus sacerdotum & magi-
 stratibus, quemadmodū illū traderet eis,
 M. & ait illis: Quid uultis mihi dare, &
 ego uobis eum tradam? R. Qui audientes
 gauisi sunt, & promiserūt, L. & pacti sunt
 pecuniam illi dare. M. At illi cōstituerūt
 ei triginta argenteos L. & spondit. M.
 Et exinde quærebat opportunitatem, ut
 cum opportunè traderet L. sine turbis.
 Liber

LIBERTER- TIVS.

De Egressu Christi.

De missione Petri, & Ioannis, ut
pararent pascha. *IOAN. 22. MAT. 26.*
MAR. 14. LUC. 22. CAP. CXLIIII.

ANT E diem festū paschæ,
R. primo die azymorum,
quando pascha immola-
bant: L. & in quo necesse
erat *occidi pascha: M. ac *immo-
cesserunt discipuli ad Iesum: R. & dicunt lari
ei discipuli: Quò uis eamus, & paremus ti-
bi, ut manduces Pascha? Et mittit duos ex
discipulis suis, L. Petrum & Ioannē, dicēs:
Euntes parate nobis Pascha, ut māduce-
mus. At illi dixerūt: Vbi uis paremus? Et
dixit ad eos: M. Ite in ciuitatē ad quendā.
L. Ecce introēuntibus uobis in ciuitatem,
occurrerit uobis homo *āphorā aquę por-
tans: sequimini cum in domum, in quam
intrat, & dicetis patrifamilias dom⁹: Di-
cit tibi magister. M. Tēpus meū prope est,
apud te facio Pascha cum discipulis meis.
R. Vbi est refectio mea L. & diuersorium,
q 4 ubi

ubi Pascha cū discipulis meis māducem?
Et ipse ostendet uobis cœnaculum ma-
gnum stratū, & ibi parate nobis. R. Et ab-
ierūt discipuli eius, & uenerunt in ciuita-
tem. L. Euntes autem inuenerunt sicut di-
xit illis Iesus: & parauerunt Pascha.

**De comestione agni paschalis in
cœna Domini.** *Matt. 26. Mar. 14.*

Luce 22.

C A P. C X L V.

M. & R.

V Espere autem facto, uenit [à Betha-^D
nia in Hierusalem] cū duodecim. L.
Et cū facta esset hora, discubuit, & duo
decim apostoli cū eo. Et ait illis: Deside-
rio desiderauī hoc pascha māducare uo-
biscum antequam patiar. Dico enim uo-
bis, quia * ex hoc [id est, post hanc horā] * nō
manducabo illud, donec impleatur in re-
gno Dei. Et accepto calice, gratias egit, et
dixit: Accipite †, & diuidite inter uos. Di-
co enim uobis, quod nō bibam de * gene-
ratione uitis, donec regnum Dei ueniat.

* post-
hac
* nō edā
ultra ex
co
† hoc
* germi-
ne

**De ablutione pedum, & obscu-
ra proditoris manifestatione.**

Ioan. 13.

C A P. C X L V I.

S Ciens Iesus quia uenit hora eius, ut
transeat de hoc mundo ad patrē: cū
dilexisset suos, qui erant in mundo, in fi-
nem dilexit eos: & cœna facta [agni typi-
ci] cū iam diabolus misisset in cor, ut
trader

traderet eum Iudas Simonis Iscariotis: sciens quia omnia dedit ei pater in manibus; & quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit: surgit à cœna, & ponit uestimēta sua. Et cū accepisset linteum, præcinxit se. Deinde misit aquam in peluim, & cœpit lauare pedes discipulorum suorum, & extergere linteo, quo erat præcinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum, & dicit ei Petrus: Domine tu mihi lauas pedes? Respōdit Iesus, & dixit ei: Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea. Dicit ei Petrus: Non lauabis mihi pedes in æternum. Respondit ei Iesus: Si non lauero te, non habebis partē mecum. Dicit ei Simon Petrus: Domine, nō tantū pedes meos, sed & manus & caput. Dicit ei Iesus: Qui lotus est, nō *indiget nisi ut pedes lauet, *opus sed est mundus totus. Et uos mundi estis, ^b ^c ^e ^f ^g ^h ⁱ ^k ^l ^m ⁿ ^o ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jh} ^{ji} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{ju} ^{kv} ^{kw} ^{kx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mm} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc} ^{pd} ^{pe} ^{pf} ^{pg} ^{ph} ^{pi} ^{pj} ^{pk} ^{pl} ^{pm} ^{pn} ^{po} ^{pp} ^{pq} ^{pr} ^{ps} ^{pt} ^{pu} ^{pv} ^{pw} ^{px} ^{py} ^{pz} ^{qa} ^{qb} ^{qc} ^{qd} ^{qe} ^{qf} ^{qg} ^{qh} ^{qi} ^{qj} ^{qk} ^{ql} ^{qm} ^{qn} ^{qo} ^{qp} ^{qq} ^{qr} ^{qs} ^{qt} ^{qu} ^{qv} ^{qw} ^{qx} ^{qy} ^{qz} ^{ra} ^{rb} ^{rc} rd ^{re} ^{rf} ^{rg} ^{rh} ^{ri} ^{rj} ^{rk} ^{rl} ^{rm} ^{rn} ^{ro} ^{rp} ^{rq} ^{rr} ^{rs} ^{rt} ^{ru} ^{rv} ^{rw} ^{rx} ^{ry} ^{rz} ^{sa} ^{sb} ^{sc} ^{sd} ^{se} ^{sf} ^{sg} ^{sh} ^{si} ^{sj} ^{sk} ^{sl} ^{sm} ^{sn} ^{so} ^{sp} ^{sq} ^{sr} ^{ss} st ^{su} ^{sv} ^{sw} ^{sx} ^{sy} ^{sz} ^{ta} ^{tb} ^{tc} ^{td} ^{te} ^{tf} ^{tg} th ^{ti} ^{tj} ^{tk} ^{tl} ^{tm} ^{tn} ^{to} ^{tp} ^{tq} ^{tr} ^{ts} ^{tt} ^{tu} ^{tv} ^{tw} ^{tx} ^{ty} ^{tz} ^{ua} ^{ub} ^{uc} ^{ud} ^{ue} ^{uf} ^{ug} ^{uh} ^{ui} ^{uj} ^{uk} ^{ul} ^{um} ^{un} ^{uo} ^{up} ^{uq} ^{ur} ^{us} ^{ut} ^{uu} ^{uv} ^{uw} ^{ux} ^{uy} ^{uz} ^{va} ^{vb} ^{vc} ^{vd} ^{ve} ^{vf} ^{vg} ^{vh} ^{vi} ^{vj} ^{vk} ^{vl} ^{vm} ^{vn} ^{vo} ^{vp} ^{vq} ^{vr} ^{vs} ^{vt} ^{vu} ^{vv} ^{vw} ^{vx} ^{vy} ^{vz} ^{wa} ^{wb} ^{wc} ^{wd} ^{we} ^{wf} ^{wg} ^{wh} ^{wi} ^{wj} ^{wk} ^{wl} ^{wm} ^{wn} ^{wo} ^{wp} ^{wq} ^{wr} ^{ws} ^{wt} ^{wu} ^{wv} ^{ww} ^{wx} ^{wy} ^{wz} ^{xa} ^{xb} ^{xc} ^{xd} ^{xe} ^{xf} ^{xg} ^{xh} ^{xi} ^{xj} ^{xk} ^{xl} ^{xm} ^{xn} ^{xo} ^{xp} ^{xq} ^{xr} ^{xs} ^{xt} ^{xu} ^{xv} ^{xw} ^{xx} ^{xy} ^{xz} ^{ya} ^{yb} ^{yc} ^{yd} ^{ye} ^{yf} ^{yg} ^{yh} ^{yi} ^{yj} ^{yk} ^{yl} ^{ym} ^{yn} ^{yo} ^{yp} ^{yq} ^{yr} ^{ys} ^{yt} ^{yu} ^{yv} ^{yw} ^{yx} ^{yy} ^{yz} ^{za} ^{zb} ^{zc} ^{zd} ^{ze} ^{zf} ^{zg} ^{zh} ^{zi} ^{zj} ^{zk} ^{zl} ^{zm} ^{zn} ^{zo} ^{zp} ^{zq} ^{zr} ^{zs} ^{zt} ^{zu} ^{zv} ^{zw} ^{zx} ^{zy} ^{zz} ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jh} ^{ji} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{ju} ^{kv} ^{kw} ^{kx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mm} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc} ^{pd} ^{pe} ^{pf} ^{pg} ^{ph} ^{pi} ^{pj} ^{pk} ^{pl} ^{pm} ^{pn} ^{po} ^{pp} ^{pq} ^{pr} ^{ps} ^{pt} ^{pu} ^{pv} ^{pw} ^{px} ^{py} ^{pz} ^{qa} ^{qb} ^{qc} ^{qd} ^{qe} ^{qf} ^{qg} ^{qh} ^{qi} ^{qj} ^{qk} ^{ql} ^{qm} ^{qn} ^{qo} ^{qp} ^{qq} ^{qr} ^{qs} ^{qt} ^{qu} ^{qv} ^{qw} ^{qx} ^{qy} ^{qz} ^{ra} ^{rb} ^{rc} rd ^{re} ^{rf} ^{rg} ^{rh} ^{ri} ^{rj} ^{rk} ^{rl} ^{rm} ^{rn} ^{ro} ^{rp} ^{rq} ^{rr} ^{rs} ^{rt} ^{ru} ^{rv} ^{rw} ^{rx} ^{ry} ^{rz} ^{sa} ^{sb} ^{sc} ^{sd} ^{se} ^{sf} ^{sg} ^{sh} ^{si} ^{sj} ^{sk} ^{sl} ^{sm} ^{sn} ^{so} ^{sp} ^{sq} ^{sr} ^{ss} st ^{su} ^{sv} ^{sw} ^{sx} ^{sy} ^{sz} ^{ta} ^{tb} ^{tc} ^{td} ^{te} ^{tf} ^{tg} th ^{ti} ^{tj} ^{tk} ^{tl} ^{tm} ^{tn} ^{to} ^{tp} ^{tq} ^{tr} ^{ts} ^{tt} ^{tu} ^{tv} ^{tw} ^{tx} ^{ty} ^{tz} ^{ua} ^{ub} ^{uc} ^{ud} ^{ue} ^{uf} ^{ug} ^{uh} ^{ui} ^{uj} ^{uk} ^{ul} ^{um} ^{un} ^{uo} ^{up} ^{uq} ^{ur} ^{us} ^{ut} ^{uu} ^{uv} ^{uw} ^{ux} ^{uy} ^{uz} ^{va} ^{vb} ^{vc} ^{vd} ^{ve} ^{vf} ^{vg} ^{vh} ^{vi} ^{vj} ^{vk} ^{vl} ^{vm} ^{vn} ^{vo} ^{vp} ^{vq} ^{vr} ^{vs} ^{vt} ^{vu} ^{vv} ^{vw} ^{vx} ^{vy} ^{vz} ^{wa} ^{wb} ^{wc} ^{wd} ^{we} ^{wf} ^{wg} ^{wh} ^{wi} ^{wj} ^{wk} ^{wl} ^{wm} ^{wn} ^{wo} ^{wp} ^{wq} ^{wr} ^{ws} ^{wt} ^{wu} ^{wv} ^{ww} ^{wx} ^{wy} ^{wz} ^{xa} ^{xb} ^{xc} ^{xd} ^{xe} ^{xf} ^{xg} ^{xh} ^{xi} ^{xj} ^{xk} ^{xl} ^{xm} ^{xn} ^{xo} ^{xp} ^{xq} ^{xr} ^{xs} ^{xt} ^{xu} ^{xv} ^{xw} ^{xx} ^{xy} ^{xz} ^{ya} ^{yb} ^{yc} ^{yd} ^{ye} ^{yf} ^{yg} ^{yh} ^{yi} ^{yj} ^{yk} ^{yl} ^{ym} ^{yn} ^{yo} ^{yp} ^{yq} ^{yr} ^{ys} ^{yt} ^{yu} ^{yv} ^{yw} ^{yx} ^{yy} ^{yz} ^{za} ^{zb} ^{zc} ^{zd} ^{ze} ^{zf} ^{zg} ^{zh} ^{zi} ^{zj} ^{zk} ^{zl} ^{zm} ^{zn} ^{zo} ^{zp} ^{zq} ^{zr} ^{zs} ^{zt} ^{zu} ^{zv} ^{zw} ^{zx} ^{zy} ^{zz} ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jh} ^{ji} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{ju} ^{kv} ^{kw} ^{kx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mm} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc} ^{pd} ^{pe} ^{pf} ^{pg} ^{ph} ^{pi} ^{pj} ^{pk} ^{pl} ^{pm} ^{pn} ^{po} ^{pp} ^{pq} ^{pr} ^{ps} ^{pt}

uobis, ut quemadmodū ego feci uobis, ita & uos faciatis.] Amē amē dico uobis, nō
 *legatus est seruus maior domino suo, neq; *apo-
 stolus maior eo qui misit illū. Si hæc sci-
 tis, beati eritis, si feceritis ea. Nō de omni-
 bus uobis dico, [quòd eritis beati] ego scio
 quos elegerim: sed ut adimpleatur scri-
 ptura, Qui manducat mecum panem le-
 uabit contra me calcaneum suum. Amo-
 do dico uobis prius quàm fiat, ut cū
 factum fuerit, credatis quia ego sum.

**De sacramēti Eucharistiæ insti-
 tutione.** *Matt. 26. Mar. 14. Luc. 22.*

C A P V T

C X L V I I.

M. Cœnātib⁹ autē eis, accepit Iesus panē, **A**
L. gratias egit, **M.** benedixit, ac fregit
 deditq; discipulis suis, & ait: Accipite, &
 comedite: Hoc est corpus meū, **L.** qđ pro
 uobis tradetur. Hoc facite in meā cōme-
 morationē. Similiter et calicē postquā cœ-
 nauit **M.** accipiēs, gratias egit, & dedit il-
 lis, dicēs: Bibite ex hoc oēs: Hic ē sanguis
 me⁹ noui testamēti. **L.** Hic est calix nouū
 testamētū in meo sanguine, qui pro uobis
M. & pro multis effundetur in remissionē
 peccatorū. Dico autē uobis, quia non bibā
 amodo de hoc genimine uitis, usq; in diē
 illū, cū illud bibā nouū uobiscū in re-
 gno patris mei. **R.** Et biberunt ex eo oēs.
 De

De apertiori proditoris manifestatione, eiusque egressu. *Mat. 26.*

Joã. 13. Luc. 22. Mar. 14. CAP. CXLVIII.

- I.** Amen amen dico uobis, qui accipit,
A si quem misero, me accipit. Qui autem me accipit, accipit eum qui me misit. Cùm hæc dixisset Iesus turbatus est spiritu, & *testatus est, & dixit, Amen amen dico uobis, quia unus ex uobis me tradet,
B R. qui manducat mecum. **I.** Aspiciebant ergo adinuicem discipuli, hæsitantes de quo diceret. **M.** Et cõtristati ualde, cœperunt singuli **R.** & singulatim **M.** dicere: Nūquid ego sum Domine? At ille respõdens, ait illis: Unus ex duodecim, qui intingit mecum manum in *paropside, hic me tradet. Filius quidem hominis uadit, sicut scriptũ est de illo. Væ autem homini illi, per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille. Respondens autem Iudas, qui tradidit eum, dixit: Nunquid ego sum rabbi? Ait illi: Tu dixisti. **I.** Erat ergo recumbens unus ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus. Innuit ergo huic Simon Petrus, & dixit ei: Quis est, de quo dicit? Itaq; cùm recubisset ille super pectus Iesu, dicit ei: Domine quis est? Respondit Iesus; Ille est, cui ego intinctũ panẽ porre-
XERO.

xero. Et cū intinxisset panē, dedit Iudę Simonis Iſcariotis. Et poſt buccellā intrauit in eū Satanas. Et dicit ei Ieſus: Quod facis, fac citius. Hoc autē nemo ſciuit diſcībentiū, ad quid dixerit ei. Quidā enim putabant, quia oculos habebat Iudas, quod dixerit ei Ieſus: Eme ea quę op^o ſunt nobis ad diem feſtum. Aut egenis ut aliquid daret. Cum ergo accepisset ille, exiuit continuo. Erat autē nox. Cum ergo exisset, dixit Ieſus: Nūc clarificatus eſt filius hominis, & Deus^{*} clarificatus eſt in eo. Si Deus^{*} clarificatus eſt in eo, & Deus clarificabit eū in ſemetipſo. Et cōtinuo clarificabit eum.

*glorificatus

De quæſtione, quis diſcipulorū eſſet maior: & prædictione negationis Petri. *Mat. 26. Marc. 14. Luc. 22. 10. 13.*

CAP. CXLIX.

L. ET ipſi cœperunt quærere inter ſe, **A** quis eſſet, qui eum traditurus eſſet. **[**Facta eſt autem & contentio inter eos, quis eorum uideretur eſſe maior. Dixit autem eis: Reges gentium dominantur eorum, & qui poteſtatem habent ſuper eos, benefici uocantur. Vos autem non ſic. Sed qui maior eſt in uobis, fiat ſicut minor, & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator. Na quis maior eſt, qui recumbit, an qui miniſtrat? Nōne qui recumbit?

Ego

*dux

Ego autem in medio uestrum sum, sicut qui ministrat. Vos autem estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis. Et ego dispono uobis, sicut disposuit mihi pater meus, regnū, ut edatis & bibatis super mēsam meam in regno meo, & sedetis super thronos iudicantes duodecim tribus Israhel.] M. Tunc dixit illis Iesus: Omnes uos scandalum patiemini in me in ista nocte, quia scriptum est: Percutiam pastorem, & dispergētur oues gregis. Sed postquam resurrexero, præcedam uos in Galilæam. Respondens autem Petrus, ait illi: Etsi omnes scandalizati fuerint in te, nunquam scandalizabor. Et ait illi Iesus: C. I. Simon ecce Satan expetiuit uos, ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogauit pro te, ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. D. I. Filioli adhuc modicum uobiscum sum. Quæretis me, & sicut ego dixi Iudæis, Quò ego uado, uos non potestis uenire. Et uobis dico modo: Dicit ei Simon Petrus: Domine quo uadis? Respōdit Iesus: Quò ego uado, non potes me sequi modo. Sequēris autē postea. Dicit ei Petrus: † Quare non possum te sequi modo? Domine tecum paratus sum, & in carcerem, † Domine & in mortem ire. Animam meam pro te ponam. ne

Zac. 13. e

† Domi-

ne

ponam. Respondit ei Iesus: Animam tuam pro me pones? Amen amen dico tibi: M. In hac nocte, R. priusquam gallus bis uocē dederit, ter me es negaturus. At ille amplius loquebatur: M. Et si oportuerit me mori tecum, te non negabo. Similiter & omnes discipuli dixerunt. L. Et dixit eis: Quando misi uos sine sacculo & pera & calciamentis, nunquid aliquid defuit uobis? At illi dixerunt: Nihil. Dixit ergo eis: Sed nunc qui habet sacculum, tollat, similiter & peram. Sed qui non habet, uadat tunicam suam, & emat gladium. Dico enim uobis, quoniam adhuc quod scriptum est, oportet impleri in me: Et cum iniquis iustus deputatus est. Etenim ea quæ sunt de me, finem habent. At illi dixerunt: Ecce duo gladii hic. At ille dixit eis: Satis est.

De prima parte sermonis Domini in cœna.

Math. 16.

Ioan. 13. & 14.

CAP. CL.

1. **F**ilioli adhuc modicum uobiscum sum. Mandatum nouum do uobis, ut diligatis inuicem, sicut dilexi uos, ut & uos diligatis inuicem. In hoc cognoscet omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Et ait: Non turbetur cor uestrum. Creditis in Deum, & in me credite. In domo patris mei mansiones

fiones multæ sunt. *Si quo minus, dixif- *Sin mi-
 sem uobis, quia uado parare uobis locū. nus
 Et si abiero, et preparauero uobis locum,
 iterum *uenio ad uos, & accipio uos ad *uentu-
 meipsum, ut ubi ego sum, & uos sitis. Et rus sum
 quo ego uado, scitis, & uiam scitis. Dicit
 ei Thomas: Domine, nescim⁹ quo uadis,
 & quomodo possumus uiam scire? Dicit
 ei Iesus: Ego sum uia, ueritas & uita. Ne-
 mo uenit ad patrē, nisi per me. Si cogno-
 uissetis me, & patrem meum utique co-
 gnouissetis, & amodo cognoscetis eum,
 & uidistis eū. Dicit ei Philippus: Domi-
 ne ostēde nobis patrem, & sufficit nobis.
 Dicit ei Iesus: Tanto tempore uobiscum
 sum, & non cognouistis me? Philippe,
 qui uidet me, uidet & patrem meum.
 Quomodo tu dicis: Ostende nobis pa-
 trem? Non credis, quia ego in patre, &
 pater in me est? Verba quæ ego lo-
 quor uobis, à meipso non loquor: pater
 autem in me manens, ipse facit opera.
 Non creditis, quia ego in patre, & pater
 in me est: alioqui propter opera ipsa cre-
 dite † Amen amen dico uobis, qui credit † mihi
 in me, opera quæ ego facio, ipse faciet, &
 c maiora horum faciet, quia ego ad patrem
 uado. Et quodcunque petieritis patrem
 in nomine meo, hoc faciā, ut glorifice-
 tur

tur pater in filio. Si quid petieritis me in nomine meo, hoc faciam. [Si diligitis, me, mādāta mea seruate. Et ego rogabo ^D * conso- patrē, & alium * paraclētum dabit uobis, latorem ut maneat uobiscum in æternum, spiritum ueritatis, quem mundus non potest accipere, quia non uidet eum, nec scit eum. Vos autem cognoscetis eum, quia apud uos manebit, & in uobis erit. Non relinquam uos orphanos: ueniam ad uos. Adhuc modicum, & mundus me iam non uidet. Vos autem uidetis me, quia ego uiuo, & uos uiuetis. In illo die uos cognoscetis, quia ego sum in patre meo, & uos in me, & ego in uobis. Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est, qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligam eum, & * manifestabo ei me ipsum.] Dicit ei Iu-⁷ * insinua bo das, non ille Iscariotis: Domine quid factum est, quia manifestaturus es te ipsum nobis, & non mundo? Respōdit Iesus, & dixit ei. [Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum ueniamus, & mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me, sermones meos non seruat. Et sermonem quē audistis, nō est meus, sed ei⁹ qui misit me patris. Hæc locutus sum uobis, apud

apud uos manés. Paracletus autem Spiritus sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille uos docebit omnia, & *suggeret *submonebit uobis omnia quæcunq; dixero uobis. Pacem relinquo uobis, pacem meam do uobis. Non quomodo mundus dat, ego do uobis. Non turbetur cor uestrũ, neq; formidet. Audistis, quia dixi uobis, *Vado & *Ab eo uenio ad uos. Si diligeretis me, gauderetis utiq;, quia ꝑ uado ad patrẽ, quia pater maior me est. Et nunc dixi uobis, prius quàm fiat, ut cùm factum fuerit, credatis. Iam non multa loquar uobiscum. Venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quicquam. Sed ut cognoscat mundus, quia diligo patrem, & sicut mandatum dedit mihi pater sic facio.] Surgite eamus hinc. M. Et hymno dicto exierunt. [*extra ciuitatem, uersus mansiẽm Oliueti.*]

De residuo sermonis Domini, facti post urbis egressum, modò eundo, modò stando.

Ioan. 15. 16. 17.

CAP. CLI.

¶ **E**Go sum uitis uera, & pater meus agricola est. Omnem palnitẽ in me non ferentẽ fructũ, tollet eum: & omnem qui fert fructũ, purgabit eum, ut fructum plus adferat. Iam uos mundi estis propter sermonem, quẽ loquutus sum uobis. Ma-

r nete

nite in me, & ego in uobis. Sicut palmēs
 non potest ferre fructum à semetipso, nisi
 māserit in uite: sic nec uos, nisi in me mā-
 seritis. ¶ Ego sum uitis, & uos palmites.
 Qui manet in me, & ego in eo, hic fert^B
 fructū multū: quia sine me nihil potestis
 facere. Si quis in me nō manserit, mittetur
 foras, sicut palmēs: & arefcet, & colligent
 eum, & in ignē mittent, & ardet. ¶ Si man-^C
 seritis in me, & uerba mea in uobis man-
 serint, quodcunque uolueritis, petetis, &
 fiet uobis. ¶ In hoc * clarificatus est pater^D
 meus, ut fructum plurimum adferaris, &
 efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me
 pater, & ego dilexi uos. Manete in dile-
 ctione mea. Si præcepta mea seruaueritis,
 manebitis in dilectione mea: sicut & ego
 præcepta patris mei seruauī, & maneo in
 eius dilectione. Hæc loquutus sum uobis,
 ut gaudiū meum in uobis sit, & gaudium
 uestrū impleatur. ¶ Hoc est præceptum^E
 meum, ut diligaris inuicē, sicut dilexi uos.
 Maiorē hac dilectiōe nemo habet, quā
 ut animā suam ponat quis pro amicis suis.
 Vos amici mei estis, si feceritis, quæ ego
 præcipio uobis. * Iam non dicam uos ser-
 uos, quia seruus nescit, quid faciat domi-
 nus eius. Vos autem dixi amicos, quia o-
 mnia quæcunq; audiui à patre meo, nota
 feci

*glorifi-
catus

*Pos-
hac

feci uobis. Non uos me elegistis, sed ego
 elegi uos, & posui uos, ut eatis & fructum
 adferatis, & fructus uester maneat : ut
 quodcunque petieritis patrem in nomine
 meo, det uobis.] [Hæc mando uobis, ut
 diligatis inuicē. Si mūdus uos odit, scito-
 te, quia me * priorē uobis odio habuit. Si * prius q̄
 de mundo fuissetis, mūdus quod suū erat, uos
 diligeret : quia uerò de mundo non estis,
 sed ego elegi uos de mundo, propterea
 odit uos mūdus. Memētote sermonis mei,
 quem ego dixi uobis: Non est seruus ma-
 ior domino suo. Si me persecuti sunt, &
 uos persequētur. Si sermonē meū seruau-
 erint, & uestrum seruabū. Sed hæc omnia
 facient uobis propter nomen meum, quia
 nesciunt eum, qui misit me. Si non uenif-
 sem, & loquutus eis nō fuisset, peccatum
 non haberent. Nunc autem * excusationē * pretext-
 non habent de peccato suo. Qui odit me, tum.
 odit & patrem meum. Si opera non fecif-
 sem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum
 non haberent. Nunc autem & uiderunt,
 & oderunt & me, & patrem meum. Sed ut
 adimpleatur sermo, qui in lege corū scri-
 ptus est : Quia odio habuerunt me gra- Psa. 14. c
 tis.] [Cum autē uenerit paracletus, quem
 ego mittam uobis à patre, spiritum uerita-
 tis, qui à patre procedit, ille testimonium

perhibebit de me. Et uos testimoniū perhibebitis, quia ab initio mecum estis. Hæc
 16 loquutus sum uobis, ut non scandalizetis
 *alienos mini. *Absque synagogis facient uos. Sed
 à syna- uenit hora, ut omnis, qui interficit uos, ar-
 gogis fa bitretur * obsequium sc præstare Deo. Et
 cient, id hæc facient uobis, quia non nouerunt pa-
 est, excō trem neq; me. Sed hæc loquutus sum uo-
 communica- bis, ut cum uenerit hora, eorum remini-
 bunt. scamini, quia ego dixi uobis. 7 Hæc autē
 *cultum uobis ab initio non dixi, quia uobiscum
 eram. Et nunc uado ad eum, qui me mi-
 fit, & nemo ex uobis interrogat me, quō-
 uadis? Sed quia hæc loquutus sum uobis, *
 tristitia impleuit cor uestrum, sed ego ue-
 ritatem dico uobis, Expedi uobis, ut ego
 uadam. Si enim nō abiero, paracletus non
 ueniet ad uos, Si autem abiero, mittam
 eum ad uos. Et cum uenerit, ille arguet
 mundum de peccato, & de iustitia, & de
 iudicio. De peccato quidē, quia non cre-
 diderunt in me. De iustitia uerò, quia ad
 patrem uado, & iam non uidebitis me. De
 iudicio autē, quia princeps huius mundi
 iam iudicatus est. Adhuc multa habeo uo-
 bis dicere, sed nō potestis portare modo.
 Cū autem uenerit spiritus ille Veritatis
 *ducet *docebit uos omnē ueritatem. Non enim
 uos in loquetur à semetipso, sed quæcūq; audiet,
 loquet

loquetur, & quæ uentura sunt, annuntia-
 bit uobis. Ille me clarificabit, quia de meo
 accipiet, & annūtiabit uobis. Omnia quæ-
 cunque habet pater, mea sunt : propterea
 dixi, quia de meo accipiet, & annuntiat
 uobis.] [Modicum, & *iam non uidebi- *ampli⁹
 tis me, & iterum modicū, & uidebitis me,
 quia uado ad patrē. Dixerunt ergo ex di-
 scipulis eius adinuicē: Quid est hoc quod
 dicit nobis : Modicū & iam non uidebitis
 me, & iterū modicum & uidebitis me, &
 quia uado ad patrē ? Dicebāt ergo: Quid
 est hoc, quod dicit nobis Modicum ? Ne-
 scimus, quid loquitur. Cognouit autē Ie-
 svs, quia uolebāt eum interrogare, & di-
 xit eis : De hoc quæritis inter uos, quia
 dixi, Modicū & non uidebitis me, & iterū
 modicū, & uidebitis me. Amen amen di-
 co uobis, quia plorabitis & *flebitis uos, *lamen-
 mundus autē gaudebit, uos autem cōtri- tabitis
 stabimini : sed tristitia uestra uertetur in
 gaudium. Mulier cūm parit, tristitiam ha-
 bet, quia uenit hora eius. Cūm autē pepe-
 rit puerū, iam non meminit pressuræ, pro-
 pter gaudiū, quia natus est homo in mun-
 dum. Et uos igitur nunc quidē tristitiam
 habetis. Iterum autē uidebo uos, & gau-
 debit cor uestrum, & gaudium uestrū ne-
 mo tollet à uobis:] & in die illo me non
 rogab

rogabitis quicquam. [Amé amé dico no-
 *Quod- bis: * Si quid petieritis patrem in nomine
 cunq; meo, dabit uobis. Vsq; modo non petistis
 quicquam in nomine meo. Petite & acci-
 pietis, ut gaudium uestrū sit plenum. Hæc
 in prouerbiis loquutus sum uobis. Venit
 hora, cū iam non in prouerbiis loquar
 uobis, sed palam de patre meo annūtiabo
 uobis. In illo die in nomine meo petetis.
 Et non dico uobis, quia ego rogabo pa-
 trem de uobis. Ipse enim pater amat uos,
 quia uos me amastis, & credidistis, quia à
 Deo exiui. Exiui à patre, & ueni in mun-
 dum: iterum relinquo mundum, & uado ^o
 ad patrem. Dicunt ei discipuli eius: Ecce
 nunc palam loqueris, & prouerbum nul-
 lum dicis. Nunc scimus, quia scis omnia,
 & non opus est tibi, ut quis te interro-
 get. In hoc credimus, quòd à Deo existi.]
 Respondit eis Iesus: [Modo creditis. Ecce ^p
 uenit hora, & iam uenit, ut dispergami-
 unusquisq; in propria, & me solum relin-
 quatis. Et tamen non sum solus, quia pa-
 ter mecum est. Hæc loquutus sum uobis,
 ut in me pacē habeatis. In mundo presū-
 ram habebitis: sed cōfidite, ego uici mun-
 dum. Hæc loquutus est I E S U S. [& sub- ^q
 leuatis in cælum oculis, dixit: Pater uenit
 hora, clarifica filium tuum, ut filius tuus
 clarifi

clarificet te: sicut dedisti ei potestatem om-
 nis carnis, ut omne quod dedisti ei, det
 eis uitam æternā. Hæc est autē uita æter-
 na, ut cognoscant te solum Deum uerum,
 & quem misisti I E S U M Christum. ¶ Ego
 te clarificaui super terram, opus consum-
 maui, quod dedisti mihi ut faciā. Et nunc
 clarifica me tu pater apud te metipsum,
 claritate quam habui prius, quā in mūdo
 feret, apud te. Manifestaui nomen tuum
 hominibus, quos dedisti mihi de mundo.
 Tui erant, & mihi eos dedisti, & sermonē
 tuum seruauerunt. Et nunc cognouerunt,
 quia omnia quæ dedisti mihi, abs te sunt:
 quia uerba quæ dedisti mihi, dedi eis, &
 ipsi acceperunt & cognouerunt uerē, quia
 a te exiui, & crediderunt, quia tu me mi-
 sisti. Ego pro eis rogo, non pro mundo
 rogo, sed pro his quos dedisti mihi, quia
 tui sunt. Et mea omnia tua sunt, & tua mea
 sunt, & clarificatus sum in eis. Et iam non
 sum in mūdo, & hi in mundo sunt, & ego
 ad te uenio. ¶ Pater sancte serua eos in
 nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint
 unum, sicut & nos. Cum essem cum eis,
 ego seruabam eos in nomine tuo: quos *¶ in manu*
 dedisti mihi, custodiui, & nemo ex eis *do*
 periit, nisi filius perditionis, ut scriptura *ps. 108. b*
 impleatur. Nunc autē ad te uenio, & hæc
 loquetur

loquor in mundo, ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum, & mundus eos odio habuit: quia non sunt de mundo, sicut & ego non sum de mundo. Non rogo, ut tollas eos de mundo, sed ut serues eos à malo. De mundo non sunt, sicut & ego non sum de mundo. Sanctifica eos in ueritate. Sermo tuus ueritas est. Sicut tu emisisti in mundum, & ego misi eos in mundum, & ego pro ipsis sanctifico meipsum, *fina* ut sint & ipsi sanctificati in ueritate. Non pro his autem rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per uerbum eorum in me, ut omnes unum sint, sicut tu pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint, ut mundus credat, quia tu me emisisti. Et ego claritatem, quam tu dedisti mihi, dedi eis, ut sint unum, sicut & nos unum sumus. Ego in eis & tu in me, ut sint consummati in unum, & cognoscat mundus, quia tu me emisisti, & dilexi eos, sicut & me dilexisti. Pater quos dedisti mihi, uolo ut ubi ego sum, & illi sint mecum, ut uideant claritatem meam quam dedisti mihi, quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste, mundus te non cognouit. Ego autem te cognoui, & ii cognouerunt, quia tu me emisisti, & notum feci *cis*

eis nomen tuum, ut dilectio, qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis.

De ingressu Christi in hortum, & de oratione, & captiuitate sua.

Mat. 26. Mar. 14. Luc. 22.

Ioan. 18.

CAP. CLII.

HAec cum dixisset **I**ESVS egressus est cum discipulis suis, **L.** secundum consuetudinem **M.** in montem Oliueti, **L.** trans torrentem Cedron, **M.** in uillam **R.** cui nomē Gethsemani. **I.** ubi erat hortus, in quē introiuit ipse & discipuli eius. Sciebat autem & Iudas, qui tradebat eum, locū quia frequenter conuenerat **I**ESVS illuc cum discipulis suis. **M.** Et dixit discipulis suis: Sedete hic, donec uadam illuc & orem. Et coassumpto Petro & duobus filiis Zebedæi, cœpit contristari & mœstus esse, **R.** pauere & tædere. **M.** Tunc ait illis: * Tristis est anima mea * Mœsta usque ad mortem. * Sustinete hic, & uigilate mecum. **L.** Et ipse auulsus est ab eis, * Mane te quantum * iactus est lapidis. **M.** Et progressus pusillum, procidit in faciem suam ad iactū **R.** super terrā, & orabat, ut si fieri posset, **c** transiret ab eo hora. Et dixit: Abba pater, omnia possibilia sunt tibi, transfer hūc calicem à me: sed non quod ego uolo, sed quod tu. **M.** Et uenit ad discipulos suos, **r** &

& inuenit eos dormientes. Et dixit Petro
 sic: R. Simon dormis? Non potuisti una
 hora uigilare mecum? Vigilate, & orate,
 ut non intretis in tentationem. Spiritus
 quidem promptus est, caro autē infirma.
 M. Iterum secundo abiit & orauit R. eun-
 dem sermonē, dicens: M. Pater mi, si non
 † à me potest hic calix transire nisi bibam illum,
 fiat uoluntas tua. Et uenit iterum & inue-
 nit eos dormientes: Erant enim oculi eo-
 rū grauati, R. & ignorabāt quid respon-
 derent ei. M. Et relictis illis, iterum abiit
 tertio; & orauit eundem sermonē. L. Et
 positis genibus orabat, dicens: Pater si uis,
 transfer calicem istum à me: Veruntamen
 non mea, sed tua uoluntas fiat. Apparuit
 autē illi angelus de cælo, confortās eum.
 Et factus in agonia prolixius orabat. Et
 factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis
 decurrentis in terram. Et cū surrexisset
 ab oratione, & uenisset ad discipulos suos,
 inuenit eos dormientes præ tristitia. Et
 ait illis: Quid dormitis? R. Dormite iam,
 & requiescite. Sufficit. L. Surgite & orate,
 ne intretis in tentationē. M. Ecce appro-
 pinquabit hora, & filius hominis tradetur
 in manus peccatorum. Surgite, eamus: R.
 Ecce qui me tradet, prope est. I. Iudas
 ergo cū accepisset cohortem, & à pon-
 tificib

F rificibus & Phariseis ministros, uenit illuc
 cum*laternis, & facibus, & armis. M. Et *lucer-
 adhuc I E S V loquēte, ecce Iudas Iscario- nis
 tis unus ex duodecim, & cū eo turba mul-
 ta cum gladiis & fustibus & lignis missi
 à principibus sacerdotum, & Scribis, & se-
 nioribus populi. R. Dederat autē traditor
 G eis signum, dicens: Quencunq; osculatus
 fuero, ipse est: tenete eum, & ducite*cau- *secure
 tē. L. Et antecedebat eos, & appropinqua-
 uit I E S V, ut oscularetur eum. R. Et cū
 uenisset, statim accessit ad eum, & ait: M.
 Aue rabbi. Et osculatus est eū. Dixitq; ei
 I E S V S: Amice, ad quid*uenisti? L. Iuda, *ades?
 osculo filium hominis tradis? I. I E S V S
 itaq; sciens omnia, quæ uentura erāt super
 H eum, processit, & dixit eis: Quē quæritis?
 Responderunt ei: I E S V M Nazarenum.
 Dixit eis I E S V S: Ego sum. Stabat autem
 & Iudas, qui tradidit eum, cum ipsis. Ut
 ergo dixit eis I E S V S, Ego sum: abierūt
 retrorsum, & ceciderunt in terram. Iterum
 ergo eos interrogauit: Quē quæritis? Illi
 autē dixerūt: I E S V M Nazarenū. Respon-
 dit I E S V S: Dixi uobis, Quia ego sum. Si
 ergo me quæritis, sinite hos abire. Ut im-
 pleretur sermo, quem dixit: Quia quos
 dedisti mihi, non perdidisti ex eis quæ-
 quam. M. Tunc accesserūt, & manus inie-
 cerunt

cerūt in I E S V M, & tenuerūt cum. L. Videntes autem hi, qui cum ipso erāt, quod futurum erat, dixerūt ei: Domine, *si percutiētiem? *

1. Simon ergo Petrus L. unus ex illis 1. habens gladium, eduxit eum, & percutit Pontificis summi sacerdotis seruum, & abscidit auriculam eius dexteram. L. Respōdens autem I E S V S, ait: Sinite usq; huc. 1. Erat autem nomen seruo Malchus. Dixit ergo I E S V S Petro: Mitte gladium tuum in uaginā. Calicem quem dedit mihi pater, non uis ut bibam illū? M. Omnes enim, qui acceperint gladium, gladio peribunt. An putas, quia *modo non possum † rogare patrē meum, & exhibebit mihi modō plus quā duodecim legiones angelorū? Quomodo ergo implebūtur scripturæ? Quia sic oportet fieri. L. Et cū tetigisset auriculam eius, sa nauit eum. Dixit autē I E S V S ad eos qui uenerant ad se, Principes sacerdotum, & magistratus templi, & seniores: Quasi ad latronem existis cum gladiis & fustibus, comprehendere me, cum quotidie fuerim uobiscum in templo, non extendistis manus in me. M. Et sedebam docens, & non me tenuistis. L. Sed hęc est hora ueltra, & potestas tenebrarū. M. Hoc autem totum factū est, ut adimplerentur scripturæ prophetae

phetarū. Tunc discipuli, relicto eo, omnes fugerunt. *I.* Cohors autem, & Tribunus, & ministri Iudeorum, comprehenderunt

M *I* *E* *S* *V* *M*. *R.* Adolefcens autem quidam fequebatur cum amictus findone fuper nudo, & tenuerunt eum. At ille relicta findone, nudus profugit ab eis.

De miffione Iefu ad Annam: & prima negatione Petri. *Mat. 26.*

Mar. 14. Luc. 22. Ioan. 18. CAP. CLIII.

M *A* **T** illi tenetes *I* *E* *S* *V* *M*, *I.* ligauerūt, & adduxerunt eum ad Annam primum. Erat enim focer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius. Erat autem Caiphas, qui confiliū dederat Iudæis. Quia expedit unum hominē* mori pro populo. **perdi* Sequebatur autē *I* *E* *S* *V* *M* à longe Simō Petrus, & alius difcipulus. Difcipulus autem ille, erat notus pōtifici: & introiuit cū *I* *E* *S* *V* in atrium Pontificis. Petrus autē stabat ad oftium, foris. Exiuit ergo difcipulus qui erat notus Pōtifici, & dixit oftiarie, & introduxit Petrum intrò, *M.* ufq; in atrium Principis sacerdotū. *R.* Et cūm effet Petrus in atrio, deorfum, *L.* accēfo igne in medio atrio, & circumfedentibus illis, *M.* Petrus fedebat foris in atrio, *L.* in medio eorū: quē cūm uidiffet *M.* una ancilla, *L.* fedentem ad lumē, & eum fuiffet intuita, dixit:

dixit: Et hic cū illo erat. **I.** Dicit ergo Pe^c
tro ancilla ostiaria, **R.** summi sacerdotis,
cū uidisset Petrum calefacientem se, **I.**
Nunquid & tu ex discipulis es hominis
istius? **L.** Mulier, **R.** neq; scio, neq; noui qd
dicas. **M.** Tu cū IESU Galilæo eras. At ille
negauit eum corā omnibus, dicēs: **I.** Non
sum: **L.** Non noui illum. **I.** Stabant autem
serui & ministri ad prunas, quia frigus
erat, & calefaciebant se. Erat autē Petrus
stans cum eis, & calefaciēs se. **R.** Exiit
foras in atrium, & gallus cātauit. **I.** Pon-
tifex ergo interrogauit IESUM de disci-
pulis suis, & de doctrina eius. Respōdit ei
IESUS: Ego palām locutus sum mūdo.
Ego semper docui in synagoga, & in tem-
plo, quō omnes Iudei cōueniunt, et in oc-
culto locutus sum nihil. Quid me interro-
gas? Interroga eos, qui audierunt, quid lo-
cutus sum ipsis. Ecce, hi sciunt quid dix-
erim ego. Hæc autē cū dixisset, unus assi-
stēs ministrorū, dedit alapā IESU, dicēs:
Sic respōdes pōtifici? Respōdit ei IESUS:
Si malè locutus sum, testimoniū perhibe
de malo: Si autem bene, quid me cædis?
De missione Iesu ad Caiphā: &
de secunda, & tertia negationi-
bus Petri in domo Caiphæ: de-
que falsis testimoniis contra Ie-
sum,

sum: *Mat. 26. Mar. 14. Luc. 22. Ioh. 18.*

CAPVT . CLIIII .

A **E** T I E S V M ligatum misit Annas ad
 Caipham, Principem sacerdotū, *M.*
 ubi Scribæ, & sēiores, & Pharisei conue-
 nerant. Petrus autē sequebatur eum à lon-
 gè usq; in atrium Principis sacerdotum.
 Et ingressus intrò, sedebat cū ministris,
 ut uideret finem. Exeunte autē Petro* *ia-* *in uesti
bulum
nam, *R.* rursus cū uidisset illū *M.* aliā
 ancilla, *R.* cœpit dicere circūstantibus, *M.*
 his qui erant ibi: Hic erat cum I E S V Na-
 zareno. *I.* Erat autem Simon Petrus stans
 & calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Num-
 quid & tu ex discipulis eius es? *L.* Et post
 pusillum, alius uidens eum, dixit: Et tu de
 illis es. *M.* Et iterū negauit cum iuramen-
 to, *I.* & dixit: *L.* O homo, nō sum: *M.* quia
 non noui hominem. Et post pusillum, *L.*
 interuallo factò quasi horæ unius, alius
 quidā affirmabat, dicens: Verè & hic cum
 illo erat, nam & Galileus est. *R.* Rursum,
 qui astabant, dicebāt Petro: *M.* Verè & tu
 ex illis es, *R.* nā & Galileus es, *M.* loquelā
 tua manifestū te facit. *I.* Dixit ei unus ex
 seruis Pōtificis, cognatus eius, cuius absce-
 dit Petrus anticulam, Non ne ego te uidi
 in horto cū illo? *L.* Et petrus *M.* cœpit ana-
 thematizare, detestari, & iurare, *R.* quia
 nescio

nescio hominē istum, quem dicitis. **L.** Et
 cōtinuò adhuc eo loquēte; **R.** iterū gallus
 cantauit. Et conuersus Dominus, respexit
 Petrū. **R.** Et recordatus est Petrus uerbi,
 quod dixerat ei **I E S V S**, Priusquā gallus
 cātet bis, ter me negabis. **L.** Et egressus fo-
 ras Petrus, fleuit amare. **M.** Princeps autē
 sacerdotū & omne concilium, quærebāt
 falsum testimoniū cōtra **I E S V M**, ut eum
 morti traderent. Et non inuenerunt, cum
 multi falsi testes accessissent. **R.** Et quidā
 surgentes falsum testimoniū ferebant ad-
 uerſus eum, dicētes: Quoniā nos audiui-
 mus eum dicentē: Ego dissoluam templū
 hoc manufactū, & post triduum aliud nō
 manufactum ædificabo. Et nō erat conue-
 niens testimoniū illorum. **M.** Nouissimē
 autē uenerunt duo falsi testes, & dixerūt:
 Hic dixit: Possum destruere templū Dei,
 & post triduum reædificare illud. **R.** Et
 * sufficiē * cōuenientia testimonia non erāt. Et sur-
 * tia gens summus sacerdos in mediū interro-
 gavit **I E S V M**, dicēs: Non respōdes quic-
 quam ad ea, quæ obiiciuntur ab his? Ille
 autem tacebat, & nihil respondit. Rur-
 sum summus sacerdos interrogabat eum,
 & dixit ei: **M.** Adiuro te per Deū uiuum,
 ut dicas nobis, si tu es Christus filius Dei
R. benedicti. M. Dixit illi **I E S V S**: Tu di-
 xisti

Gxisti. R. Ego sum. M. Veruntamē dico uobis: A modò uidebitis filiū hominis sedentem à dextris uirtutis Dei, & ueniētem in nubibus cæli. Tunc Princeps sacerdotum scidit uestimēta sua, dicens: Blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiā †. *† eius*
Hur? R. Qui omnes condēnauerunt eum, esse reū mortis. L. Et uiri qui tenebāt eū, *Esa. 50. 6* illudebāt ei. M. Tunc expuerunt in faciē eius: L. Et uelauerūt eum, cēdētes eum cōlaphis. M. Alii autē palmas in faciē eius dederunt, L. & interrogabāt, M. dicētes: Prophetiza nobis Christe, Quis est, qui te percussit? R. Et ministri eū alapis cēdebāt. L. Et alia multa blasphemātes dicebāt in eū.
De tertia cōuentione seniorū, & traditione Iesu Pilato. Mat. 27. Luc. 22. 23. Mar. 15. Io. 18. 19. CAP. CLV.

L. A **E**T ut factus est dies, R. confestim, M. 22 emanē consiliū inierunt R. summi sacerdotes, M. omnes Principes & Seniores populi, R. cū Scribis, & uniuerso cōcilio, M. aduersus IESVM, ut eū morti traderēt. L. Et duxerūt illum in conciliū suum, dicētes: Si tu es Christus, dic nobis. Et ait illis: Si uobis dixero, non credetis mihi: si autē & interrogauero, non respondebitis mihi, neq; dimittetis. Ex hoc autē erit **lius**

lius hominis sedēs à dextris uirtutis Dei.
 Dixerunt autē omnes: Tu ergo filius Dei
 †. *id ipsos* es? Qui ait †: Vos dicitis, quia ego sum. At
 illi dixerūt: Quid adhuc desideramus te-
 stimoniū? Ipsi enim audiui⁹ de ore eius.
 Et surgēs omnis multitudo eorum, R. &
 uincientes I E S V M, L. duxerūt illum 1. †
 23 Caipha in prætoriū, L. ad Pilatum. I. Erat c
 18 autē mane. Et ipsi non introierūt in præ-
 toriū, ut non cōtaminarentur, sed mandu-
 carent pascha. Exiuit ergo Pilatus ad eos
 foras. M. Et uinctum tradiderūt Pontio
 Pilato præfidi. Tunc uidēs Iudas, qui tra-
 didit eum, quòd damnatus esset pœniten-
 tia ductus, retulit triginta argenteos prin-
 cipibus sacerdotum, & senioribus populi,
 * innocē dicēs: Peccavi, tradens sanguinem* iustū.
 tem At illi dixerunt: Quid ad nos? tu uideris. D
 Et proiectis argenteis in tēplo, recessit: &
 abiens, laqueo se suspendit. Principes autē
 sacerdotū, acceptis argēteis, dixerunt: Nō
 licet mittere in corbonam, quia pretium
 sanguinis est. Cōcilio autē inico, emerūt
 ex illis agrū figuli in sepulturā peregrin-
 orum. Propter hoc uocatus est ager ille
 Acheldemach, hoc est, ager sanguinis,
 usq; in hodiernū diem. Tunc impletū est
Hic. 15. d quod dictū est per Hieremiā prophetā di-
Zac. 11.6 centem; Et acceperunt triginta argēteos,
 pret

pretium appretiati, quem appretiauerūt à filiis Israël, & dederūt eos in agrū figuli, sicut cōstituit mihi Dominus. I E S V s a u t e m stetit ante Præsīdē, 1. Et dixit Præsēs: Quam accusationē adfertis aduersus hominem hunc? Responderunt, & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, nō tibi tradidissēmus eū. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum uos, & secūdum legem uestrā indicate eum. Dixerūt ergo ei Iudæi: Nobis non licet interficere quēquam: Vt sermo I E S V impleretur, quem dixit, significans qua morte esset moriturus. 1. Cœperunt autē accusāre eum, dicentes: Hunc inuenimus subuertentem gentem nostrā, & prohibētē tributa dari Cæsari, & dicentem se Christum Regem esse. Pilatus autem interrogauit eum dicēs: Tu es rex Iudæorū? At ille respōdens, ait: Tu dicis. Ait autē Pilatus ad principes sacerdotū, & turbā: Nihil inuenio causæ in hoc homine. At illi inualescebant, dicētes: Commouet populū, docens per uniuersam Iudæam, incipiens à Galilæa usq; huc. Pilatus autem audiens Galilæā, interrogauit si homo Galilæus esset. Et ut cognouit, quòd de Herodis potestate esset, remisit eū ad Herodē, qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Herodes autē uiso I E S V ,

gauiſus eſt ualde. Erat enim ex multo tē-
 pore cupiēs uidere eum, eo quòd audiret
 multa de illo, & ſperabat aliquod ſignū
 uidere ab eo fieri. Interrogabat autē illū
 multis ſermonib⁹. At ipſe nihil illi reſpō-
 debat. Stabāt autem Princeipes ſacerdotū,
 & Scribæ, cōſtanter accuſantes eum. Spre-
 uit autē illū Herodes cum exercitu ſuo,
 & illuſit indutū ueſte alba, & remiſit ad
 Pilatum. Et facti ſunt amici, Herodes &
 Pilatus, in ipſa die. Nā antea iniuſici erant
 adinuicem. Pilatus autem cōuocatis prin-
 cipibus ſacerdotum, & magiſtratibus, &
 plebe, dixit ad illos: Obtuliſti mihi homi-
 nem hunc, quaſi auertentem populum. Et
 ecce ego coram uobis interrogans, nullā
 cauſam inuenio in homine iſto, ex his in
 quibus accuſatis. Sed neq; Herodes. Nam
 remiſi uos ad illum, & ecce nihil dignum
 morte actum eſt ei. Emendatum ergo il-
 lum dimittā. 1. Intrauit ergo iterum in
 prætorium Pilatus, & uocauit I E S V M, &
 dixit ei: Tu es Rex Iudæorum? Et respon-
 dit I E S V S: A temetiſo hoc dicis, an alii
 tibi dixerunt de me? Reſpondit Pilatus:
 Nunquid ego Iudæus ſum? Gens tua, &
 Pontifices tradiderunt te mihi. Quid fe-
 ciſti? Reſpōdit I E S V S: Regnum meum
 non eſt de hoc mundo. Si ex hoc mundo
 eſſet.

esset regnum meum , ministri mei utique
 decertarēt, ut non traderer Iudæis. Nunc
 autem regnum meum non est hinc. Dixit
 itaq; ei Pilatus: Ergo Rex es tu? Respōdit
 IESVS : Tu dicis, q̄ Rex sum ego. Ego in
 hoc natus sum, & ad hoc ueni in mundū,
 ut testimonium perhibeā ueritati. Omnis
 qui est ex ueritate, audit uocē meam. Di-
 cit ei Pilatus : Quid est ueritas? Et cū
 hoc dixisset , iterum exiuit Pilatus ad Iu-
 dæos, & ad Principes sacerdotum & tur-
 bas, & dicit eis : Ego nullā inuenio in eo
 causam. M. Et cū accusaretur à Principi-
 bus sacerdotū & senioribus, nihil respon-
 dit. Tunc dixit ei Pilatus, R. & interroga-
 uit eum rursū, dicens : Non respondes
 quicquā? M. Non audis quanta aduersum
 te dicunt testimonia? R. Vide in quantis
 te accusant. I E S V S autē amplius M. non
 respondit ei ad ullum uerbum , ita ut mi-
 raretur Præses Pilatus uehementer. Per
 diem autem festum solennem, cōsueuerat
 Præses dimittere populo unum uinctum,
 quē uoluissent, R. & quencunq; petissent,
 L. necesse habebat dimittere eis. M. Habe-
 bat autem tunc unum uinctum insignem,
 qui dicebatur Barabas. R. Et cū ascen-
 disse turba , cœpit rogare , sicut semper
 faciebat illis. M. Congregatis ergo illis,
 s 3 dixit

dixit Pilatus : i. Est consuetudo uobis, ut unum dimittam uobis in Pascha. *m.* Quē uultis dimittā uobis? Barabban, an Iesum, *m* qui dicitur Christus? Sciebat enim, quod per inuidiam tradidissent eum summi sacerdotes. Principes autem sacerdotum & seniores cōcitauerunt turbam, & persuaserunt populo, ut peterent Barabbā: Iesum uerò perderent. Respondens autem præses, ait illis: Quem uultis uobis de duobus
 18 dimitti? At illi dixerunt: Barabbā. i. Erat autem Barabbas latro, *l.* qui erat propter seditionem quandam factam in ciuitate, & homicidiū, missus in carcerem. Iterum autē Pilatus locutus est ad eos, uolens dimittere Iesum. *m.* Quid igitur faciam de Iesū, qui dicitur Christus? Dicunt omnes, Crucifigatur. Ait illis præses: Quid enim mali fecit? At illi magis *l.* succlamabant dicentes: Crucifige, crucifige eum. Ille autem tertio dixit ad illos: Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illum, & dimittam. i. Tunc ergo apprehendit Pilatus Iesum, & flagellauit. Et *m.* milites præsidis suscipientes Iesum, in prætorio, & cōgregauerūt ad eum uniuersam cohortem. Et exuētes eum chlamydein coccineā circūdederūt ei. Et plectentes corōnam

nam de spinis, posuerunt super caput eius: et arundinem in dextera eius. Et genu flexo ante eum, illudebant ei, dicentes: Ave rex Iudæorum. Et expuentes in eum, acceperunt arundinem, & percutiebant caput eius. & dabant ei alapas, Exiit iterum Pilatus foras, & dixit eis: Ecce adduco cum uobis foras, ut cognoscatis, quia in eo nullam causam inuenio. Exiit ergo Iesus portans spineam coronam, & purpureum uestimentum, & dicit eis: Ecce homo. Cum ergo uidissent eum pontifices & ministri, clamabant, dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum uos, & crucifigite. Ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt ei Iudæi: Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit. Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit. Et ingressus est in prætorium iterum, & dixit ad Iesum: Unde es tu? Iesus autem responsum non dedit ei. Dixit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit Iesus: Non haberes potestatem aduersus me ullam, nisi tibi esset datum desuper. Propter ea, qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. *Exinde quærebat Pilatus dimittere

†nostram
*Ex eo, supple
tēpore

tere eum. Iudæi autem clamabant: Si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis enim, qui se regem facit, contradicit Cæsari. Pilatus autem cum audisset hos sermones, adduxit foras Iesum, & sedit pro tribunali in loco, qui dicitur Lithostratos, Hebraice autem Gabatha. *M.* Sedente autem illo pro tribunali, misit ad eum uxorem eius, dicens: *Nihil tibi & iusto illi. *M.* Multa enim passa sum hodie * per uisum rei fit tibi cum iusto illo. *R.* Erat autem hora tertia. *I. S.* Et dicit Iudæis: Ecce rex uester. Illi autem clamabāt: Tolle, tolle, crucifige eum. *D. T.* Dicit eis Pilatus: Regem uestrum crucifigam? Responderunt pontifices: Non habemus regem nisi Cæsarem. *M.* Videns autem Pilatus, quia nihil proficeret, sed magis *L.* uocibus magnis, *M.* tumultus fieret, accepta aqua, lauit manus coram populo, dicens: Innocens ego sum à sanguine iusti huius. Vos uideritis. Et respō- *V.* dēs uniuersus populus, dixit: Sanguis eius super nos, & super filios nostros. *R.* Tunc Pilatus uolēs populo satisfacere, *L.* adiu- *X.* dicauit fieri petitionem eorū. Dimisit autem illis Barabam, qui propter homicidium & seditionē missus fuerat in carcerē, quē petebāt. Iesum uerò flagellatum tradidit uoluntati eorum, *R.* ut crucifigeretur. *M.*
Tunc

Tunc milites præsidis suscipientes Iesum in prætorio, *κ.* duxerunt eum in atrium prætorii, & conuocant totam cohortem, & induunt eum purpura, & imponunt ei plethetes spineam coronam, & cœperunt salutare eum, Ave rex Iudæorum. Et percutiebant caput eius arundine, & conspuebant eum. *m.* Et genu flexo ante eum illudebant ei. Et postquam illuserunt ei, *κ.* exuerunt eum purpuram, *m.* & induunt eum uestimentis eius. *ppriis.*

De educatione Iesu ad Caluarie locum: ac eius crucifixione. *Mat.*

27. Mat. 15. Luc. 23. Io. 19. CAP. CLVI.

SUsciperunt autem Iesum, & eduxerunt eum, & baiulans sibi crucem exit in eum, qui dicitur Caluarie locum: Hebraicè Golgotha. *l.* Et cum ducerent eum, apprehenderunt Simonem quendam Cyrenensem, uenientem de uilla, *κ.* patrem Alexandri, & Rufi. *m.* Hunc angariauerunt, ut tolleret crucem eius. *l.* & imposuerunt illi crucem portare post Iesum. Sequebatur autem illum turba multa populi & mulierum, que plangebant & lamentabantur eum. Conuersus autem ad illas Iesus, dixit: *c.* Filie Hierusalè nolite flere super me, sed super uos ipsas flete, & super filios uestros, Quonia ecce ueniet dies, in quibus dicent: Beate steriles, & uetres, qui non genuerunt, & uere

Esa. 2. d & ubera, quæ nō lactauerunt. Tunc inci-
Osee 10. b pient dicere mōtib⁹: Cadite super nos. &
 *humi- collib⁹: Operite nos. Quia si in*uiridi li-
 do gno hæc faciūt, in arido quid fiet? Ducc-
 *malefi- bantur autē & alii duo*nequam cum eo,
 ci ut interficerentur. M. Et uenerunt in locū, ^D
 †*interpre* qui dicitur Golgotha, quod est † Calua-
atum rię locus. Et dederūt ei*uinū R. myrrha-
 *acctum tum M. bibere, cum felle mixtum: & cum
 gustasset, R. non accepit [*multum de huius-*
modi potu.] I. Erat autē pasceue paschę,
 hora quasi sexta. L. ibi crucifixerunt eum.
 *malefi- & *latrones, unum à dextris, et alium à si-
 cos nistris: I. medium autē Iesum. R. Et imple- ^B
 ta est scriptura, quæ dicit: Et cum iniquis
 deputatus est. L. Iesus autē dicebat: Pater
Esa. 53. d diuitte illis, nō enim sciunt quid faciunt.
 I. Scripsit autem & titulum Pilatus, R. cau-
 sæ eius. I. Et posuit super crucem, M. super
 caput eius. L. Erat autem & superscriptio
 scripta super eum literis Græcis, & Lati-
 nis, & Hebraicis, M. Hic est Iesus I. Naza- ^F
 reus, rex Iudæorum. Hunc ergo titulum
 multi Iudæorū legerunt, quia prope ciui-
 tatē erat locus, ubi crucifixus est Iesus. Di-
 cebāt ergo Pilato pōtiffes Iudæorū. No-
 li scribere, Rex Iudæorū: sed quia ipse di-
 xit: Rex sum Iudæorū. Respōdit Pilatus:
 Quod scripsi, scripsi. Milites ergo cum
 crucifix

crucifixissent cum, acceperunt uestimēta eius, & fecerunt quatuor partes, unicuiq; militi partē, & tunicā. Erat autē tunica incōsutilis, *desuper contexta per totū. Di- * à sum-
 xerūt ergo adinuicē: Nō scindamus cam, mis
 sed sortiamur de illa, cuius sit. Vt imple-
 retur scriptura, m. & quod dictum est per
 Prophetā dicentem: Diuiserunt sibi uesti- *Psal. 22. d*
 menta mea, & super uestē meam miserūt
 sortem. Et milites quidem hæc fecerunt.

De irrisione Iesu in cruce: & de
 uerbis eius, & de signis post
 mortem. *Mat. 27. Mar. 15. Luc. 23.*

Ioan. 19.

CAP. CLVII.

PRætereuntes autem blasphemabant
 cum, mouentes capita sua, & dicētes:
 Vah qui destruis templum Dei, & in tri-
 duo illud rædificas. Saluum fac temet-
 ipsum. Si filius Dei es, descende de cruce.
 Similiter & principes sacerdotū deride-
 bant illum, illudentes r. ad alterutrū cum
 Scribis m. & senioribus & dicebāt: Alios
 saluos fecit, seipsum nō potest saluum fa-
 cere. Si rex Israël est, descendat nunc de
 cruce, r. ut uideam⁹ & credamus ei. l. Se *Sap. 2. d*
 saluum faciat, si hic est Christus Dei ele-
 ctus. m. Cōfidit in Deo, liberet cum nunc,
 si uult. Dixit enim: Quia filius Dei sum. l.
 Illudebāt autem ei & milites, dicentes: Si
 tu es

tu es rex Iudæorum. saluum te fac. M. Id-
 ipsum autē & latrones, qui crucifixi erant
 cum eo, improperabāt ei, & conuiciaban-
 tur. I. Et stabat populus *expectans, & de-
 ridebant eum principes cum eis, dicentes:
 Alios saluos fecit, se saluum faciat, si hic
 est Christus Dei electus. Illudebāt autem
 ei & milites accedentes, & dicentes: Si tu
 es rex Iudæorum, saluum te fac. Vnus au-
 tem de his, qui pēdebant, latronibus, blas-
 phemabat eum, dicens: Si tu es Christus,
 saluum fac te ipsum, & nos. Respon-
 dens autē alter, increpabat illum, dicens:
 Neq; tu times Deum, quòd in eadem da-
 mnatione es? Et nos quidem iustè, nam
 *absurdi digna factis recipim⁹: hic uerò nihil *ma-
 li gessit. Et dicebat ad Iesum: Domine
 memento mei, cū ueneris in regnū tuum.
 Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi: Hodie
 mecum eris in paradiso. I. [Stabant au-
 tem iuxta crucem Iesu, Maria mater eius,
 & soror matris eius Maria Cleophæ, &
 Maria Magdalene. Cū uidisset ergo
 *astan- Iesus matrē, & discipulum *stantem, quē
 tem diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce fi-
 lius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce ma-
 ter tua. Et ex illa hora accepit eā discipu-
 *in suū lus *in sua.] M. A sexta autē hora tenebræ
 ius factæ sunt super uniuersam terrā usq; ad
 horam

horā nonā, l. & obscuratus est sol. m. Et
 circa horā nonā clamauit Iesus uoce ma-
 gna, dicēs: Heli, Heli, lammah hafaph tha-
 ni? Quod est interpretatum: Deus meus, *Psa. 11. d*
 deus meus, ut quid dereliquisti me? Qui-
 dam autē de circumstātibus illic audiētes,
 dicebāt: Ecce Heliā uocat iste. Cæteri ue-
 rō dicebāt: Sine uideamus, an ueniat He-
 lias liberās eū. i. Postea sciens Iesus, quia
 iam omnia cōsummata sunt, ut cōsumma-
 retur scriptura, dicit: Sitio. Vas ergo posi-
 tum erat aceto plenū, m. Et cōtinuò cur-
 rens unus ex eis, acceptam spōgiā imple-
 uit aceto, & imposuit arundini. i. Illi autē
 spōgiam *plenā aceto hysopo circumpo- *imple-
 nentes obtulerūt ori eius. Cum ergo ac- tam
 cepisset Iesus acetum, dixit: Consummatū *Psa. 10. d*
 est. l. Et clamans uoce magna Iesus ait:
 Pater in manus tuas cōmēdo spiritū meū.
 i. Et hęc dicens, inclinato capite tradidit
 spiritū. m. Et ecce uelum tēpli scissum est
 in duas partes, à summo usq; deorsum. Et
 terra mota est, & petræ scissæ sunt, & mo-
 numenta aperta sunt [*hac hora,*] & multa
 corpora sanctorū qui dormierāt, surrexe-
 runt [*die pasche.*] Et exeūtes de monumē-
 tis, post resurrectionē eius, uenerūt in san-
 ctā ciuitatē, et apparuerūt multis. Cēturio
 autē & qui cū eo erāt custodiētes Iesum,
 uiso

uiso terræmotu, & his quæ fiebant R. & 3
 quia sic clamans expirasset, M. timuerunt
 ualde, dicentes: R. Verè hic homo fili⁹ Dei
 erat. L. Et cõtinuò glorificauit deũ, dicens:
 Verè hic homo iustus erat. Et omnis tur-
 ba eorũ, qui simul aderant ad spectaculũ
 istud, & uidebant quæ fiebãt, percutientes
 pectora sua, reuertebãtur. Stabãt autem om-
 nnes noti eius à longe. Et mulieres, quæ
 secutæ eum erant à Galilæa, R. de longe H
 hæc aspicientes: inter quas erat Maria
 Magdalene, & Maria Iacobi minoris, &
 Ioseph mater, & Salome, M. mater filiorũ
 Zebedæi, R. quæ, cùm esset in Galilæa, se-
 quebantur eum, & ministrabant ei: & aliæ
 multæ, quæ simul cum eo ascenderant
 Hierosolymam.

De Sepultura Domini. *Matth. 27.*

Mar. 16. Luc. 23. Io. 19. CAP. CLVIII.

Iudæi ergo, quoniam parasceue erat, 1
 ut non remaneret in cruce corpora A
 sabbato, (erat enim magnus dies ille sab-
 bati) rogauerũt Pilatum, ut frangerentur
 eorum crura, & tollerentur. Venerunt er-
 go milites, & primi quidẽ frangerunt cru-
 ra, & alterius, qui crucifixus est cum eo:
 Ad Iesum autem cum uenissent, ut uide-
 runt eum iam mortuum, non frangerunt
 eius crura. Sed unus militum lancea latus
 eius

eius*aperuit, & cōtinuo exiuit sanguis & *pupu-
 aqua. Et qui uidit, testimoniū perhibuit, git
 & uerum est testimonium eius: Et ille Exo. 12. g
 scit, quia uera dicit, ut & uos credatis. Nu. 9. b
 facta sunt enim hæc, ut scriptura implere- Zac. 12. e
 tur: Os nō comminuetis ex eo. Et iterum
 alia scriptura dicit: Videbunt, in quem
^c *transfixerunt. M. Cū autē iam sero fa- *pupu-
 ctum esset, R. quia parascuee erat, quod gerunt
 est ante sabbatum, M. uenit quidam homo
 diues ab Arimathia L. ciuitate Iudææ M.
 nomine Ioseph R. *nobilis decurio, L. uir *hone-
 bonus & iustus, M. qui & ipse discipulus stus con-
 erat Iesu, I. occultus tamen propter metū sul
 Iudæorum, & expectans regnum Dei.
 Hic non consenserat consilio & actibus
 eorum. R. & audacter introiuit ad Pila-
^d tum, & petiit corpus Iesu. Pilatus autem
 mirabatur, si iam obiisset. Et accersito
 Ceturione, interrogauit eum, si iam mor-
 tuus esset. Et cū cognouisset à Centu-
 rione I. permisit Pilatus R. & donauit cor-
 pus M. & iussit reddi Ioseph. R. Ioseph au-
 tem mercatus sindonem I. uenit, & tu-
 lit corpus Iesu R. & deponens eum, in-
 uoluit M. illud in sindone munda. I.
 Venit autem & Nicodemus, qui uene-
 rat ad Iesum nocte primum, ferens mix-
 turam myrrhæ & aloës, quasi libras cen-
 tum.

tum. Acceperunt ergo corpus Iesu: & ligauerunt illud linteis cum aromatibus, sicut est mos Iudæis sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est Iesus, hortus: & in horro monumento nouum ipsius Ioseph, R. quod erat excisum de petra, i. in quo nondum quisquam positus fuerat. Ibi ergo propter parasceuen Iudæorum, quia iuxta erat monumentum, posuerunt Iesum. M. Et aduoluit Ioseph lapidem, saxum magnum, ad ostium monumenti, & abiit. R. Maria autem Magdalena, & Maria Ioseph aspiciebant ubi poneretur, M. sedentes contra sepulcrum. L. Et dies erat parasceues, & sabbatum illucescebat. Subsecutæ autem mulieres, quæ cum eo uenerant de Galilæa, uiderunt monumentum, & quemadmodum positum erat corpus eius. Et reuertentes paraucrunt aromata & unguenta: & sabbato quidem *siluerunt secundum mandatum. M. Altera autem die, quæ est post parasceuen, cõuenerunt principes sacerdotum, & Pharisei ad Pilatum, dicentes: Domine recordati sumus, quia seductor ille dixit adhuc uiuens: Post tres dies resurgam. Iube ergo *custodiri sepulcrum usque in diem tertium, ne forte ueniant discipuli eius, & furentur eum, & dicant plebi: Surrexit à mortuis: & erit nouissimus error peior

*continerunt

*muniri

prior priore. Ait illis Pilatus: Habetis custodiam: Ite, custodite, sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulcrum, * si- * sigillantes lapidem cum custodibus. tes.

De resurrectione Dominica, quomodo ualde mane adierunt primo mulieres Christi sepulcrum.

Mat. 28. Mar. 16. Luc. 24. Jo. 20. C. CLIX.

ET cum transisset sabbatum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome, emerunt aromata, ut uenientes ungerent IESUM. Et ualde mane, l. & diluculo. m. [uespere sabbati, quæ lucefcit in prima sabbati, i. cum adhuc essent tenebræ, r. una sabbatorum, ueniunt ad monumentum, orto iam sole. Et dicebant adinuicem: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? r. Erat quippe magnus ualde. Et ecce terræ motus factus est magnus. Angelus enim Domini descendit de cælo, & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur, & uestimentum eius sicut nix. Præ timore autem eius exterriti sunt custodes, & facti sunt uelut mortui. [Venit maria Magdalene, & altera Maria, i. ad monumentum, & uidit lapidem sublatum à monumento. Currit ergo, & uenit ad Simonem Petrum, & ad alium discipulum, quem amabat IESUS, &

& dixit illis : Tulerūt Dominū de monu-
 mento, & nescimus ubi posuerunt eum. L.
 Mulieres autem quæ parauerant aromata
 ¶ *qui- f*portantes, inuenerūt lapidem reuolutum
dem cum à monumēto : & ingressæ non inuenerūt
ipsis corpus Domini : *1 e s v.* Et factum est, dum
 perple- mente cōsternatæ essent de isto, ecce duo
 xæ uiri steterunt secus illas in ueste* fulgenti.
 fulgu- Cum autē timerent & declinarēt uultū in
 ranti terrā, dixerūt ad illas : Quid quæritis ui-
 *territæ uentē cum mortuis ? Non est hic, sed sur-
 essent rexit. Recordamini qualiter loquutus est
 uobis, cum adhuc in Galilæa esset, dicens :
 Quod oportet filiū hominis tradi in ma-
 nus hominū peccatorum, & crucifigi, &
 tertia die resurgere. Et recordatę sunt uer-
 borū eius. M. Cito cunctes dicite discipulis
 eius, R. & Petro, quod præcedet uos in
 Galilæam, M. Ecce prædixi uobis : R. *ibi B.*
 eum uidebitis, sicut dixit uobis.] At illæ
 exeuntes, fugerūt de monumēto, inuaserat
 enim eas tremor & pavor & nemini [*cu-
 stodum*] quicquā dixerūt, timebāt enim. L.
 Et regressæ à monumēto, nūtiauerūt hæc
 omnia illis undecim, & cæteris omnibus.
 Erat autē maria Magdalene, & Ioanna, &
 Maria Iacobi, & cæterę, quæ cum eis erāt,
 quę dicebāt ad apostolos hæc. Et uisa sunt
 ante illos sicut deliramētum uerba ista, &
 non

non crediderunt illis. *M.* Mulieres autem cum abissent, ecce quidam de custodibus uenerunt in ciuitatē, & nuntiauerunt principibus sacerdotū omnia, quæ facta fuerāt. Et cōgregati cum senioribus, cōsilio accepto, pecuniā copiosam dederunt militibus, dicētes: Dicite, quia discipuli eius nocte uenerunt, & furati sunt eū, nobis dormientibus. Et si hoc auditū fuerit à præsīde, nos *suadebimus ei, & *securos uos faciemus. *persua-
 debimus
 At illi accepta pecunia, fecerunt sicut erant edocti: & diulgatum est uerbum istud *placabi-
 mus eū.
 apud Iudæos usq; in hodiernum diem.

Quod Petrus & Ioannes accesserunt ad Christi monumentū. Et de duobus discipulis euntibus in Emaus. *Io. 20. Luc. 24. CAP. CLX.*

EXiit ergo Petrus, & ille alius discipulus, quem diligebat *I E S V S*, & uenerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul, & ille alius discipulus præcurrit citius Petro, & uenit *primus ad monumentū, & cum se inclinasset, uidit linteamina posita, non tamen introiuit. Venit ergo Simon Petrus sequēs eum, & introiuit in monumentū, & uidit linteamina posita, & sudarium, quod fuerat super caput eius, non cum linteaminibus positum, sed separatim inuolutū in unum locum.

c 2 cum.

cum. Tunc ergo introiuit & ille discipulus, qui venit primus ad monumentum, & uidit & credidit. Nondum enim sciebant scripturam, quia oportebat eum à mortuis resurgere. Abierunt ergo iterum ad semetipsos discipuli: *J L.* Et ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum, quod erat in spatio stadiorum *L. X.* ab Hierusalem, nomine Emaus. Et ipsi loquebantur adinuitem de his omnibus, quæ acciderant.

De prima apparitione facta Magdalenæ in secundo accessu eius ad monumentum. *Math. 28.*

Mar. 16. Ioan. 20.

CAP. CLXI.

- M. **V**ENIT Maria Magdalene uidere sepulcrum, & *I.* *J*itabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fletet, inclinavit se, & prospexit in monumentum. Et uidit duos angelos in albis sedentes, unum ad caput, & unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus *I E S V.* Dicunt ei illi: *Mulier,* quid ploras? Dicit eis: *Quia* tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerunt eum.
- Appari* Hæc cum dixisset, conuersa est retrorsum, *sio prima* & uidit *I E S V M* stantem, & non sciebat quia *I E S V S* est. Dicit ei *I E S V S:* *Mulier,* quid ploras? quem quæris? Illa existimans quia hortulanus esset, dicit ei: *Domine,* si tu **aspor-* *stulisti* illum, dicito mihi, ubi posuisti eum, &

& ego cum tollam. Dixit ei IESVS: Maria. Conuersa illa dicit ei: Rabboni, quod dicitur magister. Dicit ei IESVS: Noli me tangere. Nondū enim ascēdi ad patrem meum. Vade autē ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad patrem meum, & patrem uestrū, Deum meum, & Deum uestrū. R. Surgens autē IESVS mane prima sabbati, apparuit primo Mariæ Magdalenæ, de qua eiecerat septem dæmonia. Illa uadens nuntiauit his, qui cum eo fuerant lugentibus & flentibus, 1. quia uidi Dominū, & hæc dixit mihi. 7 R. Illi audientes, quia uiueret, & uisus esset ab ea, nō crediderūt.

De secūda apparitione facta mulieribus in uia, dum secundo redirent à monumento: deq̄ tertia apparitione facta Petro, dū secundo sepulcrū uiseret. *Mat. 28.*

Mar. 16. Luc. 24.

CAP. CLXII.

L. A. **M**ulieres autem uenerunt [secundo] *Apparitione secūda*
ad monumentū, R. & introēntes in monumentū, uiderūt iuuenē sedentē in dextris coopertū stola candida, & obstupuerūt. Qui dicit illis: Nolite expauescere: M. Scio enim quod IESVM R. quæritis Nazarenū crucifixū. Surrexit, non est hic. M. Venite, & uidete locū, R. ubi posuerunt eum. M. Et exierunt citò mulieres

res de monumento cum gaudio magno.
 ¶ *dū ibāt* Et ecce I E S V S occurrit illis, dicēs: Aue-
nt renun- te. Illæ autem accefferūt, & tenuerunt pe-
siarū di- des eius, & adorauerūt eum. Tunc ait illis
scipulis I E S V S: Nolite timere: Ite nuntiate fra-
eius. tribus meis, ut eant in Galilæā, ibi me ui-
 debunt. **l.** Hæc omnia illis undecim, &
 cæteris omnibus nuntiauerūt. Petrus autē

Appari surgens cucurrit [*secundo*] ad monumen-
sio tercia tum, & *procumbens uidit linteamina so-
 * demif- la* posita. [*Tunc apparuit Iesus Petro.*]

so capite **De apparitione quarta in Emaus**
 *iacētia facta duobus discipulis: & quod
 iam apparuerat Petro. *LUC. 24.*
MAR. 16. **CAP. CLXIII.**

l. *Appari* **E**T factum est dum fabularētur, & *sc-
sio quar- cum quærerent [*dno illi discipuli, qui*
ta *ibant in Emaus*] ipse I E S V S appropin-
 * simul quans ibat cum illis. Oculi autem illorum
 disputa- tenebantur, ne eum agnoscerent. Et ait ad
 rent illos: Qui sunt hi sermones quos confer-
 *aducna tis adinuicem ambulantes, & estis tristes?
 Et respondens unus, cui nomē Cleophas,
 dixit ei: Tu solus* peregrinus es in Hieru-
 salem, & non cognouisti, quæ facta sunt
 in illa his diebus? Quibus ille dixit: Quæ?
 Et dixerunt ei: De I E S V Nazareno, qui
 fuit uir propheta, potens in opere & ser-
 mone corā Deo, & omni populo: & quo-
 modo

modo tradiderunt eum summi sacerdotes
 & principes nostri in damnatione mortis,
 & crucifixerunt eum. Nos autem speraba-
 mus, quòd ipse esset redempturus Israël.
 Et nunc super hæc omnia, tertia dies est
 hodie, quòd hæc facta sunt. Sed & mulie-
 res quædã ex nostris terruerunt nos, quæ
 *ante lucẽ fuerunt ad monumentũ, & non *diluc-
 inuento corpore eius, uenerunt, dicentes se lo perue-
 etiam uisionẽ angelorũ uidisse, qui dicunt uerunt
 eum uiuere. Et abierunt quidam ex nostris
 ad monumentum, & ita inuenerunt, sicut
 mulieres dixerunt: ipsum uerò non *inue- *uiderunt
 nerunt. Et ipse dixit ad eos: O *stulti & *amẽtes
 tardi corde ad credendũ in omnibus, quæ
 locuti sunt prophetæ. Nonne hæc oportuit
 pari Christũ, & ita intrare in gloriam
 suam? Et incipiens à Moyse, & omnibus
 prophetis, interpretabatur illis in omni-
 bus scripturis, quæ de ipso erant. Et appro-
 pinquauerunt castello, quo ibant. Et ipse
 se finxit longius ire, & coegerunt illum,
 dicentes: Mane nobiscum, quoniam ad-
 uesperascit, & inclinata est iam dies. Et in-
 trauit cum illis. Et factũ est, cum recum-
 beret cum illis, accepit panem, & benedi-
 xit ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti
 sunt oculi eorum, & cognouerunt eum, & *dispa-
 *euanuit ab oculis eorum. Et dixerunt ad-
 ruit

inuicem: Non'ne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in uia, & aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora, regressi sunt in Hierusalem, & inuenerunt congregatos undecim, & eos qui cum ipsis crāt, dicētes: quòd surrexit Dominus uerè, & apparuit Simoni. Et ipsi narrabant, quæ gesta erant in uia, & quomodo cognouerunt cum in fractione panis.] R. Nec illis crediderunt.

De apparitione quinta & ultima, in die resurrectionis facta discipulis absente Thoma, de qua ipsius Thomæ incredulitate.

LUC. 24. IOAN. 20. CAP. CLXIII.

L. [*Appari-
tio quin-
ta*] **D**VM autem hæc loquuntur, i. cūm ^A
esset serò die illo, una sabbatorum,
& fores essent clausæ, ubi erant discipuli
congregati propter metum Iudæorū, ue-
nit **I E S V S**, & stetit in medio **L.** eorum,
& dixit eis: Pax uobis. Ego sum, nolite
timere. Conturbati uerò & conterriti, ex-
stimabant se spiritum uidere. Et dixit eis:
Quid turbati estis, & cogitationes ascen-
dunt in corda uestra? Videte manus meas
& pedes meos, quia ego ipse sum. Palpare
& uidete, quia spiritus carnē & ossa non
habet, sicut me uideris habere. Et cūm hoc
dixisset, ostendit eis manus & pedes, i. &
latus.

latus. **L.** Adhuc autem illis non credenti-
 bus, & mirantibus præ gaudio, dixit: Ha-
 betis hic aliquid quod manducetur? At il-
 li obtulerunt ei partem piscis assi, * & fa- *de apia
 uum mellis. Et cum manducasset coram rio fauo
 illis, * sumens reliquias dedit eis, & dixit *acce-
 ad illos: Hæc sunt uerba quæ locutus sum pisset
 ad uos, cum adhuc essem uobiscum: quo- *mandu-
 niam necesse est impleri omnia, quæ scri- cavit,
 pta sunt in lege, & prophetis, & Psalmis Psal. 118. b
 de me. Tunc aperuit illis sensum, ut in-
 telligerent scripturas, & dixit eis: Quo-
 niam sic scriptum est, & sic oportebat Chri-
 stum pati, & resurgere à mortuis die ter-
 tia, & prædicari in nomine eius pœnitentiam
 & remissionem peccatorum in omnes
 gentes:] incipientibus [uobis prædicare] ab
 Hierosolyma. Vos autem testes estis horum.
 Gausi sunt ergo discipuli, uiso Domi-
 no. Dixit ergo eis iterum: Pax uobis. Sicut
 misit me pater, & ego mitto uos. Hæc cum
 dixisset, insufflauit, & dixit eis: Accipite
 Spiritum sanctum: Quorum remiseritis pecca-
 ta, remittuntur eis, & quorum retinueritis,
 retenta sunt. [Thomas autem unus ex duo- *Gemel
 decim, qui dicitur Didymus, non erat cum lus
 eis, quando uenit I E S U S. Dixerunt ergo
 ei alii discipuli: Vidimus Dominum. Ille
 autem dixit eis: Nisi uidero in manibus
 eius

* uesti- eius*fixuram clauorū, & mittam digitum
gium meum in*locum clauorum, & mittā ma-
* uesti- num meam in latus eius, non credam.

gium De apparitione sexta, post dies
octo facta discipulis præsente
Thoma: & quòd pleraq; alia fe-
cit Deus, quæ non sunt scripta.

Ioan. 20.

CAP. CLXV.

Appari-
tio sexta

ET post dies octo iterū erāt discipuli ^A
eius intus, & Thomas cum eis, uenit

IESVS ianuis clausis, & stetit in medio,
& dixit, Pax uobis. Deinde dicit Thomæ:
Infer digitū tuū huc, & uide manus meas,
& adfer manū tuā, & mitte in latus meū:

*infide-
lis

& noli esse * incredulus, sed fidelis. Re-
spondit Thomas & dixit ei: Dominus
meus & deus meus. Dicit ei IESVS: Quia
uidisti me Thoma, credidisti: Beati qui
non uiderūt & crediderunt. ¶ Multa qui-
dē & alia signa fecit IESVS in conspectu
discipulorū suorū, quæ nō sunt scripta in
libro hoc. Hæc autē scripta sunt, ut creda-
tis, quia IESVS Christus est filius Dei, &
ut credētes uitā habeatis in nomine eius. ¶

De septima apparitione facta se-
ptē discipulis ad mare Tybes-
riadis. Et quòd Iesus ter Pes-
trum interrogauit, an se dilis-
geret, Ioan. 21.

CAP. CLXVI.

Post

Postea manifestauit se iterū *I E S V S* *Appari-*
 ¶ ad mare Tyberiadis. Manifestauit *tio septi-*
 autem sic. Erant simul Simon Petrus, & *ma.*
 Thomas, qui dicitur Didymus, & Na- ¶ *discipu-*
 thanaël, qui erat à Cana Galilææ, & filii *lis*
 Zebedæi, & alii ex discipulis eius duo. Di-
 cit eis Simon Petrus: Vado piscari. Dicūt
 ei: Venimus & nos tecum. Et exierunt, &
 ascenderunt in nauim: & illa nocte nihil
 prendiderunt. Mane autem iam factō, ste-
 tit *I E S V S* in littore, non tamen cogno-
 uerunt discipuli, quia *I E S V S* est. Dixit
 ergo eis *I E S V S*: Pueri, nūquid pulmen-
 tarium habetis? Respōderunt ei, Non. Di-
 xit eis: Mittite in* dexteram nauigii rete, *dexte-
 & inuenietis. Miserunt ergo, & iam non ras par-
 ualebant illud trahere præ multitudine tes
 piscium. Dicit ergo discipulus ille, quem
 diligebat *I E S V S*, Petro: Dominus est.
 Simon Petrus cū audisset, quia Domi-
 nus est, * tunica succinxit se (erat enim *pallio
 nudus) & misit se in mare. Alii autē disci-
 puli nauigio uenerunt. Non enim lon-
 gē erant à terra, sed quasi cubitis ducētis,
 trahentes rete piscium. Vt ergo descende-
 runt in terram, uiderunt prunas positas, &
 piscem superpositum, & panem. Dicit eis
I E S V S: Adferte de piscibus quos pren-
 didistis nunc. Ascendit autem Simon Pe-
 trus,

trus, & traxit rete in terram, plenum ma-
 gnis piscibus centum quinquaginta tri-
 bus. Et cum tot essent, non est scissum re-
 te. Dicit eis **I E S V S**: Venite, prandete.
 *discipu Et nemo audebat *discumbentium inter-
 lorum rogare eum, tu quis es? scientes quia Domi-
 nus est. Et uenit **I E S V S**, & accepit panem,
 & dabat eis, & piscem similiter. Hoc iam
 tertio manifestatus est **I E S V S** discipulis
 suis, cum resurrexisset a mortuis. ¶ **Cum**^B
 ergo prandisset, dixit Simoni Petro **I E-**
s v s: Simon Iona, diligis me plus his? Di-
 cit ei: Etiam Domine, tu scis, quia amo
 te. Dicit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei
 *secundo iterum: Simon Iona, diligis me? Ait illi:
 Etiam Domine, tu scis, quia amo te. Dicit
 *rege o ei: * Pasce agnos meos. Dicit ei tertio:
 ues incas Simon Iona, amas me? Contristatus est
 Petrus, quia dixit ei tertio, Amas me, & di-
 cit: Domine, tu omnia scis: tu scis, quia
 amo te. Dicit ei: Pasce oues meas. Amen
 *quod autem dico tibi, cum esses iunior, cinge-
 bas te, & ambulabas * ubi uolebas. Cum
 autem senueris, extends manus tuas, &
 alius te cinget, & ducet quod tu non uis.
 Hoc autem dixit, significans, qua morte
 clarificaturus esset Deum. ¶ **Et cum**^C
 hoc dixisset, dixit ei: Sequere me. Cōuer-
 sus Petrus, uidit illum discipulum quem
 dilig

diligebat I E S V S sequentem, qui & * re- *recidit
 cubuit in cœna super pectus eius, & dixit:
 Domine, quis est, qui tradet te? Hunc er-
 go cum uidisset Petrus, dixit I E S V S: Do-
 mine, hic autē quid? Dicit ei I E S V S: Si
 cum uolo manere, donec ueniam: quid *Perma-
 ad te? Tu me sequere. *Exiuit ergo sermo nauit er-
 iste inter fratres, quia discipulus ille non go ru-
 moritur. Et non dixit I E S V S, quia non mor
 moritur: sed, Si cum uolo manere: quid ad
 te? Hic est discipulus ille, qui testimoniū
 perhibet de his, & scripsit hæc, & scimus
 quia uerum est testimonium eius.]

De octaua apparitione facta undecim
 discipulis in Galilæa.

Matthæi 28.

CAP. CLXVII.

¶ **V**ndecim autem discipuli abierunt in
 Galilæam, in montē ubi constitue-
 rat illis I E S V S. Et uidētes eum, adoraue-
 runt: quidam autem dubitauerunt. Et acce-
 dens I E S V S, locutus est eis, dicens: Data
 est mihi omnis potestas in cælo & in ter-
 ra. Eunt ergo, docete omnes gentes, ba-
 ptizantes eos, in nomine patris, & filii, &
 Spiritus sancti. Docentes eos seruare om-
 nia quæcunque mandauī uobis. Et ecce
 ego uobiscum sum omnibus diebus usq;
 ad consummationem seculi.]

De

De nona, & decima apparitionibus in die ascensionis dominicæ, factis discipulis. *Mar. ult. Luc. ultim.*

CAPVT CLXVIII.

R. *Appari-
tio nona.* **N**ouissimè autem recubentibus undecim, apparuit illis *I E S V S*, & exprobrauit incredulitatem eorum, & duritiam cordis: quia his qui uiderāt eum resurrexisse, non crediderunt. Et dixit eis: Euntes in mundum uniuersum, prædicate Euāgelium omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: Qui uerò non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo, dæmonia eiciet: linguis loquetur nouis: serpentes tollent. Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super ægros manus imponent, & bene habebunt. *L.* Ego mittam promissum patris mei in uos, uos autem sedete in ciuitate, *† Hieru-
salem* † quoadusque induamini uirtute ex alto. Eduxit autem eos foras in Bethaniam, & eleuatis manibus suis, benedixit eis. *R.* Et postquam locutus est eis, *L.* factum est, dum benediceret illis, recessit ab eis: *R.* & assumptus *L.* ferebatur in cælum. *R.* & sedet à dextris Dei. *L.* Et ipsi adorantes regressi sunt Hierusalem cum gaudio magno. Et erant semper in templo, laudantes.

dantes & benedicentes Deum. R. Illi autem profecti prædicauerunt ubiq;, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.]

Historiæ euangelicæ conclusio.

Ion. ultim.

CAP. CLXIX.

SVnt autē & alia multa quæ fecit IESVS quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.

VOCABVLORVM AC

LOCVTIONVM ALI-

quot obscuriorum interpretatio.

Antequam conuenirent. Tropus loquēdi huic similis, Antequam pœniteret, morte præuentus est.

As, assis, ualet quatuor turonenses denarios.

Bethania duplex: una Marthæ distās ab Hierusalem tribus miliaribus, interiacente inōte Oliueti. Bethania altera prope Iordanem, ubi Ioannes baptizabat, distans ab Hierusalem sedecim miliaribus.

Bethlehem in Iuda, distans ab Hierusalem quindecim miliaribus.

Bethphage, pagus erat sacerdotum,
in

in pede montis Oliueti.

Bethsaida in Galilæa, unde Petrus, Andreas, Iacobus, Ioannes, Philippus, & Nathanaël erant, distans à Capharnaum, quatuor miliaribus.

Bethulia in Galilæa, distans à Tyberia de sex miliaribus.

Capharnaum, metropolis Galilææ, distat à Corozaim quatuor miliaribus, adiacente mari Galilææ.

Cæsarea Cappadociæ. Cæsarea Palæstinæ, in Samaria. Cæsarea Philippi, aliàs Vellenne est in Galilæa, iuxta cuius portam oritur Iordanis.

Cana, in Galilæa: distat ab Emaus Ptolemaida decem miliaribus.

Damascenus ager distat ab Ebron iactu lapidis arcus.

Denarius, ualet tres solidos, sex turonos.

Dietæ unius iter, constat uiginti miliaribus.

Dipondium, duo asses sunt.

Donec, notat uel tempus determinatum, quo transacto, aliquid fit: ut, iste non comedit, donec esset hora sexta. Vel accipitur pro semper: ut, Sede à dextris meis donec, &c. Vel significat nunquam: ut, Petrus cum fratre litem commisit, & donec uixit

uixit non est ei locutus.

Drachma ualebat tres solidos, sex turonos.

Ebron, olim Chariatherbe, distat ab Hierusalem decem octo miliaribus.

Emaus disyllabum, distat ab Hierusalem xl. stadiis. xv. miliaribus.

Epulonis domus, erat in Hierusalé.

Galilæa superior, est Iudæorū: Galilæa inferior Gentium, data Regi Iranæ à Salomone.

Hiericho distat à Iordane quatuor miliaribus ab Hierusalem sexdecim.

Metreta secundum Isidorum capit sex sextarios.

Mna, centum & decem drachmas ualebat.

Naim disyllabum uersus Austrum parum distat à Nazareth.

Nathan frater uterinus Salomonis: tertium fratrem Lucas uocat Mathat.

Nazareth in Galilæa superiori, distat à monte Thabor quatuor miliaribus, & ab Hierusalem xliiii.

Obolus ualebat septem turonenses denarios.

Osanna, dictio Hebræa, ab Osi, id est, salua: & ab Anna interiectione obsecrantis componitur: hoc est, Salua obsecro.

Post tres dies resurgam, ibi Post, capitur pro in: unde sensus est, in tertia die resurgam. Post enim deducitur à Græca præpositione quæ Meta, dicitur: & non simpliciter significat Post: sed & In, & Per.

Primogenitus, uel dicitur respectu aliorum secundò genitorum, uel ante quem, nec post, aliquis nascitur.

Ptolemaida, nunc Achon, distat ab Hierusalem septem miliaribus.

Quadrans, est unus turonensis denarius.

Quarantena, mons ubi Christus ieiunauit, distat ab Hiericho xx. miliaribus, & ab Hierusalem xiiii.

Samaria, olim Eleusa, nunc Sebaste, distat ab Hierusalem xxx. miliaribus.

Scandalum, aliquando capitur pro impedimento: ut, Scandalum mihi es. Necessè est ut ueniant scandala: necessitate non absoluta, sed conditionali: supposita enim diaboli & hominum malitia, necessè est, ut ueniant scandala.

Sichem, aliàs Sichar, distat à Samaria quatuor miliaribus: & ab Hierusalè, uiginti sex.

Siclus, & **Stater**, idem: & ualebat xiiii. solidos.

Stad

Stadfa octo componunt unum miliarē.

Stater, uide Siclus.

Talentum ualet quatuor solidos: aliquando D C. drachmarum ualuit.

Thabor mons in Galilæa superiori, distat à Bethulia sex miliaribus.

Ut particula, non est causæ, sed euentus significatiua. Non enim fecit, aut docuit **I E S V S**, ut impleatur propheta: sed quia ipse fecit, aut docuit, impleta est propheta. Igitur, non quia scriptum est, ideo aliquid est factum: sed ideo scriptum est, quia erat futurum.

Zachariæ Pagus uersus Austrum, distat ab Hierusalem quatuor miliaribus.

Per Pannum rudem, uel **Commisuram noui uestimenti**, uel **Vinum nouum**, significat ieiunium: quia hoc genus pœnitentiæ præsertim ab Ioanne inceptat. **Vestis autem uetus**, & **Vtres**, infirmitas est discipulorum. Theophylactus in ix. cap. Matthæi.

Erat quoddam ludi genus apud Iudeos, ubi in foro in partes duas pueri diuidebantur: alii ex una parte lamentabantur, alii ex altera tibis cane-

nes, & contra. Taxat ergo Dominus Pharisæos, qui neque lugebant cum Ioanne, lugubrem uitam agente: neque obtemperabant I E S V, uitam præ se ferenti ciuiliorem.

Peccatum in Spiritum sanctū, est blasphemia in Deum facta directe: qua ex certa malitia, & zelo inuidiæ cum pertinaci adhæsiōe, & finali impœnitentia attribuuntur principi dæmoniorum sanctissima filii Dei, & Spiritus sancti opera.

Sed manducarent Pascha: id est, azymos panes: uel, sicut dicit Chrysostomus, intenti fuerant quidam Iudæorum captioni I E S V in uespere lunę xiiii. quocirca distulerunt in lunam xv. suum pascha edere.

Prima dies azymorum, dies paschæ dicitur, quæ incipiebat post occasum solis lunæ xiiii. facta scilicet uespera: in qua quidem uespera, terminabatur luna xiiii. & similiter incipiebat Luna xv. Vnde cū hæc uespera refertur ad diem præcedentem, id est, ad lunam xiiii. cuius est finis, appellatur dies Iouis: sed cū respicit diem sequentem, id est, lunam xv. cuius est principium, dicitur dies Veneris, id est, Feria sexta. Hac autem feria

riã accesserunt discipuli ad I E S U M, sci-
ficantes, ubi uellet sibi parari, id est, im-
molari pascha. Porrò cum in Leuitico
dicitur, Mense primo decimaquarta die
mensis ad uesperum phase Domini cele-
brabitur. Vesperum, ibi & Exodi duo-
decimo, respicit diem præcedentem, ca-
piturque pro decimaquarta die. Sed in
Euangelio, cum dicitur, Vespere factò
discubuit, &c. hic Vespere respicit diem
sequentem, sumiturque pro luna deci-
maquinta, id est, pro die paschæ, quòd
illo anno erat feria sexta. At uerò cum
legimus, Diem festum, seu, Diem solen-
nem: ne Homonymia fallamur, festi-
uitatem, seu solennitatem intelligere de-
bemus. Sed cum dicitur: Dies azymo-
rum, aut dies paschæ: per hoc sumitur
dies naturalis, continens noctem & lu-
cem. At Dies festus paschæ, id est, fe-
stiuitas azymotum, tantum luci, id
est, dici artificiali tribui solet. Vnde Io-
annis decimotertio, Ante diem festum
paschæ. Id perinde est, ac Ante festiuita-
tem: utpote nocte præcedente lucem fe-
stiuitatis paschalis.

Lucas Euangelista, secundum aliquos,
in Christi genealogia quadruplices filios
enumerat, aliquando Naturales, aliquando

Legales: interdum Adoptiuos, nonnunquam Socerinos. Et hi ultimi lege uxoria dicuntur filii patris suæ uxoris. Vnde licet Salathiel per Salomonem ex Dauid descendens genuerit Zorobabel: potuit tamen lege uxoria descendere ex eodem Dauid per Nathan, ducendo uxorem descendentem ex Nathan.

Petri, Andrææ, Ioannis, & Iacobi quadruplex uocatio. Prima ad simplicem notitiam. pag. 31. cap. 5. Altera ad familiaritatem. pag. 43. cap. 12. Tertia ad Discipulatum. pag. 53. cap. 13. Quarta ad Apostolatatum. pag. 48. cap. 18.

I N D E X M A T E R I A
R V M P A N D E C T A R U M
E V A N G E L I C A E.

Agneget se, qui Christum sequitur.
pagina 170. capite 87. a
Adolescens quærit, Quid faciam? pag. 188.
cap. 100. a
Amandus Christus super parentes. 82.
cap. 37. l
Amici faciendi de mammona. 193. cap.
104. b
Angustã portã intrare decet. 60 cap. 25. a
& 138. cap. 69. a

Animarum

- Animam perdere propter Christum. 82.
 cap. 37. m. & 170. cap. 87. a. & 212. cap.
 119. b
 Anima plaris quàm corpus. 129. cap. 65. b
 Antichristi aduentus. 233. cap. 134. a
 Apostolorum electio. 48. cap. 18. a
 Apostolorum iustitia plaris sit, quàm Pha-
 risæorum. 51. cap. 19. c
 Apostoli lux, & sal dicuntur. 51. cap. 19. a
 Apostoli mittuntur sicut oues, debentq;
 esse prudētes sicut serpētes. 78. ca. 37. a
 Apostoli noluerunt recedere à Christo
 118. cap. 56. o
 Apostolorum nomina, & mittuntur ad
 prædicandū, nō gentibus: potestas curā-
 di: prohibetur nequid in uia ferāt: præ-
 cipitur ut gratis dent. 78. cap. 37. b. c
 Apostoli non habebant spatium mandu-
 candi. 86. cap. 40. b
 Apostoli omnia relinquentes facti sunt
 iudices. 190. cap. 102. a
 Apostoli perūt fidei augmētū. 175. c. 90. a
 Apostolis soluendi pctā ptās datur. 169.
 ca. 86. b. & 183. ca. 95. c. & 297. ca. 164. c
 Apostolis præcipitur persecutionem fu-
 gere. 81. cap. 37. h
 Apostolis prædicatur quas passuri erant
 persecutiones. 80. cap. 37. f
 Aqua mutatur in uinum. 36. cap. 6. b
 u 4 Arbor

Arbor bona. 61. cap. 25. c
Attendite à falsis prophetis. 61. cap. 15. b
Audiens sermones Christi, & faciens, cui
assimilabitur. 62. cap. 25. f

B

Baptizandi modus. 301. cap. 166. b.
Baptizatur Christus. 29. cap. 1. a. Et bapti-
zat. 40. cap. 9. b
Baptismo baptizari habeo. 240. cap. 138. h
Baptismus Ioannis unde fit quæritur. 216.
cap. 222. b
Beatitudines octo. 49. cap. 18. b
Bethania distat à Hierusalé stadiis xv. q̄
faciūt penè duo miliaria. 196. ca. 106. b
Bonus in minimo, in maiore bonus crit.
193. cap. 104. c

C

Caiphas prophetauit. 199. cap. 107. a
Capharnaum maledicatur. 86. cap. 36. b
Capharnaum situatio. 42. cap. 11. b
Cæcus Bartimæus. 206. cap. 114. a
Cæcus cæcum ducens ambo in foueam
cadunt. 162. cap. 80. h
Cæcus nō potest cæcū ducere. 59. ca. 24. a
Cæcus curatur Bethsaidæ. 168. cap. 85. a
Cæci duo curantur. 77. cap. 35. a
Cæci duo curantur in ingressu Hiericho.
206. cap. 113. a
Cæci & claudi curantur in die palma-
rum.

- rum.211.cap.118.d
 Cæcus illuminatur in ingressu Hiericho. 203.cap.112.a
 Cæcus & mutus dæmonium habens curatur.123.cap.60.a
 Cæcus natus curatur.153.cap.77.a
 Cœnam magnam homo quidam fecit. 140. cap.71.b
 Centurionis seruus. 64.cap.27.a.Dom.3.
 Epiph.& Fer.5.post Cin.
 Chananæ filia curatur.163.cap.81.a.Fer. 5.Dom.1
 Christus abiit in Ephrem. 199.cap.108.c
 Fer.6.Dom.pass.
 Christus abscondit se.213.cap.119.g
 Christi aduentus in futurum iudicium. 235.cap.137.a
 Christi aduēt⁹ ī partes Iudææ.185.c.97.a
 Christus ambulat supra mare.113.cap.55.a
 Christi anima turbatur.212.cap.119.c
 Christus asserit Phariseos ex diabolo esse.151.cap.76.f
 Christus baptizatur.29.cap.1.a. Et baptizatur.40.cap.9.b
 Christus cū potestate docebat. 62. c. 25.g
 Christus demēs iudicatur. 86.cap.39.c.d
 Christum dæmones per dæmones eiicere,falsò dicunt Pharisei. 77.cap.35.c.& 123.cap.60.b

u s Christ

- Christum dæmonium habere falso dicūt**
 pharisæi. 152. cap. 76. g
Christus docet de nauicula. 43. cap. 12. a
Christi doctrinam Iudæi mirantur. 107.
 cap. 52. c. & 144. cap. 73. f
Christus eicitur extra Nazareth. 108. ca.
 52. f. Fer. 2. Dom. 3.
Christus exprobrat ciuitatibus. 85. ca. 39. a
Christus festo Pentecostes interfuit. 136.
 cap. 66. a
Christus fleuit super Lazaro. 197. ca. 106. f
 Et sup Hierusalē. 210. cap. 118. a. Do. 9.
Christi fratres & sorores qui dicātur. 127.
 cap. 62. c
Christus fugit, ne fieret rex. 112. cap. 54. h
Christi ieiunium, & tentatio. 31. cap. 3. a
Christus incipit prædicare. 42. cap. 12. a
Christus cur aliquando non potuerit sanare infirmos. 108. cap. 52. c
Christus in gazophylacio dicebat, Ego lux mundi. 148. cap. 75. a
Christo insidiantes Pharisei, os eius opprimebant. 228. cap. 131. k
Christus interrogatur, in qua potestate, & similiter interrogat. 215. cap. 122. a
Christus interrogat, Quē dicunt homines esse filium hominis. 168. cap. 86. a
Christus inuenitur in templo. 23. ca. 13. a
Christum lapidare uoluerunt. 153. ca. 76. i. &

i. & 159. cap. 79. d

Christus legit Esaiam. 107. cap. 52. a

Christus manducat apud Simonem, ubi

Magdalena mundatur. 90. cap. 44. c

Christus manducat apud principem Pha-

risæorum. 139. cap. 70. a

Christus misit ignem in terram. 240. ca.

138. h

Christi modus in iudicio generali. 243.

cap. 140. a

Christus non uenit iudicare, sed saluare.

229. cap. 132. c

Christus non uenit pacem mittere, sed gla-

dium. 82. cap. 37. k. & 240. cap. 138. h

Christus orat in deserto. 47. cap. 56. c

Christus paruulis benedixit, eos ample-

xando. 188. cap. 99. b

Christus passionem & resurrectionem

prædixit. 253. cap. 149. d. & 200. cap.

108. b

Christum potatorem falsò uocant Phari-

sæi. 85. cap. 38. f

Christus prædicat primo publicè. 42. ca. 11. a

Christus prædixit proditorem per annũ

ante pascha. 119. cap. 56. p

Christum quærebãt mater & fratres. 127.

cap. 62. c

Christum quærebat turba, quia panem co-

mederat. 115. cap. 56. b

Christus

- Christus ut sabbato curaret, nolebāt Pharisei.** 137. cap. 68. b
Christum Samaritanum uocāt Iudæi. 151. cap. 76. g
Christus sanat languores. 46. cap. 15. a
Christum sequebantur Magdalena, Ioanna Chusæ, & Susanna. 99. cap. 49. a
Christus soluit didrachma. 176. cap. 91. a
Christus scribebat in terra. 148. cap. 74. b
Christus uenit in Iudæam. 185. cap. 97. a
Clauū potestas Petro data. 169. ca. 86. b
 & 183. cap. 95. c. & 297. cap. 164. c
Cōfessio ueræ fidei per Petrū. 169. c. 86. b
Confitentes Christum, & hos ipse confitebitur. 81. cap. 37. k. & 186. cap. 97. d
 & 170. cap. 87. c
Confitebor tibi pater. 88. cap. 42. c
Cōgregati in nomine Christi. 183. c. 95. c
Consilia. pagina 61. & sequentib. cap. 19.
Correctio fraterna. 182. cap. 95. a
Crapula uitetur. 236. cap. 137. b
Credentes in Christum maiora opera facient. 255. cap. 150. b
Creditis in Deum, & in me credite. 254. cap. 150. a
Crucem qui non portat, non est Christo dignus. 82. cap. 37. m.

D

- Dabitur habenti, & abūdabit.** 102. c. 49. i.
 &

- & 242. cap. 139. d
 Date, & dabitur uobis. 59. cap. 24. a
 Date, non sperantes recipere. 55. cap. 20. c
 Dæmonia cōfitebātur Christū. 45. ca. 14. a
 Dæmones discipulis subiiciebantur. 88.
 cap. 42. a
 Dæmonia eiiciens non sequebatur Chri-
 stum. 179. cap. 93. a
 Dæmoniaci duo curantur. 68. cap. 31. a
 Dæmonium immūdum habens curatur.
 45. cap. 14. a
 Dæmones in porcos mittūtur. 69. ca. 31. d
 Dæmoniacus mutus & cæcus curatur. 123.
 cap. 60. a
 Dæmoniacus mutus, sed non cæcus. 77.
 cap. 35. b
 Dæmonibus perhibentibus testimonium
 comminatur Christus. 122. cap. 58. g
 Denarius diurnus. 191. cap. 103. a
 Diabolus homicida non stetit in uerita-
 te. 151. cap. 76. f
 Dic quæ fecit tibi dominus. 70. cap. 31. h
 Dilexerūt homines magis tenebras, quā
 lucem. 39. cap. 8. f
 Diliges dominum ex toto corde. 89. cap.
 43. a
 Diligere est maximum mandatum. 222.
 cap. 128. a. Dom. 17
 Diligere inimicos. 54. c. 20. d. Fer. 6. Cine.
 Discip

- Discipuli admonentur, ne sint solliciti de cibo. 129. cap. 65. b
- Discipuli admonentur ne sint solliciti qualiter respondeant. 186. cap. 97. c
- Discipuli admonentur ne timeant eos, qui occidunt corpus. 185. cap. 97. c
- Discipulorum contentio de maioriata. 177. cap. 92. a. & 252. cap. 149. a
- Discipuli inter lupos mittuntur. 87. cap. 41. a
- Discipuli mittuntur ad prædicandum, & reuertuntur. 86. cap. 41. a
- Discipulus non est supra magistrum. 81. cap. 37. i
- Discipuli petunt fidei augmentum. 176. cap. 90. a
- Discipuli petunt ut sciant orare. 92. ca. 46. c
- Discipuli quendam mutum non poterunt curare. 173. cap. 89. a
- Discipuli quidam recesserunt à Christo. 118. cap. 56. o
- Discipuli spicas cõfricabant sabbato. 119. cap. 57. b
- Discipulis subiiciebantur dæmones. 88. cap. 42. a
- Discite à me, quia mitis sum. 88. cap. 42. e
- Dispensator fidelis. 239. cap. 138. e
- Diues difficile saluatur. 189. cap. 101. a
- Diues epulo. 194. cap. 105. a

Diues

Dives uolens ampliare horrea. 129. cap.

65.a

Doctrina Phariseorum audienda. 224. ,

cap. 130.a

Dominis duobus seruire non potest. 57.

ca. 23.b. & 193. cap. 104.c

E

Effrem petit Christus. 190. cap. 107.c

Ego sum panis uiuus. 117. cap. 56.h

Ego sum pastor bon^o. 157. ca. 78.c. Dom.

2. pos. Et Ho. mar.

Elemosyna mūdāt à peccato. 128.c. 63.b

Elemosyna quomodo fiat. 55. cap. 21. a.

Dom. 1. pent.

Encænia. 158. cap. 79.a. Fer. 4. post pas.

Epulo diues. 194. cap. 105.a

Estote misericordes. 59. cap. 24.a. Domi.

1. Pentecost.

Eucharistiæ institutio. 250. cap. 147.a

Eucharistiæ prædicatio. 114. cap. 56.a

Eunuchi uarii. 187. cap. 98.d

F

Fermentum Phariseorū fugiendum. 167.

cap. 84.c

Festucam uidere in oculo fratris. 59. cap.

24.a

Ficus arefacta. 213. cap. 120.a

Ficus in uinea non ferens fructū. 136. cap.

67.c. Sabb. 1111. temporum Septembr.

Fidci

Fidei uirtus. 176. cap. 90. a. & 215. cap.
121. b
Fidelis in minimo, ī maiore fidelior. 193
cap. 104. c
Fidelis dispensator. 239. cap. 138. e
Filia archisynagogi. 74. ca. 34. a. Do. 23.
Filiæ Hierusalem nolite flere. 281. ca. 155. c
Filii duo, quorum alter fecit uoluntatem
patris. 216. cap. 123. a
Filius prodigus. 180. cap. 94. c
Filii regni eiicientur in tenebras. 65. cap.
27. d
Fletus, & stridor dentium. 65. cap. 27. d. &
138. cap. 69. a. & 220. cap. 125. c. & 239.
cap. 138, & 242. cap. 139. e
Fortis armatus custodit atrium. 124. cap.
60. c
Fratres, & mater Christi, qui dicātur. 127.
cap. 62. d
Fur non uenit. nisi ut furetur. 157. cap.
78. b

G

Galilæi occiduntur à Pilato. 135. cap. 67. a
Gentiles quærunt uidere Christum. 211.
cap. 119. a
Granum frumenti mortuum. 211. ca. 119. b

H

Hœdi & oues in iudicio separantur. 243.
cap. 140. a

Hæred

- Interrogat Iesus Phariseos, Cuius Christus est filius? 223. cap. 129. a
- Interrogat Phariseos, Quando uenit regnum Dei? 223. cap. 128. c.
- Interrogatur Christus, Si pauci sunt qui saluantur. 137. cap. 69. a
- Ioanna uxor procuratoris Herodis sequebatur Christum. 99. cap. 49. a
- Ioannis Baptistæ annuntiatio. 8. cap. 2. a
- Ioannes Baptista iuxta Salim baptizat. 40. cap. 9. b
- Ioannis discipuli ieiunant, Christi uero non. 73. cap. 33. c
- Ioannes imponit leges. 26. cap. 14. g
- Ioannes incarceratur. 41. cap. 10. a
- Ioannes incipit prædicare, & baptizare. 24. cap. 14. a
- Ioannes interrogat Christum per discipulos, Tu es qui uenturus es? 83. cap. 38. a
- Ioannes laudatur à Christo. 84. cap. 38. b
- Ioannes nascitur, & circumciditur. 12. cap. 9. a
- Ioan. non fecit signum. 160. cap. 79. g
- Ioan. non manducans. 84. cap. 33. c
- Ioan. occiditur. 109. cap. 53. b
- Ioannis potestas prædicandi, & baptizandi. 24. cap. 14. a
- Ioannes quando, & quandiu in deserto. 10. 23. cap. 12. a
- Ioan.

- Ioan. testatur de Christo. 27. cap. 15. a
 Ioannes dicitur Vox. 28. cap. 15. c
 Ioan. euāgelista, & Iacobus uolebant per-
 dere Samaritanos. 201. cap. 110. b
 Ionas fuit tribus diebus in uentre ceti. 125.
 cap. 61. b
 Iter agens cum aduersario. 131. cap. 65. h
 Iudæorum conspiratio. 199. cap. 107. a
 Iudæi mirantur, unde Christo tanta sa-
 pientia. 144. cap. 73. f
 Iudæi murmurant, quia Christus dicit,
 Ego sum panis. 116. cap. 56. f
 Iudæorum obstinatio. 229. cap. 132. a
 Iudæorum principes aliquot crediderūt.
 229. cap. 132. b
 Iudæi dicebant se filios Abrahamæ. 150.
 cap. 76. c
 Iudicare non licet. 59. cap. 24. a. & 53.
 cap. 19. f
 Iudicare secundum faciem nō licet. 144.
 cap. 75. h
 Iudicii ultimi modus. 235. cap. 137. a
 Iugum Domini suauē. 88. cap. 42. c
 Iurare per aurum, aliquid esse dicūt Pha-
 risei. 225. cap. 131. b
 Iusio facta discipulis, ut rogent dominū
 mēsis. 78. cap. 36. h. & 87. cap. 41. b
 L
 Lapidare Christum uoluerunt Iudæi. 153.
 x 2 cap.

- cap.76. i
 Lapidē pro pane non dat pater filiis. 60
 cap.24.c.& 93.cap.46. g
 Lazarus mendicans.194.cap.105. a
 Lazarum interficere uoluerūt Iudæi.207.
 cap.115.d. & Sabbato in ramis.
 Lazarus fuscitur.198.cap.106. g
 Legis euāgelicæ promulgatio.51.cap.19.a
 Legis impletio.51.cap.19. b
 Leprosi decem curantur.200.cap.109. a
 Leprosus sanatur.63.cap.26. a
 Lex Dei inuiolabilis.193.cap.104.c
 Lex imponitur à Ioanne.26.cáp.14.g
 Lex naturæ.54.cap.20. c
 Libellum repudii cur dedit Moyfes. 186.
 cap.98. a
 Lucerna corporis.126.cap.61. d
 Lucernæ ardentes in manibus.238. cap.
 138. c
 Lucerna poni debet super candelabrū. 58
 cap.19.a. & 102.cap.49. i
 Lucrari mūdum cum animæ damno ma-
 lum est.170.cap.87. b
 Lumbi præcincti. 238.cap.138. c
 Lunaticus curatur,quem discipuli nō po-
 tuerunt curare. 174. cap.89.b. Fer.4.
 1111. temporum Septembris.
 Lux uestra luceat coram hominibus. 54
 cap.19. a

Magd

M

- Magdalena bis unxit pedes Christi. 90.
 cap. 44. b. & 195. cap. 106. a. Secūdo. 245.
 cap. 142. d. Fer. 5. Domi. pas. Fer. 2. Domi.
 pal. Fer. 6. 1111. temporum Septembr.
- Magdalena de qua eiecta septē dæmonia
 sequebatur Christum. 99. cap. 49. a
- Magistri non uocemini. 225. cap. 130. c
- Maiores fiat minor. 252. cap. 149. a
- Magi uenerunt ad adorandum Christum.
 18. cap. 9. a
- Maledictio ciuitatum ubi Christus præ-
 dicauerat. 85. cap. 39. a
- Malus in minimo, est & in maiori. 193.
 cap. 104. c
- Mandata seruare omnibus incumbit. 188.
 cap. 100. a
- Mandatum magnum est diligere. 222.
 cap. 128. a
- Manducate quæ apponuntur uobis. 87.
 cap. 41. b
- Manere non licet apud infames. 80. cap.
 37. e. & 87. cap. 41. d
- Manibus illotis comedere, non coinqui-
 nat hominem. 160. cap. 80. b
- Mansiones in domo patris multæ. 254.
 cap. 150. a
- Mare quietatur. 67. cap. 30. b
- Martyrum tormenta. 231. cap. 133. e

- Marthæ ministerium. 92. cap. 45. a
 Matthæi conuiuium. 72. cap. 33. a
 Matthæi uocatio. 48. cap. 17. a
 Matrimoniũ factum à Deo. 186. cap. 98. a
 Mœchatur qui dimittit uxorem. 187. cap.
 98. c. & 53. cap. 19. e
 Membrum scandalizãs abiiciatur. 52. cap.
 19. c. & 178. cap. 92. h
 Mensura eadem remetietur. 59. cap. 24. a.
 & 102. cap. 49. i
 Meretrices præcedēt Phariseos in regno
 cælorum. 216. cap. 123. b
 Melsis multa, operarii pauci. 86. cap. 41. b
 Ministrãs Christo sequatur cum. 212. cap.
 119. b
 Mulier adultera. 147. cap. 74. a
 Mulierem concupiscere non licet. 52. cap.
 19. d
 Mulier cùm parit, habet tristitiam. 261.
 cap. 151. m
 Mulier sanatur à fluxu. 74. cap. 34. b
 Mulier incuruata sanatur. 136. cap. 68. a
 Sabbato 1111. temporum Septembr.
 Mulier peccatrix. 90. cap. 44. a
 Mulier Samaritana. 94. cap. 47. a
 Mulier septemuir. 221. cap. 127. a
 Mulier uocem extollit. 127. cap. 62. a
 Mutus habens dæmonium sanatur. 77.
 cap. 35. b

Mutus

Mutus & surdus sanatur. 164. cap. 82. a
Mutus demoniacus sanatur. 123. cap. 60. a
Mutus quem discipuli non potuerunt sanare. 173. cap. 89. a. Fer. 4. Septembr.

N

Naum ciuitas. 65. cap. 28. a
Nemini dixeritis. 63. cap. 26. b. & 164. cap. 82. b. & 168. cap. 85. c. & 172. cap. 88. d
Nemo bonus nisi Deus. 188. cap. 100. a
Nemo scit qui sit filius hominis. 88. cap. 42. c

Nicodemus noctu uenit ad Christum. 38. cap. 8. a. Et inuentio sanctæ crucis.

Non omnis qui dixerit mihi, Domine, domine. 61. cap. 25. d

Novissima peiora prioribus. 126. cap. 61. e

Novissimi primi. 190. cap. 102. c. & 192. cap. 103. d. & 138. cap. 69. b

O

Obstinatio Iudæorum. 229. cap. 132. a

Odiendi parentes propter Christum. 141. cap. 72. a

Omnis qui se exaltat humiliabitur. 139. cap. 70. c. & 225. cap. 130. d

Operarius dignus cibo. 87. cap. 41. b. & 79. cap. 27. d

Operarii in uineam. 91. cap. 103. a

Operarii pauci, sed metis multa. 87. cap. 41. b. & 78. cap. 36. a

- Orantes parcere debent. 56. cap. 22. a
 Orare oportet propter instans iudicium.
 238. cap. 138. b
 Orare non licet in multiloquio. 56. cap.
 22. a
 Oratio dominica. 92. cap. 46. d. & 56. cap.
 22. a
 Orationis doctrina. 92. cap. 46. a
 Orationem longam simulantem damnabuntur. 224. cap. 130. c
 Oratio pro iniusto facta ad orantem reuertitur. 79. cap. 37. c. & 87. cap. 41. b
 Os loquitur ex abundantia cordis. 61. cap.
 25. d
 Oves Christi ipsum audiunt. 156. cap. 78.
 a. & d
 Ovis errabunda requiritur. 179. cap. 92. l.
 & 180. cap. 94. a
 Ovis subito extrahitur de puteo. 121. cap.
 58. b

P

- Pacem Christus non uenit dare in terram.
 82. cap. 37. k
 Panes tres querit amicus. 93. cap. 46. e
 Parabola Coenae magnae. 140. cap. 71. b
 Parabola, cum inuitatus fueris. 140. cap.
 71. a
 Parabola decem Virginum. 240. cap. 139. a
 Parabola Diuitis. 194. cap. 105. a
 Parab

- Parabola Drachmæ perditæ. 180. cap. 94.
 b. Dom. 3. Pent.
 Parabola Duorum filiorum, quorū alter
 fecit uoluntatem patris. 216. cap. 123. a
 Parabola fermenti. 104. cap. 50. o
 Parabola Ficus in uinea non ferentis fru-
 ctum. 136. cap. 67. c. Sabbato. 4. tempo-
 rum Septembr.
 Parab. Filii prodigi. 180. cap. 94. c
 Parab. Grani sinapis. 104. cap. 50. n
 Parab. Horrea maiora facere uolētis. 129.
 cap. 65. a
 Parabola Iudicis iniqui. 237. cap. 138. a
 Parabola Margaritæ. 105. cap. 51. a
 Parab. Mnarum. 205. cap. 112. d
 Parab. Nobilis. 205. cap. 112. d
 Parab. Nuptiarum. 219. cap. 125. a
 Parab. Ouis perditæ. 180. cap. 94. a
 Parabola Operariorum in uineam misso-
 rum. 191. cap. 103. a
 Parabola Pharisei & Publicani. 214. cap.
 120. c
 Parab. Sagenæ. 106. cap. 51. b
 Parab. Seminantis. 99. cap. 49. c. Eiusdem
 parabolæ expositio. 101. cap. 49. h
 Parab. Serui nequam. 184. cap. 96. a
 Parab. Talentorum. 241. cap. 139. b
 Parab. Thesauri absconditi. 105. cap. 51. a
 Parab. Vestis nuptialis. 219. cap. 125. a.

Barab. Villici iniquitatis. 192. cap. 104. a
 Parabola Vincæ locatæ. 217. cap. 124. a
 Fer. 6. Domi. 2.
 Parab. Zizaniorû. 103. cap. 50. a. Eiusdem
 parabolæ expositio. 105. cap. 50. q
 Parabolicè Christus Iudeis loquitur. 100.
 cap. 49. c
 Parabolas Christus discipulis exponit.
 105. cap. 50. q
 Paraclætus arguet mundum de peccato.
 260. cap. 151. k
 Paralyticus sanatur. 70. cap. 32. a. Fer. 6.
 Pent. & Domi. 18
 Parcere oportet. 52. cap. 19. d. & 56. cap.
 22. b. & 183. cap. 95. b
 Parentes odiendi propter Christum. 141.
 cap. 72. a
 Passionem suam Christus prædicat. 253.
 cap. 149. d. & 200. cap. 108. b. & 169.
 cap. 86. c. & 244. cap. 141. b
 Pastor bonus animâ tuâ dat p ouib⁹. 157.
 cap. 78. c. Dom. 2. pas. Tho. martyr. is.
 Pater non misit filium ut iudicet mun-
 dum. 39. cap. 8. e
 Paruuli offeruntur Christo. 188. cap. 99. a
 Pauperes, & non diuites uocêtur ad con-
 uuium. 140. cap. 71. a
 Pax huic domui. 87. cap. 41. b. & 79. cap.
 37. c

Pecc

Peccata omnia remittuntur, præter in Sp̄-
ritum sanctum. 186. cap. 97. d. & 124.
cap. 60. e
Peccata soluendi potestas Petro cōmitti-
tur. 169. cap. 86. b. Vide clauis potestas.
Peccatores sequebantur Christum, inde
murmurabant Pharisei. 72. cap. 33. b
Pentecoste interfuit Christus. 131. ca. 66. a
Perseuerans saluabitur. 80. cap. 37. g
Petitio cum perseuerantia obtinetur. 60.
cap. 24. c
Petite, & dabitur uobis. 60. cap. 24. c. &
93. cap. 46. f
Petitio filiorum Zebedæi. 202. cap. 111. d
Fer. 4. Dom. pass.
Petre amas me? 1300. cap. 165. b
Petrus ambulabat super aquas. 112. ca. 95. c
Petrus beatus dicitur. 169. cap. 86. b
Petro clauis cōmittuntur. 169. cap. 86. b
& 183. cap. 95. c. & 297. cap. 165. b
Petrus confitetur Christū. 169. cap. 86. b
Petrus laxat rete, & dicit: Exi à me Do-
mine. 44. cap. 2. d. Dom. 4. Pent.
Petrus misit se in mare. 299. cap. 165. a
Petrus Saram dicitur. 170. cap. 86. d
Pharisei amant primos accubitus. 124.
cap. 130. c
Phariseos Christus uocat progeniōm ui-
perarum. 125. cap. 60. f
Phar

- Pharisæi cum Herodianis uolebant per-
dere Christum. 121. cap. 58. d
- Pharisæi decimāt mentā & anethum, &c.
128. cap. 63. b. & 226. cap. 131. c
- Pharisæi dicebant: Omnes credent in eū,
& uenient Romani. 199. cap. 107. a
- Pharisæorum doctrina audienda. 224.
cap. 130. a. Fer. 3. Dom. 2.
- Pharisæi increpātur. 137. cap. 68. b. & 128.
cap. 63. a
- Pharisæi murmurant, cū Christus bibit
cum Publicanis. 72. cap. 33. b
- Pharisæi quærebant Christum interfice-
re. 142. cap. 73. a
- Pharisæi sepulcra dealbata. 227. cap. 131. f
- Pharisæorū traditiones. 128. cap. 63. a &
160. cap. 80. a
- Pharisæorum uæ. 225. cap. 131. a
- Philippus dicit Christo: Ostende nobis
patrem. 255. cap. 150. b
- Pilatus occidit quosdam Galilæos. 135.
cap. 67. a
- Piscina probatica. 131. cap. 66. a
- Porta angusta ducit ad bonū. 60. cap. 25. a
& 138. cap. 69. a. Porta uerò lata ad ma-
lum ducit. ibidem.
- Prædicator maneat apud bonos, & non
transeat de domo in domum. 80. cap.
37. c. & 87. cap. 41. c
- Præd

Prædicatorem non recipere, aut non au-
dire, magnum peccatum. 80. cap. 37. f.
& 87. cap. 41. e

Præmium relinquentis omnia, propter
Christum. 190. cap. 102. a

Princeps huius mundi eiicietur foras. 212.
cap. 119. c

Principes multi ex Iudæis crediderunt.
229. cap. 132. b

Probatica piscina, Vide Piscina prob.

Propheta sine honore in patria. 108. cap.
52. d

Proximus quis sit. 90. cap. 43. c

Puillus non contemnendus. 178. cap.
92. g. & k

Quæretis me, & non inuenietis. 145. cap.
73. l. Fer. 2. Dom. pas.

Quæretur multum, cui datum est mul-
tum. 240. cap. 138. g

Quæstio inter discipulos de maioritate.
177. cap. 92. a. & 252. cap. 149. a

Qui habet aures audiendi, audiat. 142. cap.
72. d. & 102. cap. 49. l. & 161. cap. 80. f

Qui nõ credit, iam iudicatus est. 39. ca. 8. e

Qui aliunde quàm per ostium intrat in
ouile, fur est. 156. cap. 78. a. Fer. 3. Pent.

Quis arguet me de peccato? 151. cap. 76. g

Qui sequitur me, non ambulat in tene-
bris.

bris. 148. cap. 75. a. Sabbato 4. Quadra-
gesimæ.

Qui uos audit, me audit. 82. cap. 37. n

R

Rabbi non uocemini. 225. cap. 130. c

Ratio de omni uerbo reddetur. 125. cap.
60. g

Recipit Christum, qui prædicatorem uer-
bi Dei recipit. 82. cap. 37. n

Reddite Cæsari, quæ Cæsaris sunt. 229.
cap. 126. d

Refectio quinque milliū hominū de quinque
panibus, & duobus piscib⁹. 110. ca. 54. a

Dominica quarta Quadragesimæ.

Refectio 4000. hominum de septem pa-
nibus, & pisciculis paucis. 165. cap. 33. a

Dom. 6. Pent.

Reges uoluerunt uidere quæ uos uidetis.
88. cap. 42. d

Regina Austri uenit. 126. cap. 61. c

Regnum Dei primum quærendum. 130.
cap. 65. e

Regnum Dei intra uos est. 223. cap. 128. f

Regnum diuisum desolabitur. 123. cap.
60. b

Reguli filius sanatur. 97. cap. 48. a

Relinquentis omnia præmium. 190. cap.
102. a

Reuelabuntur omnia secreta. 81. cap. 37. i.
&

& 102. cap. 49. i
Regi præliaturo quæ consideranda. 142.
cap. 72. c

S

Sabbato fiebat circumcisio. 144. cap. 73. h

Sabbato extrahitur bos de puteo. 139. cap.
70. a. & 120. cap. 58. b

Sabbato soluitur bos à præsepio. 137. cap.
68. b

Sal bonum, insulsum non. 178. cap. 93. k
& 142. cap. 72. d

Salē habete, et pacē, inter uos. 178. ca. 92. k

Samaritana mulier. 94. cap. 47. a

Samaritanus curauit uulneratum. 89. cap.
43. a

Samaritani non receperunt Christum.

201. cap. 110. a

Sanatur languidus iuxta piscinam. 132. ca.
66. b

Sanatur omnis langor. 46. cap. 15. a

Sanatur manus arida. 120. cap. 58. a

Sanatur mulier habens fluxū. 74. ca. 34. b

Sanantur multi. 165. cap. 82. d. & 82. cap.
37. p

Sanantur tangentes fimbriam uestimenti

Christi. 114. cap. 55. f

Scandala necesse est ut ueniant. 178. cap.

92. g

Scandalizans membrum abiiciatur. 52. ca.
19. e

- 19.e.& 178.cap.92.h
 Scandalizans pusillū demergatur in profundo maris.177.cap.92.g
 Scenopegia. 142. cap. 73. a. Fer.tertia
 Dom.paf.
 Scriba dolosus.66.cap.29.a
 Sequi Christum duo uoluerunt. 66. cap.
 29.b
 Si quis sūt,ueniat ad me.146.73.m
 Seruiri duobus dominis non potest. 17.
 cap.23.b.& 193.cap.104.d
 Serui inutiles sumus.176.cap.90.c
 Serui mali Dominus ueniet quando non
 sperat.239.cap.138.g
 Seruus minister domino accumbenti, ac
 manducanti.176.cap.90.b
 Seruus nequam cui omne debitum fuerat
 dimissum. 84.cap.96.a
 Seruus sciens uoluntatem domini,nec fecit,
 uapulabit multis.239.cap.138.g
 Signa iudicii futuri. 233.cap. 135.a.& 234.
 cap. 136.a
 Signum pluuiz & æstus. 166. cap. 84. a.
 & 131.cap.65.g
 Signum quærunt Iudæi. 125. cap. 61. a.&
 166.cap.84.a. Fer.4. è quatuor temporum
 Quadragesimæ.
 Socrus Petri sanatur. 46. cap. 16.a.Fer.5.
 Dom.3.& Sabbato post Pent. Solis

Sollicitudo fugienda. 57. cap. 23. b. & 129.

cap. 65. b

Soluit Christus didrachma. 176. cap. 91. d

Soluite templum hoc. 172. cap. 7. a. c

Spiritus immundus assumit septem ne-
quiores. 126. cap. 61. e

Statute nostre nil adicere possumus. 58.

cap. 23. c

Surdus & mutus sanatur. 164. cap. 82. a

T

Temporalia contemnenda. 57. cap. 23. a

Terra primò herbã producit. 103. cap. 50. l

Thesaurizandum in cælo. 57. cap. 23. a. &

130. cap. 65. f

Thomas dicit Christo, Nescimus quò na

dis. 255. cap. 150. b

Thomas dicit. Eamus, & moriamur. 196.

cap. 106. a

Tyranni non sunt timendi. 81. cap. 37. i

Traditiones Phariseorum. 128. cap. 63. a

& 160. cap. 80. a

Transfiguratio Domini. 171. ca. 83. a. Sab-

ba. & Dom. 3. Quadrag.

Tributum soluendum. 220. cap. 126. a

Turrim ædificare uolens, primùm com-

putat. 141. cap. 72. b

V

Vz multiplex Phariseorum. 225. cap. 131. a

Vz, per quem scandala ueniunt. 177. cap.

y

92 g

• 92. g

Væ traditori. 251. cap. 148. c

Vendentium prima è templo ciccio. 37.
cap. 7. a. Fer. 2. Domin. quarta. Se-
cunda. 210. cap. 118. c. Fer. 3. Domin.
prima. Dom. 9.

Vendite quæ possidetis, & date cleemo-
synam. 130. cap. 65. f

Venite ad me omnes qui laboratis. 88.
cap. 42. e

Venite benedicti patris mei, possidete.
243. cap. 140. b

Verba Christi in gazophylacio. 148. cap.
75. a

Vestimento nouo, uetus cõmissura non
conuenit. 73. cap. 33. d

Vestis nuptialis. 219. cap. 125. a

Victima igne & sale salietur. 178. cap.
92. i

Viduæ filius suscitatur. 65. cap. 28. a. Fer.
5. Dom. 4. & Dom. 15.

Viduæ minuta. 210. cap. 152. d

Vigilate, quia nescitis qua hora &c. 238.
cap. 133. b. & d

Vigilate propter instans iudicium. 238.
cap. 138. b

Villicus iniquitatis. 192. cap. 104. a

Vinum uetus præstat nouo. 74. cap. 33. e

Virginũ decem parabola. 240. cap. 139. a
Vocat

- Vocatio Matthæi. Vide Matthæi.
 Vocandi ad conuiuium pauperes. 140.
 cap. 71. a
 Vocatio discipulorum prima. 34. cap. 5. c
 Secunda. 43. cap. 12. a Tertia. 44. cap.
 13. a
 Vox de cælo ad Christum. 212. cap. 119. d
 & 172. cap. 88. e
 Vxorem dimittere non licet, nisi ob for-
 nicationem 53. 19. c. & 186. cap. 98. a

Z

- Zacharias fit mutus. 9. cap. 2. d
 Zachæus. 204. cap. 112. b

F I N I S.

I N D E X E V A N G E -
 L I O R V M T O T I V S
 A N N I.

*

- Numeri qui hîc inclusi sunt notis, [ ]
 notium denotant Euangelia: alij uerò
 dierum.*
 Dominica prima aduentus, Erant signa
 pagina 234. cap. 136. c [236. cap. 137. c
 & 238. cap. 138. b]
 Dom. 2. Ioannes uerò cùm audisset. pag.
 83. cap. 38. a
 Dom. 3. Miserunt Iudei. pag. 28. cap. 15. b
 [25. cap. 14. c]

y 2

Feria

- Feria quarta quatuor temporum. Missus**
 . est angelus. 9. cap. 3. a
Feria 6. Exurgens Maria. 11. cap. 4. a
Sabbato : Anno quintodecimo imperii
Tyberii. 24. cap. 14. a
Dom. 4. ut in sabbato præcedenti. [26. ca.
14. c]
Vigilia natiuitatis Christi: Cùm esset de-
sponsata. 15. cap. 6. d
Christi natale, in prima missa : Exiit edi-
ctum. 16. cap. 7. a. In secunda : Pastores
loquebãtur. 17. cap. 7. c. In tertia: In prin-
cipio erat uerb. 7. cap. 1. a. & 24. c. 14. b
Dom. infra octauas: Erant Ioseph & Ma-
ria mitantes. 20. cap. 10. b
Circuncisio : Postquam consummati. 18.
cap. 8. a
Vigilia Epiphanię: Defuncto Herode. 22.
cap. 11. d
Epiphania: Cùm natus esset Iesus. 18. cap.
9. a. [30. cap. 1. b]
Dom. infra octauas: Cùm factus esset an-
norum. 12. cap. 13. a. [106. cap. 52. a]
Octaua : Vidit Ioannes Iesum. 33. cap. 4. a
Dom. 2. post Epiphaniam : Nuptiæ factæ
sunt. 35. cap. 6. a
Dom. 3. De leproso. 63. cap. 26. a. Et Cura-
turione. 64. cap. 7. a
Dom. 4. De quietatione maris. 67. cap.
30. b]

- 30.b [104.cap.50.p]
 Dom.5. De zizaniis. 103. cap. 50. a
 Dom. Septuagesimæ : De operariis in vineam. 191. cap. 103. a. [185. cap. 97. a. Et accesserunt. 186. cap. 98. a
 Dom. Sexagesimæ : Cùm autem turba. 99. cap. 49. b
 Dom. Quinquagesimæ : Passio prædicitur. 200. ca. 108. b. Et de cæco. 203. c. 112. a
 Feria quarta cinerum : Cùm ieiunatis. 57. cap. 23. a
 Feria quinta : De seruo Centurionis. Et Dom. 3. post Epiphaniam. 64. cap. 27. a
 Feria v 1. De dilectione inimici. 54. c. 20. d
 Sabbato : Christus supra mare ambulat. 112. cap. 55. a
 Dom. 1. Quadragesimæ : Christus tentatur. 31. cap. 3. a
 Feria 1 1. Oves ab hœdis separantur. 243. cap. 140. a
 Feria 1 1 1. De secunda uendentium electione. 210. cap. 118. b
 Fer. 1 1 1 1. quatuor temporum: Iudæi uoluerunt signum uidere. 125. cap. 61. a
 Fer. v. de Chananæa. 163. cap. 81. a
 Feria v 1. De probatica piscina. 131. cap. 66. a
 Sabbato : De transfiguratione domini. 171. cap. 88. a

' y 3 Dom.

- Dom. I I. Quadragesimæ, ut in Sabbato
præcedenti.
- Fer. I I. Ego uado, & quæretis me. 149.
cap.76.a
- Fer. III. De doctrina Phariseorum. 224.
cap.130.a
- Fer. IIII. Et ascendens Iesus Hierosoly-
man. 200.cap.108.b. Et petitio filiorū
Zebedæi.202.cap.111.a
- Fer.V.De diuite epulone.194.cap.105.a
- Fer.VI.De locatione uincæ. 217.ca.124.a
- Sabbato,De filio prodigo.180.cap.94.c
- Dom. III. De muto. 123. cap. 60.a. Cum
autem spiritus immundus.126.cap. 61.c
- Fer. II. De Christi eiectione extra Naza-
reth.107.cap.52.d
- Fer.III.Quòd remittendū sit. 182.ca.95.a
- Fer. IIII. Quòd illotis manibus.160.cap.
80.a
- Fer.v.De focru Simonis.46.cap.16.a
- Fer.vi.De Samaritana.94.cap.47.a
- Sabbato, De muliere adultera. 147. cap.
74.a
- Dom. IIII. De prima refectioe. 110.cap.
54.a
- Fer. II. De prima uendentium eiectione.
37.cap.7.b
- Fer.III. Literas scire Christum mirantur.
144.cap.73.f
- Fer.

- Fer. iiii. De cæco nato. 153. cap. 77. a
 Fer. v. De filio uiduæ. 65. cap. 28. a
 Fer. vi. De suscitacione Lazari. 195. cap.
 106. a
 Sabbato, Qui sequitur me, non ambulat
 in teneb. 148. cap. 75. a
 Dominica in passione: Christum dæmo-
 nium habere dicunt. 151. cap. 76. g. [150.
 cap. 76. c.]
 Fer. ii. Queretis me. 145. cap. 73. l
 Fer. iiii. de Scenopegia. 142. cap. 73. a
 Fer. iiii. De encæniis. 158. cap. 79. a
 Fer. v. De pœnitentia Magdalenz. 90. ca.
 44. a. Et in festo eiusdem.
 Fer. vi. Christus abiit in Effrem. 196. cap.
 107. a
 Sabbato, Cogitauerunt princ. 207. ca. 115. d
 Erant autem gentiles. 211. cap. 119. a
 Dominica in ramis. Sedit super asinam
 207. cap. 116. a
 Fer. ii. De Magdalena. 207. cap. 115. c. &
 245. cap. 142. c
 In mandato domini. 247. cap. 144. a
 Sabbato sancto, Vespere sabbati. 289. cap.
 188. a
 Dom. paschæ: Maria. 292. cap. 160. a
 Fer. ii. Et ecce duo. 292. cap. 159. b Et fa-
 ctum est. 294. a
 Fer. iiii. De quinta apparitione. 296. cap.

Fer.iiii. De septima apparitione. 299. cap.
165.a

Fer.v. De prima apparitiōe. 292. ca. 160.a

Fer.vi. De octaua apparitiōe. 301. c. 166.a

Sabbato in albis: Venit Maria. 289. cap.
159. c. & 291.a

Dom. in octaua paschæ. 296. cap. 163.a

Dom. ii. post pascha. 157. cap. 78. c. [153.
cap. 77. a]

Dom. iiii. Modicum & iam non uidebitis
me. 261. cap. 315. l [262. cap. 151. p]

Dom. iiii. Vado ad eum. 260. cap. 151. k
[229. cap. 132. c]

Dom. v. Siquid petieritis. 262. cap. 151. n.
[215. cap. 121. a]

In Letaniis: Quis uestrū habet amicum.
93. cap. 46. c

Vigilia Ascensionis: Subleuatis. 263. c. 151. q

Ascensione Domini: Recumbētibz. 302.
cap. 167. a

Dom. infra octauas: Cum uenerit paraclē-
tus. 259. cap. 151. h. [258. cap. 151. c]

Vigilia Pentecostes: Si diligitis me. 256.
cap. 150. d

Pētecostes: Si quis diligit me. 256. ca. 150. f
[146. cap. 73. m.]

Fer. ii. Sic deus dilexit mūdum. 39. ca. 8. d

Fer. iiii. Qui non intrat per ostium. 156.
cap.

- cap. 78. a
 Fer. iiii. Nemo potest uenire. 116. ca. 56. g
 Fer. v. Cōuocatis duodecim apostolis. 78
 cap. 37. a
 Fer. vi. De paralytico. 70. cap. 32. a
 Sabb. De socru Simonis. 46. cap. 16. a
 Do. Trinitatis: Cūm uenerit. 259. c. 151. h
 Festo Eucharistię: Caro mea. 117. ca. 56. k
 Dom. i. post Pentecosten: Estote misericordes. 59. cap. 24. a
 Dom. ii. Homo quidam fecit cœnā. 140. cap. 71. b. [219. cap. 125. a.]
 Dom. iii. De oue, & Drachina. 179. cap. 94. a [72. cap. 33. a.]
 Dom. iiii. Laxate retia. 43. cap. 12. a
 Dom. v. Nisi abundauerit. 51. cap. 19. c. [54. cap. 20. d.]
 Dom. vi. De secunda refectiōe. 165. cap. 83. a
 Dom. vii. Attendite à falsis prophetis. 61. cap. 25. b. [137. cap. 69. a.]
 Dom. viii. De uillico. 192. ca. 104. a. [177. cap. 92. f. Attendite. 182. cap. 95. a. Adauge nobis. 175. cap. 90. a.]
 Dom. ix. De fletu super Hierusalem, & secunda eiectione. 210. cap. 118. a
 Dom. x. De Phariseo, & Publicano. 214. cap. 120. c. [39. cap. 70. b.]
 Dom. xi. De iurdo & muto. 164. cap. 82. a
 y s [46.

[46.cap.16.a.]

Dom. xii. Beati oculi. 88. cap. 42. d. [188.
cap. 100. a.]

Dom. xiiii. De decem leprosis. 200. cap.
109. a. [165. cap. 82. c.]

Do. xiiii. Nemo potest. 57. cap. 23. b. [128.
cap. 64. d.]

Dom. xv. De filio uiduæ. 65. cap. 28. a

Dom. xvi. De hydropico. 139. cap. 70. a
[140. cap. 71. a.]

Do. xvii. De magno mādato. 222. c. 128. a

Fer. iiii. quatuor temporum, De muto,
quem discip. 173. cap. 89. b

Fer. vi. De Magdalena. 90. cap. 44. a

Sabbato: De ficu infructuosa, 136. cap. 67.
& Muliere incuruata. 136. cap. 68. a

Dom. xviii. De paralytico. 70. cap. 32. a

Do. xix. De ueste nuptiali. 219. cap. 125. a

Dom. xx. De filio reguli. 97. cap. 48. a

Dom. xxi. De seruo nequam. 183. ca. 96. a
[182. cap. 95. a. 175. cap. 90. a]

Dom. xxii. Reddite Cæsari. 220. ca. 126. a

Dom. xxiii. De filia archisynagogi. 74.
cap. 34. a

Dom. xxiiii. Cùm uideritis abominatio-
nem. 233. cap. 134. a

DE S A N C T I S.

In uigilia sancti Andree: Stabat. 33. ca. 5. c

In die: Ambulabat Iesus. 44. cap. 13. a
Thomæ:

Thomæ: Thomas unus. 297. cap. 163. c
Stephani: Ecce mitto ad uos prophetas.
227. cap. 131. h
Ioã. Euãgelistę: Sequere me. 300. ca. 166. c
Innocentium: Angelus apparuit. 21. ca. 11. a
Thomæ. Mar. 157. cap. 78. c
In Purificatione. Postquã impleti sunt
dies. 20. cap. 10. a
In Cathedra Petri: Venit Iesus in partes
Cæs. 168. cap. 86. a
Annuntiatio Marię. 9. cap. 3. a
Philippi: Non turbetur cor uestrum. 254.
cap. 150. a
Crucis inuentio: Erat homo. 38. cap. 8. a
Vigilia Ioannis Baptistę: Fuit in diebus
Herodis. 7. cap. 2. a
Elizabeth. 12. cap. 5. a
Vigilia Petri & Pauli: Simon Ioannis di-
ligis. 300. cap. 166. b
In die: Venit Iesus. 168. cap. 86. a
Visitatio Marię. 11. cap. 4. a
Octaua Petri & Pauli: Ambulat super ma-
re. 112. cap. 55. a
Septem fratrum martyrum: Fratres Iesu.
127. cap. 62. b
Magdalenę. Rogabat Iesum. 90. ca. 44. a
Apollinaris: Facta ẽ cõtetio. 252. ca. 149. a
Iacobi: Accessit ad Iesum. 202. cap. 111. a
Petri ad uincula: Venit Iesus. 168. ca. 86. a
Transi

Transfiguratio: Assumpfit Iesus Petrum.
 171. cap. 88. a
Assumptio Mariæ: Intrauit Iesus in ca-
 stellum. 92. cap. 45. a
Decollatio Ioan. Baptistæ. 41. cap. 10. a
 Cum dies opport. 108. cap. 53. a
Natiuitas Mariæ: Liber generationis. 14.
 cap. 6. a
Exaltatio crucis: Nunc iudicium. 212. cap.
 119. e
In uigilia, & die Matthæi: De uocatione.
 48. cap. 17. a
Michaëlis: Quis putas maior. 177. ca. 92. f
Dedicatio ecclesiæ: Ingressus Iesus. 204.
 cap. 112. b. [158. cap. 79. a.]
Vigilia omnium sanctorum: Descendens
 de monte. 50. cap. 18. c
In die: Ascendens in montem. 48. ca. 18. a
In Communi Apostolorum.
Vigilia unius: Hoc est præceptum. 258. ca.
 151. e
Vigilia plurimorum: Ego sum uitis uera.
 257. cap. 151. a
In die Apostolorum: Hoc mando uobis.
 259. cap. 151. f. Ecce mitto uos. 80. cap.
 37. f. Ecce nos reliquimus omnia. 190.
 cap. 102. a
In festo Euangelistarum.
Designauit & alios. 86. cap. 41. a

Tempo

**Tempore Paschæ, unius, uel
plurimorum Mar-
tyrum.**

Ego sum uitis uera. 247. c. 151. a. Ego sum
uitis, & uos palmites. 158. cap. 151. b

In communi unius Martyris.

Non ueni pacem mittere. 81. cap. 37. k

Siquis uult uenire post me. 170. cap. 87. a

Nisi granum frumenti. 211. cap. 119. b

Laurentii.

Nihil opertum, quod non reueletur. 81.

cap. 37. i. Siquis uenit ad me, & non

odit. 141. cap. 72. a

**In communi plurimorum
Martyrum.**

Ascendens in montem. 48. cap. 18. a

**In communi confessorum;
pontificum.**

Sedente Iesu. 231. cap. 133. b

Attendite à fermento. 185. cap. 97. b

Descendens de monte. 50. cap. 18. c

Væ uobis, qui ædificatis. 227. cap. 131. f

Cùm audieritis prælia. 231. cap. 133. c

Qui uos audit. 82. cap. 37. n

Reuersi LXXII. discipuli. 88. cap. 42. a

Confiteor tibi pater. 88. cap. 42. c

Pro Doctoribus.

Vos estis sal terræ. 51. cap. 19. a

Vigilate, quia nescitis. 238. cap. 138. d

Homo

Homo quidam peregrè proficiscens. 24^r.
cap. 138. b

Sint lumbi uestri præcincti. 238. cap. 138. c

Nemo accendit lucernam. 126. cap. 61. d

Vigilate, & orate. 238. cap. 138. b

Nolite timere pusillus grex. 130. cap. 68. f

Homo quidam nobilis. 204. cap. 112. d

**Pro Confessoribus non
episcopis.**

Ecce nos reliquimus omnia. 190. ca. 102. a

Pro Virginibus.

De thesauro abscondito. 105. cap. 51. a

De decem uirginibus. 240. cap. 139. a

In Votiis.

De Cruce: Ecce ascendo Hierosolymam.
200. cap. 108. b

De Beata tempore paschæ: Stabat iuxta
crucem. 284. cap. 156. c

In alio tempore: Extollens uocem. 127.
cap. 62. a

Pro defunctis.

Dixit Martha ad Iesum. 196. cap. 106. c

Omne quod dat mihi. 116. cap. 58. f

Amen, amen dico uobis, quia uenit hora.
133. cap. 66. g

Ego sum panis uiuus. 117. cap. 56. h

F I N I S.